બિખરે મોતી

તસ્હીહ વ ઈઝાફા શુદા એડીશન

જિલ્દે અવ્વલ

بکھرے موتی

جلد اوّل

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૨

બિખરે મોતી

તસ્હીહ વ ઈઝાફા શુદા એડીશન

જિલ્દે અવ્વલ

بکھرے موتی

❋ ઈન્તિખાબ વ તરતીબ ❋

હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ પાલનપુરી

❋ સઆદતમંદ ફરઝંદ ❋

મુબલ્લિગે આ'ઝમ હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી

❋ લિપ્યાંતર ❋

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

સર્વ હક સ્વાધીન છે.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્માનિર્રહીમ

નહ્મદુહૂ વ નુસલ્લી અલા રસૂલિહિલ્ કરીમ. અમ્મા બા'દ :

"બિખરે મોતી" મેરી પસંદીદા બાતોંકા મજમૂઆ હૈ. ઈસકે દો હિસ્સે છપ ચુકે હૈં, લેકિન ઉનમેં ગલતિયાં (ભૂલેં) હૈં ઈસ લિયે નઝરે સાની ઔર મુફીદ ઈઝાફોંકે બા'દ છપે હુએ દોનોં હિસ્સોં, ઔર જો હિસ્સે અભી તક છપે નહીં હૈં ઉન સબકો શાએઅ કરનેકી (છાપનેકી) ઈજાઝત મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ અમીન સાહબ પાલનપુરી ઉસ્તાઝે હદીસ વ ફિકહ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદકો દે રહા હૂં.

અલ અમીન કિતાબિસ્તાન દેવબંદસે જો એડીશન શાએઅ હો રહા હૈ ઉસમેં ગલતિયોંકી તસ્હીહકા પૂરા એહતિમામ કિયા ગયા હૈ, ઔર મુફીદ ઈઝાફે ભી કિયે ગયે હૈં ઈસ લિયે કુતુબખાના વાલે અગલે એડીશનકો શાએઅ કરનેકી કોશિશ ન ફરમાએં, વસ્સલામ.

અલ્લાહકી રઝાકા તાલિબ
મુહમ્મદ યૂનુસ પાલનપુરી
૧૨-સફરુલ મુઝફ્ફર સન હિજરી ૧૪૨૬
૨૩- માર્ચ સન ઈસવી ૨૦૦૫

ખૂશખબરી

બિખરે મોતી જિલ્દે દોમ (દૂસરા હિસ્સા)
બહોત જલ્દ આ રહા હે

આજકે ઝમાનેમેં ઈન્સાન જહાં ખાને-પીને ઔર લિબાસ વગૈરહમેં મુખ્તલિફ કિસમકી ચીઝોંકા મિઝાજ રખતા હે, વહાં દીની મઆમલાતમેં ભી મુખ્તલિફ કિસમકે વાકેઆત, મુફીદ ઔર નાયાબ બાતેં સુનનેકા શૌક રખતા હે, મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સા. પાલનપુરીકી કઈ સાલકી કિતાબોંકે મુતાલઆકે દૌરાન નઝરસે ગુઝરી હુઈ મુખ્તલિફ મઝામીનકી મુફીદ ઔર નાયાબ બાતેં અપની કાપીમેં મહેફૂઝ રખકર આપને **બિખરે મોતી**કે નામસે પેશ કિયા હે. જિસમેં ઉમ્મતકે દીની મઆમલાતમેં મુખ્તલિફ મિઝાજ રખનેવાલે લોગોંકે લિયે મુફીદ માલૂમાત હાસિલ કરનેકા કીમતી ઝખીરહ મૌજૂદ હે.

ઈસ દુનિયામેં જહાં ઈન્સાનોંકે મિઝાજ જુદા જુદા હૈં ઈસી તરહ ઝબાનેં ભી જુદા જુદા હૈં. લિહાઝા ગુજરાતી ઝબાન જાનનેવાલે હઝરાતકી દીની પ્યાસ બુઝાનેકે લિયે હમને ગુજરાતી લીપીમેં **બિખરે મોતી** જિલ્દે અવ્વલ (તસ્હીહકે સાથ) શાએઅ કિયા હે જો આપકે હાથોંમેં હે.

ઔર અબ અન્કરીબ **બિખરે મોતી** જિલ્દે દોમ બહોત જલ્દ ઈન્શાઅલ્લાહ શાએઅ હોકર મંઝરે આમ પર આ જાએગા. જિસમેં કઈ મુફીદ માલૂમાતકે સાથ સાથ હઝરત મૌ. મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (રહ.) કે મુજર્રબાત (તાવીઝાત) વગૈરહ ભી ઉમ્મતકી મુશ્કેલાત દૂર કરનેકે લિયે **જિલ્દે દોમ**મેં શામિલ કિયે ગયે હૈં.

અલ્લાહ તઆલા હમ સબકો ઈસસે ઝિયાદાસે ઝિયાદા ફાઈદા ઉઠાનેકી તૌફીક અતા ફરમાએ. આમીન.

મૌ. સુલેમાન મજાદરી
નુરાની કુતુબખાના, છાપી.

બિખરે મોતી - જિલ્દે અવ્વલ

ફેહરિસ્ત

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મક્તબા અશરફ

નઅત શરીફ

અઝ જનાબ ઈકબાલ સુહેલ સાહબ

અહમદે મુરસલ, ફખ્રે દો આલમ (સ.અ.વ.)
મઝહરે અવ્વલ, મુરસલે ખાતિમ (સ.અ.વ.)
જિસ્મે મુઝક્કા, રૂહે મુસવ્વર, કલ્બે મુજલ્લા, નૂરે મુકત્તર
હુસ્ને સરાપા, ખૈરે મુજસ્સમ, (સ.અ.વ.)
કુફ્રકી ઝુલ્મત જિસને મિટાઈ, દીનકી દૌલત જિસને લુટાઈ
લહેરાયા તૌહીદકા પરચમ, (સ.અ.વ.)
બાગે જહાંકા હારિસ નામી, જિસને મિટાઈ રસ્મે ગુલામી
ફિરસે સંવારા ગુલ્શને આદમ, (સ.અ.વ.)
બઝ્મે મિલલ થી નઝ્મસે ખાલી, બિખરે હુએ થે હકકે લઆલી
ઉસને કિયે સબ આકે મુનઝ્ઝમ, (સ.અ.વ.)
વહમકી હર ઝંજીરકો તોડા, રિશ્તા એક ખુદાસે જોડા
શિર્કકી મહેફિલ કર દી બરહમ, (સ.અ.વ.)
ફર્દ વ જમાઅત, અમ્ર વ ઈતાઅત, કસ્બ વ કનાઅત, અફ્વ વ શુજાઅત
હલ કિયે જો અસરાર થે મુબહમ, (સ.અ.વ.)
રબ્ત વ તસાદુમ, તૂઅ વ તહક્કુમ, ફક્ર વ તનઅ્ઉમ, અદ્લ વ તરહ્હુમ
સબકે હુદૂદ બતાએ બાહમ, (સ.અ.વ.)
હિફ્ઝે મરાતિબ, પાસે ઉખુવ્વત, સઈ વ તવક્કુલ, રિફ્ક વ ફુતુવ્વત
"તિલ્ક હુદૂ દુલ્લાહ" મેં મુનઝ્ઝમ (સ.અ.વ.)
અર્ઝ વ સમામેં આઈનએ રહમત, રોઝે જઝામેં સાયએ રહમત
ઉસકે લવાએ હમ્દકા પરચમ, (સ.અ.વ.)
રાહમેં કાંટે જિસને બિછાએ, ગાલી દી, પત્થર બરસાએ
ઉસ પર છિડકી પ્યારકી શબનમ, (સ.અ.વ.)
ફક્ર વ ગિના દોનોંકા સુલતાં રૂહ વ જસદ દોનોંકા દરમાં
દીનકા ઔર દુનિયાકા સંગમ, (સ.અ.વ.)

(તા'મીરે હયાત સ. ૭, ૧૦ માર્ચ સન ઈસવી ૨૦૦૫)

મુનાજાતે બારી તઆલા

સદા દિલસે અય મોમિન પાકબાઝ
વુઝૂ કરકે પળ્હ પંજ વકતી નમાઝ
બવકતે મુનાજાત બાસદ નિયાઝ
યે કેહ અપને હાથોંકો કરકે દરાઝ

કરીમા બ બખ્શાએ બરહાલે મા
કે હસ્તમ અસીરે કમંદે હવા,

ઈલાહી તૂ સત્તાર વ ગફ્ફાર હૈ
મુરા યાં ગુનાહોંસે અંબાર હૈ
ન હામી કોઈ ન મદદગાર હૈ
અબ ઈસ બેકસીમેં તૂહી યાર હૈ

ન દારેમ ગૈર અઝ તૂ ફરિયાદ રસ
તૂઈ આસિયાં રા ખતા બખ્શો બસ

હુએ જુર્મ તુઝસે સગીર વ કબીર
પડા હૈ તૂ દામે ગુનાહમેં અસીર
ઝરા ખ્વાબે ગફલતસે ચોંક અય નઝીર
દુઆ માંગ જલ્દ ઔર કેહ અય ખબીર

નિગેહદાર મારા ઝરાહે ખતા
ખતા દર ગુઝારો સવાબમ નુમા

શેખ સઅદી (રહ.) કે જો ફારસીકે અશઆર હૈં ઉનકા ખુલાસા યે હૈ :

"અય કરીમ આકા! મૈં હવા વ હવસકે ફંદેમેં કૈદ હૂં હમારે હાલ પર રહમ કરતે હુએ ઈસ સૂરતે હાલસે નજાત દે ઔર ગુનાહોંકો બખ્શ દે, તેરે સિવા હમારે ગુનાહોંકો કોઈ બખ્શનેવાલા નહીં, તૂ હી હૈ જો હમારી ફરિયાદકો સુન સકતા હૈ, ગુનાહકે રાસ્તોંસે હમેં બચા, કુસૂર મઆફ કર દે ઔર રાહે રાસ્ત પર ચલનેકી તૌફીક અતા ફરમા." (તા'મીરે હયાત, ૧૦ માર્ચ સન ઈસવી ૨૦૦૫)

તકરીઝ

મુફસ્સિરે કુરઆન, મુહદ્દિસે કબીર, ફકીહુન્નફસ હઝરત મૌલાના મુફતી સઈદ અહમદ સાહબ પાલનપુરી દામત બરકાતુહુમ ઉસ્તાઝે હદીસ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ ઔર શારેહ હુજ્જતુલ્લા હુલ બાલિગહ

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન, વલ્આકિબતુ લિલ્મુત્તકીન, વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા સય્યિદિલ મુર્સલીન, વ અલા આલિહી વ સહ્બિહી અજ્મઈન, અમ્મા બા'દ :

"બિખરે મોતી" મેં જનાબ મુકર્રમ મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ પાલનપુરીને ગુલ્હાએ રંગ રંગ ચુનકર હસીન ગુલદસ્તા તૈયાર કિયા હૈ. યે કિતાબ મૌલાના સાહબકા કશ્કોલ હૈ જિસમેં આપને કીમતી મોતી ઈખટ્ઠા કિયે હૈં. એક હસીન દસ્તરખ્વાન હૈ જિસ પર અન્વાઅ વ અકસામકે (તરહ તરહકે) લઝીઝ ખાને ચુને ગયે હૈં, ઈસ કિતાબમેં જહાં તફસીરી ફવાઈદ ઔર નુકાત હૈં, હદીસી નસાએહ વ ઈરશાદાત ભી હૈં. દઅવતી ઔર તબ્લીગી ચાશની લિયે હુએ સહાબા ઔર બાદકે અકાબિરકે વાકિઆત ભી હૈં જિનસે દિલ જલ્દ અસર પઝીર હોતા હૈ. નીઝ ઐસી દુઆએં ભી કિતાબમેં શામિલ કી ગઈ હૈં જો ગૂના (તરહ તરહકે) અમલિયાતકા રંગ લિયે હુએ હૈં. ઈસ તરહ કિતાબ બહોત દિલચસ્પ બન ગઈ હૈ. નીઝ મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ અમીન સાહબ પાલનપુરી ઉસ્તાઝે હદીસ વ ફિકહ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદકી નઝરે સાનીને ઈસકી એ'તિબારિયતમેં ઈઝાફા કિયા હૈ, ગોયા કિતાબમેં ચાર ચાંદ લગાએ હૈં. ઈસ લિયે ઉમ્મીદ હૈ કે કિતાબ લોગોંકે લિયે બેહદ મુફીદ સાબિત હોગી. અલ્લાહ તઆલા કબૂલ ફરમાએં ઔર મુસન્નિફકે લિયે ઝખીરએ આખિરત બનાએં ઔર ઉમ્મતકો ઈસસે ફૈઝયાબ ફરમાએં. વસ્સલામ.

સઈદ અહમદ અફલ્લાહુ અન્હુ પાલનપુરી
ખાદિમે દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ
૧૬-સફર સન હિજરી ૧૪૨૬

તઆરુફ વ તબ્સિરહ

અઝ હઝરત મૌલાના શમ્સુલ હક સાહબ નદવી

મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ પાલનપુરી, દઅવત વ તબ્લીગકે નામવર ખતીબ વ વાઈઝ મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (જિનહોંને અપની પૂરી ઉમર દઅવત વ તબ્લીગકે લિયે વકફ ફરમા દી થી, જો હઝરતજી મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ (રહ.) કે ખાસ તરબિયત યાફતા થે, ઔર હઝરતજીકી વફાતકે બાદ તો બડે ઈજતિમાઆતકો ઉમૂમન મૌલાના હી ખિતાબ ફરમાતે થે, મૌલાનાકી તકરીર બડી મુઅસ્સિર ઔર આમ ફહમ (સબકો સમઝમેં આનેવાલી) હોતી થી, દુઆ ભી લંબી ફરમાતે થે, મૌલાના યૂનુસ સાહબ ઉનહીં) કે ફરઝંદ (બેટે) હૈં ઔર મૌલાનાકી વફાતકે બાદ અપને વક્તકા બડા હિસ્સા મરકઝ નિઝામુદ્દીનમેં ગુઝારતે હૈં, મૌલાનાકો મુફક્કિરે ઈસ્લામ હઝરત મૌલાના સૈયદ અબૂલ હસન અલી નદવી (રહ.) સે બયઅત વ ખિલાફતકા શર્ફ ભી હાસિલ હૈ જિસકી વજહસે હઝરતકી તસ્નીફાતકા (કિતાબોંકા) ભી ઝૌક વ શૌકકે સાથ મુતાલઆ ફરમાતે હૈં, બડે ઈજતિમાઆતમેં શિરકતકા પૂરા એહતિમામ રેહતા હૈ. જિસ વક્ત યે સતરેં લિખ્ખી જા રહી હૈં, દો અહમ ઈજતિમાઆતમેં શિરકતકે બાદ ઈસ વક્ત યાની ૯ ઝીલ હજ્જહકો ઈશ્કે સરમસ્તીકે આલમમેં અરફાતમેં હોંગે. અલ્લાહ તઆલા હજ્જે મબરૂર નસીબ ફરમાએ, યે એક દૂર ઉફતાદાકી દુઆ હૈ. **રબ્બના તકબ્બલ મિન્ના ઈન્નક અન્ત સ્સમીઉલ અલીમ.**

મૌલાના અપની તકારીરમેં અહાદીસે શરીફા ઔર તકારીર ઔર બુઝુર્ગોંકે તઝકિરોંમેં મઝકૂર મુઅસ્સિર વાકિઆત વ હિકાયાત ઔર નસાએહ વ હિકમકો બયાન કરતે, ઔર સુનને વાલેકે દિલોંકો ગરમાતે, ઔર દીની ગૈરત વ હમિય્યતકો જગાતે હૈં. મૌલાના અરસાસે ઐસે મુઅસ્સિર વાકિઆત તાલીમાત ઔર બાઝ ઝરૂરી મસાઈલ વ ફતાવાકી બયાઝી (કિતાબ) ભી તૈયાર કરતે જાતે હૈં, જો વાકઈ બિખરે મોતિયોંકા બડા ખૂબસૂરત વ દિલકશ હાર હૈ, જો પઢનેવાલેકે દિલકો ખીંચતા હૈ ઔર રૂહકો બાલીદગી અતા કરતા હૈ, ખુસૂસન રમઝાનુલ

મુબારકમેં મૌલાના મૌસૂફકા તરાવીહકે બાદ મુંબઈમેં દો જગહ વઅઝ ઔર તફસીરે કુરઆન પાક બયાન કરનેકા મામૂલ હૈ, જિસકા સિલસિલા બારહ બજે રાત તક જારી રેહતા હૈ, ઔર ખતમ ગ્લોગીર આવાઝમેં લંબી દુઆ પર હોતા હૈ, લોગોંને દૂર દૂર કનેકશન લે રખ્ખે હૈં જિસસે ઘરોંમેં મસ્તૂરાત (ઔરતેં) ભી શૌકકે સાથ મૌલાનાકે મુઅસ્સિર વઅઝકો સુનતી હૈં, ઈન તકરીરોં ઔર બયાનમેં મૌલાના ઉનહેં બિખરે મોતિયોંકો મૌકા વ મુનાસિબતસે તકરીર ઔર બયાનમેં સુનાતે હૈં જો અબ કિતાબી શકલમેં આ ગયે હૈં. ઈન બિખરે મોતિયોંકા મુતાલઆ બડા મુફીદ ઔર દિલકો ગરમાનેવાલા હૈ, ઝબાન વ બયાન આસાન ઔર રવાં હૈ, અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ હૈ કે ઈસસે ઝિયાદાસે ઝિયાદા ફાઈદા પહોંચાએ.

(તામીરે હયાત, ૨૫ જનવરી સન ઈસવી ૨૦૦૫ સ. ૨૬)

તકરીઝ

મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ અમીન સાહબ પાલનપુરી
ઉસ્તાઝે હદીસ વ ફિકહ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ વહ્દહૂ, વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા મન્ લા નબિય્ય બઅ્દહૂ :

મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ પાલનપુરી : હઝરત મૌલાના ઉમર સાહબ પાલનપુરી (રહ.) કે બડે સાહબઝાદે હૈં, મૌસૂફને સન હિજરી ૧૩૯૩ મુતાબિક સન ઈસવી ૧૯૭૩ મેં મઝાહિરે ઉલૂમ સહારનપુરસે ઉલૂમે મુતદાવિલાસે ફરાગત હાસિલ કી હૈ, તાલિબે ઈલ્મીકે ઝમાનેસે આપકા મહેબૂબ મશ્ગલા અસ્લાફ વ અકાબિરકી કિતાબોંકા મુતાલઆ ઔર પસંદીદા બાતોંકો કાપીમેં મહેફૂઝ કરના હૈ.

ઉલૂમે મુતદાવિલાસે ફરાગતકે બાદ એક લંબા અરસા તક વાલિદે મોહતરમકે ઝેરે સાયા દઅવત વ તબ્લીગકે કામમેં શબો રોઝ (રાત-દિન) લગે રહે, ઔર વાલિદે મોહતરમકે ઔસાફ વ કમાલાતકો જઝ્બ કરતે રહે, જિન હઝરાતને હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (રહ.) કે બયાનાત સુને હૈં ઔર ઉનકો કરીબસે દેખા હૈ, વો ઈસ બાતકી ખુલે દિલસે ગવાહી દેંગે કે મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ અખ્લાક વ આદાત ઔર ઔસાફ વ કમાલાતમેં ઉમરે સાની (દૂસરે ઉમર) હૈં.

દઅવત વ તબ્લીગકે કામસે મૌલાના જો દિલચસ્પી રખતે હૈં વો અઝહર મિનશ્શમ્સ (સૂરજકી તરહ રોશન) હૈ, ઔર રમઝાનુલ મુબારકમેં તરાવીહકે બાદ મુંબઈમેં મૌસૂફકે જો બયાનાત હોતે હૈં ઉનસે આપકી ઉલૂમે કુરઆનકે સાથ મુનાસિબત અયાં (ઝાહિર) હૈ. હઝારોં આદમી અપને ઘરોંમેં કનેક્શન સિર્ફ મૌલાનાકે બયાનાત સુનનેકે લિયે રખતે હૈં. ઈસ તરહ મરદોંકે સાથ મસ્તૂરાત (ઔરતેં) ભી આપકે બયાનોંસે ખૂબ ફાઈદા હાસિલ કરતી હૈં.

દૂસરી તરફ મૌલાના ઉન પસંદીદા બાતોંકો જો આપ તાલિબે ઈલ્મીકે

ઝમાનેસે અબ તક મુન્તખબ વ મહેફૂઝ ફરમા રહે હૈં "બિખરે મોતી" કે નામસે શાએઅ ફરમાકર પૂરી ઉમ્મતે મુસ્લિમાકો ફૈઝ પહોંચા રહે હૈં, બિલાશુબા યે કિતાબ ઈસ્મે બામુસમ્મા હૈ, જો ખૂશ કિસ્મત ઈસકો દેખતા હૈ ખતમ કિયે બગૈર દમ નહીં લેતા. ઈસ કિતાબકે દો હિસ્સે શાએઅ હો ચુકે હૈં, લેકિન ઉનમેં ગલતિયાં થીં ઈસ લિયે અબ નઝરે સાની ઔર મુફીદ ઈઝાફોંકે બાદ નયે સિરેસે પેહલા હિસ્સા શાએઅ હો રહા હૈ, ઈન્શા અલ્લાહ કુછ દિનોંમેં દૂસરા હિસ્સા ઈસી તરહ નઝરે સાની ઔર તસહીહકે બાદ શાંએઅ હોગા, ફિર જો હિસ્સે અભી તક શાએઅ નહીં હુએ ઉનકો શાએઅ કિયા જાએગા, અલ્લાહ તઆલા ઈસ કિતાબકો ઉમ્મતકે લિયે રુશ્દ ઔર હિદાયતકા ઝરીઆ બનાએં, ઔર મૌસૂફકો અજરે અઝીમ અતા ફરમાએં! આમીન યા રબ્બલ આલમીન!

મુહમ્મદ અમીન પાલનપુરી

ખાદિમે હદીસ વ ફિકહ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ

૧૩ સફરુલ મુઝફ્ફર સન હિજરી ૧૪૨૬, ૨૪ માર્ચ સન ઈસવી ૨૦૦૫

બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્મા નિર્રહીમ

પેશે લફઝ

અઝ : જનાબ મૌલાના મુહમ્મદ ઉસમાન સાહબ

ઈસ સાલ ઈજતિમાઅ રાયવંડકે મૌકા પર મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ પાલનપુરી મદ્દ ઝિલ્લુહુ ઈબ્ને હઝરત મૌ. મુહમ્મદ ઉમર પાલનપુરી (રહ.) સે બંદાકી મુલાકાત હુઈ, દૌરાને મુલાકાત આલમી ઉમૂર પર ગુફતગૂ (બાતચીત) હુઈ, ચલતે ચલતે મૌલાનાકી એક કાપી પર નઝર પડી, દરયાફત કરને પર બતાયા ગયા કે વો મુખ્તલિફ કિતાબોંમકે મુતાલઆકે દૌરાન જો મુફીદ ઔર અહમ, નાયાબ ઔર નાદિર બાત સામને આતી ઉસકો અપની કાપીમેં લિખતે રેહતે તાકે બવક્તે ઝરૂરત ઉસસે ફાઈદા ઉઠાયા જા સકે.

ઔર યે હમારે અકાબિરકા ઔર અહલે ઈલ્મકા તરીકા ભી રહા હૈ, વરના બસા ઔકાત બહોતસી મુફીદ ઔર અહમ બાતેં મુતાલઆકે દૌરાન આકર ગુઝર જાતી હૈં, ઔર બાદમેં યાદ કરને પર ભી યાદ નહીં આતીં કે કહાં પઢી થીં, ઔર ઉસ વક્ત અફસોસકે અલાવા કુછ હાસિલ નહીં હોતા, ઈસી લિયે કહા ગયા હૈ. **અલ ઈલ્મુ સૈદુન વલ કિતાબતુ કૈદુન.**(૧)

ઔર યે મુતાલઆકા ઝૌક બઝાહિર મૌલાનાકો અપને વાલિદે મોહતરમ **"લિસાનુ દ્અ્વત"** હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર પાલનપુરી (રહ.) સે વિરાસતમેં મિલા હૈ કે **"અલ વલદુ સિર્રુન લિઅબીહિ"**(૨) ઔર બંદાને બારહા હઝરત પાલનપુરી (રહ.) કો દેખા કે મુતાલઆકે દૌરાન ઈસ્તિગરાકકી કૈફિયત હોતી ઔર હમાતન (પૂરી તરહ) કિતાબકી તરફ મુતવજ્જેહ હો જાતે, તફસીરકા હઝરતકો ઈન્તિહાઈ ઝૌક થા. એક મરતબા મુઝસે ફરમાયા, જી ચાહતા હૈ અબ કુતુબે હદીસકો દેખૂં લેકિન ક્યા કરૂં કુરઆને કરીમ ઐસા ગેહરા સમંદર હૈ કે ઉસમેં ગોતે ખાતે જાઉ ઔર મોતિયાં નિકાલતે જાઉ, મોતિયાં નિકલતી હી રેહતી હૈં. કુરઆને કરીમકે સમંદરમેં ગોતે ખાનેસે ફુરસત નહીં મિલ રહી કે હદીસકે સમંદરમેં ગોતે ખાઉં.

---

(૧) ઈલ્મ એક શિકાર હૈ ઔર લિખના ઉસકે લિયે બેડી હૈ, યાની લિખનેસે ઈલ્મ મહેફૂઝ હો જાતા હૈ (મુહમ્મદ અમીન) (૨) બેટા અપને બાપકા રાઝ યાની સચ્ચા જાનશીન હૈ (મુહમ્મદ અમીન)

લેકિન વો તફસીરે કુરઆનમેં અવ્વલ દરજામેં તફસીરુલ કુરઆન બિલ કુરઆન (કુરઆન કરીમકી આયાતકી તફસીર દૂસરી આયાતસે) દૂસરે દરજામેં તફસીરુલ કુરઆન બિલ હદીસ, ઔર ફિર તફસીરુલ કુરઆન બિઅકવાલિ સહાબા વત્તાબિઈનકે કાઈલ ઔર દાઈ ભી થે. ઔર ફિર તફસીર બિર્રાયસે બહોત ડરા કરતે થે ઔર ઉસ પર રોતે ઔર લરઝતે ઔર કાંપતે દેખા હૈ. અરબોંકે મજમામેં ભી ફરમાતે થે કે તુમકો નસીહત કરતા હૂં ઔર તુમ ભી અપની ઔલાદકો ઔર નસલોંકો નસીહત કર દેના કે કુરઆને કરીમકો હદીસ ઔર સહાબાકે વાસ્તેકે બગૈર ન સમઝના વરના ગુમરાહ હો જાઓગે ઔર ગુમરાહ કર દોગે.

મુતાલઆ ઔર કિતાબેં પઢનેકે ઝૌક વ શૌકકા યે હાલ થા કે એક મરતબા નિઝામુદ્દીનમેં બંદા હઝરત રહમતુલ્લાહ અલૈહકે સાથ ઉનકે કમરેમેં દાખિલ હુવા. કમરાકી અલમારીયોંમેં કિતાબેં સજી હુઈ થીં. પલંગ પર બૈઠતે હુએ રો દિયે ઔર ઉન કિતાબોંકી તરફ ઈશારા કરતે હુએ બંદાસે ફરમાયા : અલ્લાહ તઆલા ઉનકે મુસન્નિફીનકો (લિખને વાલોંકો) જઝાએ ખૈર મરહમત ફરમાએ. ઉનહોંને કિતની મહેનતસે યે કિતાબેં લિખ્ખી હૈં ઔર આજ સિર્ફ ઉનકા પઢના મુશ્કિલ હો રહા હૈ. લેકિન મૌલવી ઉસમાન! ઉનકો બેકાર ન સમઝના કે ખ્વાહ મ ખ્વાહ ઈતની કિતાબેં લિખ દીં, ઔર ફિર ફરમાયા કે દિલમેં ભી યે બાત ન લાના બલ્કે દઅવત વ તબ્લીગકે ઝરીઆ અલ્લાહ તઆલા ઈન કિતાબોંકી એક એક સતર ઔર એક એક મસ્અલા ઔર જુઝઈયાકો ઈન્સાનોંકી ઝિંદગિયોંમેં ઝિંદા કરેગા. ઔર કર રહા હૈ. ઔર ફિર ફરમાયા, મુઝે જીને ઔર ઝિંદા રેહનેકી તમન્ના સિર્ફ ઈસી વજહસે હોતી હૈ કે અપની ઝિંદગીમેં એક મરતબા તો ઈન સબ કિતાબોંકો પઢ હી ડાલૂં.

એક દૂસરે મૌકા પર ફરમાયા : બાઝ લોગ સમઝતે હૈં કે ઈન કિતાબોંકા ક્યા ફાઈદા? હાલાંકે સોચનેકી બાત હૈ કે અગર બુખારી વ મુસ્લિમકો ઈમામ બુખારી (રહ.) ઔર ઈમામ મુસ્લિમ (રહ.) લિખકર હમ પર એહસાન ન ફરમાતે તો હમેં યે હદીસેં કૈસે પહોંચતીં, ઈસી તરહ બકિય્યા કિતાબોંકા હાલ હૈ.

દુઆઓંમેં હઝરત (રહ.) કા યે જુમ્લા બારબાર કાનોંમેં ગૂંજતા હૈ. અય અલ્લાહ! કુરઆન વ હદીસકે અલ્ફાઝ ઝબાન પર જારી ફરમા દે. કુરઆન વ હદીસકી હકીકત દિલમેં ઉતાર દે. કુરઆન વ હદીસકા અમલ બદનસે જારી ફરમા દે. કુરઆન વ હદીસકો આલમમેં લેકર ફિરનેવાલા બના દે. આમીન!

જબ કોઈ મુફીદ કિતાબ બતલાઈ જાતી તો ફૌરન ઉસકો ખરીદકર ભેજનેકા હુકમ ફરમાતે ઔર અપની કિતાબોંકી અલમારીમેં ઉસકો રખતે, કઈ બાર બંદાસે પાકિસ્તાનમેં છપી હુઈ કિતાબેં મંગવાઈ. ઔર ઈલ્મી ઝૌક હીકા નતીજા થા કે ખુસૂસન અહલે ઈલ્મ વ ઉલમાએ દીન ઔર મદારિસકે તલબાસે ઈન્તિહાઈ મુહબ્બત ઔર તવાઝોઅ વ ખૂશ ખુલ્કીસે પેશ આતે જિસકી તફસીલકા યે મૌકા નહીં.

લેકિન લિખતે વક્ત ક્યા કરૂં ઉનકી વો મુહબ્બત વ શફકત, ઈલ્મી ઈન્હિમાક, તફસીરી ઝૌક, દુઆમેં ઈસ્તિગરાકકી કૈફિયત ઔર તઝર્રોઅ વ ઝારી, ઉમ્મતકા ગમ વ દર્દ, ઉનકા રોઝાના સુબહ નિઝામુદ્દીનકા બયાન, ઔર ઈજતિમાએ રાયવંડકે બયાનાત ઔર જમાઅતોંકો રવાન્ગીકી હિદાયાત ઔર અલ્લાહ તઆલાકી અઝમત વ કુદરત વ જલાલકો બયાન કરતે વક્ત મજમા પર સન્નાટેકા છા જાના, ઔર દીનકે પૂરે આલમમેં ઝિંદા હોનેકી દિલોંમેં ઉમ્મીદકા વાબસ્તા હો જાના, ઔર બાતિલકી તમામ તાકતોં ઔર કુવ્વતોંકા મકડીકા જાલા મહેસૂસ હોના, ગરીબોંકી હમદર્દી વ ગમખ્વારી, ખૂશહાલ ઘરાનોંકી ફિક્ર, નૌજવાનોં પર ખાસ નઝર, હર એકકી સલાહિયતસે ફાઈદા ઉઠાના ઔર ઉસકી સલાહિયતકે ઈસ્તેમાલકા મસરફ તલાશ કરના, ઉનકા તવાઝોઅ વ ઈજ્ઝ વ મસ્કનત, ઉનકી સાદગી, ઉનકી નસીહતેં ઔર ઉનકા અપને બારેમેં ડર. ઉનકી ફિક્રે આખિરત, ઉનકા કુરઆને કરીમકી આયાતસે હર વક્તકે હાલાતમેં રેહબરીકા લેના.

ઉનકા ઈજતિમાઈ માલમેં એહતિયાતકા હાલ, ઉનકી પૂરે આલમકે હાલાતસે વાકફિયત, ઈરતિદાદકી ખબરોંસે બેચૈન હો જાના ઔર ફૌરી તૌર પર જમાઅતોંકા વહાં ભેજના, ઉનકા પુરાને કામ કરનેવાલોંકે જોડોંમેં ઉમ્મત પર મહેનત ઔર ઉમ્મતકી ફિક્રકે સાથ હક તઆલા શાનુહૂકે સાથ ખુસૂસી તઅલ્લુક હાસિલ કરને ઔર અપને રઝાઈલે રૂહાનિયા હસદ, બુગ્ઝ, કીના, વગૈરહકે દૂર કરને પર, ઔર ઈજતિમાઈય્યતકી ફિક્ર પર ઝોર દેના.

ઉનકા અમેરીકા ઔર દૂસરે મુલ્કોંકે ઔકાતે નમાઝકો સહીહ કરાનેકી ફિક્ર, ઔર ફલકિયાતમેં મહારત ઔર માહિરે ફલકિયાતકી ગલતિયોં પર મુતનબ્બેહ કરના, ઉનકી અપને અમીરકી ઈતાઅત, ઉનકે મશ્વરેકી પાબંદી, ઉનકા ઉલમા વ મશાઈખસે અપને બયાનાતમેં ગલતિયોંકી નિશાનદહીકે લિયે પૂછના ઔર ઉલમા વ મશાઈખકા ઉનકો ઈત્મીનાન દિલાના, ઔર ઉનકા દુનિયા

ભરકે ઉલમા વ મશાઈખકે પાસ હત્તલ ઈમકાન હર સાલ હિદાયાત ભેજના.

ઉનકા હઝરત મૌલાના યૂસુફ (રહ.) કે બયાનાતકા એહતિમામસે મુતાલઆ કરના, ઉનકા સફરસે પેહલે મરકઝકે મુકીમીનસે મિલકર જાના, ઔર મઆફી માંગના, હત્તાકે અપને છોટોંસે ભી, ઉનકે બયાનસે હર તબકાકા મુસ્તફીદ હોના ઔર યે સમઝના કે યે હમારે હી લિયે ફરમા રહે હૈં. ઉનકા હઝરત જી મૌલાના ઈન્આમુલ હસન (રહ.) કે સામને ઈન્તિહાઈ અદબ વ તવાઝોઅસે પેશ આના ઔર ઉનકા બંદાકો યે ફરમાના કે મૈંને હઝરત જી (રહ.) કો ચૂસ લિયા હૈ, ઉનકા હર વક્ત ઘડીકો સામને રખકર એક એક લમ્હાકો કીમતી બનાના ઔર વસૂલ કરના ઔર ઉસ સિલસિલેમેં હઝરત શેખુલ હદીસ મૌલાના મુહમ્મદ ઝકરિયા (રહ.) કા હવાલા દેના.

ઉનકા હઝરત શેખુલ હદીસ (રહ.) સે તઅલ્લુક ઔર હઝરત શેખકા ઉનસે તઅલ્લુક, ઉનકો સરકારે દો આલમ (સ.અ.વ.) કી ખ્વાબોંમેં બકસરત ઝિયારતોંકા હોના, ઉનકી સીરતે નબવી પર નિગાહ, ઉનકા સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી ઝિંદગી ઔર અકવાલસે ઈન્ફિરાદી વ ઈજતિમાઈ ઉસૂલોંકા ઈસ્તિન્બાત. ઉનકે અપને રાત-દિન ઈજતિમાઈ વ ઈન્ફિરાદી મા'મૂલાત, ઉનકા બુઢાપે ઔર ઝો'ફકી હાલતમેં મરકઝકી સારી મશ્ગૂલિયતોંકે સાથ હિફ્ઝે કુરઆનકા હઝરત જી (રહ.) કી ઈજાઝતકે સાથ કરના, ઉનકા બયાનસે પેહલે ઔર બયાનકે બાદ એહતિમામસે હઝરત જી (રહ.) કે પાસ જાના ઔર હર બાતમેં હઝરત જી (રહ.) કી તરફ રૂજૂઅ કરના.

ઉનકા રમઝાનુલ મુબારકમેં એઅતિકાફ, ઉનકે કુરઆને કરીમ પઢકર સુનાનેસે મુરદા દિલોંકા ઝિંદા હોના. ઔર સખ્તસે સખ્ત દિલોંકા મોમ હોના, ઔર શરાબિયોં, ડાકૂઓં, ઝાલિમોં વગૈરહકા ઉનકી દઅવત સુનકર તૌબા કરના. ઉનકે બયાનમેં મઝમૂનકા ઈરતિબાત (જોડ) વગૈરહ વગૈરહ યે સબ પેહલૂ ઉમંડ ઉમંડકર સામને આ રહે હૈં. ઔર મજબૂર કર રહે હૈં કે ઈન સબ પર લિખ્ખા જાએ, અગર અલ્લાહકે ફઝલ ઔર તૌફીકને દસ્તગીરી કી તો ઉનકે કુરઆની ઈફાદાત પર લિખનેકા ઈરાદા હૈ. **કદ જઅલલ્લાહુ લિકુલ્લિ શૈઈન્ કદરા** (અલ્લાહને હર ચીઝકા એક અંદાઝ મુકર્રર કર રખ્ખા હૈ, સૂરએ તલાક આયત ૩)

બુઝુર્ગોંકી સવાનેહ ઔર વાકિઆત બડે રેહબર હોતે હૈં. હઝરત જુનૈદ (રહ.) કા કૌલ હૈ. **અલ હિકાયાતુ જુન્દુમ્ મિન્ જુનૂદિલ્લાહિ યુષબ્બિતુલ્લાહુ**

બિહા કુલૂબ ઔલિયાઈહી કે ઉન વાકિઆતકે ઝરીઆ અલ્લાહ તઆલા અપને દોસ્તોંકે દિલોંકો મઝબૂત કરતા હૈ ઔર જમાતા હૈ. યે અલ્લાહકે લશ્કર હૈં, ઔર ઉસ પર કુરઆને કરીમકી યે આયત દલીલ હૈ :

વ કુલ્લન્ નકુસ્સુ અલૈક મિન્ અંબાઈ ર્રુસુલિ મા નુષબ્બિતુ બિહી ફુઆદક.

(સૂ. હૂદ આયત ૧૨૦)

ઔર સબ ચીઝ બયાન કરતે હૈં હમ તેરે પાસ રસૂલોંકે અહવાલસે, જિસસે તસલ્લી દી તેરે દિલકો.

ઈમામ અબૂ હ·ીફા (રહ.) કા કૌલ હૈ : ઉલમાકે કિસ્સે ઔર ઉનકે મહાસિન (અચ્છાઈયાં) મુઝે ફિકહસે બહોત ઝિયાદા મહેબૂબ હૈં, ઈસ લિયે કે વો અખ્લાક ઔર અદબ સિખાતે હૈં, ઔર ઉસકી દલીલ કુરઆને કરીમકી યે આયત હૈ :

ઉલાઈકલ્લઝી-ન હદલ્લાહુ ફબિહુદા હુમુક્તદિહી.

(સૂ. અન્આમ આયત ૯૦)

યે વો લોગ થે જિનકો હિદાયત કી અલ્લાહને, સો તૂ ચલ ઉનકે તરીકે પર.

લકદ્ કાન ફી કસસિહિમ્ લઈબ્રતુન્ લિઉલિલ અલ્બાબિ.

(સૂ. યૂસુફ આયત ૧૧૧)

અલબત્તા ઉનકે અહવલાસે અપના હાલ કયાસ કરના હૈ અકલવાલોંકો.

માલિક બિન દીનાર (રહ.) કા કૌલ હૈ :

અલ્ હિકાયાતુ તુહફુલ્ જન્નાતિ.

હિકાયાત વ વાકિઆત જન્નતકે તોહફે હૈં.

દૂસરા કૌલ હૈ કે હિકાયાત ઝિયાદાસે ઝિયાદા બયાન કરો કે યે મોતી હૈં ઔર બહોત મુમકિન હૈ કે ઉનમેં કોઈ નાદિર મોતી હાથ આ જાએ.

સુફયાન બિન ઉયયનહ (રહ.) કા કૌલ હૈ :

ઈન્દ ઝિક્રિસ્સાલિહીન તન્ઝિલુ ર્રહમતુ.

સુલહા ઔર નેક લોગોંકે ઝિક્રકે વક્ત રહમત બરસ્તી હૈ.

યે સબ બાતેં હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ (રહ.) કા નામ લિખતે હી નૌકે કલમ પર આ ગઈ ઔર જી ચાહ રહા હૈ કે ઉસ પર લિખતા ચલા જાઉં લેકિન ઈસી પર ઈકતિફા કરતા હૂં.

મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબકી ઉસ કાપીકો દેખા તો ઉસમેં કિતાબોંકે

હવાલોંકે સાથ બહોત મુફીદ ઔર અહમ મઝામીન થે જિનકો જમા કરના ઉનકે ઝૌકકી નિશાની હૈ. બંદાને અર્ઝ કિયા કે ઉસકો છપવા દિયા જાએ તો બેહતર હોગા, મૌલાના મના કરતે રહે કે યે તો અપની ઝાતી યાદ દાશ્તકે લિયે લિખ્ખા હૈ, લેકિન બંદાને ઈસરાર કિયા કે અગર ઉસસે દૂસરોંકો ભરપૂર ફાઈદા પહોંચ જાએ તો ક્યા હરજ હૈ? ઔર યે હમારે અકાબિરકા મામૂલ ચલા આ રહા હૈ. કશ્કોલ, ઝર્રીન ખઝાને વગૈરહકે નામસે વો અપના અર્કે મુતાલઆ છપવાતે રહે હૈં.

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ઉનકે વાલિદ સાહબસે તઅલ્લુકકી વજહસે ભી ઉનહોંને મેરી આજિઝાના દરખ્વાસ્તકો કબૂલ કર લિયા ઔર કાપી મુઝે દે દી. યે મુતફર્રિક મઝામીનકા મજમૂઆ હૈ જિસમેં બાહમી ઈરતિબાત (જોડ) તલાશ ન કિયા જાએ જૈસે જૈસે કોઈ મુફીદ બાત સામને આતી રહી વો જમા કરતે રહે.

ઉસસે જો જિસ મઝમૂનકા ફાઈદા ઉઠા લે વો ઉઠા સકતા હૈ, ઈસ લિયે ઉસકા નામ "બિખરે મોતી" રખ્ખા હૈ. અલ્લાહ તઆલા મૌલાનાકો જઝાએ ખૈર મરહમત ફરમાએ. ઔર ઈસકો ઉનકે લિયે ઔર ઉનકે વાલિદૈનકે લિયે સદકએ જારિયા બનાએ. અભી એક હિસ્સા ઉસકા પેશ કિયા જા રહા હૈ આઈન્દા ઈન્શા અલ્લાહ દૂસરા હિસ્સા ભી સામને આએગા જિસમેં મુફીદ માલૂમાત હોંગી.

હક તઆલા શાનુહૂ બંદાકે લિયે ભી ઈસ મામૂલીસી કોશિશકો કબૂલ ફરમાકર ઝરીઅએ નજાત બનાએ, ઔર સુલહા ઔર નેક લોગોંમેં ઉસકી બરકતસે શામિલ ફરમાએ. **વમા ઝાલિક અલલ્લાહિ બિઅઝીઝ**[૧]. ઉસકી તસ્હીહ ઔર નઝરે સાનીકા કામ બંદાકે બડે ભાઈ મૌલાના ઉમર ફારૂક સાહબને કિયા હૈ. ઔર હમારે મોહસિન દોસ્ત ભાઈ જાવેદ હઝારવી ઉસકી તબાઅતકા (છપવાનેકા) એહતિમામ કર રહે હૈં. અલ્લાહ તઆલા દોનોંકો અપની શાનકે મુતાબિક જઝાએ ખૈર મરહમત ફરમાએ. આમીન!

વ સલ્લલ્લાહુ અલન્નબિય્યિલ્ ઉમ્મિય્યિ વ અલા આલિહી વ સહ્બિહી અજમઈન.

મુહમ્મદ ઉસમાન કરાચી

૨૭ રમઝાનુલ મુબારક મંગલ, બાદે ઝોહર સન હિજરી ૧૪૨૩

બ મકામ : હરમે મદની મસ્જિદે નબવી, મદીના મુનવ્વરહ.

(૧) ઔર યે બાત અલ્લાહ તઆલા પર મુશ્કિલ નહીં (સૂરએ ફાતિર આયત ૧૭) (મુહમ્મદ અમીન)

બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્મા નિર્રહીમ

ઈસ્લામકી મહેનત

ઈસ્લામ હક હૈ ઉસકી મહેનતકે લિયે ચાર માહ માંગતે હૈં ઉસકે લિયે ચાર લાઈનકી મહેનત હૈ.

(૧) સુનનેકી મહેનત : તા'લીમ (૨) બોલનેકી મહેનત : દઅવત

(૩) સોચનેકી મહેનત : ઝિક્ર (૪) માંગનેકી મહેનત : દુઆ

ઈમાન મુજાહિદાસે પકેગા..... દઅવત દેનેસે બનેગા..... હિજરતે સફરસે ફૈલેગા..... હુકૂકુલ ઈબાદકી અદાયગીસે બચેગા.

(મૌલાના અહમદ લાટ સાહબ ઈજતિમાઅ ભોપાલ)

દાઈ અપની ઈજતિમાઈ ફિકરોંકે સાથ ઈન્ફિરાદી નેકિયાં ભી કરતા રહે

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : તુમમેંસે આજ રોઝા કિસને રખ્ખા હૈ? હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ને ફરમાયા મૈંને, ફિર આપ (સ.અ.વ.) ને પૂછા તુમમેંસે આજ કિસને કિસી બીમારકી ઈયાદત કી હૈ? હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ને કહા મૈંને. ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને પૂછા તુમમેંસે આજ કૌન જનાઝામેં શરીક હુવા હૈ? હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ને કહા મૈં. ફિર આપ (સ.અ.વ.) ને પૂછા, આજ કિસને કિસી મિસ્કીનકો ખાના ખિલાયા હૈ? હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ને કહા મૈંને. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, જો આદમી એક દિનમેં યે સારે કામ કરેગા વો જન્નતમેં ઝરૂર જાએગા.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨, સ. ૬૪૮)

અમ્ર બિલ અમરૂફ, નહી અનિલ મુન્કરકી અજીબ ફઝીલતેં

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને

ફરમાયા, ક્યા મૈં તુમહેં ઐસે લોગ ન બતલાઉં જો ન નબી હોંગે ઔર ન શહીદ, લેકિન ઉનકો અલ્લાહકે વહાં ઈતના ઊંચા મકામ મિલેગા કે કિયામતકે દિન નબી ઔર શહીદ ભી ઉનહેં દેખકર ખૂશ હોંગે. ઔર વો નૂરકે ખાસ મિમ્બરોં પર હોંગે, ઔર પેહચાને જાએંગે, સહાબએ કિરામ (રદિ.) ને પૂછા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! વો કૌન લોગ હૈં?

આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : યે વો લોગ હૈં જો અલ્લાહકે બંદોંકો અલ્લાહકે મહેબૂબ બનાતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલાકો ઉસકે બંદોંકા મહેબૂબ બનાતે હૈં ઔર લોગોંકે ખૈર ખ્વાહ બનકર ઝમીન પર ફિરતે હૈં. મૈંને અર્ઝ કિયા યે બાત તો સમઝમેં આતી હૈ કે વો અલ્લાહકો ઉસકે બંદોંકા મહેબૂબ બનાએં, લેકિન યે સમઝમેં નહીં આ રહા હૈ કે વો અલ્લાહકે બંદોંકો અલ્લાહકા મહેબૂબ કૈસે બનાએંગે?

આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : યે લોગ અલ્લાહકે બંદોંકો ઉન કામોંકા હુકમ દેંગે જો કામ અલ્લાહકો મહેબૂબ ઔર પસંદ હૈં, ઔર ઉન કામોંસે રોકેંગે જો અલ્લાહકો પસંદ નહીં હૈં. વો બંદે જબ ઉનકી બાત માનકર અલ્લાહકે પસંદીદા કામ કરને લગ જાએં તો યે બંદે અલ્લાહકે મહેબૂબ બન જાએંગે.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૮૦૫)

હઝરત હુઝેફા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! અમ્ર બિલ મઅરૂફ ઔર નહી અનિલ મુન્કર લોગોંકે આ'માલકે સરદાર હૈં ઈન દોનોંકો કબ છોડ દિયા જાએગા? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા જબ તુમમેં વો ખરાબિયાં પૈદા હો જાએંગી જો બની ઈસરાઈલમેં પૈદા હુઈ થીં.

મૈંને પૂછા યા રસૂલલ્લાહ! બની ઈસરાઈલમેં ક્યા ખરાબિયાં પૈદા હો ગઈ થીં? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, જબ તુમહારે નેક લોગ દુનિયાકી વજહસે ફાજિર લોગોંકે સામને દીની મઆમલાતમેં નરમી બરતને લગેં, ઔર દીની ઈલ્મ બદતરીન લોગોંમેં આ જાએ, ઔર બાદશાહત છોટોંકે હાથ લગ જાએ તો ફિર ઉસ વક્ત તુમ ઝબરદસ્ત ફિત્નામેં મુબ્તલા હો જાઓગે. તુમ ફિત્નોંકી તરફ ચલોગે ઔર ફિત્ને બારબાર તુમહારી તરફ આએંગે.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૮૦૬)

હઝરત મઆઝ ઈબ્ને જબલ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂરે અકરમ

(સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, તુમ અપને રબકી તરફસે એક વાઝેહ રાસ્તા પર રહોગે જબ તક તુમમેં દો નશે ઝાહિર ન હો જાએંગે. એક જહાલતકા નશા. દૂસરા ઝિંદગીકી મુહબ્બતકા નશા.

ઔર તુમ અમ્ર બિલ મઅરૂફ ઔર નહી અનિલ મુન્કર કરતે રહોગે ઔર અલ્લાહ તઆલાકે રાસ્તેમેં જિહાદ કરતે રહોગે લેકિન જબ દુનિયાકી મુહબ્બત તુમમેં ઝાહિર હો જાએગી તો ફિર તુમ અમ્ર બિલ મઅરૂફ ઔર નહી અનિલ મુન્કર નહીં કર સકોગે, ઔર અલ્લાહ તઆલાકે રાસ્તેમેં જિહાદ ન કર સકોગે, ઈસ ઝમાનેમેં કુરઆન ઔર હદીસકો બયાન કરનેવાલે ઉન મુહાજિરીન ઔર અન્સારકી તરહ હોંગે જો શુરૂઅમેં ઈસ્લામ લાએ થે.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૮૦૫)

નઝરે બદ દૂર કરનેકા વઝીફા

હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) ને નઝરે બદ દૂર કરનેકા એક ખાસ વઝીફા હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કો સિખાયા ઔર ફરમાયા કે હઝરત હસન, હુસૈન (રદિ.) પર પળહકર દમ કિયા કરો.

ઈબ્ને અસાકિરમેં હૈ કે જિબ્રઈલ (અલૈ.) હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે પાસ તશરીફ લાએ, આપ (સ.અ.વ.) ઉસ વક્ત ગમઝદહ થે. સબબ પૂછા તો ફરમાયા હસન ઔર હુસૈન (રદિ.) કો નઝર લગ ગઈ હૈ. ફરમાયા યે સચ્ચાઈકે કાબિલ ચીઝ હૈ નઝર વાકઈ લગતી હૈ. આપને યે કલિમાત પળહકર ઉનહેં પનાહમેં ક્યૂં ન દિયા? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને પૂછા વો કલિમાત ક્યા હૈં? ફરમાયા : યૂં કહો.

અલ્લાહુમ્મ ઝસ્સુલ્તાનિલ્ અઝીમિ વલ્ મન્નલ્ કદીમિ ઝલ્વજ્હિલ્ કરીમિ વલિય્યલ્ કલિમાતિત્તામ્માતિ વદ્અ્વાતિલ્ મુસ્તજાબાતિ આફિલ્ હસન વલ્ હુસૈન મિન્ અન્ફુસિલ્ જિન્નિ વ અઅ્યુનિલ્ ઈન્સિ.

હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને યે દુઆ પળ્હી, વહીં દોનોં બચ્ચે ઉઠ ખડે હુએ ઔર આપ (સ.અ.વ.) કે સામને ખેલને કૂદને લગે. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : લોગો! અપની જાનોંકો, અપની બીવિયોંકો ઔર અપની ઔલાદકો ઈસી પનાહકે સાથ પનાહ દિયા કરો, ઈસ જૈસી ઔર કોઈ પનાહકી દુઆ નહીં.

(તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૫ : ૪૧૬)

અલ્લાહકે રાસ્તેમેં કુરઆન પળ્હનેકી એક ખાસ ફઝીલત

મુસ્નદે અહમદમેં હે કે જિસને અલ્લાહ તઆલાકી રાહમેં એક હઝાર આયતેં પળ્હીં વો ઈન્શા અલ્લાહ તઆલા કિયામતકે દિન નબિયોં, સિદ્દીકોં, શહીદોં ઔર સાલિહોંકે સાથ લિખ્ખા જાએગા.

(તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૧ : ૫૯૭)

અગર હમ અલ્લાહ તઆલાકે રાસ્તેમેં એક ચિલ્લામેં સૂરએ યાસીનકી રોઝાના તિલાવત કરેં તો ઈન્શા અલ્લાહ યે ફઝીલત હમેં ભી હાસિલ હો જાએગી.

તહજ્જુદકે વક્ત અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે નિદા

મૈં નૂરકે તડકેમેં જિસ વક્ત ઉઠા સોકર!
અલ્લાહકી રહમતકે દરવાઝે ખુલે પાએ!
આતી થી સદા પૈહમ જો માંગનેવાલા હો!
હાથ અપની અકીદતસે આગે મેરે ફૈલાએ!
જો રિઝ્કકા તાલિબ હો મૈં રિઝ્ક ઉસે દૂંગા!
જો તાલિબે જન્નત હો જન્નતકી તલબ લાએ!
જિસ જિસકો ગુનાહોંસે બખ્શિશકી તમન્ના હો!
વો અપને ગુનાહોંકી કસરતસે ન ઘભરાએ!
વો માઈલે તૌબા હો મૈં માઈલે બખ્શિશ હૂં!
મૈં રહમસે બખ્શૂંગા વો શરમસે પછતાએ!
યે સુનકે હુએ જારી આંખોંસે મેરી આંસૂં!
કિસ્મત હૈ મુહબ્બતમેં રોના જિસે આ જાએ!
આકાએ ગદા પરવર! સાઈલ હૂં તેરે દર પર!
મૈં ઔર તો ક્યા માંગૂં તૂહી મુઝે મિલ જાએ!

ઈમાન ઔર ઈસ્લામકી અલ્લાહકે યહાં કદર હૈ, હર દસ સાલ પર મોમિને કામિલકા ભાવ ઔર કીમત બળ્હતી હૈ, ઔર મોમિનકા દરજા અલ્લાહકે યહાં બળ્હતા રેહતા હૈ

મુસ્નદે અહમદ ઔર મુસ્નદે અબૂ યઅલામેં હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે બચ્ચા જબ તક બાલિગ નહીં હોતા ઉસકે નેક અમલ ઉસકે વાલિદ યા વાલિદૈનકે હિસાબમેં લિખ્ખે જાતે હૈં. ઔર જો કોઈ બુરા અમલ કરે તો વો ન ઉસકે હિસાબમેં લિખ્ખા જાતા હૈ ન વાલિદૈનકે.

ફિર જબ વો બાલિગ હો જાતા હૈ તો હિસાબકા કલમ ઉસકે લિયે જારી હો જાતા હૈ ઔર દો ફરિશ્તે જો ઉસકે સાથ રેહનેવાલે હૈં ઉનકો હુકમ દે દિયા જાતા હૈ કે ઉસકી હિફાઝત કરેં ઔર કુવ્વતે બહમ પહોંચાએં, જબ હાલતે ઈસ્લામમેં ચાલીસ સાલકી ઉમરકો પહોંચ જાતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો (તીન કિસમકી બીમારિયોંસે) મહેફૂઝ કર દેતે હૈં : જુનૂન, જુઝામ (કોઢ) ઔર બર્સસે.

જબ પચાસ સાલકી ઉમરકો પહોંચતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકા હિસાબ હલ્કા કર દેતે હૈં, જબ સાઠ (૬૦) સાલકો પહોંચતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો અપની તરફ રૂજૂઅકી તૌફીક દેતે હૈં, જબ સત્તર (૭૦) સાલકો પહોંચતા હૈ તો સબ આસમાનવાલે ઉસસે મુહબ્બત કરને લગતે હૈં, ઔર જબ અસ્સી સાલકો પહોંચતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી હસનાતકો (નેકિયાં) લિખતે હૈં ઔર સય્યિઆતકો (બુરાઈયાં) મઆફ ફરમા દેતે હૈં.

ફિર જબ નવ્વે સાલકી ઉમર હો જાતી હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે સબ અગલે પિછલે ગુનાહ મઆફ ફરમા દેતે હૈં. ઔર ઉસકો અપને ઘરવાલોંકે મઆમલેમેં શફાઅત કરનેકા હક દેતે હૈં ઔર ઉસકી શફાઅત કબૂલ ફરમાતે હૈં ઔર ઉસકા લકબ **અમીનુલ્લાહ** ઔર **અસીરુલ્લાહ ફીલ અર્ઝિ** (યાની અલ્લાહકા મોઅતમદ ઔર ઝમીનમેં અલ્લાહકા કૈદી) હો જાતા હૈ.

ક્યૂંકે ઈસ ઉમરમેં પહોંચકર ઉમૂમન ઈન્સાનકી કુવ્વત ખતમ હો જાતી હૈ,

કિસી ચીઝમેં લઝ્ઝત નહીં રેહતી, કૈદીકી તરહ ઉમર ગુઝારતા હૈ. ઔર જબ અરઝલે ઉમરકો પહોંચ જાતા હૈ તો ઉસકે તમામ વો નેક અમલ નામએ આમાલમેં બરાબર લિખ્ખે જાતે હૈં જો અપની સિહ્હત વ કુવ્વતકે ઝમાનેમેં કિયા કરતા થા. ઔર અગર ઉસસે કોઈ ગુનાહ હો જાતા હૈ તો વો લિખ્ખા નહીં જાતા.

(તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૩ : ૪૦૯, ૪૧૦, મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૧ : ૨૩૦)

ખુદાકી કુદરત

ઈબ્ને અબી હાતિમકી મરફૂઅ હદીસમેં હૈ કે મુઝે ઈજાઝત દી ગઈ હૈ કે મૈં તુમહેં અર્શકો ઉઠાનેવાલે ફરિશ્તોંમેંસે એક ફરિશ્તેકી નિસ્બત ખબર દૂં કે ઉસકી ગરદન ઔર કાનકે નીચે તકકી લવકે દરમિયાન ઈતના ફાસલા હૈ કે ઉડનેવાલા પરિંદા સાતસો સાત તક ઉડતા ચલા જાએ, ઉસકી અસ્નાદ (સનદેં) બહોત ઉમદા હૈ ઔર ઉસકે સબ રાવી સિકહ (મોઅતબર) હૈં.

(તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૫ : ૪૨૦)

હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કા અપને સાથિયોંકે સાથ મઆમલા

હઝરત જરીર બિન અબ્દુલ્લાહ બજલી (રદિ.) હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હુએ, હુઝૂર (સ.અ.વ.) એક ઘરમેં થે જો સહાબએ કિરામ (રદિ.) સે ભરા હુવા થા. હઝરત જરીર દરવાઝે પર ખડે હો ગયે. ઉનહેં દેખકર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને દાઈ બાઈ જાનિબ દેખા આપકો બૈઠનેકી કોઈ જગહ નઝર ન આઈ, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને અપની ચાદર ઉઠાઈ ઔર ઉસે લપેટકર હઝરત જરીર (રદિ.) કી તરફ ફેંક દિયા ઔર ફરમાયા ઈસ પર બૈઠ જાઓ.

હઝરત જરીર (રદિ.) ને ચાદર લેકર અપને સીનેસે લગા લી ઔર ઉસે ચૂમકર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં વાપસ કર દિયા ઔર અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! અલ્લાહ આપકા ઐસે ઈકરામ ફરમાએ જૈસે આપને

મેરા ઈકરામ ફરમાયા. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, જબ તુમહારે પાસ કિસી કૌમકા કાબિલે એહતિરામ આદમી આએ તો તુમ ઉસકા ઈકરામ કરો.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૫૬૩)

મખ્સૂસ આ'માલ જો મખ્સૂસ મુસીબતોંસે નજાત દિલાતે હૈં

અબૂ અબ્દુલ્લાહ હકીમ તિરમિઝી (રહ.) ને અપની કિતાબ નવાદિરૂલ ઉસૂલમેં યે બાત ઝિક્ર કી હૈ કે સહાબાકી જમાઅતકે પાસ આકર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને મદીનાકી મસ્જિદમેં ફરમાયા કે ગુઝિશ્તા રાત મૈંને અજીબ બાતેં દેખીં.

દેખા કે મેરે એક ઉમ્મતીકો અઝાબે કબરને ઘેર રખ્ખા હૈ આખિર ઉસકે વુઝૂને આકર ઉસે છુડા લિયા. મૈંને એક ઉમ્મતીકો દેખા કે શયતાન ઉસે વેહશી બનાએ હુએ હૈ લેકિન ઝિકુલ્લાહને આકર ઉસે ખુલાસી દિલવાઈ. એક ઉમ્મતીકો દેખા કે અઝાબકે ફરિશ્તોંને ઉસે ઘેર રખ્ખા હૈ, ઉસકી નમાઝને આકર ઉસે બચા લિયા. એક ઉમ્મતીકો દેખા કે પ્યાસકે મારે હલાક હો રહા હૈ, જબ હૌઝ પર જાતા હૈ ધક્કે લગતે હૈં ઉસકા રોઝા આયા ઔર ઉસને ઉસે પાની પિલા દિયા ઔર આસૂદા (મુત્મઈન) કર દિયા. આપ (સ.અ.વ.) ને એક ઉમ્મતીકો દેખા કે અંબિયા હલ્કે બાંધ બાંધકર બૈઠે હૈં. જો જિસ હલ્કેમેં બૈઠના ચાહતા હૈ વહાં વાલે ઉસે ઉઠા દેતે હૈં, ઉસી વક્ત ઉસકા ગુસલે જનાબત આયા ઔર ઉસકા હાથ પકડકર મેરે પાસ બિઠાયા. એક ઉમ્મતીકો દેખા કે ચારોં તરફસે ઉસે અંધેરા ઘેરે હુએ હૈ ઔર ઉપર નીચેસે ભી વો ઉસીમેં ઘિરા હુવા હૈ કે ઉસકા હજ ઔર ઉમરહ આયા ઔર ઉસે ઉસ અંધેરેમેંસે નિકાલકર નૂરમેં પહોંચા દિયા. એક ઉમ્મતીકો દેખા કે વો મોમિનોંસે કલામ (બાત) કરના ચાહતા હૈ લેકિન વો ઉસસે બોલતે નહીં, ઉસી વક્ત સિલારહમી આઈ ઔર એલાન કિયા કે ઉસસે બાતચીત કરો. ચુનાંચે વો બાતચીત કરને લગે. એક ઔર ઉમ્મતીકો દેખા કે વો અપને મુંહ પરસે આગકે શોઅલે હટાનેકો હાથ બઢ્હા રહા હૈ, ઈતનેમેં ઉસકી ખૈરાત આઈ ઔર ઉસકે મુહં પર પરદા ઔર ઓટ (આડ) હો ગઈ ઔર ઉસકે સરપર સાયા બન ગઈ.

અપને એક ઉમ્મતીકો દેખાકે અઝાબકે ફરિશ્તોંને ઉસે હર તરફસે કૈદ

કર લિયા હૈ લેકિન ઉસકા નેકીકા હુકમ ઔર બુરાઈસે મના કરના આયા ઔર ઉનકે હાથોંસે ઉસે છુડાકર રહમતકે ફરિશ્તોંસે મિલા દિયા. અપને એક ઉમ્મતીકો દેખા કે ઘુટનોંકે બલ ગિરા હુવા હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે દરમિયાન હિજાબ હૈ ઉસકે અચ્છે અખ્લાક આએ ઔર ઉસકા હાથ પકડકર અલ્લાહ તઆલાકે પાસ પહોંચા આએ. અપને એક ઉમ્મતીકો દેખા કે ઉસકા નામએ આમાલ ઉસકે બાંઈ તરફસે આ રહા હૈ લેકિન ઉસકે ખૌફે ખુદાને આકર ઉસે ઉસકે સામને કર દિયા. અપને એક ઉમ્મતીકો મૈંને જહન્નમકે કિનારે ખડા દેખા, ઉસી વક્ત ઉસકા અલ્લાહસે કપકપાના આયા ઔર ઉસે જહન્નમસે બચા લે ગયા.

મૈંને અપને એક ઉમ્મતીકો દેખા કે ઉસે ઉંધા કર દિયા ગયા હૈ તાકે જહન્નમમેં ડાલ દિયા જાએ લેકિન ઉસી વક્ત ખૌફે ખુદાસે ઉસકા રોના આયા ઔર આંસૂઓંને ઉસે બચા લિયા. મૈંને એક ઉમ્મતીકો દેખા કે પુલસિરાત પર લુઢકનિયાં ખા રહા હૈ કે ઉસકા મુઝ પર દુરૂદ પઢના આયા ઔર હાથ થામકર સીધા કર દિયા ઔર વો પાર ઉતર ગયા. એકકો દેખા કે જન્નતકે દરવાઝે પર પહોંચા, લેકિન દરવાઝા બંદ હો ગયા, ઉસી વક્ત લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહકી શહાદત પહોંચી, દરવાઝે ખુલવા દિયે ઔર ઉસે જન્નતમેં પહોંચા દિયા.

કરતબી (રહ.) ઈસ હદીસકો ઝિક્ર કરકે ફરમાતે હૈં કે યે હદીસ બહોત બડી હૈ ઉસમેં ઉન મખ્સૂસ આમાલકા ઝિક્ર હૈ જો મખ્સૂસ મુસીબતોંસે નજાત દિલવાનેવાલે હૈં. (તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૩ : ૭૧-૭૨)

કુરઆને કરીમકી એક ખાસ આયત ઈઝ્ઝત દિલાનેવાલી

ઈમામ અહમદ (રહ.) ને મુસ્નદમેં નીઝ તબરાનીને ઉમદા સનદકે સાથ હઝરત મઆઝ જોહની (રદિ.) કી રિવાયતસે બયાન કિયા હૈ કે રસૂલ (સ.અ.વ.) ફરમા રહે થે.

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લઝી લમ્ યત્તખિઝ વલદંવ્ વલમ્ યકુલ્લહૂ શરીકુન ફીલ્મુલ્કિ વલમ્ યકુલ્લહૂ વલિય્યુમ્ મિનઝ્ઝુલ્લિ વ કબ્બિર્હુ તકબીરા.

(સૂ. બની ઈસરાઈલકી આખરી આયત)

તમામ ખૂબિયાં ઉસી અલ્લાહ (પાક) કે લિયે (ખાસ) હૈં જો ન ઔલાદ રખતા હૈ ઔર ન ઉસકા કોઈ સલ્તનતમેં શરીક હૈ, ઔર ન કમઝોરીકી વજહસે ઉસકા કોઈ મદદગાર હૈ, ઔર ઉસકી ખૂબ બડાઈયાં બયાન કિયા કીજિયે.

(બયાનુલ કુરઆન)

યે આયત, આયતે ઈઝ્ઝત હૈ. (તફસીરે મઝહરી જિ. ૭ : ૬૬)

કૌનસી મખ્લૂક કૌનસે દિન પૈદા કી ગઈ

સહીહ મુસ્લિમ ઔર નસાઈમેં હદીસ હૈ : હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને મેરા હાથ પકડા ઔર ફરમાયા : મિટ્ટીકો અલ્લાહ તઆલાને હફતા (સનીચર) કે દિન પૈદા કિયા, ઔર પહાડોંકો ઈતવારકે દિન, ઔર દરખ્તોંકો પીરકે દિન, ઔર બુરાઈયોંકો મંગલકે દિન, ઔર નૂરકો બુધકે દિન, ઔર જાનવરોંકો જુમે'રાતકે દિન, ઔર આદમ (અલૈ.) કો જુમ્આકે દિન, અસરકે બાદ જુમ્આકી આખરી સાઅતમેં અસરકે બાદસે રાત તકકે વક્તમેં.

(તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૧ : ૧૦૬)

અલ્લાહ તઆલાકે લિયે એક દિરહમ ખર્ચ કરો ઔર અલ્લાહકે ખઝાનેસે દસ દિરહમ લો

હઝરત ઉબૈદુલ્લાહ બિન મુહમ્મદ બિન આઈશા (રહ.) કેહતે હૈં કે એક સાઈલ અમીરૂલ મુઅમિનીન હઝરત અલી (રદિ.) કે પાસ આકર ખડા હુવા, હઝરત અલી (રદિ.) ને હઝરત હસન (રદિ.) યા હઝરત હુસૈન (રદિ.) સે કહા કે અપની વાલિદાકે પાસ જાઓ ઔર ઉનસે કહો કે મૈંને આપકે પાસ છ દિરહમ રખવાએ થે ઉનમેંસે એક દિરહમ દે દો, વો ગયે ઔર ઉનહોંને વાપસ આકર કહા, અમ્મી જાન કેહ રહી હૈં વો છ દિરહમ તો આપ (રદિ.) ને આટેકે લિયે રખવાએ થે.

હઝરત અલી (રદિ.) ને કહા કિસી ભી બંદેકા ઈમાન ઉસ વક્ત તક સચ્ચા સાબિત નહીં હો સકતા જબ તક કે ઉસકો જો ચીઝ ઉસકે પાસ હૈ ઉસસે ઝિયાદા એઅતિમાદ ઉસ ચીઝ પર ન હો જાએ જો અલ્લાહ તઆલાકે ખઝાનોંમેં

હૈ. અપની વાલિદાસે કહો કે છ દિરહમ ભેજ દેં, ચુનાંચે ઉનહોંને છ દિરહમ હઝરત અલી (રદિ.) કો ભેજવા દિયે જો હઝરત અલી (રદિ.) ને ઉસ સાઈલકો દે દિયે.

રાવી કેહતે હૈં કે હઝરત અલી (રદિ.) ને અપની નશિસ્ત (બૈઠક) ભી નહીં બદલી થી કે ઈતનેમેં એક આદમી ઉનકે પાસસે એક ઊંટ લિયે ગુઝરા જિસે વો બેચના ચાહતા થા. હઝરત અલી (રદિ.) ને કહા કે ઊંટ કિતનેમેં દોગે? ઉસને કહા એકસો ચાલીસ દિરહમમેં. હઝરત અલી (રદિ.) ને કહા ઉસે યહાં બાંધ દો અલબત્તા ઉસકી કીમત કુછ અરસેકે બાદ દેંગે.

વો આદમી ઊંટ વહાં બાંધકર ચલા ગયા. થોડી દેરમેં એક આદમી આયા ઔર ઉસને કહા યે ઊંટ કિસકા હૈ? હઝરત અલી (રદિ.) ને કહા મેરા. ઉસ આદમીને કહા, ક્યા આપ ઈસે બેચેંગે? હઝરત અલી (રદિ.) ને કહા હાં, ઉસ આદમીને કહા, કિતનેમેં? હઝરત અલી (રદિ.) ને કહા દોસો દિરહમમેં, ઉસને કહા મૈંને ઈસ કીમતમેં યે ઊંટ ખરીદ લિયા ઔર હઝરત અલી (રદિ.) કો દોસો દિરહમ દેકર વો ઊંટ લે ગયા.

હઝરત અલી (રદિ.) ને જિસ આદમીસે ઊંટ ઉધાર ખરીદા થા ઉસે એકસો ચાલીસ દિરહમ દિયે ઔર બાકી સાઠ દિરહમ લાકર હઝરત ફાતિમા (રદિ.) કો દિયે. ઉનહોંને પૂછા યે ક્યા હૈ? હઝરત અલી (રદિ.) ને કહા યે વો હૈ જિસકા અલ્લાહ તઆલાને અપને નબીકી ઝબાની હમસે વાદા કિયા હૈ.

મન્ જાઅ બિલ્હસનતિ ફલહૂ અશ્રુ અમ્ષાલિહા.

(સૂરએ અન્આમ આયત ૧૬૦)

જો શખ્સ નેક કામ કરેગા ઉસકો ઉસકે દસ હિસ્સે મિલેંગે.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૨૦૨)

ગમગીનકે કાનમેં અઝાન દેના

જો શખ્સ કિસી રંજ વ ગમમેં મુબતલા હો ઉસકે કાનમેં અઝાન દેનેસે ઉસકા રંજ વ ગમ દૂર હોતા હૈ. હઝરત અલી કર્રમલ્લાહુ વજહહૂ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને મુઝે ગમગીન દેખકર ફરમાયા : ઈબ્ને અબી તાલિબ! મૈં તુમ્હેં ગમગીન દેખ રહા હૂં? મૈંને કહા : જી હાં! આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે :

ફમુર્ બઅ્ઝ અહ્લિ-ક યુઅઝ્ઝિન્ ફી ઉઝ્નિક ફઈન્નહૂ દવાઉન લિલ હમ્મિ.

તુમ અપને ઘરવાલોંમેંસે કિસીસે કહો કે વો તુમહારે કાનમેં અઝાન દે ક્યૂંકે યે ગમકા ઈલાજ હૈ.

હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને યે અમલ કિયા તો મેરા ગમ દૂર હો ગયા, ઈસી તરહ ઈસ હદીસકે તમામ રાવિયોંને ઉસકો આઝમાકર દેખા તો સબને ઉસકો મુજર્રબ પાયા. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૨ : ૬૫૮)

બદ અખ્લાકકે કાનમેં અઝાન દેના

જિસકી આદત ખરાબ હો જાએ, ચાહે ઈન્સાન હો યા જાનવર ઉસકે કાનમેં ભી અઝાન દી જાએ, હઝરત અલી કર્રમલ્લાહુ વજહહૂસે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે :

જો બદ અખ્લાક હો જાએ, ચાહે ઈન્સાન હો યા ચોપાયા (યાની જાનવર) ઉસકે કાનમેં અઝાન દો. (મિશ્કાત જિ. ૨:૧૪૯)

શયતાનકે પરેશાન કરને ઔર ડરાનેકે વક્ત અઝાન કેહના

જબ શયતાન કિસીકો પરેશાન કરે ઔર ડરાએ ઉસ વક્ત બુલંદ આવાઝસે અઝાન કેહની ચાહિયે, ક્યૂંકે શયતાન અઝાનસે ભાગતા હૈ, હઝરત સુહેલ બિન અબી સાલેહ કેહતે હૈં કે મેરે વાલિદને મુઝે બનૂ હારિસાકે પાસ ભેજા, ઔર મેરે સાથ હમારા એક બચ્ચા યા સાથી થા. દીવારકી તરફસે કિસી પુકારનેવાલેને ઉસકા નામ લેકર આવાઝ દી, ઔર ઉસ શખ્સને જો મેરે સાથ થા દીવારકી તરફ દેખા તો ઉસકો કોઈ ચીઝ નઝર નહીં આઈ, ફિર મૈંને અપને વાલિદ સાહબસે ઉસકા તઝકિરા કિયા તો ઉનહોંને ફરમાયા : અગર મુઝે યે પતા હોતા કે તુમકો યે બાત પેશ આએગી તો મૈં તુમકો ન ભેજતા :

લેકિન (યે બાત યાદ રખ્ખો કે) જબ તુમ કોઈ આવાઝ સુનો તો બુલંદ આવાઝસે અઝાન કહો, ક્યૂંકે મૈંને હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કો હુઝૂરે-અકરમ

(સ.અ.વ.) કી યે હદીસ બયાન કરતે હુએ સુના હૈ કે જબ અઝાન કહી જાતી હૈ તો શયતાન પીઠ ફેરકર ગૂઝ (પાદ) મારતા હુવા ભાગતા હૈ.

(મુસ્લિમ શરીફ ૧:૧૬૭)

ગૂલે બયાબાની (ભૂતોં) કો દેખકર અઝાન કેહના

અગર કોઈ શખ્સ ભૂત પ્રેત દેખે તો ઉસકો બુલંદ આવાઝસે અઝાન કેહની ચાહિયે. હઝરત સઅદ બિન અબી વક્કાસ (રદિ.) કેહતે હૈં કે મૈંને રસૂલે અકરમ (સ.અ.વ.) કો ફરમાતે હુએ સુના હૈ કે :

જબ તુમહારે સામને ભૂત પ્રેત મુખ્તલિફ શકલોંમેં નમૂદાર હોં તો અઝાન કહો.

(મુસન્નિફ અબ્દુર્રઝ્ઝાક ૫:૧૬૩)

અઝાનકે ચંદ ઔર મવાકેઅ

મઝકૂરા મવાકેઅકે અલાવહ અઝાનકે નીચેકે મવાકેઅ ભી બુઝુર્ગોંને ઝિક્ર કિયે હૈં :

(૧) આગ લગનેકે વક્ત.

(૨) કુફ્ફારસે જંગ કરનેકે વક્ત.

(૩) ગુસ્સાકે વક્ત.

(૪) જબ મુસાફિર રાસ્તા ભૂલ જાએ.

(૫) ઔર જબ કિસીકો મિરગી (વાયકી બીમારી) કા દૌરા પડે.

લિહાઝા ઈલાજ ઔર અમલકે તૌર પર ઈન મવાકેઅમેં અઝાન કેહનેમેં કોઈ હરજ નહીં હૈ.

ઈમદાદુલ ફતાવામેં હૈ. ઈન મવાકેઅમેં અઝાન સુન્નત હૈ.

(૧) ફર્ઝ નમાઝ (કે લિયે) (૨) બચ્ચાકે કાનમેં પૈદાઈશકે વક્ત (૩) આગ લગનેકે વક્ત (૪) જંગે કુફ્ફારકે વક્ત (૫) મુસાફિરકે પીછે જબ શયાતીન ઝાહિર હોકર ડરાએં (૬) ગમકે વક્ત (૭) ગુસ્સાકે વક્ત (૮) જબ મુસાફિર રાસ્તા ભૂલ જાએ (૯) જબ કિસીકો મિરગી (વાય) આવે (૧૦) જબ કિસી

આદમી યા જાનવરકી બદ ખુલ્કી ઝાહિર હો. ઈસકો સાહિબે રૂહુલ મુખતારને અપની કિતાબમેં ઝિક્ર કિયા હૈ. (ઈમદાદુલ ફતાવા જિ. ૧ : ૧૯૫)

હર ઈન્સાનકે સાથ ચોબીસ ઘંટોંમેં બીસ ફરિશ્તે રેહતે હૈં

તફસીર ઈબ્ને જરીરમેં વારિદ હુવા હૈ કે હઝરત ઉસમાન (રદિ.) હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે પાસ આએ ઔર આપસે દરયાફત કિયા કે ફરમાઈયે! બંદેકે સાથ કિતને ફરિશ્તે હોતે હૈં?

આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, એક તો દાઈ જાનિબ નેકિયોંકા લિખનેવાલા જો બાઈ જાનિબવાલે પર અમીર હૈ, જબ તૂ કોઈ નેકી કરતા હૈ વો એકકે બજાએ દસ લિખતા હૈ.

જબ તૂ કોઈ બુરાઈ કરે તો બાએં વાલા દાએં વાલેસે ઉસકે લિખનેકી ઈજાઝત તલબ કરતા હૈ, વો કેહતા હૈ ઝરા ઠહેર જાઓ, શાયદ તૌબા વ ઈસ્તિગફાર કરે. તીન મરતબા વો ઈજાઝત માંગતા હૈ તબ ભી અગર ઉસને તૌબા ન કી તો યે નેકીકા ફરિશ્તા ઉસસે કેહતા હૈ અબ લિખ લે. (અલ્લાહ હમેં ઈસસે છુડાએ) યે તો બડા બુરા સાથી હૈ, ઉસે અલ્લાહકા લિહાઝ નહીં યે ઉસસે નહીં શરમાતા.

અલ્લાહકા ફરમાન હૈ કે ઈન્સાન જો બાત ઝબાન પર લાતા હૈ ઉસ પર નિગેહબાન મુતઅય્યન ઔર મુહય્યા હૈ ઔર દો ફરિશ્તે તેરે આગે પીછે હૈં. અલ્લાહ તઆલાકા ફરમાન હૈ :

હર શખ્સ (કી હિફાઝત) કે લિયે કુછ ફરિશ્તે (મુકર્રર) હૈં જિનકી બદલી હોતી રેહતી હૈ. કુછ ઉસકે આગે કુછ ઉસકે પીછે કે વો બહુકમે ખુદાવંદી ઉસકી હિફાઝત કરતે હૈં. (સૂ. રઅદ, આ. ૧૧) (બયાનુલ કુરઆન)

ઔર એક ફરિશ્તા તેરે માથેકે બાલ થામે હુએ હૈ. જબ તૂ અલ્લાહકે લિયે તવાઝોઅ ઔર ફરોતની (આજિઝી) કરતા હૈ વો તુઝે બુલંદ દરજા કર દેતા હૈ. ઔર જબ તૂ ઉસકે સામને સરકશી ઔર તકબ્બુર કરતા હૈ વો તુઝે પસ્ત (ઝલીલ) ઔર આજિઝ કર દેતા હૈ, ઔર દો ફરિશ્તે તેરે હોંઠોં પર હૈં. જો દુરૂદ તૂ મુઝ પર પઢતા હૈ ઉસકી વો હિફાઝત કરતે હૈં. એક ફરિશ્તા તેરે મુંહ પર ખડા હૈ કે કોઈ

સાંપ વગૈરહ જૈસી ચીઝ તેરે હલકમેં ન ચલી જાએ, ઔર દો ફરિશ્તે તેરી આંખોં પર હૈં. યે દસ ફરિશ્તે હર બની આદમકે સાથ હૈં. ફિર દિનકે અલગ હૈં ઔર રાતકે અલગ હૈં, યૂં હર શખ્સકે સાથ બીસ (૨૦) ફરિશ્તે અલ્લાહકી તરફસે મુકર્રર હૈં. (તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૩ : ૩૨)

મામૂલી ઈકરામે મુસ્લિમ પર સારે ગુનાહ મઆફ

હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.) ફરમાતે હૈં હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) કે પાસ આએ, હઝરત ઉમર (રદિ.) તકિયા પર ટેક લગાએ હુએ થે. હઝરત સલમાન (રદિ.) કો દેખકર ઉનહોંને વો તકિયા હઝરત સલમાન (રદિ.) કે લિયે રખ દિયા. હઝરત સલમાન (રદિ.) ને કહા : અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને સચ ફરમાયા.

હઝરત ઉમર (રદિ.) ને કહા : અય અબૂ અબ્દુલ્લાહ! અલ્લાહ ઔર રસૂલ (સ.અ.વ.) કા વો ફરમાન ઝરા હમેં ભી સુનાએં! હઝરત સલમાન (રદિ.) ને કહા, એક મરતબા મૈં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા, આપ (સ.અ.વ.) એક તકિયા પર ટેક લગાએ હુએ થે, આપ (સ.અ.વ.) ને વો તકિયા મેરે લિયે રખ દિયા. ફિર મુઝસે ફરમાયાઃ અય સલમાન! જો મુસલમાન અપને મુસલમાન ભાઈકે પાસ જાતા હૈ ઔર વો મેઝબાન ઉસકે ઈકરામકે લિયે તકિયા રખ દેતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી મગફિરત ઝરૂર ફરમા દેતે હૈં. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨:૫૬૧)

બુરી મૌતસે બચનેકા એક નબવી નુસ્ખા

હઝરત ઉસમાન (રહ.) કેહતે હૈં કે હઝરત હારિસા બિન નોઅમાન (રદિ.) કી બીનાઈ (આંખોંકી રોશની) જા ચુકી થી. ઉનહોંને અપની નમાઝકી જગહસે લેકર અપને કમરેકે દરવાઝે તક એક રસ્સી બાંધ રખ્ખી થી. જબ દરવાઝે પર કોઈ મિસ્કીન આતા તો અપને ટોકરેમેંસે કુછ લેતે ઔર રસ્સીકો પકડકર દરવાઝે તક જાતે ઔર ખૂદ અપને હાથસે ઉસ મિસ્કીનકો દેતે. ઘરવાલે ઉનસે કેહતે

આપકી જગહ હમ જાકર મિસ્કીનકો દે આતે હૈં, વો ફરમાતે મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કો ફરમાતે હુએ સુના હૈ કે મિસ્કીનકો અપને હાથસે દેના બુરી મૌતસે બચાતા હૈ. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૨૩૪)

મુતકબ્બિરકી તરફ અલ્લાહ તઆલા નઝરે રહમતસે નહીં દેખતે

હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં : મૈંને એક મરતબા અપની નઈ કમીસ પહેની, મૈં ઉસે દેખકર ખૂશ હોને લગી વો મુઝે બહોત અચ્છી લગ રહી થી. હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ને ફરમાયા : ક્યા દેખ રહી હો? ઈસ વક્ત અલ્લાહ તુમહેં (નઝરે રહમતસે) નહીં દેખ રહે હૈં, મૈંને કહા યે ક્યૂં? હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ને ફરમાયા : ક્યા તુમહેં માલૂમ નહીં હૈ કે જબ દુનિયાકી ઝીનતકી વજહસે બંદામેં ઉજ્બ (ખૂદકો અચ્છા સમઝના) પૈદા હો જાતા હૈ તો જબ તક વો બંદા ઝીનત છોડ નહીં દેતા ઉસ વક્ત તક ઉસકા રબ ઉસસે નારાઝ રેહતા હૈ.

હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં : મૈંને વો કમીસ ઉતારકર ઉસી વક્ત સદકા કર દી તો હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ને ફરમાયા, શાયદ યે સદકા તુમહારે ઈસ ઉજ્બકે ગુનાહકા કફ્ફારા હો જાએ.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૩૯૯)

બીવીકે મુંહમેં લુકમા દેને પર સદકાકા સવાબ

હઝરત સઅદ બિન અબી વક્કાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈં હજ્જતુલ વિદાઅ વાલે સાલમેં બહોત ઝિયાદા બીમાર હો ગયા થા, જબ હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) મેરી ઈયાદતકે લિયે તશરીફ લાએ તો મૈંને કહા, મેરી બીમારી ઝિયાદા હો ગઈ હૈ ઔર મૈં માલદાર આદમી હૂં ઔર મેરા ઔર કોઈ વારિસ નહીં હૈ સિર્ફ એક બેટી હૈ તો ક્યા મૈં અપના દો તિહાઈ માલ સદકા કર દૂં?

હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા નહીં, મૈંને કહા આધા માલ સદકા કર દૂં? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : નહીં, મૈંને કહા કે તિહાઈ માલ સદકા કર દૂં,

આપને ફરમાયા : હાં તિહાઈ માલ સદકા કર દો. ઔર તિહાઈ ભી બહોત હૈ, તુમ અપને વારિસોંકો માલદાર છોડકર જાઓ યે ઉસસે બેહતર હૈ કે તુમ ઉનકો ફકીર છોડકર જાઓ ઔર વો લોગોંકે સામને હાથ ફૈલાતે ફિરેં, ઔર તુમ જો ભી ખર્ચા અલ્લાહકી રઝાકે લિયે કરોગે ઉસ પર તુમહેં અલ્લાહકી તરફસે અજર ઝરૂર મિલેગા યહાં તકકે તુમ જો લુકમા અપની બીવીકે મુંહમેં ડાલોગે ઉસ પર ભી અજર મિલેગા.

મૈંને કહા યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે તો ઐસા લગ રહા હૈ કે ઔર મુહાજિર તો આપકે સાથ મક્કાસે વાપસ ચલે જાએંગે, મૈં યહાં હી મક્કામેં રેહ જાઉંગા ઔર મેરા ઈન્તિકાલ યહાં મક્કામેં હો જાએગા, ઔર ચૂંકે મૈં મક્કાસે હિજરત કરકે ગયા થા તો મૈં અબ યે નહીં ચાહતા કે મેરા યહાં ઈન્તિકાલ હો. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : નહીં તુમહારી ઝિંદગી લંબી હોગી (ઔર તુમહારા ઈસ મર્ઝમેં યહાં ઈન્તિકાલ ન હોગા) ઔર તુમ જો ભી નેક અમલ કરોગે ઉસસે તુમહારા દરજા ભી બુલંદ હોગા ઔર તુમહારી ઈઝ્ઝતમેં ભી ઈઝાફા હોગા ઔર તુમહારે ઝરીએસે ઈસ્લામકા ઔર મુસલમાનોંકા બહોત ફાઈદા હોગા ઔર દૂસરોંકા બહોત નુકસાન હોગા (ચુનાંચે ઈરાકકે ફતહ હોનેકા યે ઝરીઆ બને)

અય અલ્લાહ! મેરે સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી હિજરતકો આખિર તક પહોંચા (દરમિયાનમેં મક્કામેં ફૌત હોનેસે ટૂટને ન પાએ) ઔર (મક્કામેં મૌત દેકર) ઉનહેં એડિયોંકે બલ વાપસ ન કર. હાં કાબિલે રહમ સઅદ બિન ખૌલા હૈ (કે વો મક્કાસે હિજરત કરકે ગયે થે ઔર અબ યહાં ફૌત હો ગયે હૈં ઉનકે મક્કામેં ફૌત હોનેકી વજહસે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો ઉન પર તરસ આ રહા થા)

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૬૪૫)

સલફે સાલિહીનકી અપને દોસ્તોંકો તીન નસીહતેં

(૧) જો આદમી આખિરતકે કામોંમેં લગ જાતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે દુનિયાકે કામોંકી ઝિમ્મેદારી લે લેતે હૈં.

(૨) જો શખ્સ અપને બાતિનકો સહીહ કર લે અલ્લાહ ઉસકે ઝાહિરકો

સહીહ ફરમા દેતે હૈં.

(૩) જો અલ્લાહસે અપના મઆમલા સહીહ કર લેતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ઔર મખ્લૂકકે દરમિયાનકે મઆમલાતકો સહીહ કર દેતે હૈં,

(મઆરિફુલ કુરઆન ૪ : ૬૭૯)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કા તકવા

હઝરત અયાસ બિન સલમા અપને વાલિદ (હઝરત સલમા) સે નકલ કરતે હૈં કે ઉનહોંને કહા : એક મરતબા હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) બાઝારસે ગુઝરે, ઉનકે હાથમેં કોડા ભી થા, ઉનહોંને આહિસ્તાસે વો કોડા મુઝે મારા જો મેરે કપડેકે કિનારેકો લગ ગયા. ઔર ફરમાયા, રાસ્તાસે હટ જાઓ. જબ અગલા સાલ આયા તો આપકી મુઝસે મુલાકાત હુઈ, મુઝસે કહા અય સલમા! ક્યા તુમહારા હજકા ઈરાદા હૈ? મૈંને કહા જી હાં.

ફિર હઝરત ઉમર (રદિ.) મેરા હાથ પકડકર અપને ઘર લે ગયે ઔર મુઝે છસો (૬૦૦) દિરહમ દિયે ઔર કહા : ઈનહેં અપને સફરે હજમેં કામમેં લે આના, ઔર યે ઉસ હલ્કેસે કોડેકે બદલેમેં હૈં જો મૈંને તુમકો મારા થા, મૈંને કહા કે અય અમીરૂલ મુઅમિનીન! મુઝે તો વો કોડા યાદ ભી નહીં રહા, ફરમાયા : લેકિન મૈં તો ઉસે નહીં ભૂલા. યાની મૈંને માર તો દિયા લેકિન સારા સાલ ખટકતા રહા.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૧૪૫)

ઝાલિમકે ઝુલ્મસે હિફાઝતકા નબવી નુસ્ખા

હઝરત અબૂ રાફેઅ (રહ.) કેહતે હૈં કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન જઅફર (રદિ.) ને (મજબૂર હોકર) હજ્જાજ બિન યૂસુફસે અપની બેટીકી શાદી કી, ઔર બેટીસે કહા : જબ વો તુમહારે પાસ અંદર આએ તો તુમ યે દુઆ પઢના.

લાઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુલ હલીમુલ કરીમ. સુબ્હાનલ્લાહિ રબ્બિલ અર્શિલ અઝીમ. વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન.

અલ્લાહકે સિવા કોઈ માબૂદ નહીં જો હલીમ ઔર કરીમ હૈ, અલ્લાહ પાક હૈ જો અઝીમ અર્શકા રબ હૈ. ઔર તમામ તારીફેં અલ્લાહકે લિયે હૈં જો તમામ જહાનોંકા રબ હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) ને કહા, જબ હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો કોઈ સખ્ત અમ્ર પેશ આતા તો આપ (સ.અ.વ.) યે દુઆ પળ્હતે. રાવી કેહતે હૈં : હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) કી બેટીને યે દુઆ પળ્હી જિસકી વજહસે હજ્જાજ ઉસકે કરીબ ન આ સકા. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૩ : ૪૧૨)

હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કો મુટ્ઠી ભર ખજૂરેં દીં ઔર અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સત્તાઈસ સાલ તક ખાતે ખિલાતે રહે, યે દીનકી બરકત થી

હઝરત અબૂ હુરૈહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં : ઈસ્લામમેં મુઝ પર તીન ઐસી બડી મુસીબતેં આઈ હૈં કે વૈસી કભી ભી મુઝ પર નહીં આઈ. એક તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે વિસાલકા હાદિસા, ક્યૂંકે મૈં આપકા હમેશા સાથી રેહનેવાલા મામૂલીસા સાથી થા. દૂસરે હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કી શહાદતકા હાદિસા. તીસરે તોશાદાનકા હાદિસા, લોગોંને પૂછા અય અબૂ હુરૈરહ! તોશાદાનકે હાદિસેકા ક્યા મતલબ? ફરમાયા હમ એક સફરમેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે સાથ થે, આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : અય અબૂ હુરૈરહ (રદિ.)! તુમહારે પાસ કુછ હૈ? મૈંને કહા તોશાદાનમેં કુછ ખજૂરેં હૈં.

આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : લે આઓ, મૈંને ખજૂરેં નિકાલકર આપ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં પેશ કર દીં. આપ (સ.અ.વ.) ને ઉન પર હાથ ફેરા ઔર બરકતકે લિયે દુઆ ફરમાઈ, ફિર ફરમાયા દસ આદમિયોંકો બુલાઓ, મૈં દસ આદમિયોંકો બુલા લાયા, ઉનહોંને પેટ ભરકર ખજૂરેં ખાઈ. ફિર ઈસી તરહ દસ દસ આદમી આકર ખાતે રહે, યહાં તક કે સારે લશ્કરને ખા લિયા ઔર તોશાદાનમેં ફિર ભી ખજૂરેં બચ રહીં. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : અય અબૂ હુરૈરહ! જબ તુમ ઈસ તોશાદાનમેંસે ખજૂરેં નિકાલના ચાહો તો ઉસમેં હાથ ડાલકર નિકાલ લેના ઔર ઉસે ઉલ્ટાના નહીં.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં : મૈં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી સારી ઝિંદગીમેં ઉસમેંસે નિકાલકર ખાતા રહા. ફિર હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કી સારી

ઝિંદગીમેં ઉસમેંસે ખાતા રહા. ફિર હઝરત ઉમર (રદિ.) કી સારી ઝિંદગીમેં ઉસમેંસે ખાતા રહા. ફિર હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કી સારી ઝિંદગીમેં ઉસમેંસે ખાતા રહા. ફિર જબ હઝરત ઉસમાન (રદિ.) શહીદ હો ગયે તો મેરા સામાન ભી લુટ ગયા. ઔર વો તોશાદાન ભી લુટ ગયા. ક્યા મૈં આપ લોગોંકો બતા ન દૂં કે મૈંને ઉસમેંસે કિતની ખજૂરેં ખાઈ હૈં? મૈંને ઉસમેંસે દોસો વસક યાની એક હઝાર પચાસ મનસે ભી ઝિયાદા ખજૂરેં ખાઈ હૈં.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૩ : ૭૧૧)

અમલ મુખ્તસર ઔર સવાબ વ ફાઈદા ઝિયાદા

ઈમામ બગવી (રહ.) ને અપની સનદકે સાથ ઈસ જગહ એક હદીસ નકલ ફરમાઈ હૈ કે રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે હક તઆલાકા ફરમાન હૈ કે જો શખ્સ હર નમાઝકે બાદ સૂરએ ફાતિહા ઔર આયતુલ કુરસી ઔર આલે ઈમરાનકી દો આયતેં, એક આયત : **શહિદલ્લાહુ અન્નહૂ લા ઈલાહ ઈલ્લા હુવ** આખિરત તક. ઔર દૂસરી યે આયત : **કુલિલ્લાહુમ્મ માલિકલ્ મુલ્કિ** સે **બિગૈરિ હિસાબ** તક પઢ્હા કરે તો મૈં ઉસકા ઠિકાના જન્નતમેં બના દૂંગા ઔર ઉસકો અપને ખતીરતુલ કુદ્દસમેં જગહ દૂંગા ઔર હર રોઝ ઉસકી તરફ સત્તર (૭૦) મરતબા નઝરે રહમત કરૂંગા ઔર ઉસકી સત્તર (૭૦) હાજતેં પૂરી કરૂંગા ઔર હર હાસિદ ઔર દુશ્મનસે પનાહ દૂંગા, ઔર ઉન પર ઉસકો ગાલિબ રખ્ખૂંગા.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૨ : ૪૭)

હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે અખ્લાક

હુઝૂર (સ.અ.વ.) એક બાર રાસ્તેમેં તશરીફ લે જા રહે થે, એક સહાબીસે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી મુલાકાત હુઈ તો ઉસ સહાબીને આપ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં દો મિસ્વાકેં પેશ કીં, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉનકો બખૂશી કબૂલ કિયા, ઉન દો મિસ્વાકોંમેંસે એક બિલકુલ સીધી ઔર એક ટેઢ્હી થી, હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે અખ્લાક દેખિયે કે જો સીધી થી વો અપને સાથીકો દી ઔર જો ટેઢ્હી થી વો આપ (સ.અ.વ.) ને અપને પાસ રખ્ખી.

(અહયાએ ઉલૂમુદ્દીન, ગઝાલી)

દુઆ

તેરી અઝમતોંસે હૂં બે ખબર
યે મેરી નઝરકા કુસૂર હૈ
તેરી રાહ ગુઝરમેં કદમ કદમ
કહીં અર્શ હૈ કહીં તૂર હૈ
યે બજા હૈ માલિકે બંદગી
મેરી બંદગીમેં કુસૂર હૈ
યે ખતા હૈ મેરી ખતા મગર
તેરા નામ ભી તો ગફૂર હૈ
યે બતા કે તુઝસે મિલૂં કહાં
મુઝે તુઝસે મિલના ઝરૂર હૈ
કહીં દિલકી શર્ત ન ડાલના
અભી દિલ નિગાહોંસે દૂર હૈ

હઝરત ઉમરકા અપને ઈન્તિકાલકે વક્ત વસિય્યત કરના

હઝરત યહયા બિન અબી રાશિદ નસરી (રહ.) કેહતે હૈં કે જબ હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) કી વફાતકા વક્ત કરીબ આયા તો અપને બેટેસે ફરમાયા : અય મેરે બેટે! જબ મુઝે મૌત આને લગે તો મેરે જિસ્મકો (દાએં પેહલૂકી તરફ) મોડ દેના ઔર અપને દોનોં ઘુટને મેરી કમરકે સાથ લગા દેના ઔર અપના દાયાં હાથ મેરી પેશાની પર ઔર બાયાં હાથ મેરી ઠોડી પર રખ દેના. ઔર જબ મેરી રૂહ નિકલ જાએ તો મેરી આંખેં બંદ કર દેના ઔર મુઝે દરમિયાની કિસમકા કફન પહેનાના. ક્યૂંકે અગર મુઝે અલ્લાહકે યહાં ખૈર મિલી તો ફિર અલ્લાહ તઆલા મુઝે ઈસસે બેહતર કફન દે દેંગે. ઔર અગર મેરે સાથ કુછ ઔર હુવા તો અલ્લાહ તઆલા ઈસ કફનકો મુઝસે જલ્દી છીન લેંગે, ઔર મેરી કબર દરમિયાની કિસમકી બનાના, ક્યૂંકે અગર મુઝે અલ્લાહકે યહાં ખૈર મિલી તો ફિર કબરકો તાહદે નિગાહ (જહાં તક નિગાહ જા સકે) કુશાદા કર

દિયા જાએગા. ઔર અગર મઆમલા ઉસકે ખિલાફ હુવા તો ફિર કબર મેરે લિયે ઈતની તંગ કર દી જાએગી કે મેરી પસલિયાં એક દૂસરેમેં ઘુસ જાએંગી.

મેરે જનાઝેકે સાથ કોઈ ઔરત ન જાએ. ઔર જો ખૂબી મુઝમેં નહીં હે ઉસે મત બયાન કરના, ક્યૂંકે અલ્લાહ તઆલા મુઝે તુમ લોગોંસે ઝિયાદા જાનતે હૈં, ઔર જબ તુમ મેરે જનાઝેકો લેકર ચલો તો તેઝ ચલના, ક્યૂંકે અગર મુઝે અલ્લાહકે યહાંસે ખૈર મિલનેવાલી હૈ તો તુમ મુઝે ઉસ ખૈરકી તરફ લે જા રહે હો. (ઈસ લિયે જલ્દી કરો) ઔર અગર મઆમલા ઉસકે ખિલાફ હૈ તો તુમ એક શરકો ઉઠાકર લે જાર રહે હો ઉસે અપની ગરદનસે જલ્દ ઉતાર દો.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૩ : ૫૨-૫૩)

હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) ને હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કો પાંચ કલિમાત સિખાએ, ફિર હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને યેહી પાંચ કલિમાત હઝરત ફાતિમા (રદિ.) કો સિખાએ, ફિર હઝરત ફાતિમા (રદિ.) કે વાસ્તેસે પૂરી ઉમ્મતકો મિલે

હઝરત સુવૈદ બિન ગફલહ (રદિ.) કેહતે હૈં કે હઝરત અલી (રદિ.) પર એક મરતબા ફાકા આયા તો ઉનહોંને હઝરત ફાતિમા (રદિ.) સે કહા કે અગર તુમ હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં જાકર કુછ માંગ લો તો અચ્છા હૈ. ચુનાંચે હઝરત ફાતિમા (રદિ.) હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે પાસ ગઈ. ઉસ વક્ત હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે પાસ હઝરત ઉમ્મે અયમન (રદિ.) મૌજૂદ થીં. હઝરત ફાતિમા (રદિ.) ને દરવાઝા ખિટખિટાયા તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને હઝરત ઉમ્મે અયમન (રદિ.) સે ફરમાયા યે ખિટખિટાહટ તો ફાતિમાકી હૈ. આજ ઈસ વક્ત આઈ હૈ પેહલે તો કભી ઈસ વક્ત નહીં આયા કરતી થી. ફિર હઝરત ફાતિમા (રદિ.) (અંદર આ ગઈ ઔર ઉનહોં) ને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! ઉન ફરિશ્તોંકા ખાના લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ, સુબ્હાનલ્લાહ ઔર અલ્હમ્દુલિલ્લાહ

કેહના હૈ, હમારા ખાના ક્યા હૈ?

આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : ઉસ ઝાતકી કસમ જિસને મુઝે હક દેકર ભેજા હૈ મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કે ઘરાનેકે કિસી ઘરમેં તીસ (૩૦) દિનસે આગ નહીં જલી, હમારે પાસ ચંદ બકરિયાં આઈ હૈં અગર તુમ ચાહો તો પાંચ બકરિયાં તુમહેં દે દૂં. ઔર અગર ચાહો તો તુમહેં વો પાંચ કલિમાત સિખા દૂં જો હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) ને મુઝે સિખાએ હૈં.

હઝરત ફાતિમા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા નહીં બલ્કે મુઝે તો વોહી પાંચ કલિમાત સિખા દેં જો આપકો હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) ને સિખાએ હૈં. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા તુમ યે કહા કરો.

યા અવ્વલલ અવ્વલીન વ યા આખિરલ આખિરીન વ યા ઝલ્કુવ્વતિલ મતીન વ યા રાહિમલ મસાકીનિ વ યા અર્હમ ર્રાહિમીન.

ફિર હઝરત ફાતિમા (રદિ.) વાપસ ચલી ગઈ. જબ હઝરત અલી (રદિ.) કે પાસ પહોંચીં તો હઝરત અલી (રદિ.) ને પૂછા ક્યા હુવા? હઝરત ફાતિમા (રદિ.) ને કહા મૈં આપકે પાસ દુનિયા લેને ગઈ થી લેકિન વહાંસે આખિરત લેકર આઈ હૂં, હઝરત અલી (રદિ.) ને કહા ફિર તો યે દિન તુમહારા સબસે બેહતરીન દિન હૈ. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૩ : ૫૬)

હઝરત અલી (રદિ.) ને દીનકો દુનિયા પર મુકદ્દમ કર દિયા ઔર પાંચ કલિમાત હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે સીખે

હઝરત અલી બિન અબી તાલિબ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને મુઝસે ફરમાયા : મૈં તુમહેં પાંચ હઝાર બકરિયાં દે દૂં યા ઐસે પાંચ કલિમાત સિખા દૂં જિનસે તુમહારા દીન ઔર દુનિયા દોનોં ઠીક હો જાએં, મૈંને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! પાંચ હઝાર બકરિયાં તો બહોત ઝિયાદા હૈં. લેકિન આપ મુઝે વો કલિમાત હી સિખા દેં. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : યે કહો.

અલ્લાહુમ્મ ગ્ફિર્લી ઝમ્બી વ વસ્સિઅ્લી ખુલ્કી વ તય્યિબ લી કસ્બી

વ કન્નિઅની બિમા રઝક્તની વલા તુઝહિબ કલ્બી ઈલા શૈઈન સરફતહૂ અન્ની.

અય અલ્લાહ! મેરે ગુનાહ મઆફ ફરમા ઔર મેરે અખ્લાક વસીઅ ફરમા ઔર મેરી કમાઈકો પાક ફ્રમા. ઔર જો રોઝી તૂને મુઝે અતા ફરમાઈ ઉસ પર મુઝે કનાઅત નસીબ ફરમા. ઔર જો ચીઝ તૂ મુઝસે હટા લે ઉસકી તલબ મુઝમેં બાકી ન રેહને દે. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૩ : ૨૦૮)

નોટ : આજકા મુસલમાન હોતા તો કેહતા કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) પાંચ હઝાર બકરિયાં ભી દીજિયે ઔર પાંચ કલિમાત ભી સિખાઈયે.

વો ખૂશનસીબ સહાબી જિનહેં સિજદહ કરનેકે લિયે અર્શ ઔર કુરસીસે ભી અફઝલ જગહ મિલી

હઝરત અબૂ ખુઝૈમા (રદિ.) બયાન કરતે હૈં કે ઉનહોંને એક ખ્વાબમેં યે દેખા કે વો આં હઝરત (સ.અ.વ.) કી પેશાની પર સિજદહ કર રહે હૈં. યે ખ્વાબ અબૂ ખુઝૈમાને આપસે ઝિક્ર કિયા, આપ (સ.અ.વ.) લેટ ગયે ઔર ફરમાયા : લો અપના ખ્વાબ પૂરા કર લો, ઉનહોંને આપ (સ.અ.વ.) કી પેશાની મુબારકકે ઉપર સિજદહ કર લિયા. (તર્જુમાનુ સ્સુન્નાહ જિ. ૨ : ૩૫૮, મિશ્કાત ૩૯૬)

દો બીવિયોંમેં ઈન્સાફકા અજીબ કિસ્સા

હઝરત યહયા બિન સઈદ (રહ.) કેહતે હૈં કે હઝરત મઆઝ બિન જબલ (રદિ.) કી દો બીવિયાં થીં, ઉનમેંસે જિસકી બારીકા દિન હોતા ઉસ દિન દૂસરીકે ઘરસે વુઝૂ ન કરતે. ફિર દોનોં બીવિયાં હઝરત મઆઝ (રદિ.) કે સાથ મુલ્કે શામ ગઈ ઔર વહાં દોનોં ઈખઠ્ઠી બીમાર હુઈ. ઔર અલ્લાહકી શાન દોનોંકા એક હી દિનમેં ઈન્તિકાલ હુવા. લોગ ઉસ દિન બહોત મશ્ગૂલ થે ઈસ લિયે દોનોંકો એક હી કબરમેં દફન કિયા ગયા. હઝરત મઆઝ (રદિ.) ને દોનોંમેં કુરઆ ડાલા કે કિસકો કબરમેં પેહલે રખ્ખા જાએ.

હઝરત યહયા (રહ.) કેહતે હૈં કે હઝરત મઆઝ બિન જબલ (રદિ.) કી દો બીવિયાં થીં, જબ એકકે પાસ હોતે તો દૂસરીકે વહાંસે પાની ભી ન પીતે.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૭૬૯)

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કી એહતિયાત

હઝરત તાઉસ (રહ.) કેહતે હૈં કે મૈં ઈસ બાતકી ગવાહી દેતા હૂં કે મૈંને હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કો યે ફરમાતે હુએ સુના કે મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે મૈંને હઝરત ઉમર (રદિ.) કો લબ્બૈક પઢતે હુએ સુના. (ઉસ વક્ત હમ લોગ અરફાતમેં ખડે થે, એક આદમીને ઉનસે પૂછા કે ક્યા આપ જાનતે હૈં કે હઝરત ઉમર (રદિ.) ને અરફાતસે કબ કૂચ (સફર) ફરમાયા? હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ને ફરમાયા મુઝે માલૂમ નહીં (યે ઉનહોંને એહતિયાતકી વજહસે ફરમાયા) લોગ હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કી ઈસ એહતિયાતસે બહોત હૈરાન હુએ.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૪૬૯)

મુસલમાન પર બોહતાન બાંધનેકા અઝાબ

હઝરત અલી મુરતુઝા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે જો શખ્સ કિસી મોમિન મર્દ યા ઔરતકો ઉસકે ફક્ર વ ફાકાકી વજહસે ઝલીલ વ હકીર સમઝતા હૈ અલ્લાહ તઆલા કિયામતકે રોઝ ઉસકો અવ્વલીન વ આખિરીનકે મજમામેં રૂસ્વા ઔર ઝલીલ કરેંગે. ઔર જો શખ્સ કિસી મુસલમાન મર્દ યા ઔરત પર બોહતાન બાંધતા હૈ, ઔર કોઈ ઐસા ઐબ ઉસકી તરફ મન્સૂબ કરતા હૈ જો ઉસમેં નહીં હૈ, અલ્લાહ તઆલા કિયામતકે રોઝ ઉસકો આગકે એક ઊંચે ટીલે પર ખડા કરેંગે જબ તક વો ખૂદ અપની તકઝીબ ન કરે. (યાની ખૂદકો ઝૂઠા સાબિત ન કરે).

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૧, સ. ૫૦૧)

ખુતૂતમેં બિસ્મિલ્લાહ લિખના જાઈઝ હૈ યા નાજાઈઝ

ખત નવેસીકી (ખત લિખનેકી) અસલ સુન્નત તો યેહી હૈ કે હર ખતકે

શુરૂઅમેં બિસ્મિલ્લાહ લિખ્ખી જાએ, લેકિન કુરઆન વ સુન્નતકે નુસૂસ વ ઈશારાતસે હઝરાતે ફુકહાને યે કુલ્લિયા કાઈદા લિખ્ખા હૈ કે જિસ જગહ બિસ્મિલ્લાહ યા અલ્લાહ તઆલાકા કોઈ નામ લિખ્ખા જાએ અગર ઉસ કાગઝકી બેઅદબીસે મહેફૂઝ રખનેકા કોઈ એહતિમામ નહીં બલ્કે વો પળ્હકર ડાલ દિયા જાતા હૈ તો ઐસે ખુતૂત ઔર ઐસી ચીઝમેં બિસ્મિલ્લાહ યા અલ્લાહ તઆલાકા કોઈ નામ લિખના જાઈઝ નહીં, ક્યૂંકે વો ઈસ તરહ ઉસ બેઅદબીકે ગુનાહકા શરીક હો જાએગા.

આજકલ ઉમૂમન એક દૂસરેકો જો ખત લિખ્ખે જાતે હૈં ઉનકા હાલ સબ જાનતે હૈં કે નાલિયોં ઔર ગંદગિયોંમેં પડે નઝર આતે હૈં, ઈસ લિયે મુનાસિબ યે હૈ કે અદાએ સુન્નતકે લિયે ઝબાનસે બિસ્મિલ્લાહ કેહ લે, તેહરીરમેં ન લિખ્ખે.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૬ : ૫૬૭)

કુરઆનકી દો આયતેં જિસકો તમામ મખ્લૂકકી પૈદાઈશસે દો હઝાર સાલ પેહલે ખૂદ રહમાનને લિખ દિયા થા

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કી રિવાયતમેં હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાને દો આયતેં જન્નતકે ખઝાનોંમેંસે નાઝિલ ફરમાઈ હૈં જિસકો તમામ મખ્લૂકકી પૈદાઈશસે દો હઝાર સાલ પેહલે ખૂદ રહમાનને અપને હાથસે લિખ દિયા થા. જો શખ્સ ઉનકો ઈશાકી નમાઝકે બાદ પળ્હ લે તો વો ઉસકે લિયે કિયામુલ લૈલ યાની તહજ્જુદકે કાઈમ મકામ હો જાતી હૈં.

ઔર મુસ્તદરકે હાકિમ ઔર બૈહકીકી રિવાયતમેં હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાને સૂરએ બકરહકો ઉન દો આયતોં પર ખતમ ફરમાયા હૈ જો મુઝે ઉસ ખઝાનએ ખાસસે અતા ફરમાઈ હૈં જો અર્શકે નીચે હૈં, ઈસ લિયે તુમ ખાસ તૌર પર ઉન આયતોંકો સીખો, ઔર અપની ઔરતોં ઔર બચ્ચોંકો સિખાઓ.

ઈસી લિયે હઝરત ફારૂકે આ'ઝમ ઔર અલી મુરતુઝાને ફરમાયા કે હમારા

ખયાલ યે હૈ કે કોઈ આદમી જિસકો કુછ ભી અકલ હો વો સૂરએ બકરહકી ઉન દોનોં આયતોંકો પઢે બગૈર ન સોએગા. વો આયતેં સૂરએ બકરહકી આખરી દો આયતેં હૈં. (મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૧ : ૬૯૪)

હઝરત હુઝૈફા (રદિ.) કે સાથ આપ (સ.અ.વ.) કા મઆમલા

હઝરત હુઝૈફા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને રમઝાનકે મહીનેમેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે સાથ નમાઝ પઢી, ફિર આપ (સ.અ.વ.) ખડે હોકર નહાને લગે તો મૈંને આપકે લિયે પરદા કિયા. (ગુસલકે બાદ) બરતનમેં કુછ પાની બચ ગયા, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, અગર તુમ ચાહો તો ઈસીસે ગુસલ કર લો ઔર ચાહો તો ઉસમેં ઔર પાની મિલા લો, મૈંને કહા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! આપકા બચા હુવા યે પાની મુઝે ઔર પાનીસે ઝિયાદા મહેબૂબ હૈ.

ચુનાંચે મૈંને ઉસીસે ગુસલ કિયા ઔર હુઝૂર (સ.અ.વ.) મેરે લિયે પરદા કરને લગે તો મૈંને કહા આપ મેરે લિયે પરદા ન કરેં. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા નહીં, જિસ તરહ તુમને મેરે લિયે પરદા કિયા ઉસી તરહ મૈં ભી તુમહારે લિયે ઝરૂર પરદા કરૂંગા. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૮૬૭)

દુઆકી કબૂલિયતકે લિયે મુજર્રબ અમલ

મશાઈખ વ ઉલમાને હસ્બુનલ્લાહુ વ નિઅ્મલ વકીલ પઢનેકે ફવાઈદમેં લિખ્ખા હૈ કે ઈસ આયતકો એક હઝાર મરતબા જઝબએ ઈમાન ઔર ઈન્કિયાદ (પાબંદી) કે સાથ પઢા જાએ ઔર દુઆ માંગી જાએ તો અલ્લાહ તઆલા રદ નહીં ફરમાતે, ફિક્રોં ઔર મુસીબતોંકે વક્ત હસ્બુનલ્લાહુ વ નિઅ્મલ વકીલકા પઢના મુજર્રબ હૈ. (મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૨ : ૨૪૪)

ઉમ્મતે મુહમ્મદિયા પર તીન બાતોંકા ખૌફ

એક હદીસમેં આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે મુઝે અપની ઉમ્મત પર તીન બાતોંકા ખૌફ હૈ :

(૧) અવ્વલ યે કે માલ બહોત મિલ જાવે જિસકી વજહસે આપસમેં હસદમેં મુબ્તલા હો જાએં ઔર કુશ્ત વ ખૂન (ખૂન ખરાબા) કરને લગેં.

(૨) દૂસરી યે કે કિતાબુલ્લાહ સામને ખુલ જાએ (યાની તર્જુમાકે ઝરીઆ હર આમી ઔર જાહિલ ભી ઉસકે સમઝનેકા મુદ્દઈ હો જાએ) ઔર ઉસમેં જો બાતેં સમઝનેકી નહીં હૈં યાની મુતશાબિહાત ઉનકે મા'ના સમઝનેકી કોશિશ કરને લગેં, હાલાંકે ઉનકા મતલબ અલ્લાહ તઆલા હી જાનતા હૈ.

(૩) તીસરી યે કે ઉનકા ઈલ્મ બઢ જાએ તો ઉસે ઝાએઅ કર દેં ઔર ઈલ્મકો બઢાનેકી જુસ્તજૂ (કોશિશ) છોડ દેં.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૨ : ૨૧)

હર બલાસે હિફાઝત

મુસ્નદે બઝ્ઝારમેં અપની સનદકે સાથ હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો શખ્સ શુરૂઅ દિનમેં આયતુલ કુરસી ઔર સૂરએ મોમિન (કી પેહલી તીન આયતેં **હા-મીમ** સે **ઈલૈહિલ્ મસીર** તક) પઢ લેગા વો ઉસ દિન હર બુરાઈ ઔર તકલીફસે મહેફૂઝ રહેગા, ઈસકો તિરમિઝીને ભી રિવાયત કિયા હૈ જિસકી સનદમેં એક રાવી મુતકલ્લમ ફીહ હૈ. (તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૪ : ૬૯, મઆરિફુલ કુરઆન જિ ૭ : ૫૮૧)

દુશ્મનસે હિફાઝત

અબૂ દાઉદ ઔર તિરમિઝીમેં સહીહ સનદકે સાથ હઝરત મુહલ્લિબ ઈબ્ને અબી સુફરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ. ઉનહોંને ફરમાયા કે મુઝસે ઐસે શખ્સને રિવાયત કી કે જિસને ખૂદ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે સુના હૈ કે આપ (કિસી જિહાદકે મૌકા પર રાતમેં હિફાઝતકે લિયે) ફરમા રહે થે કે અગર રાતમેં તુમ પર છાપા મારા જાએ તો તુમ **હા-મીમ લા યુન્સરૂન** પઢ લેના. જિસકા હાસિલ લફઝ **હા-મીમ**કે સાથ યે દુઆ કરના હૈ કે હમારા દુશ્મન કામિયાબ ન હો. ઔર બા'ઝ રિવાયાતમેં **હા-મીમ લા યુન્સરૂ** બગૈર નૂનકે આયા હૈ જિસકા હાસિલ યે હૈ કે જબ તુમ **હા-મીમ** કહોગે તો દુશ્મન કામિયાબ ન હોગા. ઈસસે માલૂમ હુવા

કે હા-મીમ દુશ્મનસે હિફાઝતકા કિલ્આ હૈ.

(ઈબ્ને કસીર, મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૭ : ૫૮૨)

એક અજીબ વાકિઆ

હઝરત સાબિત બુનાની (રહ.) ફરમાતે હૈં કે મૈં હઝરત મુસઅબ બિન ઝુબેર (રદિ.) કે સાથ કૂફેકે ઈલાકેમેં થા, એક બાગકે અંદર ચલા ગયા કે દો રકાત પઢ લૂં. મૈંને નમાઝસે પેહલે **હા-મીમ** અલ મુઅ્મિનકી આયતેં **ઈલૈહિલ્ મસીર** તક પઢીં, અચાનક દેખા કે એક શખ્સ મેરે પીછે એક સફેદ ખચ્ચર પર સવાર ખડા હૈ. જિસકે બદન પર યમની કપડે હૈં. ઉસ શખ્સને મુઝસે કહા કે જબ તુમ **ગાફિરિઝ્ ઝમ્બિ** કહો તો ઉસકે સાથ દુઆ કરો : **યા ગાફિરઝ્ ઝમ્બિ ઈગ્ફિર્લી** યાની અય ગુનાહોંકે મઆફ કરનેવાલે મુઝે મઆફ કર દે, ઔર જબ તુમ પઢો **કાબિલિ ત્તૌબિ** તો યે દુઆ કરો : **યા કાબિલિ ત્તૌબિ ઈકબલ તૌબતી** યાની અય તૌબા કબૂલ કરનેવાલે મેરી તૌબા કબૂલ ફરમા. ફિર જબ પઢો : **શદીદિલ્ ઈકાબિ** તો યે દુઆ કરો : **યા શદીદલ્ ઈકાબિ લા તુઆકિબ્ની** યાની અય સખ્ત ઈકાબવાલે મુઝે અઝાબ ન દીજિયે. ઔર જબ ઝીત્તૌલિ પઢો તો યે દુઆ કરો : **યા ઝત્તૌલિ તુલ્ અલય્ય બિખૈરિ** યાની અય ઈન્આમ વ એહસાન કરનેવાલે મુઝ પર ઈન્આમ ફરમા.

સાબિત બુનાની (રહ.) કેહતે હૈં યે નસીહત ઉસસે સુનનેકે બાદ જો ઉધર દેખા તો વહાં કોઈ ન થા. મૈં ઉસકી તલાશમેં બાગકે દરવાઝે પર આયા. લોગોંસે પૂછા કે એક ઐસા શખ્સ યમની લિબાસમેં યહાંસે ગુઝરા હૈ? સબને કહા કે હમને કોઈ ઐસા શખ્સ નહીં દેખા.

સાબિત બુનાની (રહ.) કી એક રિવાયતમેં યે ભી હૈ કે લોગોંકા ખયાલ હૈ કે યે ઈલયાસ (અલૈ.) થે, દૂસરી રિવાયતમેં ઈસકા ઝિક્ર નહીં.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૭ : ૫૮૨)

રિઝ્કમેં બરકતકે લિયે એક મુજર્રબ અમલ

મૌલાના શાહ અબ્દુલ ગની ફૂલપુરી (રહ.) ને ફરમાયા કે હઝરત હાજી ઈમદાદુલ્લાહ (રહ.) સે મન્કૂલ હૈ કે જો શખ્સ સુબહકો સત્તર (૭૦) મરતબા

પાબંદીસે યે આયત પળ્હા કરે વો રિઝ્કકી તંગીસે મહેફૂઝ રહેગા. ઔર ફરમાયા કે બહોત મુજર્રબ અમલ હૈ આયત નીચે લિખ્ખી હુઈ હે.

અલ્લાહુ લતીફુમ બિઈબાદિહી યર્ઝુકુ મંય્યશાઉ વહુવલ્ કવિય્યુલ્ અઝીઝ.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૭ : ૬૮૭)

બે-દીનકો દીનદાર બનાનેકા એક અજીબ ફારૂકી નુસ્ખા

ઈબ્ને કસીરને ઈબ્ને અબી હાતિમકી સનદસે નકલ કિયા હૈ કે અહલે શામમેંસે એક બડા બા-રો'બ કવી આદમી થા ઔર ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) કે પાસ આયા કરતા થા, કુછ અરસા તક વો ન આયા તો ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) ને લોગોંસે ઉસકા હાલ પૂછા. લોગોંને કહા કે અમીરૂલ મુઅમિનીન ઉસકા હાલ ન પૂછિયે, વો તો શરાબમેં મસ્ત રેહને લગા. ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) ને અપને મુન્શીકો બુલાયા ઔર કહા યે ખત લિખ્ખો :

ઉમર બિન ખત્તાબકી તરફસે ફલાં બિન ફલાંકે નામ. સલામુન અલૈક ઉસકે બાદ મૈં તુમહારે લિયે ઉસ અલ્લાહકી હમ્દ પેશ કરતા હૂં જિસકે સિવા કોઈ મા'બૂદ નહીં, ગુનાહોંકો મઆફ કરનેવાલા, તૌબા કબૂલ કરનેવાલા, સખ્ત અઝાબવાલા, બડી કુદરતવાલા હૈ, ઉસકે સિવા કોઈ મા'બૂદ નહીં, ઉસીકી તરફ લૌટકર જાના હૈ.

ફિર હાઝિરીને મજલિસસે કહા કે સબ મિલકર ઉસકે લિયે દુઆ કરો કે અલ્લાહ તઆલા ઉસકે દિલકો ફેર દે, ઔર ઉસકી તૌબા કબૂલ ફરમાએ, ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) ને જિસ કાસિદકે હાથ યે ખત ભેજા થા ઉસકો હિદાયત કર દી થી કે યે ખત ઉસકો ઉસ વક્ત તક ન દે જબ તક કે વો નશાસે હોશમેં ન આએ ઔર કિસી દૂસરેકે હવાલે ન કરે.

જબ ઉસકે પાસ હઝરત ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) કા યે ખત પહોંચા ઔર ઉસને પળ્હા તો બારબાર ઉન કલિમાતકો પળ્હતા ઔર ગૌર કરતા રહા કે ઉસમેં મુઝે સઝાસે ડરાયા ભી ગયા હૈ ઔર મઆફ કરનેકા વાદા ભી કિયા હૈ. ફિર રોને લગા ઔર શરાબ નોશીસે બાઝ આ ગયા ઔર ઐસી તૌબા કી કે ફિર ઉસકે પાસ ન ગયા.

હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) કો જબ ઈસ અસરકી ખબર મિલી તો લોગોંસે ફરમાયા કે ઐસે મઆમલાતમેં તુમ સબકો ઐસા હી કરના ચાહિયે કે જબ કોઈ ભાઈ કિસી લગ્ઝિશમેં મુબ્તલા હો જાએ તો ઉસકો દુરૂસ્તી પર લાનેકી ફિકર કરો. ઔર ઉસકો અલ્લાહકી રહમતકા ભરોસા દિલાઓ ઔર અલ્લાહસે ઉસકે લિયે દુઆ કરો કે વો તૌબા કર લે, ઔર તુમ ઉસકે મુકાબલે પર શયતાનકે મદદગાર ન બનો, યાની ઉસકો બુરા ભલા કેહકર યા ગુસ્સા દિલાકર દીનસે દૂર કર દોગે તો યે શયતાનકી મદદ હોગી. (મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૫૮૨)

ગઝવએ બદરમેં બે-સરો સામાની

૧૨ રમઝાનુલ મુબારકકો રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) મદીના મુનવ્વરહસે રવાના હુએ. તીનસો તેરહ યા ચૌદહ યા પંદરહ આદમી આપકે હમરાહ થે, બે-સરો સામાનીકા યે આલમ થા કે ઈતની જમાઅતમેં સિર્ફ દો ઘોડે ઔર સત્તર (૭૦) ઊંટ થે. એક ઘોડા હઝરત ઝુબેર બિન અવ્વામ (રદિ.) કા ઔર એક હઝરત મિકદાદ (રદિ.) કા થા, ઔર એક એક ઊંટ દો દો ઔર તીન તીન આદમિયોંમેં મુશ્તરક થા. અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે બદરમેં જાતે વક્ત એક ઊંટ તીન તીન આદમિયોંમેં મુશ્તરક થા, નૌબત બ નૌબત (બારી બારીસે) સવાર હોતે થે.

અબૂ લુબાબહ ઔર અલી (રદિ.) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે શરીક થે. જબ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે પ્યાદે (પૈદલ) ચલનેકી નૌબત આતી તો અબૂ લુબાબહ ઔર અલી (રદિ.) અર્ઝ કરતે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! આપ સવાર હો જાઈયે હમ આપકે બદલેમેં પ્યાદા ચલ લેંગે, આપ યે ઈરશાદ ફરમાતે : તુમ ચલનેમેં મુઝસે ઝિયાદા કવી નહીં, ઔર મૈં તુમસે ઝિયાદા અલ્લાહકે અજ્રસે બે-નિયાઝ નહીં. (સીરતે મુસ્તફા જિ. ૨ : ૫૮)

આં હઝરત (સ.અ.વ.) કે દામાદ હઝરત અબૂલ આસકા દર્દ ભરા કિસ્સા

બદરકે કૈદિયોંમેં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે દામાદ હઝરત અબૂલ આસ

બિન રબીઅ (રદિ.) ભી થે. આં હઝરત (સ.અ.વ.) કી સાહબઝાદી હઝરત ઝૈનબ (રદિ.) જો હઝરત ખદીજતુલ કુબ્રા (રદિ.) કે બતન (પેટ) સે થીં આપકી ઝૌજિયત (નિકાહ) મેં થીં. હઝરત ખદીજા (રદિ.) અબૂલ આસકી ખાલા થીં, ઉનકો ઔલાદકી તરહ સમઝતી થીં. ખૂદ હઝરત ખદીજા (રદિ.) ને આપ (સ.અ.વ.) સે કેહકર નબુવ્વતસે પેહલે ઝૈનબ (રદિ.) કા અકદ (નિકાહ) અબૂલ આસસે કિયા થા, અબૂલ આસ માલદાર ઔર અમાનતદાર ઔર બડે તાજિર થે.

બેઅસતકે બાદ હઝરત ખદીજા (રદિ.) ઔર આપકી તમામ સાહબઝાદિયાં ઈમાન લાઈ મગર અબૂલ આસ શિર્ક પર કાઈમ રહે, કુરૈશને અબૂલ આસ પર બહોત ઝોર દિયા કે અબૂ લહબકે બેટોંકી તરહ તુમ ભી મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી બેટીકો તલાક દે દો, જહાં ચાહોગે વહાં તુમહારા નિકાહ કર દેંગે, લેકિન અબૂલ આસને સાફ ઈન્કાર કર દિયા ઔર કેહ દિયા કે ઝૈનબ જૈસી શરીફ ઔરતકે મુકાબલેમેં દુનિયાકી કિસી ઔરતકો પસંદ નહીં કરતા.

જબ કુરૈશ જંગે બદરકે લિયે રવાના હુએ તો અબૂલ આસ ભી ઉનકે હમરાહ થે. મિન્જુમલા ઔર લોગોંકે આપ ભી ગિરિફતાર હુએ, અહલે મક્કાને જબ અપને અપને કૈદિયોંકા ફિદયા રવાના કિયા તો હઝરત ઝૈનબને અપને શૌહર અબૂલ આસકે ફિદયેમેં અપના વો હાર ભેજા જો હઝરત ખદીજા (રદિ.) ને શાદીકે વક્ત ઉનકો દિયા થા.

આં હઝરત (સ.અ.વ.) ઉસ હારકો દેખકર આબદીદહ હો ગયે (આંખોંમેં આંસૂ આ ગયે) ઔર સહાબાસે ફરમાયા, અગર મુનાસિબ સમઝો તો ઈસ હારકો વાપસ કર દો ઔર ઈસ કૈદીકો છોડ દો, ઉસી વક્ત તસ્લીમ ઔર ઈન્કિયાદ (ફરમાંબરદારી) કી ગરદનેં ખમ હો ગઈ. કૈદી ભી રિહા કર દિયા ગયા ઔર હાર ભી વાપસ હો ગયા, મગર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને અબૂલ આસસે યે વાદા લે લિયા કે : મક્કા પહોંચકર ઝૈનબકો મદીના ભેજ દેં, અબૂલ આસને મક્કા પહોંચકર ઝૈનબકો મદીના જાનેકી ઈજાઝત દે દી ઔર અપને ભાઈ કનાના બિન રબીઅકે હમરાહ રવાના કિયા.

કનાનાને ઐન દોપહરકે વક્ત હઝરત ઝૈનબ (રદિ.) કો ઊંટ પર સવાર કરાયા ઔર હાથમેં તીર કમાન લી ઔર રવાના હુએ. આપ (સ.અ.વ.) કી સાહબઝાદીકા અલલ એલાન મક્કાસે રવાના હોના કુરૈશકો શાક (નાગવાર)

માલૂમ હુવા.

ચુનાંચે અબૂ સુફયાન વગૈરહને ઝી તુવામેં આકર ઊંટકો રોક લિયા ઔર યે કહા કે હમકો મુહમ્મદકી બેટીકો રોકનેકી ઝરૂરત નહીં લેકિન ઈસ તરહ એલાનિયા તૌર પર (ખુલે આમ) લે જાનેમેં હમારી ઝિલ્લત હૈ, મુનાસિબ યે હૈ કે ઈસ વક્ત તો મક્કા વાપસ ચલો ઔર રાતકે વક્ત લેકર રવાના હો જાઓ. કનાનાને ઉસકો મંઝૂર કિયા. અબૂ સુફયાનસે પેહલે હબ્બાર બિન અસ્વદને (જો બાદમેં ચલકર મુસલમાન હુએ) જાકર ઊંટ રોકા ઔર હઝરત ઝૈનબ (રદિ.) કો ડરાયા. ખૌફસે હમલ સાકિત હો ગયા, ઉસ વક્ત કનાનાને તીર કમાન સંભાલ લી ઔર યે કહા કે જો શખ્સ ઊંટકે કરીબ ભી આએગા તીરોંસે ઉસકે જિસ્મકો છલની કર દૂંગા.

અલ ગર્ઝ કનાના મક્કા વાપસ આ ગયે ઔર દો તીન રાતેં ગુઝરને પર રાતકો રવાના હુએ, ઉધર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઝૈદ બિન હારિસા ઔર એક અન્સારી (રદિ.) કો હુકમ દિયા કે તુમ જાકર મકામે બતને યાજુજમેં ઠહેરો, જબ ઝૈનબ આ જાએં તો ઉનકો અપને હમરાહ લે આના, યે લોગ બતને યાજુજ પહોંચે ઔર ઉધરસે કનાના બિન રબીઅ આતે હુએ મિલે. કનાના વહીંસે વાપસ હો ગયે ઔર ઝૈદ બિન હારિસા મઅ અપને રફીકકે સાહબઝાદીકો લેકર મદીના રવાના હુએ, જંગે બદરકે એક મહીના બાદ મદીના પહોંચીં.

સાહબઝાદી આપ (સ.અ.વ.) કે પાસ રેહને લગીં, ઔર અબૂલ આસ મક્કામેં મુકીમ રહે, ફતહે મક્કાસે પેહલે અબૂલ આસ તિજારતકી ગર્ઝસે શામકી તરફ રવાના હુએ, ચૂંકે અહલે મક્કાકો આપકી અમાનત વ દયાનત પર એઅતિમાદ (ભરોસા) થા ઈસ લિયે ઔર લોગોંકા સરમાયા ભી તિજારતમેં શરીક થા, શામસે વાપસીમેં મુસલમાનોંકા એક દસ્તા મિલ ગયા ઉસને તમામ માલ વ મતાઅ ઝબ્ત કર લિયા ઔર અબૂલ આસ છુપકર મદીના હઝરત ઝૈનબ (રદિ.) કે પાસ આ પહોંચે.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) જબ સુબહકી નમાઝકે લિયે તશરીફ લાએ તો હઝરત ઝૈનબ (રદિ.) ને ઔરતોંકે ચબૂતરેસે આવાઝ દી, અય લોગો! મૈંને અબૂલ આસ બિન રબીઅકો પનાહ દી હૈ, રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) જબ નમાઝસે ફારિગ હુએ તો લોગોંકી તરફ મુતવજ્જેહ હુએ ઔર ઈરશાદ ફરમાયા.

અય લોગો! ક્યા તુમને ભી સુના હૈ જો મૈંને સુના? લોગોંને કહા હાં,

આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : કસમ હૈ! ઉસ ઝાતે પાકકી કે મુહમ્મદકી જાન ઉસકે હાથમેં હૈ મુઝકો ઈસકા બિલકુલ ઈલ્મ નહીં, જો ઔર જિસ વક્ત તુમને સુના વોહી મૈંને સુના. તેહકીક ખૂબ સમઝ લો કે મુસલમાનોંમેં અદનાસે અદના ઔર કમતરસે કમતર ભી પનાહ દે સકતા હૈ.

ઔર યે ફરમાકર સાહબઝાદીકે પાસ તશરીફ લે ગયે ઔર યે ફરમાયા : અય બેટી! ઉસકા ઈકરામ કરના મગર ખલ્વત ન કરને પાએ, ક્યૂંકે તૂ ઉસકે લિયે હલાલ નહીં યાની તૂ મુસલમાન હૈ ઔર વો મુશરિક ઔર કાફિર.

ઔર અહલે સરિય્યાસે યે ઈરશાદ ફરમાયા કે તુમકો ઈસ શખ્સ (યાની અબૂલ આસ) કા તઅલ્લુક હમસે માલૂમ હૈ, અગર મુનાસિબ સમઝો તો ઉનકા માલ વાપસ કર દો વરના વો અલ્લાહ તઆલાકા અતિય્યા હૈ જો અલ્લાહ તઆલાને તુમકો અતા ફરમાયા હૈ. ઔર તુમહી ઉસકે મુસ્તહિક હો, યે સુનતે હી સહાબએ કિરામ (રદિ.) ને કુલ માલ વાપસ કર દિયા. કોઈ ડોલ લાતા થા, ઔર કોઈ રસ્સી, કોઈ લોટા, ઔર કોઈ ચમડેકા ટુકડા, ગર્ઝ યે કે કુલ માલ ઝર્રા ઝર્રા કરકે વાપસ કર દિયા.

અબૂલ આસ કુલ માલ લેકર મક્કા રવાના હુએ ઔર જિસ જિસકા હિસ્સા થા ઉસકા હિસ્સા પૂરા અદા કિયા. જબ શુરકાકે હિસ્સે દે ચુકે તો યે ફરમાયા :

અય ગિરોહે કુરૈશ! ક્યા કિસીકા કુછ માલ મેરે ઝિમ્મે બાકી રેહ ગયા હૈ જો ઉસને વસૂલ ન કર લિયા હો? કુરૈશને કહા નહીં. પસ અલ્લાહ તુઝકો જઝાએ ખૈર દે, તેહકીક હમને તુઝકો વફાદાર ઔર શરીફ પાયા, કહા પસ મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે અલ્લાહકે સિવા કોઈ મા'બૂદ નહીં, ઔર બેશક મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) અલ્લાહકે બંદે ઔર ઉસકે રસૂલ હૈં. મૈં અબ તક ફક્ત ઈસ લિયે મુસલમાન નહીં હુવા કે લોગ યે ગુમાન ન કરેં કે મૈંને માલ ખાનેકી ખાતિર ઐસા કિયા હૈ, જબ અલ્લાહને તુમહારા માલ તુમ તક પહોંચા દિયા ઔર મૈં ઈસ ઝિમ્મેદારીસે સુબુકદોશ (બરી) હો ગયા તબ મુસલમાન હુવા.

ઉસકે બાદ અબૂલ આસ (રદિ.) મક્કાસે મદીના ચલે આએ. રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફિર હઝરત ઝૈનબ (રદિ.) કો આપકી ઝૌજિયતમેં દે દિયા.

(સીરતે મુસ્તફા જિ. ૨ : ૧૨૪)

સાલેહ બીવી

એક હદીસમેં રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : કે જો ઔરત અપને શૌહરકી તાબેદાર ઔર મુતીઅ હો ઉસકે લિયે પરિંદે હવામેં ઈસ્તિગફાર કરતે હૈં, ઔર મછલિયાં દરિયામેં ઈસ્તિગફાર કરતી હૈં, ઔર ફરિશ્તે આસમાનોંમેં ઈસ્તિગફાર કરતે હૈં, ઔર દરિંદે જંગલોંમેં ઈસ્તિગફાર કરતે હૈં.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૨ : ૩૯૯)

ઝુલ્મકી તીન કિસ્મેં

ઝુલ્મકી એક કિસ્મ વો હૈ જિસકો અલ્લાહ તઆલા હરગિઝ ન બખ્શેંગે. દૂસરી કિસ્મ વો હૈ જિસકી મગફિરત હો સકેગી. ઔર તીસરી કિસ્મ વો હૈ કે જિસકા બદલા અલ્લાહ તઆલા લિયે બગૈર ન છોડેંગે.

પેહલી કિસ્મકા ઝુલ્મ શિર્ક હૈ. દૂસરી કિસ્મકા ઝુલ્મ હુકૂકુલ્લાહમેં કોતાહી હૈ. ઔર તીસરી કિસ્મકા ઝુલ્મ હુકૂકુલ ઈબાદકી ખિલાફવરઝી હૈ.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૨ : ૫૫૦)

ઈસ્લામમેં ઈદુલ ફિત્રકી પેહલી નમાઝ

બદરસે મુરાજઅત (વાપસી) કે બાદ શવ્વાલકી પેહલી તારીખકો આપને ઈદકી નમાઝ અદા ફરમાઈ, યે પેહલી ઈદુલ ફિત્ર થી.

(ઝરકાની જિ. ૧ : ૪૫૪, સીરતે મુસ્તફા જિ. ૨ : ૧૩૨)

વો સહાબી જિસને એક ભી નમાઝ ન પળ્હી ઔર વો જન્નતી હૈં

અમ્ર બિન સાબિત જો ઉસૈરિમકે લકબસે મશ્હૂર થે. હમેશા ઈસ્લામસે મુન્હરિફ (દૂર) રહે. જબ ઉહદકા દિન હુવા તો ઈસ્લામ દિલમેં ઉતર આયા ઔર તલવાર લેકર મૈદાનમેં પહોંચે ઔર કાફિરોંસે ખૂબ કિતાલ કિયા યહાં તક કે

ઝખ્મી હોકર ગિર પડે, લોગોંને જબ દેખા કે ઉસૈરિમ હૈં તો બહોત તઅજ્જુબ હુવા ઔર પૂછા કે અય અમ્ર! તેરે લિયે ઈસ લડાઈકા ક્યા દાઈ હુવા? ઈસ્લામકી રગબત યા કૌમી ગૈરત ઔર હમિય્યત? ઉસૈરિમ (રદિ.) ને જવાબ દિયા :

બલ્કે ઈસ્લામકી રગબત દાઈ હુઈ, મૈં ઈમાન લાયા અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ પર ઔર મુસલમાન હુવા ઔર તલવાર લેકર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે સાથ આપકે દુશ્મનોંસે કિતાલ કિયા. યહાં તકકે મુઝકો યે ઝખમ પહોંચે. યે કલામ ખતમ કિયા ઔર ખૂદ ભી ખતમ હો ગયે. રદિયલ્લાહુ અન્હુ. બિલાશુબહ વો અહલે જન્નતસે હૈ. (રવાહુ ઈબ્ને ઈસ્હાક ઔર ઉસકી સનદ હસન હૈ)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાયા કરતે થે બતલાઓ વો કૌન શખ્સ હૈ કે જો જન્નતમેં પહોંચ ગયા ઔર એક નમાઝ ભી નહીં પઢી? વો યેહી સહાબી હૈં. (અસાબહ તર્જુમા અમ્ર બિન સાબિત રદિ., સીરતે મુસ્તફા જિ ૨ : ૨૩૪)

ઝાલિમકા સાથ દેનેવાલા ભી ઝાલિમ હૈ

તફસીર રૂહુલ મઆનીમેં આયતે કરીમા : ફલન્ અકૂ-ન ઝહીરલ્ લિલ્મુજ્રિમીન[1] કે તહત યે હદીસ નકલ કી હૈ. કે રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : કે કિયામતકે રોઝ આવાઝ દી જાએગી કે કહાં હૈં ઝાલિમ લોગ ઔર ઉનકે મદદગાર? યહાં તક કે વો લોગ જિનહોંને ઝાલિમોંકે દવાત, કલમકો દુરુસ્ત કિયા હૈ વો ભી સબ એક લોહેકે તાબૂતમેં જમા કરકે જહન્નમમેં ફેંક દિયે જાએંગે.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૩ : ૨૫)

હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) કી એક અહમ નસીહત

હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) ને એક શખ્સકો ખતમેં યે નસીહતેં લિખ્ખી કે : મૈં તુઝે તકવાકી તાકીદ કરતા હૂં જિસકે બગૈર કોઈ અમલ કબૂલ નહીં હોતા, ઔર અહલે તકવાકે સિવા કિસી પર રહમ નહીં કિયા જાતા,

૧. ફિર મૈં કભી ન હૂંગા મુજરિમોંકા મદદગાર (સૂરએ કસસ આયત ૧૭)

ઔર ઉસકે બગૈર કિસી ચીઝ પર સવાબ નહીં મિલતા, ઈસ બાતકા વઅઝ કેહનેવાલે તો બહોત હૈં મગર અમલ કરનેવાલે બહોત કમ હૈં.

ઔર હઝરત અલી મુરતઝા (રદિ.) ને ફરમાયા : કે તકવાકે સાથ કોઈ છોટાસા અમલ ભી છોટા નહીં હૈ, ઔર જો અમલ મકબૂલ હો જાએ વો છોટા કૈસે કહા જા સકતા હૈ. (ઈબ્ને કસીર, મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૩ : ૧૧૪)

જબ તક બાવુઝૂ હોગે ફરિશ્તે નેકિયાં લિખતે રહેંગે

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઉનસે ફરમાયા : અય અબૂ હુરૈરહ (રદિ.)! જબ તુમ વુઝૂ કરો તો બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્‌મા નિર્રહીમ કેહ લિયા કરો (ઉસકા અસર યે હોગા કે) જબ તક તુમહારા યે વુઝૂ બાકી રહેગા ઉસ વક્ત તક તુમહારે મુહાફિઝ ફરિશ્તે (યાની કાતિબીને આમાલ) તુમહારે લિયે બરાબર નેકિયાં લિખતે રહેંગે.

(મઆરિફુલ હદીસ જિ. ૩ : ૭૫)

છોટે ગુનાહ ઔર બડે ગુનાહકી અજીબ મિસાલ

મુસ્નદે અહમદમેં હૈ કે હઝરત આઈશા સિદ્દીકા (રદિ.) ને હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) કો એક ખતમેં લિખ્ખા : કે બંદા જબ ખુદા તઆલાકી નાફરમાની કરતા હૈ તો ઉસકે મદ્દાહ ભી મઝમ્મત (બુરાઈ) કરને લગતે હૈં ઔર દોસ્ત ભી દુશ્મન હો જાતે હૈં, ગુનાહોંસે બેપરવાહી ઈન્સાનકે લિયે દાઈમી તબાહીકા સબબ હૈ.

સહીહ હદીસમેં હૈ કે રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મોમિન જબ કોઈ ગુનાહ કરતા હૈ તો ઉસકે દિલ પર એક સિયાહ (કાલા) નુકતા લગ જાતા હૈ, ફિર અગર તૌબા ઔર ઈસ્તિગફાર કર લિયા તો યે નુકતા મિટ જાતા હૈ, ઔર અગર તૌબા ન કી તો યે નુકતા બઢતા રેહતા હૈ યહાં તક કે ઉસકે પૂરે દિલ પર છા જાતા હૈ ઔર ઉસકા નામ કુરઆનમેં રૈન હૈ.

કલ્લા બલ્ રા-ન અલા કુલૂબિહિમ મા કાનૂ યકસિબૂન.

(સૂરએ મુતફ્ફિફીન આયત : ૧૪)

યાની ઉનકે દિલોં પર ઝંગ લગા દિયા ઉનકે આમાલે બદને.

અલબત્તા ગુનાહોંકે મફાસિદ ઔર નતાઈજે બદ ઔર મુઝિર સમરાતકે એ'તિબારસે ઉનકે આપસમેં ફર્ક ઝરૂરી હૈ, ઉસ ફર્કકી વજહસે કિસી ગુનાહકો કબીરહ ઔર કિસીકો સગીરહ કહા જાતા હૈ.

કિસી બુઝુર્ગને ફરમાયા કે છોટે ગુનાહ ઔર બડે ગુનાહકી મિસાલ મેહસૂસાતમેં ઐસી હૈ જૈસે છોટા બિચ્છૂ ઔર બડા બિચ્છૂ, યા આગકે બડે અંગારે ઔર છોટી ચિંગારી, કે ઈન્સાન ઉન દોનોંમેંસે કિસીકી તકલીફકો ભી બરદાશ્ત નહીં કર સકતા. ઈસી લિયે મુહમ્મદ બિન કઅબ કુરઝીને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાકી સબસે બડી ઈબાદત યે હૈ કે ગુનાહોંકો તર્ક કિયા જાએ, જો લોગ નમાઝ, તસ્બીહકે સાથ ગુનાહોંકો નહીં છોડતે ઉનકી ઈબાદત મકબૂલ નહીં.

ઔર હઝરત ફુઝૈલ બિન અયાઝ (રહ.) ને ફરમાયા કે તુમ જિસ કદર કિસી ગુનાહકો હલકા સમઝોગે ઉતના હી વો અલ્લાહકે નઝદીક બડા જુર્મ હો જાએગા, ઔર સલફે સાલિહીનને ફરમાયા કે હર ગુનાહ કુફ્રકા કાસિદ હૈ જો ઈન્સાનકો કાફિરાના આમાલ ઔર અખ્લાકકી તરફ દઅવત દેતા હૈ.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૨ : ૩૮૪)

ખુદા તઆલાકા એગ્રીમેન્ટ જો ખુદા તઆલાકે પાસ મહેફૂઝ હૈ

કતબ અલા નફસિહિ ર્રહમત સહીહ મુસ્લિમમેં હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જબ અલ્લાહ તઆલાને મખ્લૂકાતકો પૈદા ફરમાયા તો એક નવિશ્તા (દસ્તાવેઝ) અપને ઝિમ્મે વાદાકા તેહરીર ફરમાયા જો અલ્લાહ તઆલા હીકે પાસ હૈ જિસકા મઝમૂન યે હૈ.

યાની મેરી રહમત મેરે ગઝબ પર ગાલિબ રહેગી.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૩ : ૨૯૦)

આમાલ અચ્છે તો હાકિમ અચ્છા, આમાલ ખરાબ તો હાકિમ ખરાબ

મિશ્કાતમેં હિલ્યહ અબી નઈમકી રિવાયત હૈ કે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હૈ કે મૈં અલ્લાહ હૂં, મેરે સિવા કોઈ માબૂદ નહીં. મૈં સબ બાદશાહોંકા માલિક ઔર બાદશાહ હૂં, સબ બાદશાહોંકે કુલૂબ મેરે હાથમેં હૈં. જબ મેરે બંદે મેરી ઈતાઅત કરતે હૈં તો મૈં ઉનકે બાદશાહોં ઔર હુક્કામકે કુલૂબમેં ઉનકી શફકત ઔર રહમત ડાલ દેતા હૂં, ઔર જબ મેરે બંદે મેરી નાફરમાની કરતે હૈં તો મૈં ઉનકે હુક્કામકે દિલ ઉન પર સખ્ત કર દેતા હૂં, વો ઉનકો હર તરહકા બુરા અઝાબ ચખાતે હૈં, ઈસ લિયે હુક્કામ ઔર ઉમરાકો બુરા કેહનેમેં અપને ઔકાત ઝાએઅ ન કરો, બલ્કે અલ્લાહ તઆલાકી તરફ રૂજૂઅ ઔર અપને અમલકી ઈસ્લાહકી ફિક્રમેં લગ જાઓ, તાકે તુમહારે સબ કામોંકો દુરૂસ્ત કર દૂં.

ઈસી તરહ અબૂ દાઉદ ઔર નસાઈમેં હઝરત આઈશા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા :

જબ અલ્લાહ તઆલા કિસી અમીર ઔર હાકિમકા ભલા ચાહતે હૈ તો ઉસકો અચ્છા વઝીર ઔર અચ્છા નાઈબ દે દેતે હૈં કે અગર અમીરસે કુછ ભૂલ હો જાએ તો વો ઉસકો યાદ દિલા દે, ઔર જબ અમીર સહીહ કામ કરે તો વો ઉસકી મદદ કરે, ઔર જબ કિસી હાકિમ ઔર અમીરકે લિયે કોઈ બુરાઈ મુકદ્દર હોતી હૈ તો બુરે આદમિયોંકો ઉસકે વુઝરા ઔર માતહત (નાઈબ) બના દિયા જાતા હૈ. (મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૩ : ૩૫૯)

એક આલમી આફતકા શરઈ હુકમ

ટી.વી. પર મેચ દેખના જાઈઝ નહીં, ઉસમેં કઈ ગુનાહ ઔર ખરાબિયાં હૈં. પહેલા ગુનાહ ખેલનેવાલોંકી તસાવીર જાનબૂઝકર દેખનેકા હૈ જિસકો હઝરત મુફતી મુહમ્મદ શફીઅ સાહબ (રહ.) ને જવાહિરુલ ફિકહ જિલ્દ ૩, સ. ૩૩૯ પર લિખ્ખા હૈ. ઔર ટી. વી.મેં બેશુમાર લોગોંકી તસાવીર હોતી હૈં. ઈસ લિયે

હર તસ્વીરકો દેખનેકા અલગ અલગ ગુનાહ હોગા.

દૂસરા ગુનાહ ખેલ દેખનેકે દૌરાન વકતન ફ વકતન ઉન ઔરતોંકી તસાવીર દેખનેકા હૈ જો ખેલ દેખનેકે લિયે સ્ટેડિયમમેં હોતી હૈં.

તીસરા ગુનાહ ટી. વી. ખરીદને ઔર ઘરમેં રખનેકા હૈ અગરચે ઉસકો ઈસ્તેમાલ ન કિયા જાવે, જૈસાકે ફતાવા રહીમિયા જિલ્દ ૬, સ. ૨૯૮ પર લિખ્ખા હુવા હૈ. અગર કોઈ શખ્સ ગાને બજાનેકે આલાત ઔર ગફલતમેં ડાલનેવાલે સામાન અપને ઘરમેં રખ્ખે તો યે રખના મકરૂહ (તેહરીમી) હૈ ઔર ગુનાહ હૈ અગરચે વો ઉનકો ઈસ્તેમાલ ન કરે, ઈસ લિયે કે ઐસે આલાતકો રખના આમ તૌર પર દિલલગીકે લિયે હોતા હૈ.

(ખુલાસતુલ ફતાવા ૩૩૮)

ચોથા ગુનાહ જમાઅતકી નમાઝકો છોડનેકા હૈ જૈસાકે આમ તૌર પર ઉસકા મુશાહદા કિયા જાતા હૈ.

પાંચવીં ખરાબી અપને કીમતી વક્તકો બરબાદ કરના હોતા હૈ.

છટ્ઠી ખરાબી લાયાની (બેફાઈદા કામ) મેં અપનેકો મશ્ગૂલ રખના હૈ જબકે હદીસમેં ઈસ્લામકી ખૂબી યે બતલાઈ ગઈ હૈ કે બેકાર કામોંકો છોડ દે.

સાતવીં ખરાબી યે હૈ કે ઉસસે દીન ઔર દુનિયાકે ઝરૂરી કામોંસે ગફલત પૈદા હો જાતી હૈ જૈસાકે મુશાહદા હૈ.

આઠવીં ખરાબી યે હૈ કે ઉસસે ટી. વી. સે ઉન્સિયત (મોહબ્બત) પૈદા હોતી હૈ ફિર ઉસકે બાદ બહોતસે ગુનાહ ઔર ખરાબિયાં વુજૂદમેં આતી હૈં.

નવવીં ખરાબી યે હૈ કે ઉસસે રોઝીમેં બરકત ખતમ હો જાતી હૈ ક્યૂંકે હર ગુનાહકા યેહી અસર હૈ.

દસવીં ખરાબી યે હૈ કે ટી. વી. કે પ્રોગ્રામોંસે દિલચસ્પી રખનેવાલા ભલાઈકે કામોંસે મહેરૂમ રેહતા હૈ.

મુરત્તિબ : મુફતી મુહમ્મદ આદમ સાહબ ભીલવની
દારૂલ ઈફતા જામેઆ નઝીરિયા કાકોશી
અબ્દુર્રહમાન કાલેડવી
દારૂલ ઈફતા દારૂલ ઉલૂમ છાપી

કોમેન્ટ્રીસે દિલચસ્પી રખનેકી ખરાબિયા ઔર ગુનાહ

પેહલા ગુનાહ જમાઅતકી નમાઝ છોડનેકા હૈ.

દૂસરી ખરાબી લગ્વ (બેકાર કામ) મેં મશ્ગૂલ હોના હૈ, હાલાંકે અલ્લાહ તઆલાને કુરઆન પાકમેં કામિયાબીકે લિયે એક શર્ત યે બયાન ફરમાઈ હૈ કે લગ્વ કામોંસે દૂર રહે. (પારહ ૧૮, રૂકૂઅ ૧)

તીસરી ખરાબી યે હૈ કે ઉસમેં વક્તકી નાકદરી હૈ, હાલાંકે અલ્લાહ તઆલાને "વલ અસ્ર" મેં વક્તકી કસમ ખાકર ઉસકી અહમિય્યત ઔર કદરદાનીકી તાલીમ દી હૈ.

ચોથી ખરાબી યે હૈ કે ઉસકી વજહસે અલ્લાહ તઆલાકી યાદ ઔર આખિરતકી ફિક્રસે ગફલત પૈદા હોતી હૈ.

પાંચવીં ખરાબી યે હૈ કે ઉસકી વજહસે દુનિયાકે ઝરૂરી કામોંકા નુકસાન હોતા હૈ જૈસાકે મુશાહદા હૈ.

મુરત્તિબ : મુફ્તી મુહમ્મદ આદમ સાહબ ભીલવની
દારૂલ ઈફતા જામેઆ નઝીરિયા કાકોશી
અબ્દુર્રહમાન કાલેડવી
દારૂલ ઈફતા દારૂલ ઉલૂમ છાપી

અલ્લાહ ઔર રસૂલ (સ.અ.વ.) કી લઅનતકે મુસ્તહિક કૌન લોગ હૈં

એક હદીસમેં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ઈરશાદ ફરમાતે હૈં કે છ આદમી ઐસે હૈં જિન પર મૈંને લઅનત ભેજી હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલાને ભી ઉન પર લઅનત કી હૈ ઔર હર નબી મુસ્તજાબુ દ્દઅવાત હોતા હૈ. વો છ આદમી યે હૈં.

(૧) અલ્લાહકી કિતાબમેં ઝિયાદતી કરનેવાલા.

(૨) ઔર વો શખ્સ જો જબરો કહરસે (ઝુલ્મો સિતમસે) ઈકતિદાર (ઓહદા) હાસિલ કરકે ઉસ આદમીકો ઈઝ્ઝત દે જિસકો અલ્લાહને ઝલીલ

કિયા હો, ઔર જિસકો અલ્લાહને ઈઝ્ઝત અતા કી હો ઉસકો ઝલીલ કરે.

(૩) અલ્લાહકી તકદીરકો ઝુઠલાનેવાલા.

(૪) અલ્લાહકી હરામ કરદા ચીઝોંકો હલાલ સમઝનેવાલા.

(૫) મેરી ઔલાદમેં વો આદમી જો મુહર્રમાતકો હલાલ કરનેવાલા હો.

(૬) ઔર મેરી સુન્નતકો છોડનેવાલા. (મિશ્કાત સ. ૨૨)

એક ઔર હદીસમેં આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા :

યાની જો કોઈ નામહરમ પર બુરી નઝર ડાલે ઔર જિસકે ઉપર નઝર ડાલે. દોનોં પર અલ્લાહ તઆલાને લઅનત ફરમાઈ હૈ.

બશર્તેકિ જિસ પર બુરી નઝર પડી હૈ ઉસકે ઈરાદા ઔર ઈખ્તિયારકો ઉસમેં દખલ હો.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઐસે મર્દ પર લઅનત કી હૈ જો ઔરતકા લિબાસ પહેને. ઔર ઐસી ઔરત પર લઅનત કી જો મર્દકા લિબાસ પહેને. (મિશ્કાત)

હઝરત આઈશા (રદિ.) સે કિસીને અર્ઝ કિયા કે એક ઔરત (મરદાના) જૂતા પહેનતી હૈ. હઝરત આઈશા (રદિ.) ને ફરમાયા : કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ઐસી ઔરત પર લઅનત કી હૈ જો મરદોંકે તૌર તરીક ઈખ્તિયાર કરે.

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને લઅનત કી ઉન મરદોં પર જો ઔરતોંકી તરહ શકલો સૂરત બનાકર હેજડે બનેં. ઔર લઅનત કી ઉન ઔરતોં પર જો શકલ વ સૂરતમેં મરદાનાપન ઈખ્તિયાર કરેં, ઔર ઈરશાદ ફરમાયા કે ઉનકો અપને ઘરોંસે નિકાલ દો.

બુખારી શરીફમેં હૈ કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) ને ફરમાયા કે અલ્લાહકી લઅનત હો ગૂદને વાલિયોં પર ઔર ગૂદવાને વાલિયોં પર ઔર જો અબરૂ (યાની ભવોંકે બાલ) ચુનતી હૈં (તાકે ભવેં બારીક હો જાએં) ઔર ખુદાકી લઅનત હો ઉન ઔરતોં પર જો હુસ્નકે લિયે દાંતોંકે દરમિયાન કુશાદગી કરતી હૈં જો અલ્લાહકી ખલ્કતકો બદલનેવાલી હૈં.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૨ : ૪૩૫)

નાઅહલકો કોઈ ઓહદા સુપુર્દ કરના

એક હદીસમેં રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ હૈ કે જિસ શખ્સકો આમ મુસલમાનોંકી કોઈ ઝિમ્મેદારી સુપુર્દ કી ગઈ હો ફિર ઉસને કોઈ ઓહદા કિસી શખ્સકો મહઝ દોસ્તી ઔર તઅલ્લુકકી મદમેં બગૈર અહલિયત માલૂમ કિયે હુએ દે દિયા ઉસ પર અલ્લાહ તઆલાકી લઅનત હૈ, ન ઉસકા ફર્ઝ મકબૂલ હૈ ન નફલ, યહાં તક કે વો જહન્નમેં દાખિલ હો જાએ.

(જમઉલ ફવાઈદ સ. ૩૭૫)

બાઝ રિવાયાતમેં હૈ કે જિસ શખ્સને કોઈ ઓહદા કિસી શખ્સકે સુપુર્દ કિયા હાલાંકે ઉસકે ઈલ્મમેં થા કે દૂસરા આદમી ઓહદાકે લિયે ઉસસે ઝિયાદા કાબિલ ઔર અહલ હૈ તો ઉસને અલ્લાહકી ખયાનત કી ઔર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ઔર સબ મુસલમાનોં કી, આજ જહાં નિઝામે હુકૂમતકી અબતરી (ખરાબી-ગડબડી) નઝર આતી હૈ વો સબ ઈસ કુરઆની તાલીમકો નઝર અંદાઝ કર દેનેકા નતીજા હૈ કે તઅલ્લુકાત ઔર સિફારિશોં ઔર રિશ્વતોંસે ઓહદે તકસીમ કિયે જાતે હૈં. જિસકા નતીજા યે હોતા હૈ કે નાઅહલ ઔર નાકાબિલ લોગ ઓહદોં પર કાબિઝ હોકર ખલ્કે ખુદાકો (લોગોંકો) પરેશાન કરતે હૈં ઔર સારા નિઝામે હુકૂમત બરબાદ હો જાતા હૈ.

ઈસી લિયે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને એક હદીસમેં ઈરશાદ ફરમાયા : ઈઝા વુસ્સિદલ અમ્રુ ઈલા ગૈરિ અહલિહી ફન્તઝિરિસ્સાઅત યાની જબ દેખો કે કામોંકી ઝિમ્મેદારી ઐસે લોગોંકે સુપુર્દ કર દી ગઈ જો ઉસ કામકે અહલ ઔર કાબિલ નહીં તો અબ ઈસ ફસાદકા કોઈ ઈલાજ નહીં, કિયામતકા ઈન્તિઝાર કરો. (યે રિવાયત સહીહ બુખારી કિતાબુલ ઈલ્મમેં હૈ).

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૨ : ૪૪૬)

સૂરએ અન્આમકી એક ખાસ ફઝીલત

બા'ઝ રિવાયાતમેં હઝરત અલી કર્રમલ્લાહુ વજહહૂસે મન્કૂલ હૈ કે યે સૂરત (યાની સૂરએ અન્આમ) જિસ મરીઝ પર પળ્હી જાએ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો શિફા દેતે હૈં.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૩ : ૫૧૨)

ખુદા ઔર આખિરતકે ખૌફસે નિકલા હુવા એક આંસૂ જહન્નમકી બડીસે બડી આગ બુઝા દેગા

ઈમામ અહમદ (રહ.) ને કિતાબુઝ ઝુહદમેં બરિવાયત હઝરત હાઝિમ (રદિ.) નકલ કિયા હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે પાસ એક મરતબા જિબ્રઈલ અમીન તશરીફ લાએ તો વહાં કોઈ શખ્સ અલ્લાહ તઆલાકે ખૌફસે રો રહા થા, જિબ્રઈલ અમીનને ફરમાયા કે ઈન્સાનકે તમામ આમાલકા તો વઝન હોગા મગર અલ્લાહ ઔર આખિરતકે ખૌફસે રોના ઐસા અમલ હૈ જિસકો તોલા ન જાએગા બલ્કે એક આંસૂ ભી જહન્નમકી બડીસે બડી આગકો બુઝા દેગા.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૩ : ૫૩૩)

ઉલમાકે કલમકી રોશનાઈ ઔર શહીદોંકે ખૂનકા વઝન

ઈમામ ઝહબી (રહ.) ને હઝરત ઈમરાન બિન હુસૈન (રદિ.) સે નકલ કિયા હૈ : કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કિયામતકે દિન ઉલમાકી રોશનાઈ જિસસે ઉનહોંને ઈલ્મે દીન ઔર અહકામે દીન લિખ્ખે હૈં ઔર શહીદોંકે ખૂનકો તોલા જાએગા તો ઉલમાકી રોશનાઈકા વઝન શહીદોંકે ખૂનકે વઝનસે બળ્હ જાએગા.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૩ : ૫૨૩)

ઈમાનકે બાદ સબસે પેહલા ફર્ઝ સતરપોશી હૈ

શરીઅતે ઈસ્લામ જો ઈન્સાનકી હર સલાહ વ ફલાહકી કફીલ હૈ, ઉસને સતરપોશીકા એહતિમામ ઈતના કિયા કે ઈમાનકે બાદ સબસે પેહલા ફર્ઝ સતર ઢાંકનેકો કરાર દિયા. નમાઝ વ રોઝા વગૈરહ સબ ઉસકે બાદ હૈં.

હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જબ કોઈ શખ્સ નયા લિબાસ પહેને તો ઉસકો ચાહિયે કે લિબાસ પહેનનેકે વક્ત યે દુઆ પળ્હે :

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લઝી કસાની મા ઉવારી બિહી ઔરતી વ અતજમ્મલુ બિહી ફી હયાતી.

યાની શુક્ર ઉસ ઝાતકા જિસને મુઝે લિબાસ પહેના દિયા જિસકે ઝરીઆ મૈં અપને સતરકા પરદા કરૂં ઔર ઝીનત હાસિલ કરૂં.

ઔર ફરમાયા કે જો શખ્સ નયા લિબાસ પહેનનેકે બાદ પુરાને લિબાસકો ગરીબોં ઔર મિસ્કીનોં પર સદકા કર દે તો વો અપની મૌત વ હયાતકે હર હાલમેં અલ્લાહ તઆલાકી ઝિમ્મેદારી ઔર પનાહમેં આ ગયા.

(ઈબ્ને કસીર અન મુસ્નદે અહમદ, મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૩ : ૫૩૪)

માયૂસ હોકર દુઆ માંગના ન છોડો

એક હદીસમેં હૈ કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે બંદાકી દુઆ ઉસ વક્ત તક કબૂલ હોતી રેહતી હૈ જબ તક વો કિસી ગુનાહ યા કતઅ રહમીકી દુઆ ન કરે ઔર જલ્દબાઝી ન કરે. સહાબએ કિરામ (રદિ.) ને દરયાફ્ત કિયા જલ્દબાઝીકા ક્યા મતલબ હૈ? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા મતલબ યે હૈ કે યૂં ખયાલ કર બૈઠે કે મૈં ઈતને અરસાસે દુઆ માંગ રહા હૂં અબ તક કબૂલ નહીં હુઈ, યહાં તકકે માયૂસ હોકર દુઆ છોડ દે. (મુસ્લિમ, તિરમિઝી)

એક હદીસમેં આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાસે જબ દુઆ માંગો તો ઈસ હાલતમેં માંગો કે તુમહેં ઉસકે કબૂલ હોનેમેં કોઈ શક ન હો. (મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૩ : ૫૮૪)

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી રફાકત કિસી રંગ વ નસલ પર મૌકૂફ નહીં

તબરાનીને મુઅજમે કબીરમેં હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) કી યે રિવાયત નકલ કી હૈ કે એક શખ્સ હબ્શી આં હઝરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા ઔર અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! આપ હમસે હુસ્ને સૂરત ઔર હસોન રંગમેં ભી મુમતાઝ હૈં ઔર નબુવ્વત વ રિસાલતમેં ભી. અબ અગર મૈં ભી ઉસ ચીઝ પર ઈમાન લે આઉં જિસ પર આપ (સ.અ.વ.) ઈમાન

રખતે હૈં ઔર વોહી અમલ કરૂં જો આપ (સ.અ.વ.) કરતે હૈં તો ક્યા મૈં ભી જન્નતમેં આપ (સ.અ.વ.) કે સાથ હો સકતા હૂં.

આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : હાં ઝરૂર! (તુમ અપની હબ્શિયાના બદસૂરતીસે ન ઘભરાઓ) કસમ હૈ ઉસ ઝાતકી જિસકે કબ્ઝામેં મેરી જાન હૈ જન્નતમેં કાલે રંગકે હબ્શી સફેદ ઔર હસીન હો જાએંગે ઔર એક હઝાર સાલકી મસાફત (દૂરી) સે ચમકેંગે.

ઔર જો શખ્સ **લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ**કા કાઈલ હો ઉસકી ફલાહ વ નજાત અલ્લાહ તઆલાકે ઝિમ્મે હો જાતી હૈ, ઔર શખ્સ **સુબ્હાનલ્લાહિ વ બિહમ્દિહી** પળ્હતા હૈ ઉસકે નામએ આમાલમેં એક લાખ ચોબીસ હઝાર નેકિયાં લિખ્ખી જાતી હૈં.

યે સુનકર મજલિસમેંસે એક શખ્સને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! જબ અલ્લાહ તઆલાકે દરબારમેં હસનાતકી ઈતની સખાવત હૈ તો હમ ફિર કૈસે હલાક હો સકતે હૈં યા અઝાબમેં કૈસે ગિરિફ્તાર હો સકતે હૈં?

આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : (યે બાત નહીં) હકીકત યે હૈ કે કિયામતમેં બાઝ આદમી ઈતના અમલ ઔર હસનાત (નેકિયાં) લેકર આએંગે કે અગર ઉનકો પહાડ પર રખ દિયા જાએ તો પહાડ ભી ઉનકે બોઝકા તહમ્મુલ ન કર સકે. લેકિન ઉનકે મુકાબલામેં જબ અલ્લાહ તઆલાકી નેઅમતેં આએંગી ઔર ઉનસે મુવાઝના કિયા જાએગા તો ઈન્સાનકે અમલ ઉનકે મુકાબલેમેં ખતમ હો જાએંગે મગર યે કે અલ્લાહ તઆલા હી ઉસકો અપની રહમતસે નવાઝેં.

ઉસ હબ્શીકે સવાલ વ જવાબ હી પર સૂરએ દહરકી યે આયત નાઝિલ હુઈ : **હલ અતા અલલ્ ઈન્સાનિ હીનુમ્ મિનદ્દહ્રિ લમ્ યકુન્ શૈઅમ્ મઝ્કૂરા** હબ્શીને હૈરતસે સવાલ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મેરી આંખેં ભી ઉન નેઅમતોંકો દેખેંગી જિનકો આપ (સ.અ.વ.) કી મુબારક આખેં મુશાહદા કરેંગી? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : હાં ઝરૂર! યે સુનકર હબ્શી નૌમુસ્લિમને રોના શુરૂ કિયા યહાં તક કે રોતે રોતે વહીં જાન દે દી, ઔર આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને અપને દસ્તે મુબારકસે ઉસકી તજહીઝ વ તકફીન ફરમાઈ.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૨ : ૪૬૯)

મસ્જિદવાર જમાઅત

ઈન્નમા યઅ્મુરુ મસાજિદલ્લાહિ મન્ આમ-ન બિલ્લાહિ વલ્યૌમિલ્ આખિરિ વ અકામસ્સલા-ત વ આતઝ્ઝકા-ત વલમ્ યખ્શ ઈલ્લલ્લાહ ફઅસા ઉલાઈ-ક અંય્યકૂનૂ મિનલ્ મુહ્તદીન. (સૂરએ તૌબા આયત ૧૮)

હાં અલ્લાહકી મસ્જિદોંકો આબાદ કરના ઉન લોગોંકા કામ હૈ જો અલ્લાહ પર ઔર કિયામતકે દિન પર ઈમાન લાવેં, ઔર નમાઝકી પાબંદી કરેં, ઔર ઝકાત દેં, ઔર બજુઝ અલ્લાહકે કિસીસે ન ડરેં, સો ઐસે લોગોંકી નિસ્બત તવક્કુઅ (ઉમ્મીદ) હૈ કે અપને મકસૂદ તક પહોંચ જાએંગે. (બયાનુલ કુરઆન)

ઈમારતે મસાજિદસે ઈસ જગહ મુરાદ હૈ : હમેશા ઈબાદત, ઝિક્રે ઈલાહી, ઈલ્મે દીન ઔર કુરઆનકી તાલીમસે મસ્જિદોંકો આબાદ રખના.

(૧) હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) રાવી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : જબ તુમ કિસીકો દેખો કે વો મસ્જિદકા આદી બન ગયા હૈ. (જબ કામસે છૂટતા હૈ મસ્જિદકા રૂખ કરતા હૈ) તો ઉસકે મોમિન હોનેકી શહાદત દો. ક્યૂંકે અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા હૈ : **ઈન્નમા યઅ્મુરુ મસાજિદલ્લાહિ મન્ આમ-ન બિલ્લાહિ વલ્યૌમિલ્ આખિરિ.**

(રવાહુ તિરમિઝી, દારમી વલ બગવી)

(૨) હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કી રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો શખ્સ સુબહ યા શામ મસ્જિદકો જાતા હૈ, જિતની મરતબા ભી જાએ અલ્લાહ (હર મરતબા જાનેકે બદલેમેં) ઉસકે લિયે જન્નતમેં એક મકાન તૈયાર કર દેતા હૈ. (મુત્તફક અલૈહ)

(૩) હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) રાવી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : જિસ રોઝ અલ્લાહકે સાયાકે સિવા કોઈ સાયા ન હોગા ઉસ રોઝ સાત આદમિયોંકો અલ્લાહ અપને સાયામેં લે લેગા, ઉન સાતમેં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઉસ આદમીકા શુમાર કિયા કે જબ વો મસ્જિદસે નિકલતા હૈ તો વાપસ મસ્જિદમેં આને તક દિલ ઉસકા મસ્જિદમેં હી અટકા રેહતા હૈ. (મુત્તફક અલૈહ)

(૪) હઝરત સલમાન (રદિ.) રાવી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : જો શખ્સ ઘરમેં અચ્છી તરહ વુઝૂ કરનેકે બાદ મસ્જિદકો જાતા હૈ વો અલ્લાહકી મુલાકાતકો આનેવાલા (યાની અલ્લાહ તઆલાકા મહેમાન) હો જાતા

હૈ, ઔર મેઝબાન પર હક હૈ કે વો અપને મહેમાનકી ઈઝ્ઝત કરે.

(રવોહુ તબરાની વ અબ્દુર્રઝ્ઝાક વ ઈબ્ને જરીર ફી તફસીરિહિમા વલ બૈહકી ફી શઅબિલ ઈમાન)

(૫) અમ્ર બિન મયમૂનકા બયાન હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે સહાબી ફરમાતે થે, ઝમીન પર મસ્જિદેં અલ્લાહકે ઘર હૈં, જો ઉન મસ્જિદોંમેં અલ્લાહકી મુલાકાતકો આએ અલ્લાહ પર હક હૈ કે વો ઉનકી ઈઝ્ઝત કરે. (રવાહુલ બૈહકી ફી શઅબિલ ઈમાન વ અબ્દુર્રઝ્ઝાક વ ઈબ્ને જરીર ફી તફસીરિહિમા, તફસીરે મઝહરી જિ. ૫ : ૧૯૮, ૧૯૯)

(૬) હદીસમેં હૈ કે મસ્જિદોંકે આબાદ કરનેવાલે અલ્લાહવાલે હૈં.

(૭) હદીસમેં હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉન મસ્જિદવાલોં પર નઝર ડાલકર અપના અઝાબ પૂરી કૌમ પરસે હટા લેતા હૈ.

(૮) હદીસમેં હૈ કે અલ્લાહ અઝ્ઝ વ જલ્લ ફરમાતા હૈ મુઝે અપની ઈઝ્ઝતકી, અપને જલાલકી કસમ કે મૈં ઝમીન વાલોંકો અઝાબ કરના ચાહતા હૂં લેકિન અપને ઘરોંકે આબાદ કરનેવાલોં ઔર મેરે લિયે આપસમેં મુહબ્બત રખનેવાલોં ઔર સુબહ સેહરીકે વક્ત ઈસ્તિગફાર કરનેવાલોં પર નઝર ડાલકર અપને અઝાબકો હટા લેતા હૂં.

(૯) "ઈબ્ને અસાકિર" મેં હૈં કે શયતાન ઈન્સાનકા ભેડિયા હૈ. જૈસે બકરિયોંકા ભેડિયા હોતા હૈ કે વો અલગ થલગ પડી હુઈ ઈધર ઉધરકી બકરીકો પકડ લે જાતા હૈ, પસ તુમ ફૂટ ઔર ઈખ્તિલાફસે બચો, જમાઅતકો ઔર અવામકો ઔર મસ્જિદોંકો લાઝિમ પકડે રહો. (તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૨ : ૩૩૮)

ઉમ્મતે મુહમ્મદિયાકી ખાસ સિફાત અલ્વાહે મૂસામેં, ઔર હઝરત મૂસાકી હુઝૂરકા સહાબી હોનેકી ખ્વાહિશ

અખઝલ્ અલ્વાહકે મુતઅલ્લિક હઝરત કતાદા (રહ.) ને કહા હૈ કે હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને કહા યા રબ! મૈં અલ્વાહમેં લિખ્ખા પાતા હૂં કે એક બેહતરીન ઉમ્મત હોગી જો હમેશા અચ્છી બાતોંકો સિખાતી રહેગી ઔર બુરી બાતોંસે રોકતી

રહેગી. અય અલ્લાહ! વો ઉમ્મત મેરી ઉમ્મત હો, તો અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા કે મૂસા! વો તો અહમદકી ઉમ્મત હોગી.

ફિર કહા યા રબ! ઉન અલ્વાહસે એક ઐસી ઉમ્મતકા પતા ચલતા હૈ જો સબસે આખિરમેં પૈદા હોગી લેકિન જન્નતમેં સબસે પેહલે દાખિલ હોગી, અય ખુદા! વો મેરી ઉમ્મત હો, અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા : વો અહમદકી ઉમ્મત હૈ.

ફિર કહા યા રબ! ઉસ ઉમ્મતકા કુરઆન ઉનકે સીનોંમેં હોગા. દિલમેં દેખકર પળ્હતે હોંગે હાલાંકે ઉનસે પેહલેકે સબ હી લોગ અપને કુરઆન પર નઝલ ડાલકરે પળ્હતે હૈં દિલસે નહીં પળ્હતે હત્તાકે ઉનકા કુરઆન અગર હટા લિયા જાએ તો ફિર ઉનકો કુછ ભી યાદ નહીં, ઔર ન વો કુછ પહેચાન સકતે હૈં, અલ્લાહને ઉનકો હિફઝકી ઐસી કુવ્વત દી હૈ કે કિસી ઉમ્મતકો નહીં દી ગઈ. યા રબ! વો મેરી ઉમ્મત હો, કહા અય મૂસા! વો તો અહમદકી ઉમ્મત હૈ.

ફિર કહા યા રબ! વો ઉમ્મત તેરી હર કિતાબ પર ઈમાન લાએગી. વો ગુમરાહોં ઔર કાફિરોંસે કિતાલ કરેંગી હત્તાકે કાને દજ્જાલસે ભી લડેંગે. ઈલાહી! વો મેરી ઉમ્મત હો, અલ્લાહને કહા કે યે અહમદકી ઉમ્મત હોગી.

ફિર મૂસા (અલૈ.) ને કહા યા રબ! અલ્વાહમેં એક ઐસી ઉમ્મતકા ઝિક્ર હૈ કે વો અપને નઝરાને ઔર સદકાત ખૂદ આપસકે લોગ હી ખા લેંગે, હાલાંકે ઉસ ઉમ્મતસે પેહલે તકકી ઉમ્મતકા યે હાલ થા કે અગર વો કોઈ સદકા યા નઝર પેશ કરતે ઔર વો કબૂલ હોતી તો અલ્લાહ આગકો ભેજતે ઔર આગ ઉસે ખા જાતી, ઔર અગર કબૂલ ન હોતી ઔર રદ હો જાતી તો ફિર ભી વો ઉસકો ન ખાતે બલ્કે દરિંદે ઔર પરિંદે આકર ખા જાતે, ઔર અલ્લાહ ઉનકે સદકે ઉનકે અમીરોંસે લેકર ઉનકે ગરીબોંકો દેગા. યા રબ! વો મેરી ઉમ્મત હો, તો ફરમાયા યે અહમદકી ઉમ્મત હોગી.

ફિર કહા યા રબ! મૈં અલ્વાહમેં પાતા હૂં કે વો અગર કોઈ નેકીકા ઈરાદા કરેગી લેકિન અમલમેં ન લા સકેગી ફિર ભી એક સવાબકી હકદાર હો જાએગી, ઔર અગર અમલમેં લાએગી તો દસ હિસ્સે સવાબ મિલેગા બલ્કે સાતસો હિસ્સે તક, અય ખુદા! વો મેરી ઉમ્મત હો, તો ફરમાયા વો અહદમકી ઉમ્મત હૈ.

ફિર કહા અલ્વાહમેં હૈ કે વો દૂસરોંકી શફાઅત ભી કરેંગે ઔર ઉનકી શફાઅત ભી દૂસરોંકી તરફસે હોગી. અય અલ્લાહ! વો મેરી ઉમ્મત હો, તો કહા

નહીં યે અહમદકી ઉમ્મત હોગી. કતાદા અલૈહિર્રહમહ કેહતે હૈં કે મૂસા (અલૈ.) ને ફિર અલ્વાહ રખ દીં ઔર કહા : **યા લૈતની મિનૂ અસ્હાબિ મુહમ્મદિનૂ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ** કાશ! મૈં મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કા સહાબી હોતા.

(તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૨ : ૨૨૩-૨૨૪)

તફસીરે મઝહરીમેં ભી તકરીબન યેહી રિવાયત મૌજૂદ હૈ.

કભી કાફિર વ ફાસિકકા ખ્વાબ ભી સચ્ચા હોતા હૈ

ઔર યે બાત ભી કુરઆન વ હદીસસે સાબિત ઔર તજુર્બાતસે માલૂમ હૈ કે સચ્ચે ખ્વાબ બા'ઝ ઔકાત ફાસિક ફાજિર બલ્કે કાફિરકો ભી આ સકતે હૈં. સૂરએ યૂસુફમેં હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) કે જેલકે દો સાથિયોંકે ખ્વાબ ઔર ઉનકા સચ્ચા હોના. ઈસી તરહ બાદશાહે મિસરકા ખ્વાબ ઔર ઉસકા સચ્ચા હોના કુરઆનમેં મઝકૂર હૈ, હાલાંકે યે તીનોં મુસલમાન ન થે. હદીસમેં કિસરાકા ખ્વાબ મઝકૂર હૈ જો ઉસને રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) કી બેઅસતકે મુતઅલ્લિક દેખા થા વો ખ્વાબ સહીહ હુવા હાલાંકે કિસરા મુસલમાન ન થા. રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) કી ફૂફી આતિકાને કુફ્રકી હાલતમેં આપ (સ.અ.વ.) કે બારેમેં સચ્ચા ખ્વાબ દેખા થા, નીઝ કાફિર બાદશાહ બુખ્તે નસરકે જિસ ખ્વાબકી તા'બીર હઝરત દાનિયાલ (અલૈ.) ને દી થી વો ખ્વાબ સચ્ચા થા.

ઈસસે માલૂમ હુવા કે મહઝ ઈતની બાત કે કિસીકો કોઈ સચ્ચા ખ્વાબ નઝર આ જાએ ઔર વાકિઆ ઉસકે મુતાબિક હો જાએ ઉસકે નેક સાલેહ બલ્કે મુસલમાન હોનેકી ભી દલીલ નહીં હો સકતી. હાં યે સહીહ હૈ કે આમ ખુદાકી આદત યેહી હૈ કે સચ્ચે ઔર નેક લોગોંકે ખ્વાબ ઉમૂમન સચ્ચે હોતે હૈં, ફુસ્સાક વ ફુજ્જારકે ઉમૂમન હદીસુન્નફસ (નફસકી બાત), યા તસ્વીલે શયતાનકી કિસ્મે બાતિલસે હુવા કરતે હૈં મગર કભી કભી.

બહરહાલ સચ્ચે ખ્વાબ આમ ઉમ્મતકે લિયે હસ્બે તસરીહે હદીસ એક બશારત યા તમ્બીહસે ઝાઈદ કોઈ મકામ નહીં રખતે, ન ખુદ ઉસકે લિયે કિસી મઆમલેમેં હુજ્જત હૈ ન દૂસરોંકે લિયે. બાઝ નાવાકિફ લોગ ઐસે ખ્વાબ દેખકર તરહ તરહકે વસાવિસમેં મુબ્તલા હો જાતે હૈં. કોઈ ઉનકો અપની વિલાયતકી

અલામત સમઝને લગતા હૈ, કોઈ ઉનસે હાસિલ હોનેવાલી બાતોંકો શરઈ અહકામકા દરજા દેને લગતા હૈ યે સબ ચીઝેં બે-બુન્યાદ હૈં. ખુસૂસન જબકે યે ભી માલૂમ હો ચુકા હૈ કે સચ્ચે ખ્વાબોંમેં ભી બકસરત નફસાની યા શયતાની યા દોનોં કિસમકે તસવ્વુરાતકી આમેઝિશ (મિલાવટ) કા એહતિમાલ હૈ.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૫ : ૯)

ચિલ્લાકી ફઝીલત

એક હદીસમેં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ હૈ કે જો શખ્સ ચાલીસ રોઝ ઈખ્લાસકે સાથ અલ્લાહકી ઈબાદત કરે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે દિલસે હિકમતકે ચશ્મે જારી ફરમા દેતે હૈં.

(રૂહુલ બયાન, મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૪ : ૫૮)

વો ખૂશનસીબ સહાબી જિનકી શકલ હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે મુશાબેહ થી

ગઝવએ ઉહદમેં મુસલમાનોંકે અલમબરદાર, મુસઅબ બિન ઉમૈર (રદિ.) હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે કરીબ થે. ઉનહોંને કાફિરોંકા મુકાબલા કિયા યહાં તકકે શહીદ હુએ. ઉનકે બાદ આપ (સ.અ.વ.) ને અલમ (ઝંડા) હઝરત અલી કર્રમલ્લાહુ વજહહૂકે સુપુર્દ ફરમાયા.

ચૂંકે મુસઅબ બિન ઉમૈર (રદિ.) કે મુશાબેહ થે ઈસ લિયે કિસી શયતાનને યે અફવાહ ઉડા દી કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) શહીદ હો ગયે.

(સીરતે મુસ્તફા જિ. ૨ : ૨૦૫)

એક અહમ નસીહત

(૧) અદબસે ઈલ્મ સમઝમેં આતા હૈ (૨) ઈલ્મસે અમલ સહીહ હોતા હૈ (૩) અમલસે હિકમત મિલતી હૈ (૪) હિકમતસે ઝુહદ કાઈમ હોતા હૈ (૫) ઝુહદસે દુનિયા મતરૂક (તર્ક) હોતી હૈ (૬) ઔર દુનિયાકે તર્કસે આખિરતકી રગબત હાસિલ હોતી હૈ (૭) ઔર આખિરતકી રગબત હાસિલ હોનેસે અલ્લાહકે નઝદીક

રુત્બા હાસિલ હોતા હૈ.

જો યકીનકી રાહ પર ચલ પડે ઉનહેં મંઝિલોંને પનાહ દી
જિનહેં વસ્વસોંને ડરા દિયા વો કદમ કદમ પર બહક ગયે

ઈન્તિકાલકે વક્ત એક સહાબીકે રૂખ્સાર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે કદમોં પર

ગઝવએ ઉહદમેં ઝિયાદ ઈબ્ને સકનકો યે શર્ફ હાસિલ હુવા કે જબ ઝખમ ખાકર ગિરે તો નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : ઉનકો મેરે કરીબ લાઓ. લોગોંને ઉનકો આપકે કરીબ કર દિયા, ઉનહોંને અપને રૂખ્સાર આપકે કદમ મુબારક પર રખ દિયે ઔર ઉસી હાલતમેં જાન અલ્લાહકે હવાલે કી. **ઈન્ના લિલ્લાહિ વઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન.**

(ઈબ્ને હિશામ જિ. ૨ : ૮૪, સીરતે મુસ્તફા જિ. ૨ : ૨૦૯)

ચંદ અહમ તસ્બીહાત

સુબ્હાનલ્લા હિલ્લઝી ફીસ્સમાઈ અર્શુહૂ. પાક હૈ વો અલ્લાહ જિસકા અર્શ આસમાનમેં હૈ.

સુબ્હાનલ્લા હિલ્લઝી ફીલ્અર્ઝિ મૌતિઉહૂ. પાક હૈ વો અલ્લાહ જિસકા ફર્શ ઝમીનમેં હૈ.

સુબ્હાનલ્લઝી ફીલ્બહ્રિ સબીલુહૂ. પાક હૈ વો જિસકી રાહ સમંદરમેં હૈ.

સુબ્હાનલ્લઝી ફીલ્ જન્નતિ રહ્મતુહૂ. પાક હૈ વો જિસકી રહમત જન્નતમેં હૈ.

સુબ્હાનલ્લઝી ફીન્નારિ સુલ્તાનુહૂ. પાક હૈ વો જિસકી સલ્તનત દોઝખમેં હૈ.

સુબ્હાનલ્લઝી ફીલ્ હવાઈ રહ્મતુહૂ. પાક હૈ વો જિસકી રહમત ફિઝામેં હૈ.

સુબ્હાનલ્લઝી ફીલ્ કુબૂરિ કઝાઉહૂ. પાક હૈ વો જિસકા ફૈસલા કબરોંમેં હૈ.

સુબ્હાનલ્લઝી રફઅસ્સમાઅ. પાક હૈ વો જિસને આસમાનકો બુલંદ કિયા.

સુબ્હાનલ્લઝી વઝઅલ્ અર્ઝ. પાક હૈ વો જિસને ઝમીનકો બિછાયા.

સુબ્હાનલ્લઝી લા મન્જા ઈલ્લા ઈલૈહિ. પાક હૈ વો જિસકે સિવા કોઈ જાએ નજાત નહીં.

ઈન તસ્બીહાતકો બારબાર પઢિયે, અલ્લાહકી પાકી ઔર અઝમતકા ઈકરાર કીજિયે, ઔર અપના અકીદા પાક રખિયે, ઈન્શા અલ્લાહ દોનોં જહાનોંમેં કામિયાબ રહોગે.

શયતાનકે મુનાદી

હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે જબ ઈબ્લીસ ઝમીન પર આને લગા તો ઉસને અલ્લાહ તઆલાસે અર્ઝ કિયા અય પરવરદિગાર! તૂ મુઝે ઝમીન પર ભેજ રહા હૈ ઔર રાન્દએ દરગાહ (મરદૂદ) કર રહા હૈ મેરે લિયે કોઈ ઘર ભી બના દે, અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા : તેરા ઘર હમ્મામ (નહાનેકી જગહ) હૈ.

ઉસને અર્ઝ કિયા, મેરે લિયે કોઈ બૈઠક (મજલિસ) ભી બના દે. ફરમાયા બાઝાર ઔર રાસ્તે (તેરી બૈઠક હૈં) અર્ઝ કિયા મેરે લિયે ખાના ભી મુકર્રર ફરમા દે, ફરમાયા : તેરા ખાના હર વો ચીઝ હૈ જિસ પર અલ્લાહકા નામ ન લિયા જાએ.

અર્ઝ કિયા મેરે પીનેકે લિયે ભી કોઈ ચીઝ મુકર્રર કર દીજિયે. ફરમાયા : હર નશાઆવર ચીઝ (તેરા મશરૂબ હૈ) અર્ઝ કિયા મુઝે અપની તરફ બુલાનેકા કોઈ ઝરીઆ ભી ઈનાયત ફરમા દે. ફરમાયા : બાજે, તાશે (તેરે મુનાદી હૈં). અર્ઝ કિયા મેરે લિયે કુરઆન (બારબાર પઢી જાનેવાલી ચીઝ) ભી બના દે. ફરમાયા : (ગંદે) શઅર (તેરા કુરઆન હૈ) અર્ઝ કિયા કુછ લિખનેકે લિયે ભી દે દે. ફરમાયા જિસ્મમેં ગૂદના (તેરી લિખાઈ હૈ) અર્ઝ કિયા મેરે લિયે કલામ ભી મુકર્રર ફરમા દે. ફરમાયા : ઝૂઠ (તેરા કલામ હૈ) અર્ઝ કિયા મેરે લિયે જાલ ભી બના દે, ફરમાયા : ઔરતેં (તેરા જાલ હૈં).(નિદાએ મિમ્બર વ મેહરાબ જિ. ૧ : ૨૩૯, જામેઉલ અહાદીસ જિ. ૨ : ૫૮)

ફાઈદા : ઈસ હદીસકે મુતાબિક મ્યૂઝિક ઔર ગિના (ગાના) શયતાનકે

મુનાદી ઔર શયતાનકે દાઈ હૈં. આજ હમ અપને ગિર્દો પેશ (આસપાસ) પર નઝર ડાલેં તો અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કે ઈસ ફરમાનકી હકીકત ખુલકર સામને આ જાતી હૈ.

અલ્લાહ તઆલાકા કુર્બ હાસિલ કરનેકી એક ખાસ દુઆ

સુબ્હાનલ્ અબદિય્યિલ્ અબદિ, સુબ્હાનલ્ વાહિદિલ્ અહદિ. સુબ્હાનલ્ ફર્દિસ્સમદિ, સુબ્હાન રાફિઈ સ્સમાઈ બિગૈરિ અમદિન.

પાકી હૈ ઉસ ઝાતકે લિયે જો હમેશાસે હમેશા તક હૈ. પાકી હૈ ઉસ ઝાતકે લિયે જો એક ઔર યકતા હૈ. પાકી હૈ ઉસ ઝાતકે લિયે જો તન્હા ઔર બેનિયાઝ હૈ, પાકી હૈ ઉસ ઝાતકે લિયે જો આસમાનકો બગૈર સુતૂનકે બુલંદ કરનેવાલા હૈ.

સુબ્હાન મન્ બસતલ્ અર્ઝ અલા માઈન્ જમદિન, સુબ્હાન મન્ ખલકલ્ ખલ્ક ફઅહ્સાહુમ અદદા.

પાકી હૈ ઉસ ઝાતકે લિયે જિસને બિછાયા ઝમીનકો બરફકી તરહ જમે હુએ પાની પર.

પાકી હૈ ઉસ ઝાત પાકકે લિયે જિસને પૈદા કિયા મખ્લૂકકો, પસ ઝબ્ત કિયા ઔર ખૂબ જાન લિયા ઉનકો ગિનકર.

સુબ્હાન મન્ કસ્સમ રિઝ્ક ફલમ્ યન્સ અહદા.

પાકી હૈ ઉસ ઝાત પાકે લિયે જિસને રોઝી તકસીમ ફરમાઈ, ઔર કિસીકો ન ભૂલા.

સુબ્હાનલ્લઝી લમ્ યત્તખિઝ સાહિબતંવ્ વલા વલદા.

પાકી હૈ ઉસ ઝાત પાકકે લિયે જિસને ન બીવી અપનાઈ ન બચ્ચે.

સુબ્હાનલ્લઝી લમ્ યલિદ વલમ્ યૂલદ વલમ્ યકુલ્લહૂ કુફુવન અહદ.

પાકી હૈ ઉસ ઝાત પાકકે લિયે જિસને ન કિસીકો જના ન વો જના ગયા, ઔર નહીં ઉસકે જોડકા કોઈ.

અલ્લાહ તઆલાકા કુર્બ હાસિલ કરનેકે લિયે ઉપરવાલી દુઆકા એહતિમામ કીજિયે. -ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) ને અલ્લાહ તબારક વ

તઆલાકો સો (૧૦૦) મરતબા ખ્વાબમેં દેખા, જબ સોવીં મરતબા ખ્વાબમેં દેખા તો ઉનહોંને અલ્લાહસે પૂછા કે યા અલ્લાહ! તેરે બંદે તેરા કુર્બ હાસિલ કરનેકે લિયે ક્યા પઢેં? તો યે દુઆ અલ્લાહ તઆલાને ખ્વાબમેં બતલાઈ.

(શામી જિ. ૧ : ૧૪૪ મતબૂઅહ મકતબહ ઝકરિયા દેવબંદ, ફતાવા રહીમિયા જિ. ૭ : ૧૦૬-૧૦૭)

નોટ : સુબહ વ શામ યે દુઆ સમઝકર પઢેં ઔર ઉપરવાલી દુઆમેં જિન બાતોંકી નફી કી ગઈ હૈ ઉનસે અલ્લાહકો પાક સમઝેં, ઔર જિન બાતોંકો સાબિત કિયા ગયા હૈ ઉનકો દિલસે માનેં, ઈન્શા અલ્લાહ કુર્બે ખુદાવંદી હાસિલ હોગા. અગર કોઈ શખ્સ અરબી દુઆ ન પઢ સકતા હો તો ઉર્દૂ તર્જુમા પઢે ઔર દુઆમેં અલ્લાહ તઆલાકી જો સિફાત બયાન કી ગઈ હૈં ઉન પર યકીન વ ઈમાન રખ્ખે. યેહી ઈસ્લામકી બુન્યાદી તાલીમ હૈ, ઔર યેહી તૌહીદ હૈ.

મુહમ્મદ અમીન.

મુનાજાતે અરબી

યા રબ્બિ ઈન્ અઝુમત ઝુનૂબી કષીરતન.
ફલકદ અલિમ્તુ બિઅન્ન અફ્વક અઅ્ઝમુ
ઈન્ કાન લા યર્જૂક ઈલ્લા મુહ્સિનુન
ફમનિલ્લઝી યદઊ ઔ યર્જૂલ્ મુજરિમુ
અદઊક રબ્બી કમા અમર્ત તઝર્રુઅન
ફઈઝા રદદ્ત યદી ફમન્ ઝા યર્હમુ
માલી ઈલૈક વસીલતુન્ ઈલ્લ ર્રજાઅ
બિજમીલિ અફ્વિક ષુમ્મ ઈન્ની મુસ્લિમુ

(૧) અય મેરે પરવરદિગાર! અગર મેરે ગુનાહ બઢ ગયે (તો ક્યા હુવા), મૈં જાનતા હૂં કે આપકી મઆફી મેરે ગુનાહોંસે બઢી હુઈ હૈ. (૨) અગર આપકી રહમતકે ઉમીદવાર સિર્ફ નેક હી હોં, તો ગુનેહગાર કૈસે પુકારેં ઔર કિસસે તવક્કુઅ (ઉમ્મીદ) રખ્ખેં? (૩) અય મેરે પરવરદિગાર! મૈં તેરે હુકમકે મુતાબિક તુઝે ઝારી ઔર આજિઝીસે પુકારતા હૂં, તૂ અગર મેરા હાથ નાકામ વાપસ લૌટા દેગા (યાની મુઝે માયૂસ કર દેગા (તો કૌન હૈ રહમ કરનેવાલા?!

(૪) મેરે પાસ તો સિર્ફ આપકે બેહતરીન દરગુઝરકી ઉમ્મીદકે સિવા કોઈ સહારા નહીં ફિર બાત યે હૈ કે મુસલમાન ભી હૂં.

ફઝાઈલે રમઝાન

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે રમઝાનકી રાતમેં એક મોમિન બંદા નમાઝ પઢતા હૈ જિસ નમાઝકે હર સિજદહ પર ઉસકે લિયે ડેઢ હઝાર નેકિયાં લિખ્ખી જાતી હૈં, ઔર ઉસકે લિયે જન્નતમેં સુર્ખ યાકૂતકા એક ઈતના બડા ઘર બનાયા જાતા હૈ જિસકે સાઠ (૬૦) હઝાર દરવાઝે હોતે હૈં, ઔર હર દરવાઝે પર સોનેકા એક મહલ હોતા હૈ. (યાની ગોયા સાઠ હઝાર મહલ બનાએ જાતે હૈં) ઔર પૂરે માહે રમઝાનમેં કિસી ભી વક્ત ખ્વાહ રાત હો ખ્વાહ દિન અગર સિજદહ કરે તો ઉસકો એક ઈતના બડા દરખ્ત મિલતા હૈ જિસકે સાયેમેં સવાર પાંચસો સાલ તક દૌડતા રહે. (અત્તરગીબ વ ત્તરહીબ જિ. ૨ : ૯૩)

અબ્દુર્રઝ્ઝાક નામી આદમીકો રઝ્ઝાક કેહકર પુકારના ગુનાહ હૈ

વ ઝરૂલ્લઝી-ન યુલ્હિદૂ-ન ફી અસ્માઈહી સયુજ્ઝૌ-ન મા કાનૂ યઅ્મલૂન.
(સૂરએ અઅરાફ આયત ૧૮૦)

ઔર છોડ દો ઉનકો જો કજ રાહ ચલતે હૈં ઉસકે નામોંમેં, ઉન લોગોંકો ઉનકે કિયેકી ઝરૂર સઝા મિલેગી.

અસ્માએ ઈલાહિયામેં તહરીફ યા કજરવીકી કઈ સૂરતેં હો સકતી હૈં વો સબ ઈસ આયતકે મઝમૂનમેં દાખિલ હૈં. અવ્વલ યે કે અલ્લાહ તઆલાકે લિયે વો નામ ઈસ્તેમાલ કિયા જાએ જો કુરઆન વ હદીસમેં અલ્લાહ તઆલાકે લિયે સાબિત નહીં, ઉલમાએ હકકા ઈત્તિફાક હૈ કે અલ્લાહ તઆલાકે નામ ઔર સિફાતમેં કિસીકો યે ઈખ્તિયાર નહીં કે જો ચાહે નામ રખ દે, યા જિસ સિફતકે સાથ ચાહે ઉસકી હમ્દો સના કરે, બલ્કે સિર્ફ વોહી અલ્ફાઝ હોના ઝરૂરી હૈં જો કુરઆન વ સુન્નતમેં અલ્લાહ તઆલાકે લિયે બતૌરે નામ યા સિફતકે ઝિક્ર

કિયે ગયે હૈં[1].

દૂસરી સૂરત ઈલ્હાદ ફીલ અસ્માકી યે હૈ કે અલ્લાહકે જો નામ કુરઆન વ સુન્નતસે સાબિત હૈં ઉનમેંસે કિસી નામકો નામુનાસિબ સમઝકર છોડ દે, ઉસકા બેઅદબી હોના ઝાહિર હૈ.

તીસરી સૂરત યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલાકે મખ્સૂસ નામોંકો કિસી દૂસરે શખ્સકે લિયે ઈસ્તેમાલ કરે, મગર ઉસમેં યે તફસીલ હૈ કે અસ્માએ હુસ્નામેંસે બાઝ નામ ઐસે ભી હૈં જિનકો ખૂદ કુરઆન વ હદીસમેં દૂસરે લોગોંકે લિયે ઈસ્તેમાલ કિયા ગયા હૈ, ઔર બાઝ વો હૈં જિનકો સિવાએ અલ્લાહ તઆલાકે ઔર કિસીકે લિયે ઈસ્તેમાલ કરના કુરઆન વ હદીસસે સાબિત નહીં. ઔર જિન નામોંકા ઈસ્તેમાલ ગૈરૂલ્લાહકે લિયે કુરઆન વ હદીસસે સાબિત હૈ, વો નામ તો ઔરોંકે લિયે ભી ઈસ્તેમાલ હો સકતે હૈં. જૈસે રહીમ, રશીદ, અલી, કરીમ, અઝીઝ વગૈરહ.

ઔર અસ્માએ હુસ્નામેંસે વો નામ જિનકા ગૈરૂલ્લાહકે લિયે ઈસ્તેમાલ કરના કુરઆન વ હદીસસે સાબિત નહીં વો સિર્ફ અલ્લાહ તઆલાકે લિયે મખ્સૂસ હૈં ઉનકો ગૈરૂલ્લાહકે લિયે ઈસ્તેમાલ કરના ઈલ્હાદે મઝકૂરમેં દાખિલ ઔર નાજાઈઝ વ હરામ હૈ. મસલન રહમાન, સુબ્હાન, રઝ્ઝાક, ખાલિક, ગફફાર, કુદ્દૂસ વગૈરહ. ફિર ઈન મખ્સૂસ નામોંકો ગૈરૂલ્લાહકે લિયે ઈસ્તેમાલ કરના અગર કિસી ગલત અકીદાકી બિના પર હૈ કે ઉસકો હી ખાલિક યા રાઝિક સમઝકર ઈન અલ્ફાઝસે ખિતાબ કર રહા હૈ તબ તો ઐસા કેહના કુફ્ર હૈ. ઔર અગર અકીદા ગલત નહીં મહઝ બેફિક્રી યા બે સમઝીસે કિસી શખ્સકો ખાલિક, રઝ્ઝાક, યા રહમાન, સુબ્હાન કેહ દિયા તો યે અગરચે કુફ્ર નહીં મગર મુશરિકાના અલ્ફાઝ હોનેકી વજહસે સખ્ત ગુનાહ હૈ.

અફસોસ હૈ કે આજકલ આમ મુસલમાન ઈસ ગલતીમેં મુબ્તલા હૈં, કુછ લોગ તો વો હૈં જિનહોંને ઈસ્લામી નામ હી રખના છોડ દિયે, ઉનકી સૂરત વ

(૧) શરહે અકાઈદ નસફી ઔર ઉસકી શરહ નિબ્રાસમેં હૈ : અગર કહા જાએ કે જો નામ ઔર સિફાત શરીઅત યાની કુરઆન વ સુન્નતમેં મઝકૂર નહીં, મસલન મૌજૂદ, વાજિબ, કદીમ ઔર ફારસીમેં લફઝે ખુદા વગૈરહ, ઉનકા અલ્લાહ તઆલા પર ઈતલાક ક્યૂંકર જાઈઝ હૈ? હમ જવાબ દેંગે કે ઉનકા જવાઝ ઈજમાઅસે હૈ, ઔર ઈજમાઅ શરઈ દલીલોંમેંસે એક દલીલ હૈ.

(મુહમ્મદ અમીન)

સીરતસે તો પેહલે ભી મુસલમાન સમઝના ઉનકા મુશ્કિલ થા, નામસે પતા ચલ જાતા થા, અબ નયે નામ અંગ્રેઝી તર્ઝકે રખ્ખે જાને લગે, લડકિયોંકે નામ ખવાતીને ઈસ્લામકે તર્ઝકે ખિલાફ ખદીજા, આઈશા, ફાતિમાકે બજાએ, નસીમ, શમીમ, શેહનાઝ, નજમા, પરવીન હોને લગે.

ઈસસે ઝિયાદા અફસોસનાક બાત યે હૈ કે જિન લોગોંકે ઈસ્લામી નામ હૈં. અબ્દુર્રહમાન, અબ્દુલ ખાલિક, અબ્દુર્રઝ્ઝાક, અબ્દુલ ગફ્ફાર, અબ્દુલ કુદ્દૂસ વગૈરહ ઉનમેં તખ્ફીફકા યે ગલત તરીકા ઈખ્તિયાર કર લિયા ગયા કે સિર્ફ આખરી લફ્ઝ ઉનકે નામકી જગહ પુકારા જાતા હૈ, રહમાન, ખાલિક, રઝ્ઝાક, ગફ્ફારકા ખિતાબ ઈન્સાનોંકો દિયા જા રહા હૈ.

ઔર ઈસસે ઝિયાદા ગઝબકી બાત યે હૈ કે કુદરતુલ્લાહકો અલ્લાહ સાહબ ઔર કુદરતે ખુદાકો ખુદા સાહબકે નામસે પુકારા જાતા હૈ. યે સબ નાજાઈઝ હરામ ઔર ગુનાહે કબીરા હૈ. જિતની મરતબા યે લફ્ઝ પુકારા જાતા હૈ, ઉતની હી મરતબા ગુનાહે કબીરાકા ઈરતિકાબ હોતા હૈ ઔર સુનનેવાલા ભી ગુનાહસે ખાલી નહીં રેહતા. યે ગુનાહ બે-લઝ્ઝત ઔર બેફાઈદા ઐસા હૈ જિસકો હમારે હઝારોં ભાઈ અપને રાત-દિનકા મશ્ગલા બનાએ હુએ હૈં ઔર કોઈ ફિક્ર નહીં કરતે કે ઈસ ઝરાસી હરકતકા અંજામ કિતના ખતરનાક હૈ. જિસકી તરફ આયતે મઝકૂરાકે આખરી જુમ્લામેં તમ્બીહ ફરમાઈ ગઈ હૈ.

સયુજ્ઝૌ-ન મા કાનૂ યઅ્મલૂન યાની ઉનકો અપને કિયેકા બદલા દિયા જાએગા.

ઉસ બદલાકી તઅયીન નહીં કી ગઈ, ઈસ ઈબહામ (ગોલમોલ બાત) સે અઝાબે શદીદકી તરફ ઈશારા હૈ.

જિન ગુનાહોંમેં કોઈ દુન્યવી ફાઈદા યા લઝ્ઝત વ રાહત હૈ ઉનમેં તો કોઈ કેહનેવાલા યે ભી કેહ સકતા હૈ કે મૈં અપની ખ્વાહિશ યા ઝરૂરતસે મજબૂર હો ગયા, મગર અફસોસ યે હૈ કે આજ મુસલમાન ઐસે બહોતસે ફુઝૂલ ગુનાહોંમેં ભી અપની જહાલત યા ગફલતસે મુબ્તલા નઝર આતે હૈં જિનમેં ન દુનિયાકા કોઈ ફાઈદા હૈ ન અદના દરજાકી કોઈ રાહત વ લઝ્ઝત હૈ, વજહ યે હૈ કે હલાલ વ હરામ ઔર જાઈઝ વ નાજાઈઝકી તરફ ધ્યાન હી ન રહા. નઊઝુ બિલ્લાહિ **મિન્હુ.** (મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૪ : ૧૩૧)

હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી બદ દુઆકા અસર

રબ્બનત્ મિસ્ અલા અમ્વાલિહિમ. (સૂરએ યૂનુસ આયત ૮૮)

અય મેરે પરવરદિગાર! ઉનકે અમ્વાલકી સૂરત બદલકર મસ્ખ વ બેકાર કર દે.

હઝરત કતાદા (રહ.) કા બયાન હૈ કે ઈસ દુઆકા અસર યે ઝાહિર હુવા કે કૌમે ફિરઔનકે તમામ ઝરો જવાહિરાત ઔર નકદી સિક્કે ઔર બાગોં, ખેતોંકી સબ પૈદાવાર પત્થરોંકી શકલમેં તબ્દીલ હો ગઈ.

હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) કે ઝમાનેમેં એક થેલા પાયા ગયા જિસમેં ફિરઔનકે ઝમાનેકી ચીઝેં થીં. ઉનમેં અંડે ઔર બાદામ ભી દેખે ગયે જો બિલકુલ પત્થર થે, અઈમ્મએ તફસીરને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાને ઉનકે તમામ ફલોં, તરકારિયોં ઔર ગલ્લા (અનાજ) કો પત્થર બના દિયા થા.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૪ : ૫૬૨)

નઝરે બદકી તરહ નઝરે નેકકા અસર ભી બરહક હૈ

રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઉસકી તસ્દીક ફરમાઈ હૈ કે નઝરે બદકા અસર હક હૈ, એક હદીસમેં હૈ કે નઝરે બદ એક ઈન્સાનકો કબરમેં ઔર ઊંટકો હન્ડિયામેં દાખિલ કર દેતી હૈ, ઈસ લિયે રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને જિન ચીઝોંસે પનાહ માંગી, ઔર ઉમ્મતકો પનાહ માંગનેકી તલ્કીન ફરમાઈ હૈ ઉનમેં **મિન્ કુલ્લિ ઐનિન્ લામ્મતિન્** ભી મઝકૂર હૈ યાની પનાહ માંગતા હૂં નઝરે બદસે.

(કરતબી)

સહાબએ કિરામ (રદિ.) મેં સહલ બિન હુનૈફકા વાકિઆ મઅરૂફ હૈ, કે ઉનહોંને એક મૌકા પર ગુસલ કરનેકે લિયે કપડે ઉતારે તો ઉનકે સફેદ રંગ, તંદુરુસ્ત બદન પર આમિર બિન રબીઆકી નઝર પડ ગઈ, ઔર ઉનકી ઝબાનસે નિકલા કે મૈંને તો આજ તક ઈતના હસીન બદન કિસીકા નહીં દેખા. યે કેહના થા કે ફૌરન સહલ બિન હુનૈફકો સખ્ત બુખાર ચઢ ગયા, રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)

કો જબ ઉસકી ઈત્તિલાઅ હુઈ તો આપ (સ.અ.વ.) ને ઈલાજ તજવીઝ કિયા ઔર આમિર બિન રબીઆકો હુકમ દિયા કે વો વુઝૂ કરેં ઔર વુઝૂકા પાની કિસી બરતનમેં જમા કરેં, યે પાની સહલ બિન હુનૈફકે બદન પર ડાલા જાએ, ઐસા હી કિયા ગયા, તો ફૌરન સહલ બિન હુનૈફકા બુખાર ઉતર ગયા ઔર વો બિલકુલ તંદુરૂસ્ત હો ગયે[1]

ઈસ વાકિઆમેં આપ (સ.અ.વ.) ને આમિર બિન રબીઆકો યે તમ્બીહ ભી ફરમાઈ કે કોઈ શખ્સ અપને ભાઈકો ક્યૂં કતલ કરતા હૈ, જબ ઉનકા બદન તુમહેં ખૂબ નઝર આયા તો તુમને બરકતકી દુઆ ક્યૂં ન કી? નઝરકા અસર હક હૈ.

ઈસ હદીસસે યે ભી માલૂમ હુવા કે જબ કિસી શખ્સકો કિસી દૂસરેકી જાન ઔર માલમેં કોઈ અચ્છી બાત તઅજ્જુબ અંગેઝ નઝર આએ તો ઉસકો ચાહિયે કે ઉસકે વાસ્તે યે દુઆ કરે કે અલ્લાહ તઆલા ઉસમેં બરકત અતા ફરમાવે, બાઝ રિવાયાતમેં હૈ કે : **માશા અલ્લાહુ લા કુવ્વત ઈલ્લા બિલ્લાહ** કહે ઉસસે નઝરે બદકા અસર જાતા રેહતા હૈ, ઔર યે ભી માલૂમ હુવા કે કિસીકી નઝરે બદ કિસીકો લગ જાએ તો નઝર લગાનેવાલેકે હાથ પાંવ ઔર ચેહરાકા ગસ્સાલા (ધોયા હુવા પાની) ઉસકે બદન પર ડાલના નઝરે બદકે અસરકો ઝાઈલ (દૂર) કર દેતા હૈ, કરતબીને ફરમાયા કે તમામ ઉલમાએ ઉમ્મત અહલે સુન્નત વલ જમાઅતકા ઈસ પર ઈત્તિફાક હૈ કે નઝરે બદ લગ જાના ઔર ઉસસે નુકસાન પહોંચ જાના હક હૈ.

નોટ : જબ બુરી નઝરમેં તાસીર હૈ તો અચ્છી નઝરકી ભી તાસીર હો સકતી હૈ, ઔલિયા અલ્લાહ (અલ્લાહ તઆલાકે ખાસ બંદે) જબ નઝર ડાલતે હૈં હિદાયત આમ હો જાતી હૈ. (મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૫ : ૯૮)

પાંવકી તકલીફ દૂર કરનેકા નબવી નુસ્ખા

હઝરત ઉસમાન (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને એક જમાઅત યમન ભેજી ઔર ઉનમેંસે એક સહાબીકો ઉનકા અમીર બનાયા જિનકી

૧. હઝરત સહલ બિન હુનૈફ ઔર આમિર બિન રબીઆ દોનોં બદરી સહાબી હૈં, ઔર યે રિવાયત મિશ્કાત શરીફમેં ભી હૈ.(સ. ૩૯૦) મુહમ્મદ અમીન.

ઉમર સબસે કમ થી, વો લોગ કઈ દિન તક વહાં હી ઠેહરે ઔર ન જા સકે, ઉસ જમાઅતકે એક આદમીસે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી મુલાકાત હુઈ. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : અય ફલાને! તુમહેં ક્યા હુવા? તુમ અભી તક ક્યૂં નહીં ગયે? ઉસને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! હમારે અમીરકે પાંવમેં તકલીફ હૈ. ચુનાંચે આપ (સ.અ.વ.) ઉસ અમીરકે પાસ તશરીફ લે ગયે. ઔર **બિસ્મિલ્લાહિ વ બિલ્લાહિ અઊઝુબિલ્લાહિ વ કુદ્‌રતિહી મિન્ શર્રિ મા ફીહા.** સાત મરતબા પઢકર ઉસ આદમી પર દમ કિયા, વો આદમી (ઉસી વક્ત) ઠીક હો ગયા.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૭૮)

રોઝીમેં બરકતકે લિયે નબવી નુસ્ખા

ઘરમેં દાખિલ હોકર સલામ કરે ચાહે ઘરમેં કોઈ હો યા ન હો, ફિર એક મરતબા દુરૂદ શરીફ પઢે ફિર એક મરતબા સૂરએ ઈખ્લાસ પઢે.

(હિસ્ને હસીન)

પરેશાની દૂર કરનેકે લિયે નબવી નુસ્ખા

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક રોઝ મૈં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે સાથ બાહિર નિકલા ઈસ તરહ કે મેરા હાથ આપકે હાથમેં થા. આપ (સ.અ.વ.) કા ગુઝર એક ઐસે શખ્સ પર હુવા જો બહોત શિકસ્તા હાલ ઔર પરેશાન થા, આપ (સ.અ.વ.) ને પૂછા કે તુમહારા યે હાલ કૈસે હો ગયા? ઉસ શખ્સને અર્ઝ કિયા કે બીમારી ઔર તંગદસ્તીને મેરા યે હાલ કર દિયા, આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મૈં તુમહેં ચંદ કલિમાત બતાતા હૂં, વો પઢોગે તો તુમહારી બીમારી ઔર તંગદસ્તી જાતી રહેગી, વો કલિમાત યે હૈં :

તવક્કલ્તુ અલલ્ હય્યિલ્લઝી લા યમૂતુ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લઝી લમ્ યત્તખિઝ્ વલદંવ્ વલમ્ યકુલ્લહૂ શરીકુન્ ફિલ્મુલ્કિ વલમ્ યકુલ્લહૂ વલિય્યુમ્ મિનઝ્ઝુલ્લિ વ કબ્બિર્હુ તકબીરા.

મૈં ઉસ ઝિંદા હસ્તી પર ભરોસા કરતા હૂં જિસ પર કભી મૌત તારી નહીં હોગી, તમામ ખૂબિયાં ઉસી અલ્લાહકે લિયે હૈં જો ન ઔલાદ રખતા હૈ ઔર ન ઉસકા કોઈ સલ્તનતમેં શરીક હૈ, ઔર ન કમઝોરીકી વજહસે ઉસકા કોઈ મદદગાર

હૈ, ઔર ઉસકી ખૂબ બડાઈયાં બયાન કિયા કીજિયે.

ઉસકે કુછ અરસાકે બાદ ફિર આપ (સ.અ.વ.) ઉસ તરફ તશરીફ લે ગયે તો ઉસકો અચ્છે હાલમેં પાયા, આપ (સ.અ.વ.) ને ખૂશીકા ઈઝહાર ફરમાયા, ઉસને અર્ઝ કિયા કે જબસે આપને મુઝે યે કલિમાત બતલાએ થે મૈં પાબંદીસે ઈન કલિમાતકો પઢતા હૂં. (મઆરિફુલ કુરઆન જિ.૫ : ૫૩૧)

મુસલમાનોંકે ઈજતિમાઈ માલમેં હઝરત ઉમર (રદિ.) કી એહેતિયાત

(૧) હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા : મૈં અલ્લાહકે માલકો (યા'ની મુસલમાનોંકે ઈજતિમાઈ માલકો જો બૈતુલમાલમેં હોતા હૈ) અપને લિયે યતીમકે માલકી તરહ સમઝતા હૂં. અગર મુઝે ઝરૂરત ન હો તો મૈં ઉસકે ઈસ્તેમાલસે બચતા હૂં, ઔર અગર મુઝે ઝરૂરત હો તો ઝરૂરતકે મુતાબિક મુનાસિબ મિકદારમેં ઉસે લેતા હૂં.

દૂસરી રિવાયતમેં હૈ કે મૈં અલ્લાહકે માલકો અપને લિયે યતીમકે માલકી તરહ સમઝતા હૂં, અલ્લાહ તઆલાને યતીમકે માલકે બારેમેં કુરઆન મજીદમેં ફરમાયા હૈ.

મન્ કા-ન ગનિય્યન્ ફલ્યસ્તઅ્ફિફ વ મન્ કા-ન ફકીરન્ ફલ્યઅ્કુલ બિલ્મઅ્રૂફિ. (સૂરએ નિસાઅ આયત ૬)

જો શખ્સ ગની હો સો વો તો અપનેકો બિલકુલ બચાએ, ઔર જો શખ્સ હાજતમંદ હો તો વો મુનાસિબ મિકદારસે ખાએ.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૩૧૧)

(૨) હઝરત બરાઅ બિન મઅરૂર (રદિ.) કે એક બેટે કેહતે હૈં કે હઝરત ઉમર (રદિ.) એક મરતબા બીમાર હુએ. ઉનકે લિયે ઈલાજમેં શહદ તજવીઝ કિયા ગયા ઔર ઉસ વક્ત બૈતુલ માલમેં શહદકી એક કુપ્પી મૌજૂદ થી. (ઉનહોંને ખૂદ ઉસ શહદકો ન લિયા બલ્કે) મસ્જિદ જાકર મિમ્બર પર તશરીફ લે ગયે ઔર ફરમાયા મુઝે ઈલાજકે લિયે શહદકી ઝરૂરત હૈ, ઔર શહદ બૈતુલ માલમેં મૌજૂદ હૈ, અગર આપ લોગ ઈજાઝત દેં તો મૈં ઉસે લે લૂં, વરના વો મેરે લિયે હરામ હૈ, ચુનાંચે લોગોંને ખૂશીસે ઉનકો ઈજાઝત દે દી. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૩૧૩)

(૩) હઝરત ઈસ્માઈલ બિન મુહમ્મદ બિન સઅદ બિન અબી વક્કાસ (રહ.) કેહતે હૈં કે એક મરતબા હઝરત ઉમર (રદિ.) કે પાસ બહરૈનસે મુશ્ક ઔર અંબર આયા. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા : અલ્લાહકી કસમ! મૈં ચાહતા હૂં કે મુઝે કોઈ ઐસી ઔરત મિલ જાએ જો તોલના અચ્છી તરહ જાનતી હો ઔર વો મુઝે યે ખૂશ્બૂ તોલ દે તાકે મૈં ઉસે મુસલમાનોંમે તકસીમ કર સકૂં. ઉનકી બીવી આતિકા બિન્તે ઝૈદ બિન અમ્ર બિન નુફેલ (રદિ.) ને કહા, મૈં તોલનેમેં બડી માંહિર હૂં લાઈયે મૈં તોલ દેતી હૂં. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા નહીં તુમસે નહીં તોલવાના, ઉનહોંને કહા ક્યૂં? હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા મુઝે ડર હૈ કે તૂ ઉસે અપને હાથોંસે તરાઝૂમેં રખ્ખેગી (યૂં કુછ ન કુછ ખૂશ્બૂ તેરે હાથોંકો લગ જાએગી ઔર કનપટ્ટી ઔર ગરદનકી તરફ ઈશારા કરતે હુએ ફરમાયા) ઔર યૂં તૂ અપની કનપટ્ટી ઔર ગરદન પર અપને હાથ ફેરેગી ઈસ તરહ તુઝે મુસલમાનોંસે કુછ ઝિયાદા ખૂશ્બૂ મિલ જાએગી.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૩૧૫)

(૪) હઝરત માલિક બિન ઔસ બિન હદસાન (રહ.) કેહતે હૈં કે હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) કે પાસ રૂમકે બાદશાહકા કાસિદ આયા, હઝરત ઉમર (રદિ.) કી બીવીને એક દીનાર ઉધાર લેકર ઈત્ર ખરીદા ઔર શીશિયોંમેં ડાલકર વો ઈત્ર ઉસ કાસિદકે હાથ રૂમકે બાદશાહકી બીવીકો હદિયામેં ભેજ દિયા.

જબ યે કાસિદ બાદશાહકી બીવીકે પાસ પહોંચા ઔર ઉસે વો ઈત્ર દિયા તો ઉસને વો શીશિયાં ખાલી કરકે જવાહિરાતસે ભર દીં ઔર કાસિદસે કહા જાઓ, યે હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) કી બીવીકો દે આઓ.

જબ યે શીશિયાં હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) કી બીવીકે પાસ પહોંચીં તો ઉનહોંને શીશિયોંસે વો જવાહિરાત નિકાલકર બિછોને પર રખ દિયે. ઈતનેમેં હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) ઘર આ ગયે, ઔર ઉનહોંને પૂછા કે ક્યા હૈ? ઉનકી બીવીને ઉનકો સારા કિસ્સા સુનાયા. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને વો તમામ જવાહિરાત લેકર બેચ દિયે, ઔર ઉનકી કીમતમેંસે સિર્ફ એક દીનાર અપની બીવીકો દિયા, ઔર બાકી સારી રકમ મુસલમાનોંકે લિયે બૈતુલમાલમેં જમા કરા દી. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૩૧૬)

(૫) હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) ફરમાતે હૈં : એક મરતબા મૈંને કુછ ઊંટ

ખરીદે ઔર ઉનકો બૈતુલ માલકી ચરાગાહમેં છોડ આયા, જબ વો ખૂબ મોટે હો ગયે તો મૈં ઉનહેં બેચનેકે લિયે બાઝાર લે આયા, ઈતનેમેં હઝરત ઉમર (રદિ.) ભી બાઝાર તશરીફ લે આએ, ઔર ઉનહેં મોટે મોટે ઊંટ નઝર આએ તો ઉનહોંને પૂછા યે ઊંટ કિસકે હૈં? લોગોંને ઉનહેં બતાયા કે યે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) કે હૈં, તો ફરમાને લગે અય અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર! વાહ વાહ અમીરૂલ મુઅમિનીનકે બેટેકે ક્યા કેહને! મૈં દૌડતા હુવા આયા ઔર મૈંને અર્ઝ કિયા અય અમીરૂલ મુઅમિનીન! ક્યા બાત હૈ? આપ (રદિ.) ને ફરમાયા યે ઊંટ કૈસે હૈં? મૈંને અર્ઝ કિયા મૈંને યે ઊંટ ખરીદે થે ઔર બૈતુલ માલકી ચરાગાહમેં ચરનેકે લિયે ભેજે થે. (અબ મૈં ઉનકો બાઝાર લે આયા હૂં) તાકે મૈં દૂસરે મુસલમાનોંકી તરહ ઉનહેં બેચકર નફા હાસિલ કરૂં.

હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા, હાં બૈતુલમાલકી ચરાગાહમેં લોગ એક દૂસરેકો કેહતે હોંગે : અમીરૂલ મુઅમિનીનકે બેટેકે ઊંટોંકો ચરાઓ, ઔર અમીરૂલ મુઅમિનીનકે બેટેકે ઊંટોંકો પાની પિલાઓ (મેરે બેટે હોનેકી વજહસે તુમહારે ઊંટોંકી ઝિયાદા રિઆયત કી હોગી ઈસ લિયે) અય અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર! ઈન ઊંટોંકો બેચો ઔર તુમને જિતની રકમમેં ખરીદે થે વો તો લે લો, ઔર બાકી ઝાઈદ રકમ મુસલમાનોંકે બૈતુલમાલમેં જમા કરા દો.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૩૧૯)

જિસસે અલ્લાહ તઆલા મુહબ્બત કરતા હૈ ઉસકો યે દુઆ પઢનેકી તૌફીક હોતી હૈ

હઝરત બુરૈદહ અસ્લમી (રદિ.) કો આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અય બુરૈદહ! જિસકે સાથ અલ્લાહ પાક ખૈરકા ઈરાદા ફરમાતે હૈં ઉસકો નીચેકે કલિમાત સિખા દેતે હૈં. વો કલિમાત યે હૈં :

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની ઝઈફુન્ ફકવ્વિ ફી રિઝાક ઝુઅ્ફી વ ખુઝ્ ઈલલ્ ખૈરિ બિનાસિયતી વજ્અલિલ્ ઈસ્લામ મુન્તહા રિઝાઈ, અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની ઝઈફુન્ ફકવ્વિની વ ઈન્ની ઝલીલુન્ ફઅઈઝ્ઝની વ ઈન્ની ફકીરુન્ ફઅગ્નિની યા અરહમ રાહિમીન.

આગે આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : જિસકો અલ્લાહ તઆલા યે

કલિમાત સિખાતા હૈ ફિર વો મરતે દમ તક નહીં ભૂલતા.

(અહયાઉલ ઉલૂમ જિ. ૧ : ૨૭૭)

કબૂલિયતે દુઆ

હઝરત સઈદ બિન જુબેર (રહ.) ફરમાતે હૈં કે મુઝે કુરઆને કરીમકી એક ઐસી આયત માલૂમ હૈ કે ઉસકો પઢકર આદમી જો દુઆ કરતા હૈ કબૂલ હોતી હૈ. ફિર યે આયત તિલાવત ફરમાઈ.

કુલિલ્લાહુમ્મ ફાતિર સ્સમાવાતિ વલ્ અર્ઝિ આલિમલ્ ગૈબિ વશ્શહાદતિ અન્ત તહ્કુમુ બૈન ઈબાદિ-ક ફીમા કાનૂ ફીહિ યખ્તલિફૂન.

(સૂ. ઝુમર આ. ૪૬)

આપ કહિયે : અય અલ્લાહ! આસમાનોં ઔર ઝમીનકે પૈદા કરનેવાલે! છુપી ઔર ખુલી બાતોંકે જાનનેવાલે! આપ હી અપને બંદોંકે દરમિયાન ઉન ઉમૂરમેં ફૈસલા ફરમા દેંગે જિનમેં બાહમ વો ઈખ્તિલાફ કરતે થે.

(કરતબી, મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૭ : ૫૬૬)

મુશાજિરાતે સહાબાકે મુતઅલ્લિક એક અહમ હિદાયત

હઝરત રબીઅ બિન ખુશૈમસે કિસીને હઝરત હુસૈન (રદિ.) કી શહાદતકે મુતઅલ્લિક સવાલ કિયા તો ઉનહોંને એક આહ ભરી ઔર ઈસ આયતકી તિલાવત ફરમાઈ.

કુલિલ્લા હુમ્મ ફાતિર સ્સમાવાતિ વલ્ અર્ઝિ આલિમલ્ ગૈબિ વ શ્શહાદતિ અન્ત તહ્કુમુ બૈન ઈબાદિ-ક ફીમા કાનૂ ફીહિ યખ્તલિફૂન.

(સૂરએ ઝુમર આયત ૪૬)

આપ કહિયે : અય અલ્લાહ આસમાનોં ઔર ઝમીનકે પૈદા કરનેવાલે! છુપી ઔર ખુલી બાતોંકે જાનનેવાલે! આપ હી અપને બંદોંકે દરમિયાન ઉન ઉમૂરમેં ફૈસલા ફરમા દેંગે જિનમેં બાહમ વો ઈખ્તિલાફ કરતે થે.

(કરતબી, મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૭ : ૫૬૬)

ઔર ફરમાયા કે સહાબએ કિરામ (રદિ.) કે બાહમી ઈખ્તિલાફાતકે મુતઅલ્લિક જબ તુમહારે દિલમેં કોઈ ખટક પૈદા હો તો યે આયત પઢ લિયા કરો. રૂહુલ મઆનીમેં ઈસકો નકલ કરકે ફરમાયા હૈ કે અઝીમુશશાન તાલીમે અદબ હૈ જિસકો હમેશા યાદ રખના ચાહિયે.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૭ : ૫૬૬)

જુમ્આકી નમાઝકે બાદ ગુનાહ મઆફ કરવાનેકા એક નબવી નુસ્ખા

જો આદમી જુમ્આકી નમાઝકે બાદ સો મરતબા સુબહાનલ્લાહિલ્ અઝીમિ વ બિહમ્દિહી પઢેગા તો હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઉસકે પઢનેવાલેકે એક લાખ ગુનાહ મઆફ હોંગે ઔર ઉસકે વાલિદૈનકે ચોબીસ હઝાર ગુનાહ મઆફ હોંગે[1].

વુઝૂકે વક્તકી ખાસ દુઆ

હદીસ શરીફમેં આયા હૈ કે જો શખ્સ વુઝૂ કરતે વક્ત નીચેવાલી દુઆકો પઢતા હૈ ઉસકે લિયે મગફિરતકા એક પરચા લિખકર ઔર ફિર ઉસ પર મોહર લગાકર રખ દિયા જાતા હૈ. કિયામતકે દિન તક ઉસકી મોહર ન તોડી જાએગી ઔર વો મગફિરતકા હુકમ બરકરાર રહેગા. **સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ વ બિહમ્દિ-ક અસ્તગ્ફિરુ-ક વ અતૂબુ ઈલૈક.** (હિસ્ને હસીન સ. ૧૦૦)

તીન બડી બીમારિયોંસે બચનેકા નબવી આસાન નુસ્ખા

હઝરત કબીસહ બિન મુખારિક (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈં હુઝૂર (સ.અ.વ.)

---

૧. બુખારી ઔર મુસ્લિમ શરીફકી રિવાયતસે ભી ઈસકી તાઈદ હોતી હૈ, હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા,

જિસને એક દિનમેં સો મરતબા કહા : **સુબ્હાનલ્લાહિ વ બિહમ્દિહી**, ઉસકે ગુનાહ મિટા દિયે જાએંગે અગરચે સમંદરકી ઝાગકે બરાબર હોં. (મુહમ્મદ અમીન)

કી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને પૂછા ક્યૂં આએ હો? મૈંને અર્ઝ કિયા મેરી ઉમર ઝિયાદા હો ગઈ હૈ, મેરી હડ્ડિયાં કમઝોર હો ગઈ હૈં, યાની મૈં બુઢ્ઢા હો ગયા હૂં. મૈં આપ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં ઈસ લિયે હાઝિર હુવા હૂં તાકે મુઝે આપ વો ચીઝ સિખાએં જિસસે અલ્લાહ તઆલા મુઝે નફા દે.

હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, તુમ જિસ પત્થર, દરખ્ત ઔર ઢેલેકે પાસસે ગુઝરે હો ઉસને તુમહારે લિયે દુઆએ મગફિરત કી હૈ. અય કબીસહ! સુબહકી નમાઝકે બાદ તીન મરતબા **સુબ્હાનલ્લાહિલ્ અઝીમિ વ બિહમ્દિહી** કહો, ઉસસે તુમ અંધેપન, કોઢીપન ઔર ફાલિજ (લકવા) સે મહેફૂઝ રહોગે, અય કબીસહ! યે દુઆ ભી પઢ્ઢા કરો.

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અસ્અલુક મિમ્મા ઈન્દક વ અફિઝ્ અલય્ય મિન્ ફઝ્લિ-ક વન્શુર્ અલય્ય મિર્રહ્મતિ-ક વ અન્ઝિલ્ અલય્ય મિન્ બરકાતિક.

અય અલ્લાહ! મૈં ઉન નેઅમતોંમેંસે માંગતા હૂં જો તેરે પાસ હૈં, ઔર અપને ફઝલકી મુઝ પર બારિશ કર, ઔર અપની રહમત મુઝ પર ફૈલા દે, ઔર અપની બરકત મુઝ પર નાઝિલ કર દે. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૩ : ૧૭૯)

શયતાનકા પેશાબ ઈન્સાનકે કાનમેં

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે જનાબ નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કે સામને એક આદમીકા ઝિક્ર કિયા ગયા કે વો સુબહ તક સોતા હી રેહતા હૈ નમાઝકે લિયે ભી નહીં ઉઠતા તો આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા :

ઝાલિક રજુલુન બાલશ્શૈતાનુ ફી ઉઝુનિહી. (બુખારી વ મુસ્લિમ)

યે ઐસા આદમી હૈ જિસકે કાનોંમેં શયતાન પેશાબ કર જાતા હૈ.

(તારીખે જિન્નાત વ શયાતીન સ. ૩૮૫)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કા કબરમેં મુન્કિર નકીરસે સવાલ કરના

એક રિવાયતમેં હૈ કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઉસ ઝાતકી કસમ!

જિસને મુઝે હક દેકર ભેજા હૈ મુઝે હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) ને બતાયા હૈ કે મુન્કિર નકીર કબરમેં તુમહારે પાસ આએંગે ઔર તુમસે સવાલ કરેંગે. **મન્ રબ્બુક અય ઉમર!** તેરા રબ કૌન હૈ? તો તુમ જવાબમેં કહોગે મેરા રબ અલ્લાહ હૈ! તુમ બતાઓ તુમ દોનોંકા રબ કૌન હૈ? ઔર હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) મેરે નબી હૈં. તુમ દોનોંકે નબી કૌન હૈં? ઔર ઈસ્લામ મેરા દીન હૈ. તુમ દોનોંકા દીન ક્યા હૈ? ઉસ પર વો દોનોં કહેંગે દેખો ક્યા અજીબ બાત હૈ હમેં પતા નહીં ચલ રહા હૈ કે હમેં તુમહારે પાસ ભેજા ગયા હૈ યા તુમહેં હમારે પાસ ભેજા ગયા હૈ.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૩ : ૯૯)

પાંચ જુમ્લે દુનિયાકે લિયે, પાંચ જુમ્લે આખિરતકે લિયે

હઝરત બુરૈદહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ, જિસકા મફહૂમ યે હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જિસ શખ્સને નીચેવાલે દસ કલિમાતકો નમાઝે ફજરકે વક્ત (પેહલે યા બાદમેં) કહા તો વો શખ્સ ઉન કલિમાતકો પઢતે હી અલ્લાહ તઆલાકો ઉસકે હકમેં કાફી ઔર કલિમાત પઢને પર અજરો સવાબ દેતે હુએ પાએગા, પેહલે પાંચ કલિમાત દુનિયાસે મુતઅલ્લિક હૈં ઔર બાકી પાંચ આખિરતસે મુતઅલ્લિક હૈં. દુનિયાકે પાંચ યે હૈં.

(૧) **હસ્બિયલ્લાહુ લિદીની.** કાફી હૈ મુઝકો અલ્લાહ, મેરે દીનકે લિયે.

(૨) **હસ્બિયલ્લાહુ અહમ્મની** કાફી હૈ મુઝકો અલ્લાહ, મેરે કુલ ફિક્રકે લિયે.

(૩) **હસ્બિયલ્લાહુ લિમન્ બગા અલય્ય** કાફી હૈ મુઝકો અલ્લાહ, ઉસ શખ્સકે લિયે જો મુઝ પર ઝિયાદતી કરે.

(૪) **હસ્બિયલ્લાહુ લિમન્ હસદની** કાફી હૈ મુઝકો અલ્લાહ, ઉસ શખ્સકે લિયે જો મુઝ પર હસદ કરે.

(૫) **હસ્બિયલ્લાહુ લિમન્ કાદની બિસૂઈન** કાફી હૈ મુઝકો અલ્લાહ, ઉસ શખ્સકે લિયે જો ધોકા ઔર ફરેબ દે મુઝે બુરાઈકે સાથ.

ઔર આખિરતકે પાંચ યે હૈં :

(૬) **હસ્બિયલ્લાહુ ઈન્દલ્ મૌતિ** કાફી હૈ મુઝકો અલ્લાહ, મૌતકે વક્ત.

(૭) **હસ્બિયલ્લાહુ ઈન્દલ્ મસ્અલતિ ફીલ કબ્રિ** કાફી હૈ મુઝકો અલ્લાહ, કબરમેં સવાલકે વક્ત.

(૩) **હસ્બિયલ્લાહુ ઈન્દલ્ મીઝાનિ** કાફી હૈ મુઝકો અલ્લાહ, મીઝાનકે પાસ (યાની ઉસ તરાઝૂકે પાસ જિસમેં નામએ આમાલકા વઝન હોગા)

(૪) **હસ્બિયલ્લાહુ ઈન્દસ્સિરાતિ** કાફી હૈ મુઝકો અલ્લાહ, પુલ સિરાતકે પાસ.

(૫) **હસ્બિયલ્લાહુ લા ઈલાહ ઈલ્લા હુવ અલૈહિ તવક્કલ્તુ વ ઈલૈહિ ઉનીબુ** કાફી હૈ મુઝકો અલ્લાહ, ઉસકે સિવા કોઈ માબૂદ નહીં, મૈંને ઉસી પર તવક્કુલ કિયા ઔર મૈં ઉસીકી તરફ રૂજૂઅ હોતા હૂં.

(દુર્રે મન્સૂર જિ. ૨ : ૧૦૩)

કૈદસે છુટકારેકા નબવી નુસ્ખા

સીરત ઈબ્ને ઈસ્હાકમેં હૈ કે હઝરત ઔફ અશજઈ (રદિ.) કે લડકે હઝરત સાલિમ (રદિ.) જબ કાફિરોંકી કૈદમેં થે તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, ઉનસે કહેલવા દો કે બકસરત **લા હૌલ વલા કુવ્વત ઈલ્લા બિલ્લાહ** પઢતે રહેં.

એક દિન અચાનક બૈઠે બૈઠે ઉનકી કૈદ ખુલ ગઈ ઔર યે વહાંસે નિકલ ભાગે ઔર ઉન લોગોંકી એક ઊંટની હાથ લગ ગઈ જિસ પર સવાર હો લિયે, રાસ્તેમેં ઉનકે ઊંટોંકે રેવડ મિલે ઉનહેં અપને સાથ હંકા લાએ.

વો લોગ પીછે દૌડે લેકિન યે કિસીકે હાથ ન લગે, સીધે અપને ઘર આએ ઔર દરવાઝે પર ખડે હોકર આવાઝ દી. બાપને આવાઝ સુનકર ફરમાયા અલ્લાહકી કસમ! યે તો સાલિમ હૈ, માં ને કહા હાય વો કહાં! વો તો કૈદ વ બંદકી મુસીબતેં ઝેલ રહા હોગા. અબ દોનોં માં બાપ ઔર ખાદિમ દરવાઝેકી તરફ દૌડે, દરવાઝા ખોલા, દેખા તો ઉનકે લડકે સાલિમ (રદિ.) હૈં ઔર તમામ અન્ગનાઈ (સહન) ઊંટોંસે ભરી પડી હૈ, પૂછા કે યે ઊંટ કૈસે હૈં? ઉનહોંને વાકિઆ બયાન કિયા તો ફરમાયા અચ્છા ઠહેરો મૈં હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે ઈનકી બાબત મસ્અલા દરયાફત કર આઉં. આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા યે સબ તુમહારા હૈ જો ચાહો કરો. (તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૫ : ૩૭૬)

મસાઈબસે નજાત ઔર મકાસિદકે હુસૂલકા મુજર્રબ નુસ્ખા

હદીસમેં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઔફ બિન માલિક (રદિ.) કો મુસીબતસે નજાત ઔર હુસૂલે મકસદકે લિયે યે તલ્કીન ફરમાઈ કે કસરતકે સાથ **લા હૌલ વલા કુવ્વત ઈલ્લા બિલ્લાહ** પઢા કરેં.

હઝરત મુજદ્દિદે અલ્ફે સાની (રહ.) ને ફરમાયા કે દીની ઔર દુન્યવી હર કિસમકે મસાઈબ ઔર મઝર્રતોંસે બચને ઔર મનાફેઅ વ મકાસિદકો હાસિલ કરનેકે લિયે ઈસ કલિમાકી કસરત બહોત મુજર્રબ અમલ હૈ. ઔર ઈસ કસરતકી મિકદાર હઝરત મુજદ્દિદ (રહ.) ને યે બતલાઈ હૈ કે રોઝાના પાંચસો મરતબા કલિમા **લા હૌલ વલા કુવ્વત ઈલ્લા બિલ્લાહ** પઢા કરે, ઔર સો (૧૦૦) મરતબા દુરૂદ શરીફ ઉસકે અવ્વલ ઔર આખિરમેં પઢકર અપને મકસદકે લિયે દુઆ કિયા કરે. (તફસીરે મઝહરી, મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૮ : ૪૮૮)

ચોથે આસમાનકે ફરિશ્તેકો મદદકે લિયે હરકતમેં લાનેવાલી દુઆ

હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે એક સહાબીકી કુન્નિયત અબૂ મઅલક થી ઔર વો તાજિર થે. અપને ઔર દૂસરોંકે માલસે તિજારત કિયા કરતે થે ઔર વો બહોત ઈબાદત ગુઝાર ઔર પરહેઝગાર થે. એક મરતબા વો સફરમેં ગયે. ઉનહેં રાસ્તેમેં એક હથિયારોંસે મુસલ્લહ ડાકૂ મિલા. ઉસને કહા અપના સારા સામાન યહાં રખ દો મૈં તુમહેં કતલ કર દૂંગા, ઉસ સહાબીને કહા તુમહેં માલ લેના હૈ વો લે લો, ડાકૂને કહા નહીં મૈં તુમહારા ખૂન બહાના ચાહતા હૂં. ઉસ સહાબીને કહા મુઝે ઝરા મોહલત દો મૈં નમાઝ પઢ લૂં, ઉસને કહા જિતની પઢની હૈ પઢ લો. ચુનાંચે ઉનહોંને વુઝૂ કરકે નમાઝ પઢી ઔર યે દુઆ તીન મરતબા માંગી.

યા વદૂદુ! યા ઝલ્અર્શિલ્ મજીદિ! યા ફઅ્આલુલ્ લિમા યુરીદુ! અસ્અલુક બિઈઝ્ઝતિકલ્લતી લા તુરામુ વ મુલ્કિકલ્લઝી લા યુઝામુ વ બિનૂરિકલ્લઝી મલઅ

અર્‌કાન અર્શિક અન્‌ તકફિયની શર્ઈ હાઝલ્‌ લિસ્સિ, યા મુગીષુ! અગિષ્ની!

તો અચાનક એક ઘોડે સવાર નમૂદાર હુવા જિસકે હાથમેં એક નેઝા થા જિસે ઉઠાકર વો અપને ઘોડેકે કાનોંકે દરમિયાન બુલંદ કિયા હુવા થા. ઉસને ઉસ ડાકૂકો નેઝા મારકર કત્તલ કર દિયા, ફિર વો ઉસ તાજિરકી તરફ મુતવજ્જેહ હુવા. તાજિરને પૂછા તુમ કૌન હો? અલ્લાહને તુમહારે ઝરીએસે મેરી મદદ ફરમાઈ હૈ. ઉસને કહા મૈં ચોથે આસમાનકા ફરિશ્તા હૂં, જબ આપને (પેહલી મરતબા) દુઆ કી તો મૈંને આસમાનકે દરવાઝોંકી ખિડખિડાહટ સુની, જબ આપને દો બારહ દુઆ કી મૈંને આસમાન વાલોંકી ચીંખ વ પુકાર સુની, ફિર આપને તીસરી મરતબા દુઆ કી તો કિસીને કહા યે એક મુસીબતઝદાકી દુઆ હૈ. મૈંને અલ્લાહ તઆલાકી બારગાહમેં અર્ઝ કિયા કે ઉસ ડાકૂકો કતલ કરનેકા કામ મેરે ઝિમ્મે કર દેં, ફિર ઉસ ફરિશ્તેને કહા આપકો ખૂશખબરી હો કે જો આદમી ભી વુઝૂ કરકે ચાર રકાત નમાઝ પઢે ઔર ફિર યે દુઆ માંગે તો ઉસકી દુઆ ઝરૂર કબૂલ હોગી, ચાહે વો મુસીબતઝદા હો યા ન હો.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૩ : ૧૭૬)

તિલાવતે કુરઆનકે વક્ત ખામોશ ન રેહના કુફ્ફારકા શેવા હૈ

વકાલલ્લઝી-ન કફરૂ લા તસ્મઊ લિહાઝલ્ કુરઆનિ વલ્ગૌ ફીહિ લઅલ્લકુમ તગ્લિબૂન. (હા-મીમ સિજદહ આયત ૨૬)

ઔર કાફિર યે કેહતે હૈં કે ઈસ કુરઆનકો સુનો હી મત; ઔર ઉસકે બીચમેં ગુલ મચા દિયા કરો, શાયદ તુમ હી ગાલિબ રહો.

આયતે મઝકૂરાસે માલૂમ હુવા કે તિલાવતે કુરઆનમેં ખલલ ડાલનેકી નિય્યતસે શોરો ગુલ કરના કુફ્રકી અલામત હૈ, ઈસસે યે ભી માલૂમ હુવા કે ખામોશ હોકર સુનના વાજિબ ઔર ઈમાનકી અલામત હૈ. આજકલ રેડિયો પર તિલાવતે કુરઆને પાકને એસી સૂરત ઈખ્તિયાર કર લી હૈ કે હર હોટલ ઔર મજમાકે મવાકેઅમેં રેડિયો ખોલા જાતા હૈ, જિસમેં કુરઆનકી તિલાવત હો રહી હો, ઔર હોટલવાલે ખૂદ અપને ધંધોંમેં લગે રેહતે હૈં ઔર ખાને પીનેવાલે અપને શુગલમેં, ઉસકી સૂરત વો બન જાતી હૈ જો કુફ્ફારકી અલામત થી.

અલ્લાહ તઆલા મુસલમાનોંકો હિદાયત ફરમાએ કે યા તો ઐસે મવાકેઅમેં તિલાવતે કુરઆનકે લિયે રેડિયો ન ખોલેં, અગર ખોલના હૈ ઔર બરકત હાસિલ કરના હૈ તો ચંદ મિનિટ સબ કામ બંદ કરકે ખૂદ ભી ઉસ તરફ મુતવજ્જેહ હોકર સુનેં ઔર દૂસરોંકો ભી ઉસકા મૌકા દેં. (મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૭ : ૬૪૭)

અંડા હલાલ હૈ, ઉસકી દલીલ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : જબ જુમ્આકા દિન હોતા હૈ તો ફરિશ્તે મસ્જિદકે દરવાઝે પર ખડે હો જાતે હૈં ઔર શુરૂમેં આનેવાલોંકે નામ યકે બાદ દીગરે લિખતે હૈં, ઔર અવ્વલ વક્ત દોપહરમેં આનેવાલેકી મિસાલ ઉસ શખ્સકીસી હૈ જો અલ્લાહ તઆલાકે હુઝૂરમેં ઊંટકી કુરબાની પેશ કરતા હૈ, ફિર ઉસકે બાદ દૂસરે નંબર પર આનેવાલેકી મિસાલ ઉસ શખ્સકીસી હૈ જો ગાય પેશ કરતા હૈ, ફિર ઉસકે બાદ આનેવાલેકી મિસાલ મેન્ઢા પેશ કરનેવાલેકી, ઉસકે બાદ આનેવાલેકી મિસાલ મુરઘી પેશ કરનેવાલેકી, ઉસકે બાદ આનેવાલેકી મિસાલ અંડા પેશ કરનેવાલેકી.

ફિર જબ ઈમામ ખુત્બાકે લિયે મિમ્બરકી તરફ જાતા હૈ તો યે ફરિશ્તે અપને લિખનેકે દફતર લપેટ લેતે હૈં ઔર ખુત્બા સુનનેમેં શરીક હો જાતે હૈં.

(સહીહ બુખારી, વ સહીહ મુસ્લિમ)

પુરાને હોં તો ઐસે હોં

હઝરત મઆઝ બિન જબલ (રદિ.) આપ (સ.અ.વ.) કી કબર મુબારક પર ખડે રો રહે થે, હઝરત મઆઝ (રદિ.) સે હઝરત ઉમર (રદિ.) ને પૂછા ક્યૂં રો રહે હો? ફરમાયા મૈંને એક હદીસ સુની થી કે અલ્લાહ પાક ઐસે લોગોંકો પસંદ કરતા હૈ જો મુત્તકી હોં ઔર છુપે હુએ હોં ઐસે કે અગર મજલિસમેં આવેં તો કોઈ ઉનકો ન પહેચાને, ઔર અગર મજલિસમેં ન હોં તો કોઈ ન ઢૂંઢે કે ફલાં સાહબ કહાં ગયે? મજલિસમેં ક્યૂં ન આએ? ઉનકે દિલ હિદાયતકે ચિરાગ હૈં, હર ફિત્નાસે મહેફૂઝ રહેંગે. પુરાને હોં તો ઐસે હોં, કામ ખૂબ કરેં તઅલ્લુક મઅલ્લાહ બહોત હો, મગર છુપે હુએ હોં, ઝમીન પર ઝિયાદા લોગ

ન પહેચાનતે હોં. આસમાન પર સબ જાનતે હોં. **અલ્લાહુમ્મજ્અલ્ના મિન્હુમ વ મઅહુમ.** (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૭૮૫)

અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ (રદિ.) ઔર ખાલિદ બિન વલીદ (રદિ.) કે દરમિયાન નોક ઝોંક, આપ (સ.અ.વ.) ને દોનોંકો નિભા લિયા, આપ (સ.અ.વ.) ને દોનોંકી ફઝીલત બયાન ફરમાઈ

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ (રદિ.) ને શિકાયત કી આપ (સ.અ.વ.) સે કે ખાલિદ હમેશા મુઝસે તૂ તૂ મેં મેં કરતે રેહતે હૈં, આપ (સ.અ.વ.) ને ખાલિદ (રદિ.) સે ફરમાયા કે અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ (રદિ.) કો કુછ ન કહો, ઈસ લિયે કે યે બદરી હૈં, ખાલિદ (રદિ.) ફરમાને લગે કે હઝરત! યે અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ (રદિ.) મુઝે ભી કોસ્તે રેહતે હૈં, આપ (સ.અ.વ.) ને ઈબ્ને ઔફસે ફરમાયા કે ખાલિદકો કુછ ન કહો ઈસ લિયે કે યે અલ્લાહકી તલવાર હૈ.

ફાઈદા : આપ (સ.અ.વ.) ને દોનોંકી તારીફ કર દી, દોનોંકો નિભા ભી લિયા. સાથિયોંકી આપસમેં તૂ તૂ મેં મેં હો જાએ તો ઝિમ્મેદાર દોનોંકી તારીફ કરે ઔર દોનોંકો નિભા લે. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૪૮૪)

પુરાને કુરબાનિયા દેનેવાલે સાથિયોંકી ઔલાદકી રિઆયત ઔર ઉનકે સાથ હુસ્ને સુલૂક ઝરૂરી હે, વરના ન નફલ ઈબાદત કબૂલ હોગી ન ફર્ઝ

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ (રદિ.) ફરમાતે હૈં જબ હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા દુનિયાસે તશરીફ લે જાનેકા વક્ત કરીબ આયા તો હઝરાતે સહાબા (રદિ.)

ને અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ! હમેં વસિય્યત ફરમા દેં, હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા મુહાજિરીનમેંસે જો સાબિકીને અવ્વલીન હૈં મૈં તુમહેં ઉનકે સાથ ઔર ઉનકે બાદ ઉનકે ઔલાદકે સાથ અચ્છે સુલૂકકી વસિય્યત કરતા હૂં. અગર તુમ ઈસ વસિય્યત પર અમલ નહીં કરોગે તો તુમહારા ન નફલી અમલ કબૂલ હોગા ઔર ન ફર્ઝ અમલ કબૂલ હોગા. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૪૮૫)

ફાઈદા : દીનકા કામ કરનેવાલે સાથિયોંકી ઔલાદકી રિઆયત ઝરૂરી હૈ. સબસે અચ્છા સુલૂક યે હૈ કે ઉનકો ભી દઅવતકે કામમેં મુહબ્બતસે ચલાયા જાએ ઔર ખૈરખ્વાહીકા મઆમલા કિયા જાએ.

હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને શલવાર ઈસ્તેમાલ કી હૈ ઉસકી દલીલ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે આપ (સ.અ.વ.) ને ચાર દિરહમમેં એક શલવાર ખરીદી. મૈંને પૂછા : યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! આપ યે શલવાર પહેનેંગે? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : હાં દિન રાત સફર વ હઝરમેં પહેનૂંગા. ક્યૂંકે મુઝે સતર ઢાંકનેકા હુકમ દિયા ગયા હૈ. ઔર મુઝે ઈસસે ઝિયાદા સતર ઢાંકનેવાલી કોઈ ચીઝ ન મિલી. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૭૦૭)

વો ખૂશ નસીબ સહાબી જિનકા ઈન્તિકાલ મદીના મુનવ્વરહમેં હુવા, ફરિશ્તે ઉનકે જનાઝાકો લેકર તબૂક પહોંચે, ઔર આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને જનાઝાકી નમાઝ તબૂકમેં પઢી

મુઆવિયા બિન મુઆવિયા લૈસી અન્સારીકા ઈન્તિકાલ મદીનામેં હુવા. હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ) હઝાર ફરિશ્તોંકો લેકર મદીના આએ, ઉનકે જનાઝાકો લેકર તબૂક રવાના હુએ, આપ (સ.અ.વ.) ને ઔર સહાબએ કિરામ (રદિ.)

ને જનાઝાકી નમાઝ તબૂકમેં પઢી. જનાઝા વાપસ મદીના લાયા ગયા ઔર તદફીન બકીઅમેં હુઈ, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) સે પૂછા, યે એઅઝાઝ ક્યૂં મિલા? ફરમાયા કે કસરતસે સૂરએ ઈખ્લાસ પઢા કરતે થે, ઈસ લિયે યે એઅઝાઝ મિલા હૈ.

(તફસીરે રાઝી ફી તફસીરે કુલ હુવલ્લાહુ અહદ)

મય્યિત પર રોનેવાલીકો અઝાબ

નૌહા કરનેવાલીને અગર અપની મૌતસે પેહલે તૌબા ન કર લી, તો ઉસે કિયામતકે દિન ગંધકકા કુરતા ઔર ખુજલીકા દોપટ્ટા પહેનાયા જાએગા. મુસ્લિમ શરીફમેં ભી યે હદીસ હૈ. ઔર યે ભી રિવાયતમેં હૈ કે વો જન્નત દોઝખકે દરમિયાન ખડી કી જાએગી, ગંધકકા કુરતા હોગા ઔર મુંહ પર આગ ખેલ રહી હોગી. (તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૩ : ૮૫)

હઝરત ઈસા (અલૈ.) કી દુઆ

હઝરત ઈસા (અલૈ.) જબ ઈરાદા કરતે કે કિસી મુરદેકો ઝિંદા કરેં તો દો રકાત નમાઝ પઢતે, પેહલી રકાતમેં તબારકલ્લઝી બિયદિહિલ્ મુલ્કુ ઔર દૂસરી રકાતમેં : **અલિફ લામ મીમ તન્ઝીલુ** પઢતે ફિર અલ્લાહકી હમ્દો સના કરતે. ફિર યે સાત અસ્માએ બારી પઢતે : **યા કિદીમુ, યા ખફિય્યુ, યા દાઈમુ, યા ફર્દુ, યા વિત્રુ, યા અહદુ, યા સમદુ.** ઔર અગર કોઈ સખ્ત પરેશાની લાહિક હો જાતી તો યે સાત નામ લેકર દુઆ કરતે.

યા હય્યુ, યા કય્યૂમુ, યા અલ્લાહુ, યા રહ્માનુ, યા ઝલ્જલાલિ વલ્ ઈકરામિ, યા નૂરસ્સમાવાતિ વલ્અર્ઝિ વમા બૈનહુમા વ રબ્બલ્ અર્શિલ્ અઝીમિ યા રબ્બિ. યે ઝબરદસ્ત અસરવાલે નામ હૈં. (તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૨ : ૩૯)

મરદોં ઔર ઔરતોંકે ગુસ્સા ઔર લડાઈમેં ફર્ક

મરદોંકે મિઝાજમેં હરારત (જોશ-ગરમી) હોતી હૈ ઈસ વાસ્તે ઉનકી નારાઝગી ઔર ગુસ્સાકા અસર મારને પીટને ચિલ્લાને વગૈરહકી સૂરતમેં ઝાહિર

હો જાતા હૈ. ઔર ઔરતોંકી ફિતરતમેં હયા વ બુરૂદત (ઠંડક) રખ્ખી ગઈ હૈ ઈસ વાસ્તે નારાઝગીકા અસર ઝાહિર નહીં હોતા હૈ વરના દર હકીકત નારાઝગીમેં ઔરતેં મરદોંસે કુછ કમ નહીં બલ્કે ઝિયાદા હૈં, પસ ઉનકો ઐસે મૌકા પર ભી ગુસ્સા આ જાતા હૈ જહાં મરદોંકો નહીં આતા. ક્યૂંકે ઉનકી અકલમેં નુકસાન હૈ તો ઉનકે ગુસ્સાકે મવાકેઅ ભી ઝિયાદા હૈં.

ઈસકે અલાવા ચીખને ચિલ્લાનેકી નિસ્બત મીઠા ગુસ્સા દેરપા હોતા હૈ ઔર ચીખને ચિલ્લાને વાલોંકા ગુસ્સા ઉબાલકી તરહસે ઉઠકર દબ જાતા હૈ, ઔર મીઠા ગુસ્સા દિલકે અંદર જમા રેહતા હૈ, ઉસકો કીના કેહતે હૈં, કીનાકા મન્શા ગુસ્સા હૈ. સો એક ઐબ તો વો ગુસ્સા થા ઔર દૂસરા ઐબ યે કીના હૈ તો મીઠે ગુસ્સેમેં દો ઐબ હૈં, ઔર કીનામેં એક ઐબ ઔર હૈ કે જબ ગુસ્સા નિકલા નહીં તો ઉસકા ખુમાર દિલમેં ભરા રેહતા હૈ ઔર બાત, બહાના ઔર રંજીદગિયાં પૈદા હોતી ચલી જાતી હૈં, તો કીના સિર્ફ એક ગુનાહ નહીં હૈ બલ્કે બહોતસે ગુનાહોંકી જડ હૈ. ઔર કીના મીઠે ગુસ્સેમેં હોતા હૈ ઔર મીઠા ગુસ્સા ઔરતોંમેં ઝિયાદા હોતા હૈ તો ઔરતોંકા ગુસ્સા હઝારોં ગુનાહોંકા સબબ હૈ, મરદોંકા ગુસ્સા ઐસા નહીં હૈ. મરદોંકા ગુસ્સા જોશીલા ઔર ઔરતોંકા ગુસ્સા મીઠા હૈ. (ગવાઈલુલ ગઝબ સ. ૨૨, તોહફએ ઝૌજૈન સ. ૭૧)

ઔરતેં તીન કિસમકી હોતી હૈં

હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા : ઔરતેં તીન કિસમકી હોતી હૈં :

(૧) એક ઔરત તો વો હૈ જો પાકદામન, મુસલમાન, નરમ તબીઅત, મુહબ્બત કરનેવાલી, ઝિયાદા બચ્ચે દેનેવાલી હો, ઔર ઝમાનાકે ફેશનકે ખિલાફ અપને ઘરવાલોંકી મદદ કરતી હો (સાદા રેહતી હો) ઔર ઘરવાલોંકો છોડકર ઝમાનેકે ફેશન પર ન ચલતી હો લેકિન તુમહેં ઐસી ઔરતેં કમ મિલેંગી.

(૨) દૂસરી વો ઔરત હૈ જો ખાવિંદસે બહોત મુતાલબા કરતી હો ઔર બચ્ચે જનનેકે અલાવા ઉસકા ઔર કોઈ કામ નહીં.

(૩) તીસરી વો ઔરત હૈ જો ખાવિંદકે ગલેકા તૌક હો ઔર જૂં કી તરહ ચિમટી હુઈ હો (યાની બદ અખ્લાક ભી હો ઔર ઉસકા મહર ભી ઝિયાદા હો જિસકી વજહસે ઉસકા ખાવિંદ ઉસે છોડ ન સકતા હો) ઐસી ઔરતકો અલ્લાહ

તઆલા જિસકી ગરદનમેં ચાહતે હૈં ડાલ દેતે હૈં ઔર જબ ચાહતે હૈં ઉસકી ગરદનસે ઉતાર લેતે હૈં. (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૩ : ૫૬૨)

ગરીબ સાથીકા સદકા કબૂલ કરના

હઝરત ઝૈદ બિન હારિસા (રદિ.) અપની એક ઘોડી લેકર હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હુએ જિસકા નામ "શિબલા" થા. ઔર ઉનહેં અપને માલમેંસે કોઈ ચીઝ ઉસ ઘોડીસે ઝિયાદા મહેબૂબ નહીં થી. ઔર અર્ઝ કિયા કે યે ઘોડી અલ્લાહકે લિયે સદકા હૈ. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉસે કબૂલ ફરમાકર ઉનકે બેટે હઝરત ઉસામા બિન ઝૈદકો સવારીકે લિયે દે દી. (હઝરત ઝૈદ બિન હારિસા રદિયલ્લાહુ અન્હુકો યે અચ્છા ન લગા કે ઉનકી સદકા કી હુઈ ઘોડી ઉનકે હી બેટેકો મિલ ગઈ, યૂં સદકા કી હુઈ ચીઝ અપને હી ઘર વાપસ આ ગઈ) હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉસ નાગવારીકા અસર ઉનકે ચેહરેમેં મહેસૂસ ફરમાયા તો ઈરશાદ ફરમાયા : અલ્લાહ તઆલા તુમહારે ઈસ સદકાકો કબૂલ કર ચુકે હૈં (લિહાઝા અબ યે ઘોડી જિસે ભી મિલ જાંવે તુમહારે અજરમેં કોઈ કમી નહીં આએગી). (હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૨૧૨)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઝૈદ બિન અબ્દે રબ્બહ (રદિ.) જિનહોંને ખ્વાબમેં (ફરિશ્તેકો) અઝાન દેતે હુએ દેખા થા વો ફરમાતે હૈં કે ઉનહોંને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હોકર અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મેરા યે બાગ સદકા હૈ. મૈં અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલકો દે રહા હૂં, વો જહાં ચાહેં ખર્ચ કર દેં.

જબ ઉનકે વાલિદૈનકો માલૂમ હુવા તો ઉનહોંને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હોકર અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! હમારા ગુઝારા તો ઈસી બાગ પર હો રહા થા, હમારે બેટેને ઉસે સદકા કર દિયા. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને વો બાગ ઉન દોનોંકો દે દિયા, ફિર જબ ઉન દોનોંકા ઈન્તિકાલ હો ગયા તો ફિર વો બાગ ઉનકે બેટે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઝૈદ (રદિ.) કો વિરાસતમેં મિલ ગયા ઔર વિરાસત બનકર ઉસ બાગકે માલિક હો ગયે.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨ : ૨૧૫)

દુનિયાકે હર અનારમેં જન્નતકા એક દાના હોતા હૈ

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ને અનારકે એક દાનાકો ઉઠાયા ઔર ઉસકો ખા લિયા. ઉનસે કહા ગયા આપ (રદિ.) ને યે ક્યૂં કિયા? ફરમાયા મુઝે યે બાત પહોંચી હૈ કે ઝમીનકે હર અનારમેં જન્નતકે દાનોંમેંસે એક દાના ડાલા જાતા હૈ શાયદ કે યે વોહી હો. (તબરાની બ સનદે સહીહ)

ફાઈદા : ઈસ ઈરશાદકો આં હઝરત (સ.અ.વ.) સે મરફૂઅન ભી રિવાયત કિયા ગયા હૈ. (તિબ્બે નબવી, કંઝુલ ઉમ્માલ, જન્નતકે હસીન મનાઝિર, મૌલાના ઈમ્દાદુલ્લાહ અનવર સ. ૫૫૮)

નીંદ અગર ન આએ તો યે દુઆ પળ્હેં

મુસ્નદે અહમદમેં હૈ કે હમેં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) એક દુઆ સિખાતે થે કે નીંદ ઉચાટ હો જાનેકે મર્ઝકો દૂર કરનેકે લિયે હમ સોતે વક્ત પળ્હા કરેં.

બિસ્મિલ્લાહિ અઊઝુ બિકલિમાતિલ્લાહિ ત્તામ્માતિ મિન્ ગઝબિહી વ ઈકાબિહી વ મિન્ શર્રિ ઈબાદિહી વ મિન્ હમઝાતિ શ્શયાતીનિ વ અંય્યહ્ ઝુરૂન.

હઝરત ઈબ્ને અમ્ર (રદિ.) કા દસ્તૂર થા કે અપની ઔલાદમેંસે જો હોશિયાર હોતે ઉનકો યે દુઆ સિખા દિયા કરતે. ઔર જો છોટે ના સમઝ હોતે યાદ ન કર સકતે ઉનકે ગલેમેં ઈસ દુઆકો લિખકર લટકા દેતે[1].

અબૂ દાઉદ, તિરમિઝી ઔર નસાઈમેં ભી યે હદીસ હૈ. ઈમામ તિરમિઝી

---

૧. અન્ અબ્દિલ્લાહિબ્નિ અમ્રિન્ અન્ન રસૂલલ્લાહિ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કાલ : ઈઝા ફઝિઅ અહદુકુમ્ ફીન્નૌમિ ફલ્યકુલ : અઊઝુબિ કલિમાતિલ્લાહિ ત્તામ્માતિ મિન્ ગઝબિહી વ ઈકાબિહી વ શર્રિ ઈબાદિહી વ મિન્ હમઝાતિ શ્શયાતીનિ વ અંય્યહ્ઝુરૂનિ, ફઈન્નહા લન્ તઝુર્રહૂ.

વકાન અબ્દુલ્લાહિબ્નુ અમ્રિન્ યુઅલ્લિમુહા મન બલગ મિન વલદિહી, વ મન્ લમ્ યબ્લુગ્મિન્હુમ, કતબહા ફી સકિક ધુમ્મ અલ્લકહા ફી ઉનુકિહી, રવાહુ અબૂ દાઉદ વ તિરમિઝી, વ હાઝા લફ્ઝુહૂ(મિશ્કાત શરીફ સ. ૨૧૭, બાબુલ ઈસ્તિઆઝહ, સુનને તિરમિઝી ૨ : ૧૯૧) મુહમ્મદ અમીન પાલનપુરી.

(રહ.) ઉસે હસન ગરીબ બતલાતે હૈં. (તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૩ : ૪૯૯)

હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કી હઝરત અનસ (રદિ.) કો પાંચ નસીહતેં

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મુઝે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને પાંચ બાતોંકી વસિય્યત કી હૈ. ફરમાયા :

(૧) અય અનસ! કામિલ વુઝૂ કરો તુમહારી ઉમર બઢેગી.

(૨) જો મેરા ઉમ્મતી મિલે સલામ કરો નેકિયાં બઢેંગી.

(૩) ઘરમેં સલામ કરકે જાયા કરો ઘરકી ખૈરિયત બઢેગી.

(૪) ચાશતકી નમાઝ પઢતે રહો તુમસે અગલે લોગ જો અલ્લાહવાલે બન ગયે થે ઉનકા યેહી તરીકા થા.

(૫) અય અનસ! છોટોં પર રહમ કર, બડોંકી ઈઝ્ઝત ઔર તૌકીર કર, તૂ કિયામતકે દિન મેરા સાથી હોગા. (તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૩ : ૫૨૮)

હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) કે નામ હઝરત આઈશા (રદિ.) કા ખત

હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે ઉનહોંને ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરત આઈશા સિદ્દીકા (રદિ.) કો ખત લિખ્ખા ઔર ઉસમેં દરખ્વાસ્ત કી કે આપ મુઝે કુછ નસીહત ઔર વસિય્યત ફરમાએં લેકિન બાત મુખ્તસર ઔર જામેઅ હો, બહોત ઝિયાદા ન હો. તો હઝરત ઉમ્મુલ મુઅમિનીન (રદિ.) ને ઉનકો યે મુખ્તસર ખત લિખ્ખા.

સલામ હો તુમ પર. અમ્મા બાદ! મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે સુના હૈ આપ (સ.અ.વ.) ફરમાતે થે. જો કોઈ અલ્લાહકો રાઝી કરના ચાહતા હૈ લોગોંકો અપનેસે ખફા કરકે, તો અલ્લાહ મુસ્તગ્ની કર દેગા ઉસકો લોગોંકી ફિક્ર ઔર બારબરદારીસે, ઔર ખૂદ ઉસકે લિયે કાફી હો જાએગા. ઔર જો કોઈ બંદોંકો રાઝી કરના ચાહેગા અલ્લાહકો નારાઝ કરકે, તો અલ્લાહ ઉસકો સુપુર્દ કર દેગા લોગોંકે. વસ્સલામ. (જામેઅ તિરમિઝી, મઆરિફુલ હદીસ જિ. ૨ : ૧૬૨)

હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કો તીન નસીહતેં

હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા સુનો અબૂબક્ર! તીન ચીઝેં બિલકુલ બરહક હૈં.

(૧) જિસ પર કોઈ ઝુલ્મ કિયા જાએ ઔર વો ઉસસે ચશ્મપોશી કરે તો ઝરૂર અલ્લાહ તઆલા ઉસે ઈઝ્ઝત દેગા ઔર ઉસકી મદદ કરેગા.

(૨) જો શખ્સ સુલૂક ઔર એહસાનકા દરવાઝા ખોલેગા ઔર સિલારહમીકે ઈરાદેસે લોગોંકો દેતા રહેગા અલ્લાહ તઆલા ઉસે બરકત દેગા ઔર ઝિયાદા અતા ફરમાએગા.

(૩) ઔર જો શખ્સ માલ બઢ્હાનેકે લિયે સવાલકા દરવાઝા ખોલ લેગા ઈસસે ઉસસે માંગના પડેગા, અલ્લાહ તઆલા ઉસકે યહાં બે-બરકતી કર દેગા ઔર કમીમેં હી ઉસે મુબતલા રખ્ખેગા. યે રિવાયત અબૂ દાઉદમેં ભી હૈ.

(તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૫ : ૨૩)

દુઆકી કબૂલિયતકે લિયે ચંદ કલિમાત

હઝરત સઈદ બિન મુસય્યિબ (રહ.) ફરમાતે હૈં કે મૈં એક મરતબા મસ્જિદમેં આરામ કર રહા થા અચાનક ગૈબસે આવાઝ આઈ અય સઈદ! નીચેવાલે કલિમાત પઢ્હકર તૂ દુઆ માંગેગા અલ્લાહ તઆલા કબૂલ કરેગા.

અલ્લાહુમ્મ ઈન્નક મલીકુમ્ મુક્તદિરુન, મા તશાઉ મિન્ અમ્રિય્ યકૂન.

ફાઈદા : હઝરત સઈદ બિન મુસય્યિબ (રહ.) ફરમાતે હૈં કે ઈન જુમ્લોંકે બાદ મૈંને જો દુઆ માંગી હૈ વો કબૂલ હુઈ હૈ.

(રૂહુલ મઆની ફી તફસીરે મલીકિમ મુક્તદિર)

બંદા મુહમ્મદ યૂનુસ પાલનપુરી અપને લિયે નીચેવાલી દુઆ માંગતા હૈ.

અલ્લાહુમ્મ ઈન્નક મલીકુમ્ મુક્તદિરુમ્ મા તશાઉ મિન્ અમ્રિય્યકૂનુ ફઅસ્ઈદ્ની ફીદ્દારૈનિ વ કુલ્લી વલા તકુન્ અલય્ય વ આતિની ફીદ્દુન્યા હસનતંવ્ વ ફીલ્ આખિરતિ હસનતંવ્ વ કિની અઝાબન્નાર.

મઝકૂરા દુઆ અલ્લાહ તઆલા મેરે લિયે, બીવી બચ્ચોંકે લિયે ઔર પૂરી

ઉમ્મતકે લિયે કબૂલ ફરમા દે. આમીન! લિઅન્નહુ હુવ મલીકુમ્ મુક્તદિરુન.

બદબખ્તીકી ચાર અલામતેં

હદીસ શરીફમેં હૈ કે બદબખ્તીકી ચાર અલામતેં હૈં.

(૧) આંખોંસે આંસૂકા જારી ન હોના. (૨) દિલકી સખ્તી (૩) તૂલે અમલ યાની લંબી ઉમ્મીદેં બાંધના (૪) દુનિયાકી હિર્સ.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૫ : ૨૭૯)

તબ્લીગ વાલોંકો શબે જુમ્આકી પાબંદી કરના

તાલીમ વ તબ્લીગકે લિયે કિસી દિન યા રાતકો મખ્સૂસ કર લેના બિદઅત નહીં, ન ઉસકા ઈલ્તિઝામ (લાઝિમ કરના) બિદઅત હૈ, દીની મદારિસમેં અસ્બાકકે ઔકાત મુકર્રર હૈં જિનકી પાબંદી ઈલ્તિઝામકે સાથ કી જાતી હૈ ઉસ પર કિસીકો બિદઅતકા શુબહ નહીં હુવા.

(આપકે મસાઈલ ઔર ઉનકા હલ જિ. ૮ : ૨૭૫)

હાસિલે તસવ્વુફ

હઝરત થાનવી (રહ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે તમામ સુલૂક ઔર તસવ્વુફકા હાસિલ સિર્ફ યે હૈ કે તાઅતકે વક્ત હિમત કરકે તાઅતકો બજા લાએ, ઔર મઅસિયત (ગુનાહ) કે તકાઝેકે વક્ત હિમત કરકે મઅસિયતસે રૂક જાએ, ઉસસે તઅલ્લુક મઅલ્લાહ પૈદા હોતા હૈ, મહેફૂઝ રેહતા હૈ, તરક્કી કરતા હૈ.

(કશ્કોલે મઅરિફત સ. ૫૨૩)

પીરાને પીર હઝરત શેખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની (રહ.) ને એક મુરીદકો ખિલાફત દી ઔર ફરમાયા કે ફલાં મુકામ પર જાકર દીનકી તબ્લીગ વ ઈશાઅત કરો, ચલતે ચલતે મુરીદને અર્ઝ કિયા કે કોઈ નસીહત ફરમા દીજિયે, શેખને ફરમાયા કે દો બાતોંકી નસીહત કરતા હૂં :

(૧) કભી ખુદાકા દા'વા મત કરના. (૨) નબુવ્વતકા દા'વા ન કરના.

વો હૈરાન હુવા કે મૈં બરસહા બરસ આપકી સોહબતમેં રહા, ક્યા અબ

ભી યે એહતિમાલ ઔર ખતરા થા કે મૈં ખુદાઈ ઔર નબુવ્વતકા દા'વા કરૂંગા? આપ (રહ.) ને ફરમાયા કે ખુદાઈ ઔર નબુવ્વતકે દા'વાકા મતલબ સમઝ લો ફિર બાત કરો.

ખુદાકી ઝાત વો હૈ કે જો કેહ દે વો અટલ હોતા હૈ ઉસસે ઈખ્તિલાફ નહીં હો સકતા, જો ઈન્સાન અપની રાયકો ઈસ દરજામેં પેશ કરે કે વો અટલ હો. ઉસકે ખિલાફ ન હો સકે તો ઉસકો ખુદાઈકા દા'વા હોગા.

ઔર નબી વો હૈ જો ઝબાનસે ફરમાએ વો સચ્ચી બાત હૈ કભી ઝૂઠ નહીં હો સકતા. જો શખ્સ અપને કૌલકે બારેમેં કહે કે યે ઈતની સચ્ચી બાત હૈ કે ઉસકે ખિલાફ હો હી નહીં સકતા વો દરે પરદા નબુવ્વતકા મુદ્દઈ હૈ કે મેરી બાત ગલત હો હી નહીં સકતી હાલાંકે યે ઉસકી ઝાતી રાય હૈ.

(હિકાયતોંકા ગુલદસ્તા મૌલાના અસલમ શેખપુરી સ. ૯૨)

અપની બીવીકે સાથ અચ્છા સુલૂક કરના

હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : જિસ શખ્સને અપની બીવીકા હાથ પકડા મુહબ્બતકે તૌર પર, અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે પાંચ નેકિયાં લિખતે હૈં, અગર ઉસસે મુઆનિકા કિયા (ગલે મિલા) તો દસ નેકિયાં, અગર બોસા લિયા તો બીસ નેકિયાં, ફિર અગર કુરબત કરે તો દુનિયા વમા ફીહાસે બેહતર હૈ. પસ જબ ફારિગ હોકર ગુસલ કરે પસ ઉસ વક્ત બદનકી જિસ જગહસે પાની બહે ઉસસે ઉસકે ગુનાહ મઆફ હોતે હૈં ઔર ઉસકા દરજા બુલંદ હોતા હૈ ઔર ઉસકો ઉસ ગુસલ પર દુનિયા વમા ફીહાસે ઝિયાદા અતા કિયા જાતા હૈ. ઔર અલ્લાહ તઆલા ઉસકી વજહસે ફરિશ્તોં પર ફખ્ર કરતે હૈં ઔર કેહતે હૈં કે દેખો મેરે ઉસ બંદેકો ઠંડી રાતમેં ઉઠા જનાબતસે પાક હોનેકે લિયે, ઔર યકીન કરતા હૈ કે મૈં ઉસકા રબ હૂં. અય ફરિશ્તો! તુમ ગવાહ રહો મૈંને ઉસકો મઆફ કર દિયા.

હર હાલમેં અલ્લાહ તઆલા પર એઅતિમાદ

ઈમામ ફખ્રુદ્દીન રાઝી (રહ.) ગાલિબન સૂરએ યૂસુફમેં એક જગહ તેહરીર ફરમાતે હૈં, મૈંને અપની તમામ ઉમરમેં યે તજાુર્બા કિયા હૈ કે ઈન્સાન અપને

કિસી કામમેં જબ ગૈરૂલ્લાહ પર ભરોસા કરતા હૈ ઔર એઅતિમાદ કરતા હૈ તો યે ઉસકે લિયે મહેનત વ મશક્કત ઔર સખ્તીકા સબબ બન જાતા હૈ. ઔર જબ અલ્લાહ તઆલા પર ભરોસા કરતા હૈ ઔર મખ્લૂકકી તરફ નિગાહ નહીં કરતા તો યે કામ ઝરૂર બિઝ્ઝરૂર નિહાયત હુસ્ન ઔર ખૂબીકે સાથ પૂરા હોતા હૈ.

યે તજુર્બા ઈબ્તિદાએ ઉમરસે લેકર આજ તક (જબકે મેરી ઉમર સત્તાવન સાલકી હૈ) બરાબર કરતા રહા, ઔર અબ મેરે દિલમેં યે બાત રાસિખ (અટલ) હૈ કે ઈન્સાનકે લિયે બજુઝ ઉસકે ચારા નહીં હૈ કે અપને હર કામમેં હક તઆલાકે ફઝલો કરમ ઔર એહસાન પર નિગાહ રખ્ખે ઔર દૂસરી ચીઝ પર હરગિઝ ભરોસા ન કરે. (હયાતે ફખ્ર સ. ૩૮)

બયઅતકા સુબૂત

હઝરત ઔફ બિન માલિક અશ્જઈ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ, વો ફરમાતે હૈં કે હમ આઠ યા નવ સહાબી નબી (સ.અ.વ.) કી મજલિસમેં થે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : ક્યા તુમ અલ્લાહ તઆલાકે રસૂલ (સ.અ.વ.) સે બયઅત ન કરોગે. તો હમને અપને હાથ ફૈલા દિયે ઔર અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) હમ આપ (સ.અ.વ.) સે કિસ બાત પર બયઅત કરેં? ફરમાયા : ઉસ બાત પર કે તુમ અલ્લાહ તઆલાકી ઈબાદત કરો ઔર ઉસકે સાથ કિસીકો શરીક ન કરો. ઔર પાંચોં નમાઝોંકો અદા કરો ઔર (ઈતાઅતકે જઝબાસે) સુનો ઔર માનો. ઔર એક છોટીસી બાત પસ્ત (ધીમી) આવાઝસે ફરમાઈ, ફરમાયા લોગોંસે કિસી ચીઝકા સવાલ ન કરના, મૈંને બયઅત કરને વાલોંમેંસે બાઝકો દેખા કે અગર ઉનમેંસે કિસીકા કોડા ગિર જાતા તો વો કિસીકો ઉસકે ઉઠાનેકે લિયે ન કેહતે, ક્યૂંકે યે બયઅત કર ચુકે થે કે કિસીસે કોઈ સવાલ ન કરેંગે. (અખ્રજુહૂ મુસ્લિમ, અબૂ દાઉદ વ નસાઈ)

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને અપને ઈર્દગિર્દ સહાબાકી એક જમાઅતસે ફરમાયા, મુઝસે ઈસ બાત પર બયઅત કરો કે અલ્લાહ તઆલાકે સાથ કિસીકો શરીક ન ઠહેરાઓ ઔર ન હી ચોરી કરો. (મુત્તફક અલૈહ)

ઈસ હદીસસે માલૂમ હુવા કે ઈસ્લામ વ જિહાદકે અલાવા ગુનાહોંકે છોડને

ઔર ઈતાઅતકો લાઝિમ કરનેકે લિયે ભી બયઅત હોતી થી, ઔર યે વોહી બયઅતે તરીકત હૈ જો સૂફિયાએ કિરામમેં મઅરૂફ (મશ્હૂર) હૈ પસ ઉસકા ઈન્કાર જહાલત ઔર નાવાકિફી હૈ. (હકીકતુ ત્તસવ્વુફ સ. ૯)

દુઆકી વજહસે બચ્ચાકા ઝિંદા હો જાના

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હમ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી મજલિસમેં સુફ્ફામેં બૈઠે હુએ થે કે એક મુહાજિરા ઔરત અપને બચ્ચેકો લિયે હુએ આઈ જો કે બાલિગ હોનેકી ઉમરકો પહોંચ ચુકા થા. આપ (સ.અ.વ.) ને ઔરતકો તો (મહેમાન બનાકર) ઔરતોંકી તરફ ભેજ દિયા ઔર ઉસકે બચ્ચેકો હમારે સાથ રખ્ખા, કુછ દિન હી ગુઝરે થે કે વો બચ્ચા મદીનામેં વબાકી ઝિદમેં આ ગયા. વો કુછ દિન બીમાર રેહકર ઈન્તિકાલ કર ગયા. આપ (સ.અ.વ.) ને ઉસકી આંખેં બંદ કીં ઔર ઉસકી તજહીઝ વ તકફીનકા હુકમ ફરમાયા. જબ હમને ઉસકો ગુસલ દેના ચાહા તો આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : અનસ! ઉનકી માં કો જાકર ખબર કર દો, તો મૈંને ઉસકો ખબર કર દી. વો ફરમાતે હૈં કે વો આઈ ઔર ઉસકે કદમોંકે પાસ બૈઠ ગઈ. ઉસકા અંગૂઠા પકડા ફિર કેહને લગી, અય અલ્લાહ! મૈં તુઝ પર ખૂશીસે ઈસ્લામ લાઈ ઔર મૈંને બેરગ઼બતી ઈખ્તિયાર કરતે હુએ બુતોંકી (પૂજાકી) મુખાલિફત કી ઔર શૌકસે તેરી રાહમેં હિજરત કી (હઝરત અનસ રદિ. ફરમાતે હૈં કે) અલ્લાહકી કસમ! ઉસકી બાત પૂરી ભી ન હુઈ થી કે ઉસકે કદમોંને હરકત કી ઔર ઉસને અપને ચેહરેસે કફન હટાયા. ઔર વો આપ (સ.અ.વ.) કે દુનિયાસે રહલત ફરમાને ઔર ઉસકી માંકે ઈન્તિકાલકે બાદ તક ઝિંદા રહા.

(અલ બિદાયહ વન્નિહાયહ ૨ : ૧૫૪)

મુહૂરુલ હૂરિલ ઈનિ (હૂરોંકી મહરેં)

સઅલબીને ઈસ હદીસકો હઝરત અનસ (રદિ.) કી હદીસસે મરફૂઅન ઝિક્ર કિયા હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને અનસ (રદિ.) સે ફરમાયા કે મસાજિદ હૂરેઈનકા મહર હૈં. મસાજિદસે કોડા કરકટ નિકાલના (સાફ કરના) હૂરેઈનકા મહર હૈ.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે રિવાયત કરતે હૈં કે આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : હૂરેઈનકા મહર મુઠ્ઠીભર ખજૂર ઔર રોટીકા ટુકડા હૈ (યાની સદકા વ ખૈરાત હૂરેઈનકા મહર હૈ)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ને ફરમાયા કે તુમમેંસે કોઈ ફલાંકી બેટીસે કસીર (ઝિયાદહ) માલ પર શાદી કરતા હૈ ઔર લુકમા ઔર ખજૂર ઔર રોટીકે ટુકડેકી વજહસે હૂરેઈનકો છોડ બૈઠતા હૈ (યાની ઈન ચીઝોંકા સદકા કરના હૂરેઈનકા મહર હૈ)

હઝરત સાબિતસે રિવાયત હૈ વો ફરમાતે હૈં કે મેરે વાલિદ રાતકી તારીકીમેં અલ્લાહ (કી રઝા) કે લિયે ઈબાદત કરતે થે, વો ફરમાતે હૈં કે એક રાત મૈંને ખ્વાબમેં એક ઔરતકો દેખા જો (દૂસરી) ઔરતોંસે મુખ્તલિફ થી. મૈંને ઉસસે પૂછા કે તુમ કૌન હો? તો વો કેહને લગી : હૌરાઅ : અલ્લાહકી બાંદી. મૈંને ઉસસે કહા મુઝસે શાદી કર લો, તો વો કેહને લગી કે મેરે પરવરદિગારકે પાસ મેરે લિયે પૈગામ ભેજો ઔર મેરા મહર અદા કર દો. મૈંને પૂછા તુમહારા મહર ક્યા ચીઝ હૈ? તો વો કેહને લગી : તવીલ તહજ્જુદ. ઔર ઉસને કુછ અશઆર પઢે ઉન અશઆરમેંસે એક શઅરકા તર્જુમા યે હૈ :

ઔર જબ રાત (કી સિયાહી) નમૂદાર હો તો કિયામ કર (ઉઠ જા) ઔર દિનકો રોઝા રખ કે યે ઉસકા મહર હૈ.

મોમિનકે ઝૂઠેમેં શિફા હૈ : યે હદીસ નહીં

મોમિન આદમીકે ઝૂઠેમેં શિફા હૈ, નજ્મને કહા કે યે હદીસ નહીં, અલબત્તા ઈસકો દારે કુત્નીને "ઈફરાદ" મેં હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) સે ઈન અલ્ફાઝકે સાથ રિવાયત કિયા હૈ કે "યે બાત તવાઝોઅમેંસે હૈ કે આદમી અપને ભાઈકા ઝૂઠા પી લે" ઈસકો હદીસ કેહના રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) પર ઝૂઠ હૈ ઔર ઈસી તરહ મોમિન આદમીકા થૂક શિફા હૈ (હદીસ નહીં હૈ).

મોમિન આદમીકે થૂકમેં શિફા હૈ યે હદીસ નહીં, લેકિન મા'નાકે એઅતિબારસે યે સહીહ હૈ. ક્યૂંકે સહીહૈનમેં હૈ કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે જબ કોઈ શખ્સ કિસી (મર્ઝ) કી શિકાયત કરતા યા ઉસે ફોડા યા ઝખ્મ હોતા તો આપ અપની ઉન્ગલી યાની અંગુશ્તે શહાદતકો ઝમીનસે લગાતે ફિર ઉસકો ઉન પર લગાતે ઔર ફરમાતે : "મૈં અલ્લાહકે નામસે બરકત હાસિલ કરતા હૂં. યે

હમારી ઝમીનકી મિટ્ટી હૈ જો હમમેંસે કિસીકે થૂકમેં મિલી હુઈ હૈ. તાકે હમારે બીમારકો હમારે રબકે હુકમસે શિફા હો જાએ.

નાખુન કાટનેકા કોઈ ખાસ તરીકા મન્કૂલ નહીં

નાખુન કાટનેકા કોઈ ખાસ તરીકા યા કોઈ ખાસ દિન આં હઝરત (સ.અ.વ.) સે મન્કૂલ નહીં હૈ, સાહિબે દુર્રે મુખ્તાર જુમ્આકે દિન ખાસ તરીકા પર નાખુન કાટનેકી દો રિવાયતેં નકલ કરકે લિખતે હૈં :

ઔર બઝલુલ મજહૂદમેં હૈ : હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની ઔર ઈબ્ને દકીકુલ ઈદને ફરમાયા કે નાખુન તરાશનેમેં કોઈ ખાસ કૈફિયત ઔર કોઈ ખાસ દિન બિલ યકીન હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) સે મન્કૂલ નહીં હૈ. લિહાઝા ઉપરવાલે તરીકાકે મુસ્તહબ હોનેકા એઅતિકાદ જાઈઝ નહીં હૈ.

(બઝલુલ મજહૂદ જિ.૧, ૩૩)

બા'ઝ જાનવર જન્નતમેં જાએંગે

અલ્લામા સૈયદ અહમદ હમવી (રહ.) ને શરહુલ ઈશ્બાહ વન્નઝાઈર સફા ૩૯૫ મેં બહવાલા શરહ શિરઅતુલ ઈસ્લામ હઝરત મુકાતિલ (રહ.) સે નકલ કિયા હૈ કે દસ જાનવર જન્નતમેં જાએંગે.

(૧) મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી ઊંટની (૨) સાલેહ (અલૈ.) કી ઊંટની
(૩) ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કા બછડા (૪) ઈસ્માઈલ (અલૈ.) કા દુમ્બા
(૫) મૂસા (અલૈ.) કી ગાય (૬) યૂનુસ (અલૈ.) કી મછલી
(૭) ઉઝૈર (અલૈ.) કા ગધા (૮) સુલેમાન (અલૈ.) કી ચ્યૂંટી
(૮) સુલેમાન (અલૈ.) કા હુદહુદ (૧૦) અસ્હાબે કહફકા કુત્તા

મિશ્કાતુલ અનવારમેં લિખ્ખા હૈ કે ઉનકા ભી હશ્ર હોગા.

(ફતાવા મહમૂદિયા ૫ : ૩૭૨)

મન્નત માનનેકી શરાઈત

કુરઆન મજીદ ખતમ કરવાનેકી મન્નત લાઝિમ નહીં હોતી, શરઅન મન્નત જાઈઝ હૈ મગર મન્નત માનનેકી ચંદ શરતેં હૈં.

(૧) અલ્લાહ તઆલાકે નામકી મન્નત માની જાએ, ગૈરૂલ્લાહકે નામકી મન્નત જાઈઝ નહીં બલ્કે ગુનાહ હૈ.

(૨) મન્નત સિર્ફ ઈબાદતકે કામકી સહીહ હૈ, જો કામ ઈબાદત નહીં હૈ ઉસકી મન્નત ભી સહીહ નહીં.

(૩) ઈબાદત ભી ઐસી હો કે ઉસ તરહકી ઈબાદત કભી ફર્ઝ યા વાજિબ હુઈ હૈ જૈસે નમાઝ, રોઝા, હજ, ઝકાત, કુરબાની વગૈરહ, ઐસી ઈબાદત કે ઉસકી જિન્સ કભી ફર્ઝ વાજિબ નહીં ઉસકી મન્નત ભી સહીહ નહીં. ચુનાંચે કુરઆન ખ્વાનીકી મન્નત માની હો તો લાઝિમ નહીં હોતી.

(આપકે મસાઈલ ઔર ઉનકા હલ ૩ : ૪૧૯)

ખાનેસે પેહલે ઔર બાદમેં હાથ ધોનેકી ફઝીલત

હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) કેહતે હૈં કે :

મૈંને તૌરાતમેં પઢ્હા હૈ કે ખાનેકી બરકત, ખાનેકે બાદ હાથ ધોના હૈ, પસ યે બાત મૈંને નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે ઝિક્ર કી, તો રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ખાનેકી બરકત ખાનેસે પેહલે હાથ ધોના હૈ ઔર ખાનેકે બાદ હાથ ધોના હૈ. (રવાહુ તિરમિઝી વ અબૂ દાઉદ, મિશ્કાત શરીફ સ. ૩૬૬)

અહાદીસે સહીહાકી તા'દાદ

ઈમામ અબૂ જઅફર મુહમ્મદ બિન હુસૈન બગદાદીને કિતાબુ ત્તમ્યીઝમેં ઈમામ સુફયાન સૌરી, ઈમામ શઅબી, ઈમામ યહયા, ઈમામ અબ્દુર્રહમાન બિન મહદી ઔર ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ (રહ.) કા મુત્તફિકા ફૈસલા નકલ કિયા હૈ.

મુસ્નદે અહાદીસ જો નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે સહીહ સનદકે સાથ બિલા તકરાર મરવી હૈં વો કુલ ચાર હઝાર ચારસો હૈં.

(તૌઝીહુલ અફકાર ૧ : ૬૨)

ચુનાંચે અરબાબે સિહાહને ભી મઝકૂરા તાદાદકે કરીબ કરીબ અપની

કિતાબોંમેં અહાદીસકી તખ્રીજ કી હૈ.

(રિસાલા દારૂલ ઉલૂમ સ. ૧૦, માહે ઓકટોમ્બર સન ઈસવી ૧૯૮૬)

જુમ્આકે દિન ઝોહર બા જમાઅત પઢના

મસ્અલા : અગર ચંદ આદમી સફરમેં હોં તો નમાઝે ઝોહર જુમ્આકે રોઝ જમાઅતકે સાથ પઢ સકતે હૈં. ઔર ઉનકો (અગર નમાઝે જુમ્આ ન પઢેં તો) ઝોહર બાજમાઅત હી અદા કરના ચાહિયે. (ફતાવા દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ સ. ૫૮, કદીમ જિલ્દે અવ્વલ, મસાઈલે સફર સ. ૬૯)

સ્ટીલ યા લોહેકી ચૈન ઈસ્તેમાલ કરના

ઘડીકી પકડકે લિયે ચમડા મૌજૂદ હૈ ઔર વો દૂસરી ચીઝોંકે મુકાબલેમેં ઝિયાદા મુનાસિબ ભી હૈ લિહાઝા એહતિયાત ઉસમેં હૈ કે ચમડેકા પટ્ટા ઈસ્તેમાલ કિયા જાએ. (ફતાવા રહીમિયા ૬ : ૨૭૯)

અલકોહલકા ઈસ્તેમાલ

સવાલ : યહાં મગરિબી મમાલિકમેં અકસર દવાઓંમેં એક ફીસદસે લેકર પચ્ચીસ ફીસદ ૨૫% તક "અલકોહલ" શામિલ હોતા હૈ. ઈસ કિસમકી દવાઈયાં ઉમૂમન નઝલા, ખાંસી ઔર ગલેકી ખરાશ જૈસી મામૂલી બીમારિયોંમેં ઈસ્તેમાલ હોતી હૈં. ઔર તકરીબન ૯૦% ફીસદ દવાઓંમેં અલકોહલ ઝરૂર શામિલ હોતા હૈ. અબ મૌજૂદા ઝમાનેમેં અલકોહલસે પાક દવાઓંકો તલાશ કરના મુશ્કિલ, બલ્કે નામુમકિન હો ચુકા હૈ, ઈન હાલાતમેં ઐસી દવાઓંકે ઈસ્તેમાલકે બારેમેં શરઅન ક્યા હુકમ હૈ?

જવાબ : અલકોહલ મિલી હુઈ દવાઓંકા મસ્અલા અબ સિર્ફ મગરિબી મમાલિક તક મેહદૂદ નહીં રહા બલ્કે ઈસ્લામી મમાલિક સમેત દુનિયાકે તમામ મમાલિકમેં આજ યે મસ્અલા પેશ આ રહા હૈ.

ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે નઝદીક તો ઈસ મસ્અલેકા હલ આસાન હૈ ઈસ લિયે કે ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) ઔર ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કે

નઝદીક અંગૂર ઔર ખજૂરકે અલાવા દૂસરી ચીઝોંસે બનાઈ હુઈ શરાબકો બતૌરે દવાકે તાકત હાસિલ કરનેકે લિયે ઈતની મિકદારમેં ઈસ્તેમાલ કરના જાઈઝ હૈ જિસ મિકદારસે નશા પૈદા ન હોતા હો. (ફતહુલ કદીર ૮ : ૧૬)

દૂસરી તરફ દવાઓંમેં જો અલકોહલ મિલાયા જાતા હૈ ઉસકી બડી મિકદાર અંગૂર ઔર ખજૂરકે અલાવા દૂસરી ચીઝેં મસલન ચીડ, ગંધક, શહદ, શીરા, જવકા દાના વગૈરહસે હાસિલ કી જાતી હૈ.

લિહાઝા દવાઓંમેં ઈસ્તેમાલ હોનેવાલી અલકોહલ અગર અંગૂર ઔર ખજૂરકે અલાવા દૂસરી ચીઝોંસે હાસિલ કી ગઈ હૈ તો ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) ઔર ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કે નઝદીક ઉસ દવાકા ઈસ્તેમાલ જાઈઝ હૈ બશરતેકે વો નશાકી હદ તક ન પહોંચે, ઔર ઈલાજકી ઝરૂરતકે લિયે ઈન દોનોં ઈમામોંકે મસ્લક પર અમલ કરનેકી ગુંજાઈશ હૈ.

ઔર અગર અલકોહલ અંગૂર ઔર ખજૂર હીસે હાસિલ કી ગઈ હૈ તો ફિર દવાકા ઈસ્તેમાલ નાજાઈઝ હૈ, અલબત્તા અગર માહિર ડાક્ટર યે કહે કે ઈસ મર્ઝકી ઈસકે અલાવા કોઈ દવા નહીં હૈ તો ઈસ સૂરતમેં ઉસકે ઈસ્તેમાલકી ગુંજાઈશ હૈ ઈસ લિયે કે ઈસ હાલતમેં હનફિયાકે નઝદીક તદાવી બિલ મહરમ (હરામ ચીઝસે દવા કરની) જાઈઝ હૈ.

(સિલસિલએ ફિકહી મકાલાત મૌલાના તકી ઉસમાની)

મિસ્વાકકે બારેમેં ઈબરતનાક વાકિઆ

અલ્લામા ઈબ્ને કસીરને ઈબ્ને ખલ્લિકાન (રહ.) કે હવાલેસે અપની શોહરએ આફાક (મશ્હૂર) કિતાબ (અલ બિદાયહ વન્નિહાયહ જિ. ૧૩ : ૨૦૭) મેં ઝિક્ર કિયા હૈ કે એક શખ્સ અબૂ સલામા નામી જો બસરા મકામકા બાશિંદા ઔર નિહાયત બેબાક ઔર બેગૈરત થા ઉસકે સામને મિસ્વાકકે ફઝાઈલ વ મનાકિબ ઔર મહાસિનકા ઝિક્ર આયા તો ઉસને ગુસ્સે હોકર કસમ ખાકર કહા કે મૈં મિસ્વાકકો અપની સુરીન (ચુતડ) મેં ઈસ્તેમાલ કરૂંગા. ચુનાંચે ઉસને અપની સુરીનમેં મિસ્વાક ઘુમાકર અપની કસમકો પૂરા કરકે દિખાયા. ઔર ઈસ તરહ મિસ્વાકકે સાથ સખ્ત બેહુરમતી ઔર બેઅદબીકા મઆમલા કિયા, જિસકી પાદાશમેં કુદરતી તૌર પર ઠીક નવ મહીને બાદ ઉસકે પેટમેં તકલીફ શુરૂ હુઈ.

ઔર ફિર એક (બદ શકલ) જાનવર જંગી ચૂહે જૈસા ઉસકે પેટસે પૈદા હુવા જિસકે એક બાલિશ્ત ચાર ઉન્ગલીકી દુમ, ચાર પૈર, મછલી જૈસા સર ઔર ચાર દાંત બાહિરકી જાનિબ નિકલે હુએ થે, પૈદા હોતે હી યે જાનવર તીન બાર ચિલ્લાયા જિસ પર ઉસકી બચ્ચી આગે બઢ્હી ઔર સર કુચલકર ઉસને જાનવરકો હલાક કર દિયા ઔર તીસરે દિન યે શખ્સ ભી મર ગયા. (ફઝાઈલે મિસ્વાક સ. ૫૦, મુસન્નિફ હઝરત મૌલાના અતહર હુસૈન સાહબ)

કુરસી પર બૈઠકર બયાન કરનેકી દલીલ

શૈબાન બિન ફરોખ રિવાયત કરતે હૈં કે અબૂ રિફાઆને ફરમાયા કે મૈં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી મજલિસમેં પહોંચા, આપ (સ.અ.વ.) ખુત્બા દે રહે થે. વો ફરમાતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા : અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.)! પરદેસી આદમી હૈ અપને દીનકે બારેમેં પૂછને આયા હૈ, ઉસે નહીં માલૂમ કે દીન ક્યા હૈ? ફરમાતે હૈં કે આપ (સ.અ.વ.) મેરી તરફ મુતવજ્જેહ હુએ ઔર અપના ખુત્બા છોડ દિયા યહાં તકકે મુઝ તક પહોંચ ગયે તો એક કુરસી લાઈ ગઈ જિસકે પાયે મેરે ખયાલસે લોહેકે થે, ફરમાતે હૈં કે ઉસ પર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) બૈઠ ગયે ઔર ઉસ ઈલ્મસે જો અલ્લાહ તઆલાને આપ (સ.અ.વ.) કો સિખાયા થા મુઝે સિખાને લગે તાલીમ દેને લગે ફિર અપના ખુત્બા પૂરા કિયા.

(મુસ્લિમ, કિતાબુલ જુમ્આ સ. ૨૮૭)

ઉન્ચાસ (૪૯) કરોડકી રિવાયત

જો શખ્સ અલ્લાહકે રાસ્તેમેં અપની જાનકે ઝરીએ જિહાદ કરે તો ઉસે હર દિરહમકે બદલેમેં સાત લાખકે બકદ્ર અજર મિલેગા. ફિર આપ (સ.અ.વ.) ને અપની બાતકી તાઈદમેં યે આયત તિલાવત ફરમાઈ વલ્લાહુ યુઝાઈફુ લિમંય્યશાઉ ઔર અલ્લાહ જિસકે લિયે ચાહતે હૈં અજરકો બઢ્હા દેતે હૈં.

(ઈબ્ને માજા સ. ૨૦૩, હયાતુસ્સહાબા ૧: ૫૬૧)

અબૂ દાઉદમેં સહલ બિન મઆઝ (રદિ.) અપને વાલિદસે રિવાયત કરતે હૈં કે આપ (સ.અ.વ.) નેફરમાયા : બિલાશુબહ અલ્લાહકે રાસ્તેમેં નમાઝ, રોઝા ઔર ઝિક્રુલ્લાહ, અલ્લાહકે રાસ્તેમેં ખર્ચ કરનેકે મુકાબલેમેં સાતસો ગુના

બખ્હા દિયા જાતા હૈ. સાત લાખકો સાતસોસે ઝર્બ (ગુણાકાર) દેનેસે ઉન્ચાસ કરોડ બનતા હૈ.

બાવુઝૂ મરનેવાલા ભી શહીદ હૈ

જો શખ્સ રાતકો બાવુઝૂ સોએ ફિર (ઉસ હાલતમેં) ઉસકો મૌત આ જાએ તો વો શહીદ મરા. (રવાહુ મુસ્લિમ)

જો શખ્સ રાતકો બાવુઝૂ સોતા હૈ તો એક ફરિશ્તા સારી રાત ઉસસે જુડા રેહતા હૈ ઉસકે લિયે ઈન કલિમાતસે ઈસ્તિગફાર કરતા હૈ કે અય અલ્લાહ! અપને ફલાં બંદેકી મગફિરત કર દે કે વો રાત બાવુઝૂ સોયા હૈ.

(રવાહુ મુસ્લિમ)

એક મુજર્રબ અમલ

યે અમલ હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઈલયાસ સાહબ કાંધલવી (રહ.) કે જદ્દે અમજદ (પડદાદા) ઔર શાહ અબ્દુલ અઝીઝ મુહદ્દિસ દહેલવી (રહ.) કે શાગિર્દે ખાસ હઝરત મુફતી ઈલાહી બખ્શ (રહ.) કા બારહા આઝમાયા હુવા નિહાયત મુજર્રબ અમલ હૈ. ઉસકે પઢનેસે ખુદા તઆલાકી મઅરિફત ઔર ઉસકી મુહબ્બત નસીબ હોતી હૈ જિસકે નતીજેમેં નેકી કરના ઔર ગુનાહસે બચના બહોત આસાન હો જાતા હૈ.

ખુદા તઆલાકી ઈતાઅત, ઈબાદત ઔર નેકિયાં બકસરત કરનેકે લિયે અલ્લાહ તઆલાકી મુહબ્બતકા દિલમેં પૈદા હોના પેહલે અઝ હદ ઝરૂરી હૈ. ઈસ અઝીમ મકસદ નીઝ બલાઓંકે દૂર કરને ઔર હાજતોંકો પૂરા કરનેમેં ભી ઈસ અમલકો હઝરતે અકદસ મૌલાના અલ્હાજ મુફતી ઈફતિખારુલ હસન સાહબ કાંધલવી મદ્દ ઝિલ્લુહુલ આલી ખલીફા હઝરત મૌલાના શાહ અબ્દુલ કાદિર સાહબ રાયપુરી (રહ.) બડા મુજર્રબ બતલાતે હૈં ઔર ઝરૂરતમંદ લોગોંકો પઢનેકે લિયે હિદાયત ફમાતે હૈં.

તરકીબે અમલ : કિસી ભી માહકા ચાંદ દેખનેકે બાદ પેહલે જુમ્આસે મુસ્તકિલ સાત દિન તક નીચે લિખ્ખી હુઈ તરકીબકે મુતાબિક રોઝાના દિનમેં યા રાતમેં એક વક્ત ઔર એક જગહ મુતઅય્યન કરકે પાબંદીકે સાથ અલ્લાહ તઆલાકે ઈન મુબારક નામોંકા વઝીફા પઢે, અગર કિસી મજબૂરીસે જગહ

ઔર વક્તકી તબ્દીલી હો જાએ તો કોઈ હરજ નહીં હોગા.

જુમ્આકે દિન	યા અલ્લાહુ યા હુવ	એક હઝાર મરતબા
સનીચરકે દિન	યા રહમાનુ યા રહીમુ	એક હઝાર મરતબા
ઈતવારકે દિન	યા વાહિદુ યા અહદુ	એક હઝાર મરતબા
પીરકે દિન	યા સમદુ યા વિત્રુ	એક હઝાર મરતબા
મંગલકે દિન	યા હય્યુ યા કય્યૂમુ	એક હઝાર મરતબા
બુધકે દિન	યા હન્નાનુ યા મન્નાનુ	એક હઝાર મરતબા
જુમે'રાતકે દિન	યા ઝલ જલાલિ વલ્ઈકરામિ	એક હઝાર મરતબા

ફિર

જુમ્આકે દિન બાદ નમાઝે જુમ્આ કમ અઝ કમ તીન મરતબા યે દુઆ માંગે

અય અલ્લાહ! મૈં આપસે દરખ્વાસ્ત કરતા હૂં ઈન અઝીમ ઔર મુબારક નામોંકે વાસ્તેસે કે આપ રહમત ભેજિયે હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) પર ઔર આપ (સ.અ.વ.) કી પાકીઝા આલ પર, ઔર સવાલ કરતા હૂં યે કે મુઝે શામિલ ફરમાલે અપને મુકર્રબ ઔર નેક બંદોંમેં. મુઝે યકીનકી દૌલત અતા ફરમા, દુન્યાવી બીમારિયાં, મુસીબતોં ઔર આખિરતકે અઝાબસે અપની અમાનમેં રખ, ઝાલિમોં ઔર દુશ્મનોંસે મેરી હિફાઝત ફરમા, ઉનકે દિલોંકો ફેર દે, ઉનકો શરસે હટાકર ખૈરકી તૌફીક ઈનાયત કરના આપ હીકે ઈખ્તિયારમેં હૈ, યા અલ્લાહ! મેરી ઈસ દરખ્વાસ્તકો કબૂલ ફરમા, યે મેરી સિર્ફ એક કોશિશ હૈ, ભરોસા ઔર તવક્કુલ આપ હી પર હૈ.

(બયાન કરદા : હઝરત મૌલાના ઈફતિખારુલ હસન સાહબ કાંધલવી)

એક દુઆ જો સાત હઝાર મરતબા તસ્બીહ પઢનેસે બેહતર હૈ

હઝરત મઆઝ (રદિ.) કી એક રિવાયતમેં હૈ કે ફજરકી નમાઝકે બાદ રસૂલે પાક (સ.અ.વ.) કી મજલિસ શરીફમેં ઈલ્મી મુઝાકરા હોતા થા, આપ (સ.અ.વ.) સહાબએ કિરામ (રદિ.) કો તાલીમ ફરમાયા કરતે થે મગર હઝરત મઆઝ (રદિ.) ઈબ્તિદામેં જમાઅતકા સલામ ફેરકર ઘર તશરીફ લે જાતે થે.

એક મરતબા ફરમાયા : અય મઆઝ! સુબહકો હમારી મજલિસમેં નહીં આતે ? હઝરત મઆઝ (રદિ.) ને યે કેહકર મઅઝિરત ફરમા દી કે સુબહ મેરા સાત હઝાર તસ્બીહ પઢનેકા મામૂલ હૈ, અગર કહીં બૈઠ જાતા હૂં તો ફિર મેરા વો મામૂલ પૂરા નહીં હો પાતા.

ફરમાયા : ક્યા મૈં તુમહેં ઐસી દુઆ ન બતલા દૂં જિસકા એક મરતબા પઢ લેના સાત હઝાર તસ્બીહસે બેહતર હો. અર્ઝ કિયા ઝરૂર ઈરશાદ ફરમાએં. ઈરશાદ ફરમાયા :

લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ અદદ રિઝાહુ
લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ ઝિનત અર્શિહી
લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ અદદ ખલ્કિહી
લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ મિલ્અ સમાવાતિહી
લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ મિલ્અ અર્ઝિહી
લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ મિલ્અ મા બૈનહુમા
લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ મિષ્લ ઝાલિક મઅહૂ
વલ્લાહુ અકબરુ મિષ્લ ઝાલિક મઅહુ
વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ મિષ્લ ઝાલિક મઅહુ

ઈસ દુઆકા એક દફા પઢ લેના ઐસા હૈ જૈસે સાત હઝાર તસ્બીહ પઢ લી હોં. હઝરત શેખ નવ્વરલ્લાહુ મરકદહૂને અપની સાહબઝાદિયોંકો યે દુઆ યાદ કરા દી થી કે યે દુઆ પઢા કરો, મૈંને શેખસે એક મરતબા પૂછા કે યે ક્યા હૈ? ફરમાયા : ઠહેર જાઓ, જબ મૈં ઉપર (અપને કુતુબખાનામેં) જાઉં તો મેરે સાથ ચલના, ગયે તો કંઝુલ ઉમ્માલ ઉઠાઈ ઔર ફરમાયા ફલાં સફા ખોલો.

(કંઝુલ ઉમ્માલ ૧ : ૪૪૨)

તકબ્બુરકે એક જુમ્લાને ખૂબસૂરતકો બદસૂરત ઔર પસ્ત કદ કર દિયા

નવફલ બિન માહિક કેહતે હૈં કે નજરાનકી મસ્જિદમેં મૈંને એક નૌજવાનકો દેખા બડા લંબા ચૌડા ભરપૂર જવાનીકે નશામેં ચૂર, ગઠે હુએ બદનવાલા, (મઝબૂત) બાંકા તિરછા (બહાદુર), અચ્છે રંગ રોગનવાલા ખૂબસૂરત શકલ.....

મૈં નિગાહેં જમાકર ઉસકે જમાલ વ કમાલકો દેખને લગા તો ઉસને કહા ક્યા દેખ રહે હો?

મૈંને કહા : આપકે હુસ્નો જમાલકા મુશાહિદા કર રહા હૂં ઔર તઅજ્જુબ હો રહા હૈ, ઉસને જવાબ દિયા, તૂહી ક્યા! ખૂદ અલ્લાહકો ભી તઅજ્જુબ હો રહા હૈ. નવફલ કેહતે હૈં કે ઈસ કલિમહકે કેહતે હી વો ઘટને લગા ઔર ઉસકા રંગ વ રૂપ ઉડને લગા ઔર કદ પસ્ત (ઠિકાના) હોને લગા યહાં તકકે એક બાલિશ્તકે બરાબર રેહ ગયા જિસે ઉસકા કોઈ કરીબી રિશ્તેદાર આસ્તીનમેં ડાલકર લે ગયા. (તફસીર ઈબ્ને કસીર ૪ : ૧૨૩)

કિસી ઝમાનેમેં ખજૂરકી ગુઠલી જૈસે ગેહૂંકે દાને હોતે થે

મુસ્નદે ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલમેં હૈ કે ઝિયાદકે ઝમાનેમેં એક થેલી પાઈ ગઈ થી જિસમેં ખજૂરકી બડી ગુઠલી જૈસે ગેહૂ (ઘઉ) કે દાને થે ઔર ઉસમેં લિખ્ખા હુવા થા કે યે ઉસ ઝમાનેમેં ઉગતે થે જિસમેં અદલ વ ઈન્સાફકો કામમેં લાયા જાતા થા. (તફસીર ઈબ્ને કસીર ૪ : ૧૭૬)

ગુનેહગારોંકો તીન ચીઝોંકી ઝરૂરત હૈ

(૧) એક તો અલ્લાહ તઆલાકી મઆફીકી તાકે અઝાબસે નજાત પાએ.
(૨) દૂસરે પરદાપોશીકી તાકે રૂસ્વાઈસે બચેં.
(૩) તીસરે અસ્મતકી તાકે વો દો બારહ ગુનાહમેં મુબ્તલા ન હોં.

(તફસીર ઈબ્ને કસીર ૧ : ૩૮૫)

સોનેકે દાંતોંકા શરઈ હુકમ

(હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ મંઝૂર નોઅમાની સા. રહ.)

બમ્બઈકે એક દાંતોંકે ડાક્ટર જો અપને ફનમેં બડે માહિર ઔર મુમતાઝ સમઝે જાતે હૈં ઈસ આજિઝકે (મેરે) ખાસ ઈનાયત ફરમા દોસ્તોંમેંસે હૈં, જહાં તક

ઈલ્મ વ અંદાઝા હૈ અલ્લાહ તઆલાને દીનદારી ઔર તકવેકી દૌલતસે ભી વાફિર (પૂરા) હિસ્સા અતા ફરમાયા હૈ. એક દફા જબકે મૈં બમ્બઈ ગયા હુવા થા ઉનહોંને મુઝસે દરયાફત કિયા કે દાંતોંકે બાઝ મરીઝ ઐસે આતે હૈં કે ઉનકે લિયે સોનેકે દાંત હી મુનાસિબ હોતે હૈં દૂસરે દાંત કામ નહીં દે સકતે, ઉસમેં શરઅન કોઈ હરજ તો નહીં હૈ?

મૈંને ઉનકો બતલાયા થા કે ઐસી સૂરતમેં સોનેકે દાંત લગવાનેકી ઈજાઝત હૈ. કુછ દિન હુએ ઉનકા ખત આયા કે એક સાહબ જો અચ્છે દીનદારોંમેં હૈં, મેરે પાસ આએ, મૈંને ઉનકા હાલ દેખકર સોનેકે દાંત લગવાનેકા મશ્વરા દિયા, વો દૂસરે દિન મેરે પાસ આએ ઔર બતલાયા કે મૈંને એક મૌલવી સાહબસે દરયાફત કિયા થા ઉનહોંને બતલાયા કે મરદોંકો સોનેકે દાંત લગવાના જાઈઝ નહીં હૈ.

ડાક્ટર સાહબને મુઝે લિખ્ખા કે આપ ઈસ મસ્અલેકી પૂરી તેહકીક કરકે મુઝે બતલાએં. અગર સોનેકે દાંત લગવાના મરદોંકે લિયે જાઈઝ નહીં હૈ તો આઈન્દા મૈં ખૂદ ભી એહતિયાત કરૂંગા, ઔર અગર જાઈઝ હૈ તો ઈસ મસ્અલા પર તફસીલસે ઈસ તરહ રોશની ડાલેં કે મુઝે ખૂદ ભી ઈત્મીનાન હો જાએ. ઔર જિન મૌલવી સાહબને નાજાઈઝ બતલાયા હૈ વો ભી આપકે જવાબકી રોશનીમેં દો બારહ ગૌર કર સકેં.

ડાક્ટર સાહબકો જો જવાબ દિયા ગયા થા મુનાસિબ માલૂમ હુવા કે ઉસકો અલ ફુરકાનમેં શાએઅ કર દિયા જાએ.

બિઈસ્મિહી સુબ્હાનહૂ વ તઆલા

મુખ્લિસે મુકર્રમ ઝીદત અલ્તાફુકુમ સલામ મસનૂન!

ઈખ્લાસ નામા (ખત) તારીખ ૧૪ એપ્રીલકો મિલા. આપકી ફરમાઈશકી તકમીલ કરતે હુએ મૈંને ઈસ મસ્અલાકી તેહકીકકે લિયે કિતાબોંસે ભી મુરાજિઅત કી, યેહી માલૂમ હુવા કે તિબ્બી નુકતએ નઝરસે અગર માહિર ડાક્ટરકા મશ્વરા સોનેકે બને હુએ દાંત લગવાને યા સોનેકે તારોંસે દાંત બનવાનેકા હો તો શરઅન જાઈઝ હૈ. ઉસકી વાઝેહ દલીલ અરફજહ ઈબ્ને અસઅદ (રદિ.) કી વો હદીસ હૈ જિસકો ઈમામ અબૂ દાઉદ ઔર ઈમામ તિરમિઝી ઔર ઈમામ નસાઈને અપની કિતાબોંમેં રિવાયત કિયા હૈ ઔર ઉનહીકે હવાલેસે સાહિબે મિશ્કાતુલ મસાબીહને ભી ઉસકો નકલ કિયા હૈ.

હદીસકા મઝમૂન યે હૈ કે એક જંગમેં અરફજહ ઈબ્ને અસઅદ (રદિ.) કી

નાક કટ ગઈ થી, ઉનહોંને ચાંદીકી મસ્નૂઈ (બનાવટી) નાક લગવા લી. કુછ દિનોંકે બાદ ઉસમેં બદબૂ પૈદા હોને લગી તો રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઉનકો હુકમ દિયા કે વો સોનેકી મસ્નૂઈ (બનાવટી) નાક લગવા લેં.

તિરમિઝીકી રિવાયતમેં હદીસકે આખરી અલ્ફાઝ યે હૈં.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને મુઝસે ઈરશાદ ફરમાયા કે મૈં સોનેકી નાક બનવાકે લગવા લૂં.

ઈસ હદીસસે માલૂમ હુવા કે જબ ચાંદીકી નાકને કામ નહીં દિયા ઔર ઉસસે બદબૂ પૈદા હોને લગી તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને સોનેકી નાક લગવાનેકી હિદાયત ફરમાઈ. ઈસસે દાંતકા મસ્અલા ભી માલૂમ હો જાતા હૈ. ચુનાંચે ઈમામ તિરમિઝી (રહ.) ઔર ઈમામ અબૂ દાઉદ (રહ.) દોનોંને ઈસ હદીસસે દાંતોંમેં સોનેકે ઈસ્તેમાલકા જવાઝ સમઝા હૈ. ઈમામ તિરમિઝીને બાબ બાંધા હૈ. **બાબુ મા જાઅ ફી શદ્દિલ્ અસ્નાનિ બિઝ્ઝહબિ** (જામેઅ તિરમિઝી અબવાબુલ લિબાસ) ઔર ઈમામ અબૂ દાઉદને બાબ બાંધા હૈ. **બાબુ મા જાઅ ફી રબ્તિલ્ અસ્નાનિ બિઝ્ઝહબિ.** (સુનને અબી દાઉદ કિતાબુલ ખાતિમ)

ઔર બઝલુલ મજહૂદ શરહ સુનને અબી દાઉદમેં ઈસી હદીસકે ઝેલમેં લિખ્ખા હૈ.

ઔર દાંતોંકા હુકમ ભી યેહી હૈ કે નાકકી તરહ ઉનમેં ભી સોનેકા ઈસ્તેમાલ જાઈઝ હૈ. યે હુકમ દાંતોંકે લિયે ઈસ હદીસસે બતૌરે કયાસ સાબિત હોતા હૈ. ફિર ઉસમેં ભી કોઈ ફર્ક નહીં કે દાંતોંકો સોનેકે તારોંસે બાંધા જાએ યા દાંત હી સોનેકે બનાએ જાએં યાની દોનોં સૂરતેં જાઈઝ હૈં.

(બઝલુલ મજહૂદ ૫ : ૮૭)

ઔર નસ્બુર્રાયા ફી તખ્રીજે અહાદીસિલ હિદાયામેં ઈસ મસ્અલાસે મુતઅલ્લિક ચંદ હદીસેં નકલ કી ગઈ હૈં ઉનમેં એક મુઅજમ ઔસત તબરાનીકી યે રિવાયત હૈ કે હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) કે આગેકે દાંત ગિર ગયે થે તો રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઉનસે ઈરશાદ ફરમાયા કે વો ઉનકો સોનેસે બંધવા લેં. ઔર ઈસસે ભી ઝિયાદા સરીહ વો હદીસ હૈ જિસકો ઈમામ ઝયલઈને ઈબ્ને કાનેઅકી મુઅજમુ સ્સહાબાકે હવાલેસે નકલ કિયા હૈ કે અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબય ઈબ્ને સલૂલકે બેટે અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) ને બયાન કિયા કે ગઝવએ ઉહદમેં મેરે આગેકે દાંત ટૂટ ગયે થે તો રસૂલુલ્લાહ

(સ.અ.વ.) ને મુઝે હુકમ ફરમાયા કે મૈં વો દાંત સોનેકે લગવા લૂં. **ફઅમર હુન્નબિય્યુ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ અનિત્તખિઝ્ ષનિયતન મિન્ ઝહબિન** ઔર મુસ્નદે અહમદકી રિવાયતસે નકલ કિયા હૈ કે હઝરત ઉસમાન (રદિ.) ને અપને દાંતોં પર સોનેકે ખોલ ચળ્હવાએ થે. **અન્નહુ ઝબ્બબ અસ્નાનહૂ બિઝ્ઝહબિન** ઔર તબરાનીકે હવાલેસે હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.) કે બારેમેં નકલ કિયા ગયા હૈ કે ઉનકે દાંત સોનેકે તારોંસે બંધે હુએ થે.

(નસ્બુર્રાયા ઈમામ ઝયલઈ ૪ : ૨૩૭)

ઈન રિવાયાતકે બાદ ઉસમેં કિસી શક વ શુબહકી ગુંજાઈશ નહીં રહી કે ઝરૂરતકે વક્ત સોનેકે દાંત લગવાના જાઈઝ હૈ, હાં અગર તિબ્બી ઝરૂરત ન હો ઔર કોઈ શખ્સ સિર્ફ અપની દૌલતમંદીકે ખાતિર ઔર ફખ્રકે લિયે લગવાએ તો જાઈઝ ન હોગા.

જિન સાહબને નાજાઈઝ બતલાયા ઉન્હોંને ગાલિબન હિદાયા વગૈરહ ફિકહે હન્ફીકી કિતાબોંમેં દેખા હોગા કે અગરચે ઈમામ મુહમ્મદ (રહ.) ને ઉસકી ઈજાઝત દી હૈ લેકિન ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) ઈજાઝતકે હકમેં નહીં હૈં, મગર સાહિબે હિદાયાને ઈમામ સાહબકે કૌલ જાઈઝ ન હોનેકી વજહ ઔર બુન્યાદ યે બતલાઈ હૈ કે દાંતમેં સોનેકે ઈસ્તેમાલકી ઝરૂરત હી નહીં હોતી હૈ. ચાંદી વગૈરહકા ઈસ્તેમાલ કાફી હો જાતા હૈ. (હિદાયા ૩ : ૩૮૮)

ઈસસે સમઝા જા સકતા હૈ કે અગર માહિર ડાક્ટર ઈસ પર મુત્મઈન હો કે સોનેકે દાંતોંકી ઝરૂરત હૈ ઔર ચાંદી વગૈરહસે ઝરૂરત પૂરી ન હોગી તો ફિર ઈમામ સાહબકે ઉસૂલ પર ભી ઈજાઝત હોગી. ઈસકે અલાવહ ઉપરવાલી અહાદીસ વ આસારકા તકાઝા ઔર હક હૈ કે ફતવા ઈમામ મુહમ્મદ (રહ.) કે કૌલ પર દિયા જાએ. વલ્લાહુ અઅલમ.

(અલ ફુરકાન માહે રબીઉલ આખર સન હિજરી ૧૩૯૩)

મુદાહનત કરનેવાલા શુહદામેં શામિલ ન હોગા

હઝરત ઉમર (રદિ.) ને એક મરતબા લોગોંસે ફરમાયા કે તુમહેં ક્યા હો ગયા કે તુમ દેખતે હો કે કોઈ આદમી લોગોંકી ઈઝ્ઝત વ આબરૂકો મજરૂહ (ઝખ્મી) કરતા હૈ ઔર તુમ ઉસકો ન રોકતે હો, ન બુરા માનતે હો.

ઉન હઝરાતને અર્ઝ કિયા કે હમ ઉસકી બદ ઝબાનીસે ડરતે હૈં કે હમ કુછ બોલોંગે તો વો હમારી ઈઝ્ઝત વ આબરૂ પર હમ્લા કરેગા, હઝરત ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) ને ફરમાયા, અગર યે બાત હૈ તો તુમ શુહદા નહીં હો સકતે.

ઈબ્ને અસીરને યે રિવાયત નકલ કરકે ઉસકા મતલબ યે બતલાયા કે ઐસી મુદાહનત કરનેવાલે ઉન શુહદામેં શામિલ નહીં હોંગે જો કિયામતકે રોઝ અંબિયાએ સાબિકીનકી ઉમ્મતોંકે મુકાબલેમેં શહાદત દેંગે.

(મઆરિફુલ કુરઆન ૮ : ૩૧૨)

દઅવતકે કામ કરનેવાલે સાથિયોંકે લિયે છ "ગૈન (ગ)" કે જુમ્લે જિનસે બચના ઝરૂરી હૈ, બચતે રહેં તો અલ્લાહ તઆલાકી ઝાતસે તરક્કીકી ઉમ્મીદ હૈ

(૧) ગુલૂસે બચના : લા તગ્લૂ ફી દીનિકુમ : તુમ અપને દીનમેં નાહક ગુલૂ મત કરો.

(૨) ગિલ (કીના) સે બચના : લા તજ્અલ્ ફી કુલૂબિના ગિલ્લલ્ લિલ્લઝીન આમનૂ : હમારે દિલોંમેં ઈમાન વાલોંકી તરફસે કીના ન હોને દીજિયે.

(૩) ગુરૂરસે બચના : લા તુસઅ્ઈર્ ખદ્દક લિન્નાસિ : લોગોંસે અપના રૂખ મત ફેર.

(૪) ગફલતસે બચના : લા તકુમ્ મિનલ્ ગાફિલીન : તૂ ગફલત કરનેવાલોંમેંસે મત હો.

(૫) ગીબતસે બચના : અલ્ગીબતુ અશદ્દુ મિનઝ્ઝિના : ગીબત (અંજામકે એઅતિબારસે) ઝિનાસે ઝિયાદા સખ્ત હૈ.

(૬) ગુસ્સાસે બચના : વલૌ કુન્ત ફઝ્ઝન્ ગલીઝલ્ કલ્બિ ઔર અગર આપ તુન્દ ખૂ, સખ્ત તબીઅત હોતે તો યે આપકે પાસસે મુન્તશિર હો જાતે. સો આપ ઉનકો મઆફ કર દીજિયે ઔર આપ ઉનકે લિયે ઈસ્તિગફાર કર દીજિયે ઔર ઉનસે ખાસ ખાસ બાતોંમેં મશ્વરા લેતે રહા કીજિયે, ફિર જબ આપ રાય પુખ્તા કર લેં તો ખુદા પર એઅતિમાદ કીજિયે.

ચાલીસ સાલકી ઉમર હો જાને પર નીચેકી દુઆએ કુરઆની પળ્હનેસે ઉમ્મીદ હૈ કે ઔલાદ સાલેહ હોગી ઔર નેક કામકી ખાસ તૌફીક હોગી

રબ્બિ ઔઝિઅ્‌ની અન્‌ અશ્કુર નિઅ્‌મતકલ્લતી અન્અમ્ત અલય્ય વ અલા વાલિદય્ય વ અન્‌ અઅ્‌મલ સાલિહન્‌ તર્ઝાહુ વ અસ્લિહ્‌ લી ફી ઝુર્રિય્યતી ઈન્ની તુબ્તુ ઈલૈક વ ઈન્ની મિનલ્‌ મુસ્લિમીન.

(મઆરિફુલ કુરઆન ૭ : ૮૦૬)

મનાકિબે અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.)

(૧) સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) કો જન્નતકે આઠોં દરવાઝોંસે પુકારા જાએગા.

(૨) સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) કે ઈન્તિકાલકે વક્ત યા અય્યતુહન્નફ્સુલ્‌ મુત્મઈન્નતુકી આયત ફરિશ્તે પળ્હને લગે. (મઆરિફુલ કુરઆન ૮)

(૩) અલ્લાહ તઆલાને સલામ કહેલવાયા. (હદીસ)

(૪) સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) વાહિદ સહાબી હૈં જિનકે માં બાપ વ ઔલાદ સબ મુસલમાન હુએ, રૂહુલ મઆનીમેં હૈ કે યે ખુસૂસિયત સિર્ફ સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) કી હૈ. (મઆરિફુલ કુરઆન ફી તફસીર રબ્બિ ઔઝિઅ્‌ની અન્‌ અશ્કુર નિઅ્‌મતકલ્લતી અન્અમ્ત અલય્ય)

ચાર માહકે બાદ હમલ ગિરાના કતલકે હુકમમેં હૈ

બચ્ચોંકો ઝિંદા દફન કર દેના ઔર કતલ કર દેના સખ્ત ગુનાહે કબીરા ઔર ઝુલ્મે અઝીમ હૈ, ઔર ચાર માહકે બાદ કિસી હમલકો ગિરાના ભી ઈસી હુકમમેં હૈ ક્યૂંકે ચોથે મહીનેમેં હમલમેં રૂહ પડ જાતી હૈ ઔર વો ઝિંદા ઈન્સાનકે

હુકમમેં હોતા હૈ, ઈસી તરહ જો શખ્સ કિસી હામિલા ઔરતકે પેટ પર ઝર્બ (માર-ચોટ) લગાએ ઔર ઉસસે બચ્ચા સાકિત હો જાએ તો બ ઈજમાએ ઉમ્મત મારનેવાલે પર ઉસકી દિયત (જુરમાના) મેં ગુરહ યાની એક ગુલામ યા ઉસકી કીમત વાજિબ હોતી હૈ.

ઔર પેટસે બાહિર આનેકે વક્ત વો ઝિંદા થા ફિર મર ગયા તો પૂરી દિયત બડે આદમીકે બરાબર વાજિબ હોતી હૈ, ઔર ચાર માહસે પેહલે હમલ ગિરાના ભી બગૈર ઈઝતિરારી હાલતકે હરામ હૈ મગર પેહલી સૂરતકી નિસ્બત કમ હૈ ક્યૂંકે ઉસમેં કિસી ઝિંદા ઈન્સાનકા કતલે સરીહ નહીં હૈ.

(મઝહરી, મઆરિફુલ કુરઆન ૮ : ૬૮૩)

આજકલ ઝબ્તે તૌલીદ (બર્થ કંટ્રોલ) કે લિયે જો દવાએં યા ઈલાજ કિયે જાતે હૈં ઉનકા શરઈ હુકમ

કોઈ એસી સૂરત ઈખ્તિયાર કરના જિસસે હમલ કરાર ન પાએ, જૈસે આજકલ દુનિયામેં ઝબ્તે તૌલીદ (બર્થ કંટ્રોલ) કે નામસે ઉસકી સેકડોં સૂરતેં રાઈજ હો ગઈ હૈં. ઉસકો ભી રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને વાદે ખફી ફરમાયા હૈ યાની ખુફિયા તૌરસે બચ્ચેકો ઝિંદા દરગોર કરના. (યાની કબ્રમેં ઝિંદા દફન કર દેના).

(કમા રવાહુ મુસ્લિમ અન જુદામતહ બિન્તે વહબ)

ઔર બાઝ દૂસરી રિવાયતોંમેં જો અઝલ યાની ઐસી તદબીર કરના કે નુત્ફા રહમમેં ન જાએ ઉસ પર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી તરફસે સુકૂત (ચુપ રહેના) યા અદમે મમાનિઅત (મના ન કરના) મન્કૂલ હૈ. વો ઝરૂરતકે મવાકેઅકે સાથ મખ્સૂસ હૈ. વો ભી ઈસ તરહ કે હમેશાકે લિયે નસલ બંદ કરનેકી સૂરત ન બને. (મઝહરી)

આજકલ ઝબ્તે તૌલીદ (બર્થકંટ્રોલ) કે નામસે જો દવાએં યા ઈલાજ કિયે જાતે હૈં ઉનમેં બાઝ એૈસે ભી હૈં કે હમેશાકે લિયે સિલસિલએ નસલ વ ઔલાદ બંદ હો જાએ. ઉસકી કિસી હાલમેં ભી ઈજાઝત શરઅન નહીં હૈ. વલ્લાહુ આ'લમ.

(મઆરિફુલ કુરઆન ૮ : ૬૮૩)

દિલકી બીમારીકો દૂર કરનેકા નબવી નુસ્ખા

હઝરત સઅદ બિન અબી વક્કાસ (રદિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે મૈં બીમાર હુવા, મેરી ઈયાદતકો રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) તશરીફ લાએ, ઉનહોંને અપના હાથ મેરે કંધોંકે દરમિયાન રખ્ખા તો આપકે હાથકી ઠંડક મેરી સારી છાતીમેં ફૈલ ગઈ, ફિર ફરમાયાકે ઉસે દિલકા દૌરા પડા હૈ ઉસે હારિસ બિન કલદહકે પાસ લે જાઓ જો સકીફમેં મતબ (દવાખાના) કરતા હૈ, હકીમકો ચાહિયે કે વો મદીનાકી સાત અજવા ખજૂરેં ઘુઠલિયોં સમેત કૂટકર ઉસે ખિલા દે.

ફાઈદા : ખજૂરકે ફવાઈદકે બારેમેં યે હદીસ બડી અહમિયતકી હામિલ હૈ. ક્યૂંકે તિબ્બકી તારીખમેં યે પેહલા મૌકા હૈ કે કિસી મરીઝકે દિલકે દૌરાકી તશ્ખીસ (વીઝીટ) કી ગઈ. (મુસ્નદે અહમદ, અબૂ નઈમ, અબૂ દાઉદ)

દિલકી બીમારીકે લિયે મુજર્રબ નુસ્ખા

દિલ પર હાથ રખકર એકસો ગ્યારહ (૧૧૧) મરતબા સુબ્હાનલ્લાહિ વ બિહમ્દિહી પઢકર દમ કરે ઈન્શા અલ્લાહ ફાઈદા હોગા. બહોત મરતબા આઝમાયા ગયા હૈ.

હુઝૂર (સ.અ.વ.) પર દઅવતકે મૈદાનમેં હાલતકા ઉતાર ચડાવ

(૧) કભી આપ (સ.અ.વ.) કો કાબ કૌસૈનકી વુસ્અતોંમેં પહોંચાયા ગયા.

(૨) ઔર કભી અબૂ જહલકી જફાઓંકા નિશાના બનનેકે લિયે ભેજા ગયા.

(૩) કભી શાહિદ ઔર બશીરકા લકબ દિયા ગયા.

(૪) ઔર કભી શાઈર, મજનૂન ઔર સાહિરકે આવાઝે સુનવાએ ગયે.

(૫) કભી લૌ લાક લમા ખલક્તુલ્ અફ્લાક (અગર તુમહારી કદર વ મંઝિલત મંઝૂર ન હોતી તો હમ આલમકો પૈદા ન કરતે) કે ખિતાબસે નવાઝા ગયા.

(૬) ઔર કભી **વલૌ શિઅ્ના લબઅષ્ના ફી કુલ્લિ કર્યતિન્ નઝીરા** (અગર હમ ચાહેં તો તુમહારી તરહ હર હર ગાંવમેં એક પૈગમ્બર ભેજ દેં) ફરમા દિયા ગયા.

(૭) કભી તમામ ખઝાનોંકી કુંજિયાં આપકે હુજરેકે દરવાઝે પર ડાલ દી ગઈ.

(૮) ઔર કભી એક મુઠ્ઠી જવકે લિયે અબૂ શહમા યહૂદીકે દરવાઝે પર લે જાયા ગયા.

(મકતૂબાતે સુદ્દી સ. ૫૩૪)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કી છ નસીહતેં

(૧) જો આદમી ઝિયાદા હંસતા હૈ, ઉસકા રો'બ કમ હો જાતા હૈ.

(૨) જો મઝાક ઝિયાદા કરતા હૈ લોગ ઉસકો હલકા ઔર બે-હૈસિયત સમઝતે હૈં.

(૩) જો બાતેં ઝિયાદા કરતા હૈ ઉસકી લગઝિશેં ઝિયાદા હો જાતી હૈં.

(૪) જિસકી લગઝિશેં ઝિયાદા હો જાતી હૈં, ઉસકી હયા કમ હો જાતી હૈ.

(૫) જિસકી હયા કમ હો જાતી હૈ ઉસકી પરહેઝગારી કમ હો જાતી હૈ.

(૬) જિસકી પરહેઝગારી કમ હો જાતી હૈ ઉસકા દિલ મુરદા હો જાતા હૈ.

(હયાતુસ્સહાબા ૩ : ૫૬૨)

ચોરી ઔર શયતાની અસરાતસે હિફાઝત

સોનેસે પેહલે એક્કીસ (૨૧) મરતબા બિસ્મિલ્લાહ પઢે તો ચોરી, શયતાની અસરાત ઔર અચાનક મૌતસે મહેફૂઝ રહેગા.

ઝાલિમ પર ગલ્બા

કિસી ઝાલિમકે સામને પચાસ મરતબા બિસ્મિલ્લાહ પઢે તો અલ્લાહ તઆલા ઝાલિમકો મગલૂબ કરકે પઢનેવાલેકો ગાલિબ કરેંગે.

(ખઝાનએ આમાલ સ. ૮)

ગરીબી ઔર ખૂશહાલી

ગરીબી આતી હૈ સાત ચીઝોંકે કરનેસે :

(૧) જલ્દી જલ્દી નમાઝ પઢનેસે. (૨) ખડે હોકર પેશાબ કરનેસે.
(૩) પેશાબ કરનેકી જગહ વુઝૂ કરનેસે. (૪) ખડે હોકર પાની પીનેસે
(૫) મુંહસે ચિરાગ બુઝાનેસે. (૬) દાંતસે નાખુન કાટનેસે.
(૭) દામન યા આસ્તીનસે મુંહ સાફ કરનેસે.

ખૂશહાલી આતી હૈ સાત ચીઝોંકે કરનેસે :

(૧) કુરઆનકી તિલાવત કરનેસે. (૨) પાંચોં વક્તકી નમાઝ પઢનેસે.
(૩) ખુદાકા શુક્ર અદા કરનેસે. (૪) ગરીબોં ઔર મજબૂરોંકી મદદ કરનેસે.
(૫) ગુનાહોંસે મઆફી માંગનેસે. (૬) માં-બાપ ઔર રિશ્તેદારોંકે સાથ અચ્છા બરતાવ કરનેસે.

(૭) સુબહકે વક્ત સૂરએ યાસીન ઔર શામકે વક્ત સૂરએ વાકિઆ પઢનેસે. (તામીરે હયાત સ. ૨૩, ૨૫ સપ્ટેમ્બર સન ઈસવી ૨૦૦૦)

ઝહન ઔર હાફઝાકે લિયે

સાતસો છયાસી (૭૮૬) મરતબા બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્માનિર્રહીમ પાની પર દમ કરકે તુલૂએ આફતાબકે વક્ત પીએ તો ઝહન ખુલ જાએગા ઔર હાફઝા કવી હો જાએગા. ઈન્શા અલ્લાહ!

બરાએ હિફ્ઝ વ હાફઝા

(૧) સૂરએ અલમ નશ્રહ લિખકર પાનીમેં ઘોલકર પિલાના હિફ્ઝે કુરઆનકે લિયે ઔર ઈલ્મ હાસિલ કરનેકે લિયે ખાસ હૈ.

(૨) જિનકા હાફઝા કમઝોર હો વો સાત દિન તક ઈન આયાતે કરીમાકો રોટીકે ટુકડોં પર લિખકર ખા લિયા કરેં ઈસ તરહ કે હફતા (શનિવાર) કો યે આયત લિખકર ખાએ. **ફતઆલલ્લાહુલ્ મલિકુલ્ હક્કુ,** ઔર ઈતવારકે રોઝ યે લિખ્ખે : **રબ્બિ ઝિદ્‌ની ઈલ્મા,** પીરકે રોઝ યે લિખ્ખે : **સનુક્રિઉક ફલા તન્સા,**

મંગલકે રોઝ યે લિખ્ખે : ઈન્નહૂ યઅ્લમુલ્ જહ્ર વમા યખ્ફા, બુધકે રોઝ યે લિખ્ખે : લા તુહર્રિક્ બિહી લિસાનક લિતઅ્જલ બિહી, જુમે'રાતકે રોઝ યે લિખ્ખે ઈન્ન અલૈના જમ્અહુ વ કુરઆનહૂ, જુમ્આકો યે લિખ્ખે : ફઈઝા કરઅ્નાહુ ફત્તબિઅ્ કુરઆનહૂ, સુબહકે વક્ત બાવુઝૂ લિખકર ખિલાએં ઈન્શા અલ્લાહ હાફઝા કવી હોગા. (ફલાહે દારૈન, બહવાલા ખઝાનએ આમાલ સ. ૭૧)

ખવાસ સૂરએ ઝુહા (હુસૂલે મુલાઝિમતકે લિયે)

સૂરએ ઝુહાકો આમિલીનને પુર તાસીર માના હૈ. ઉસમેં નવ મકામ પર કાફ આયા હૈ. આપ નમાઝે ફજરકે બાદ વહીં બૈઠેં, યે સૂરએ પાક ઈસ તરહ પળ્હેં કે જબ કાફ આએ તો "યા કરીમુ" નવ મરતબા પળ્હેં, યે અમલ સિર્ફ નવ દિન કરેં મુલાઝિમત મિલેગી. અગર ખુદા નખ્વાસ્તા મુલાઝિમત ન મિલી તો યે અમલ અઠારહ (૧૮) મરતબા પળ્હેં, અગર ફિર ભી હાજત પૂરી ન હો તો સત્તાઈસ (૨૭) મરતબા પળ્હેં ઔર હર કાફ પર સત્તાઈસ મરતબા "યા કરીમુ" પળ્હેં. બફઝલે ખુદા શરતિયા મુલાઝિમત મિલ જાએગી.

(શરઈ ઈલાજ, બહવાલા ખઝાનએ આમાલ સ. ૧૧)

ઈમામ માલિક (રહ.) કા વાકિઆ

બાઝ હાસિદોંને ઈમામ માલિક (રહ.) કી સખ્ત મારપીટ કી, ખલીફએ વક્ત સઝા દેના ચાહતા થા, હઝરત ઈમામ માલિક (રહ.) ને સવારી પર સવાર હોકર શહેરમેં એલાન કિયા : મૈંને ઉન સબકો મઆફ કિયા, કિસીકો સઝા દેનેકા કોઈ હક નહીં.

ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ (રહ.) કા વાકિઆ

ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ (રહ.) કો ખલીફા કોડે લગવાતા. ઈમામ સાહબ હર રોઝ મઆફ કર દેતે, પૂછા ગયા ક્યૂં મઆફ કર દેતે હૈં? ફરમાયા મેરી વજહસે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે કિસી ઉમ્મતીકો કિયામતમેં અઝાબ હો ઉસમેં મેરા ક્યા ફાઈદા હૈ.

હઝરત ઈબ્રાહીમ બિન અદહમ (રહ.) કા વાકિઆ

હઝરત ઈબ્રાહીમ બિન અદહમ (રહ.) કો સિપાહીને જૂતે મારે, બાદમેં ઉસકો માલૂમ હુવા કે યે બહોત બડે બુઝુર્ગ હૈં. ઉસને મઆફી ચાહી, ફરમાયા દૂસરા જૂતા મારનેસે પેહલે પેહલા મઆફ કર દેતા થા, અકાબિરકે હાલાતસે તારીખ ભરી હુઈ હૈ.

હાલતે મર્ઝકી દુઆ

જો શખ્સ હાલતે મર્ઝમેં યે દુઆ ચાલીસ મરતબા પઢે, અગર મરા તો શહીદકે બરાબર સવાબ મિલેગા, ઔર અગર અચ્છા હો ગયા તો તમામ ગુનાહ બખ્શે જાવેંગે. **લા ઈલાહ ઈલ્લા અન્ત સુબ્હાનક ઈન્ની કુન્તુ મિનઝ્ઝાલિમીન.**

(ઉસ્વએ રસૂલે અકરમ સ.અ.વ. સ. ૫૭૮)

નંગે સરકી શહાદત કબૂલ નહીં

ઈસ્લામ બુલંદ અખ્લાક વ કિરદારકી તાલીમ દેતા હૈ. ઔર ઘટિયા અખ્લાક ઔર મઆશરતસે મના કરતા હૈ. નંગે સર બાઝારોં ઔર ગલિયોંમેં નિકલના ઈસ્લામકી નઝરમેં એક ઐસા ઐબ હૈ જો ઈન્સાની મુરુવ્વત વ શરાફતકે ખિલાફ હૈ. ઈસ લિયે હઝરાતે ફુકહાએ કિરામ ફરમાતે હૈં કે ઈસ્લામી અદાલત ઐસે શખ્સકી શહાદત કબૂલ નહીં કરેગી. મુસલમાનોંમેં નંગે સર ફિરનેકા રિવાજ અંગ્રેજી તેહઝીબ ઔર મઆશરતકી નક્કાલીસે પૈદા હુવા હૈ વરના ઈસ્લામી મઆશરતમેં નંગે સર ફિરનેકો ઐબ તસવ્વુર કિયા જાતા હૈ.

(ફતાવા રહીમિયા ૩ : ૨૨૪, આપકે મસાઈલ ૮ : ૪૭)

નમાઝકી બરકત

અતા અરઝકકો ઉનકી બીવીને દો દિરહમ દિયે કે ઉસકા આટા ખરીદકર લાવેં. જબ આપ બાઝારકો ચલે તો રાસ્તેમેં એક ગુલામકો દેખા કે ખડા રો રહા

હૈ. જબ ઉસસે વજહ પૂછી તો ઉસને કહા મુઝે મૌલાને દો દિરહમ દિયે થે સૌદેકે લિયે વો ખો ગયે, અબ વો મુઝે મારેગા. હઝરતને દોનોં દિરહમ ઉસે દે દિયે ઔર શામ તક નમાઝમેં મશ્ગૂલ રહે ઔર મુન્તઝિર થે કે કુછ મિલે મગર કુછ મયસ્સર ન હુવા. જબ શામ હુઈ તો અપને એક દોસ્ત બઢ્હઈ (સુથાર) કી દુકાન પર બૈઠ ગયે. ઉસને કહા યે ખૂરા લે જાઓ, તંદૂર (તન્નૂર) ગરમ કરનેકી ઝરૂરત હો તો કામ આએગા ઔર કુછ મેરે પાસ નહીં જો આપકી ખિદમત કરૂં. આપ વો ખૂરા એક થેલેમેં ડાલકર ઘરે તશરીફ લે ગયે ઔર દરવાઝે હીસે થેલા ઘરમેં ફેંકકર મસ્જિદ તશરીફ લે ગયે. ઔર નમાઝ પઢ્હકર બહોત દેર તક બૈઠે રહે તાકે ઘરવાલે સો જાએં ઔર ઉનસે મુખાસમત (ઝગડા) ન કરેં. ફિર ઘર આએ તો દેખા કે વો લોગ રોટી પકા રહે થે. ફરમાયા તુમ્હેં આટા કહાંસે મિલા? કેહને લગે વો હૈ જો આપ થેલેમેં લાએ થે, હમેશા ઉસી શખ્સસે ખરીદકર લાયા કીજિયે જિસસેં આજ ખરીદા હૈ, ફરમાયા ઈન્શા અલ્લાહ મૈં ઐસા હી કરૂંગા.

(રવઝુર્રિયાહીન સ. ૨૬૦)

બચ્ચોંકી બદતમીઝીકા સબબ ઔર ઉસકા ઈલાજ

બચ્ચોંકી બદતમીઝી ઔર નાફરમાનીકા સબબ ઉમૂમન વાલિદૈનકે ગુનાહ હોતે હૈં, અલ્લાહ તઆલાકે સાથ અપના મઆમલા દુરૂસ્ત કરેં ઔર તીન બાર સૂરએ ફાતિહા પાની પર દમ કરકે બચ્ચેકો પિલાયા કરેં.

(આપકે મસાઈલ ૭ : ૨૦૮)

તોહમતકી સઝા

ઝરકાની (શરહે મુઅત્તા ઈમામ માલિક રહ.) મેં એક બડા અજીબ વાકિઆ લિખ્ખા હૈ કે મદીના મુનવ્વરહકે ગિર્દો નવાહમેં (આસપાસમેં) એક ડેરે પર એક ઔરત ફૌત હો જાતી હૈ તો દૂસરી ઉસે ગુસલ દેને લગી, જો ગુસલ દે રહી થી જબ ઉસકા હાથ મરી હુઈ ઔરતકી રાન પર પહોંચા તો ઉસકી ઝબાનસે નિકલ ગયા મેરી બહેનો! (જો દો ચાર સાથ બૈઠી હુઈ થીં) યે જો ઔરત આજ મર ગઈ હૈ ઉસકે તો ફલાં આદમીકે સાથ ખરાબ તઅલ્લુકાત થે.

ગુસલ દેનેવાલી ઔરતને જબ યે કહા તો કુદરતકી તરફસે ગિરિફત (પકડ) આ ગઈ ઉસકા હાથ રાન પર ચિમટ ગયા. જિતના ખીંચતી હૈ વો જુદા નહીં હોતા, ઝોર લગાતી હૈ મગર રાન સાથ હી આતી હૈ. દેર લગ ગઈ, મય્યિતકે વારિસ કેહને લગે બીબી! જલ્દી ગુસલ દો, શામ હોનેવાલી હૈ, હમકો જનાઝા પઢ્હકર ઉસકો દફનાના ભી હૈ. વો કેહને લગી કે મૈં તો તુમહારે મુરદેકો છોડતી હૂં મગર વો મુઝે નહીં છોડતા, રાત પડ ગઈ મગર હાથ યૂંહી ચિમટા રહા, દિન આ ગયા ફિર હાથ ચિમટા રહા. અબ મુશ્કિલ બની તો ઉસકે વારિસ ઉલમાકે પાસ ગયે. એક મૌલવીસે પૂછતે હૈં મૌલવી સાહબ! એક ઔરત દૂસરી ઔરતકો ગુસલ દે રહી થી તો ઉસકા હાથ ઉસ મય્યિતકી રાનકે સાથ ચિમટા રહા અબ ક્યા કિયા જાએ? વો ફતવા દેતા હૈ કે છુરીસે ઉસકા હાથ કાટ દો! ગુસલ દેનેવાલી ઔરતકે વારિસ કેહને લગે હમ તો અપની ઔરતકો મા'ઝૂર કરના નહીં ચાહતે હમ ઉસકા હાથ નહીં કાટને દેંગે.

ઉનહોંને કહા ફલાં મૌલવીકે પાસ ચલેં. ઉસસે પૂછા તો કેહને લગા છુરી લેકર મરી હુઈ ઔરતકા ગોશ્ત કાટ દિયા જાએ, મગર ઉસકે વારિસોંને કહા કે હમ અપના મુરદા ખરાબ કરના નહીં ચાહતે. તીન દિન ઔર તીન રાત ઈસી તરહ ગુઝર ગયે. ગરમી ભી થી, ધૂપ ભી થી, બદબૂ પડને લગી, ગિર્દો નવાહકે (આસપાસકે) કઈ કઈ દેહાતોં તક ખબર પહોંચ ગઈ. ઉનહોંને સોચા કે યહાં મસ્અલા કોઈ હલ નહીં કર સકતા, ચલો મદીના મુનવ્વરહમેં, વહાં હઝરત ઈમામ માલિક (રહ.) ઉસ વક્ત કાઝીકી હૈસિયતમેં થે. વો હઝરત ઈમામ માલિક (રહ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હોકર કેહને લગે હઝરત! એક ઔરત મરી પડી થી દૂસરી ઉસે ગુસલ દે રહી થી ઉસકા હાથ ઉસકી રાનકે સાથ ચિમટ ગયા છૂટતા હી નહીં, તીન દિન હો ગયે ક્યા ફતવા હૈ?

ઈમામ માલિક (રહ.) ને ફરમાયા વહાં મુઝે લે ચલો, વહાં પહોંચે ઔર ચાદરકી આડમેં પરદેકે અંદર ખડે હોકર ગુસલ દેનેવાલી ઔરતસે પૂછા બીબી! જબ તેરા હાથ ચિમટા થા તો તૂને ઝબાનસે કોઈ બાત તો નહીં કહી થી? વો કેહને લગી મૈંને ઈતના કહા થા કે યે જો ઔરત મરી હૈ ઉસકે ફલાં મર્દકે સાથ નાજાઈઝ તઅલ્લુકાત થે.

ઈમામ માલિક (રહ.) ને પૂછા બીબી! જો તૂને તોહમત લગાઈ હૈ ક્યા ઉસકે ચાર ચશ્મદીદ (આંખોં દેખે) ગવાહ તેરે પાસ હૈં? કેહને લગી નહીં. ફિર

ફરમાયા : ક્યા ઈસ ઔરતને ખૂદ તેરે સામને અપને બારેમેં ઈકરારે જુર્મ કિયા થા? કેહને લગી નહીં. ફરમાયા : ફિર તૂને ક્યૂં તોહમત લગાઈ? ઉસને કહા મૈંને ઈસ લિયે કેહ દિયા થા કે વો ઘડા ઉઠાકર ઉસકે દરવાઝેસે ગુઝર રહી થી. યે સુનકર ઈમામ માલિક (રહ.) ને વહીં ખડે હોકર પૂરે કુરઆનમેં નઝર દૌડાઈ ફિર ફરમાને લગે. કુરઆને પાકમેં આતા હૈ. **વલ્લઝીન યરમૂનલ્ મુહ્સનાતિ ષુમ્મ લમ્ યઅ્તૂ બિઅર્બઅતિ શુહદાઅ ફજલિદૂહુમ ષમાનીન જલ્દતન** જો ઔરતોં પર નાજાઈઝ તોહમતેં લગા દેતે હૈં ફિર ઉનકે પાસ ચાર ગવાહ નહીં હોતે, ઉનકી સઝા હૈ કે ઉનકો અસ્સી (૮૦) કોડે મારે જાએ, તૂને એક મુરદા ઔરત પર તોહમત લગાઈ, તેરે પાસ કોઈ ગવાહ નહીં થા, મૈં વક્તકા કાઝીઉલ કુઝા હુકમ કરતા હૂં, જલ્લાદો! ઈસે મારના શુરૂ કર દો, જલ્લાદોંને ઉસે મારના શુરૂ કર દિયા. વો કોડે મારે જા રહે હૈં, સત્તર (૭૦) કોડે મારે મગર હાથ યૂંહી ચિમટા રહા. પિછત્તર (૭૫) કોડે મારે ગયે મગર હાથ ફિર ભી યૂંહી ચિમટા રહા, ઉનાસી (૭૯) કોડે મારે તો હાથ ફિર ભી ન છૂટા. જબ અસ્સીવાં (૮૦) કોડા લગા તો ઉસકા હાથ ખૂદ બખૂદ છૂટકર જુદા હો ગયા.

(મૌતકી તૈયારી સ. ૫૨, બુસ્તાનુલ મહદ્દિસીન)

સિલારહમીકે ફવાઈદ

હમારે આકા હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે :

(૧) સિલારહમીસે મુહબ્બત બઢ્હતી હૈ. (૨) માલ બઢ્હતા હૈ. (૩) ઉમર બઢ્હતી હૈ. (૪) રિઝકમેં કુશાદગી હોતી હૈ. (૫) આદમી બુરી મૌત નહીં મરતા. (૬) ઉસકી મુસીબતેં ઔર આફતેં ટલતી રેહતી હૈં. (૭) મુલ્કકી આબાદી ઔર સરસબ્ઝી બઢ્હતી હૈ. (૮) ગુનાહ મઆફ કિયે જાતે હૈં. (૯) નેકિયાં કબૂલ કી જાતી હૈં. (૧૦) જન્નતમેં જાનેકા ઈસ્તેહકાક હાસિલ હોતા હૈ. (૧૧) સિલારહમી કરનેવાલેસે અલ્લાહ અપના રિશ્તા જોડતા હૈ. (૧૨) જિસ કૌમમેં સિલારહમી કરનેવાલે હોતે હૈં ઉસ કૌમ પર અલ્લાહકી રહમત નાઝિલ હોતી હૈ.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા હૈ કે તુમ અપને નસબોંકો સીખો તાકે અપને રિશ્તેદારોંકો પહેચાનકર ઉનસે સિલારહમી કર સકો, ફરમાયા કે સિલારહમી કરનેસે મુહબ્બત બઢ્હતી હૈ, માલ બઢ્હતા હૈ ઔર મૌતકા વક્ત પીછે હટ જાતા હૈ. (યાની ઉમરમેં બરકત હોતી હૈ). (તિરમિઝી)

જો શખ્સ યે ચાહતા હૈ કે ઉસકે રિઝકમેં કુશાદગી હો ઔર ઉસકી ઉમર બઢ જાએ તો ઉસકો ચાહિયે કે વો અપને રિશ્તેદારોંસે સિલારહમી કરે.

(બુખારી વ મુસ્લિમ)

જો ચાહતા હૈ કે ઉસકી ઉમર બઢે ઔર ઉસકે રિઝકમેં કુશાદગી હો ઔર વો બુરી મૌત ન મરે તો ઉસકો લાઝિમ હૈ કે વો અલ્લાહસે ડરતા રહે ઔર અપને રિશ્તે નાતેવાલોંસે સુલૂક (અચ્છા બરતાવ) કરતા રહે.

(અત્તરગીબ વ ત્તરહીબ)

જો શખ્સ સદકા દેતા રેહતા હૈ ઔર અપને રિશ્તે નાતે વાલોંસે સુલૂક કરતા રેહતા હૈ ઉસકી ઉમરકો અલ્લાહ દરાઝ (લંબી) કરતા હૈ ઔર ઉસકો બુરી તરહ મરનેસે બચાતા હૈ. ઔર ઉસકી મુસીબતોં ઔર આફતોંકો દૂર કરતા રેહતા હૈ. (અત્તરગીબ વત્તરહીબ)

રહમ, ખુદાકી રહમતકી એક શાખ હૈ ઉસસે અલ્લાહને ફરમા દિયા હૈ કે જો તુઝસે રિશ્તે જોડ લેગા ઉસસે મૈં ભી રિશ્તા મિલાઉંગા. ઔર જો તેરે રિશ્તેકો તોડ દેગા ઉસકે રિશ્તેકો મૈં ભી તોડ દૂંગા. (બુખારી)

ફરમાયા કે અલ્લાહકી રહમત ઉસ કૌમ પર નાઝિલ નહીં હોતી જિસમેં ઐસા શખ્સ મૌજૂદ હો જો અપને રિશ્તે નાતોંકો તોડતા હો.

(શઅબુલ ઈમાન, બયહકી)

બગાવત ઔર કતઅ રહમીસે બઢકર કોઈ ગુનાહ ઉસકા વાજિબ કરનેવાલા નહીં કે ઉસકી સઝા દુનિયા હીમેં ફૌરન દી જાએ ઔર આખિરતમેં ભી ઉસ પર અઝાબ હો. (અત્તરગીબ વ ત્તરહીબ)

ફરમાયા કે જન્નતમેં વો શખ્સ ઘુસને ન પાએગા જો અપને રિશ્તે નાતોંકો તોડતા હો.. (બુખારી વ મુસ્લિમ)

હમારે હઝરત અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કહીં તશરીફ લે જા રહે થે, રાસ્તેમેં એક એ'રાબી (દેહાતી) ને આકર આપકી ઊંટનીકી નકીલ પકડ લી ઔર કહા કે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મુઝકો ઐસી બાત બતાઈયે જિસસે જન્નત મિલે ઔર દોઝખસે નજાત હો, આપને ફરમાયા કે તૂ એક અલ્લાહકી ઈબાદત કર ઔર ઉસકે સાથ કિસીકો શરીક મત કર, નમાઝ પઢ, ઝકાત દે, ઔર અપને રિશ્તે નાતેવાલોંસે અચ્છા સુલૂક કરતા રેહ, જબ વો ચલા ગયા તો આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે યે અગર મેરે હુકમકી તામીલ કરેગા તો

ઉસકો જન્નત મિલેગી. (બુખારી વ મુસ્લિમ)

આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કિસી એક કૌમસે મુલ્કકો આબાદ ફરમાતા હૈ ઔર ઉસકો દૌલતમંદ કરતા હૈ, ઔર કભી દુશ્મનીકી નઝરસે ઉનકો નહીં દેખતા, સહાબએ કિરામ (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! ઉસ કૌમ પર ઈતની મહેરબાની ક્યૂં હોતી હૈ? ફરમાયા કે રિશ્તે નાતેવાલોંકે સાથ અચ્છા સુલૂક કરનેસે ઉનકો યે મરતબા મિલતા હૈ. (અત્તરગીબ વ ત્તરહીબ)

ફરમાયા જો શખ્સ નરમ મિઝાજ હોતા હૈ ઉસકો દુનિયા વ આખિરતકી ખૂબિયાં મિલતી હૈં. ઔર અપને રિશ્તે નાતેવાલોંસે અચ્છા સુલૂક કરને ઔર પડોસિયોંસે મેલજોલ રખને ઔર આમ તૌરપર લોગોંસે ખૂશ ખુલ્કી બરતનેસે મુલ્ક સરસબ્ઝ ઔર આબાદ હોતે હૈં. ઔર ઐસા કરને વાલોંકી ઉમ્રેં બઢતી હૈં. (અત્તરગીબ વ ત્તરહીબ)

એક શખ્સને આકર અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મુઝસે એક બડા ગુનાહ હો ગયા હૈ મેરી તૌબા ક્યૂંકર કબૂલ હો સકતી હૈ?

આપ (સ.અ.વ.) ને પૂછા કે તેરી માં ઝિંદા હૈ? ઉસને કહા નહીં, ફરમાયા કે ખાલા (માસી) ઝિંદા હૈ? ઉસને કહા જી હાં! ફરમાયા કે તૂ ઉસકે સાથ હુસ્ને સુલૂક કર. (અત્તરગીબ વ ત્તરહીબ)

એક બાર સરકારે દો આલમ (સ.અ.વ.) ને મજમામેં યે ફરમાયા કે : જો શખ્સ રિશ્તેદારીકા પાસ વ લિહાઝ ન કરતા હો, વો હમારે પાસ ન બૈઠે, યે સુનકર એક શખ્સ ઉસ મજમાસે ઉઠા, ઔર અપની ખાલાકે ઘર ગયા જિસસે કુછ બિગાડ થા, વહાં જાકર ઉસને અપની ખાલાસે મઅઝિરત કી ઔર કુસૂર મઆફ કરાયા. ફિર આકર દરબારે નુબુવ્વતમેં શરીક હો ગયા. જબ વો વાપસ આ ગયા તો સરકારે દો આલમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે : ઉસ કૌમ પર અલ્લાહકી રહમત નહીં નાઝિલ હોતી જિસમેં ઐસા શખ્સ મૌજૂદ હો જો અપને રિશ્તેદારોંસે બિગાડ રખતા હો. (અત્તરગીબ વ ત્તરહીબ)

ફરમાયા : કે હર જુમ્આકી રાતમેં તમામ આદમિયોંકે અમલ ઔર ઈબાદતેં અલ્લાહકે દરબારમેં પેશ હોતી હૈં. જો શખ્સ અપને રિશ્તેદારોંસે બદસુલૂકી કરતા હૈ ઉસકા કોઈ અમલ કબૂલ નહીં હોતા. (અત્તરગીબ વ ત્તરહીબ)

સિલારહમીકા એક અજીબ કિસ્સા

એક મરતબા હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઔરતોંકો ખૈરાત કરનેકા હુકમ દિયા, ઔર ફરમાયા કે ઔર કુછ ન હો તો ઝેવર હીકો ખૈરાત કરેં, હઝરત ઝૈનબ (રદિ.) ને યે હુકમ સુનકર અપને ખાવિંદ હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) સે કહા કે તુમ જાકર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે પૂછો, અગર કુછ હરજ ન હો તો જો કુછ મુઝે ખૈરાત કરના હૈ વો મૈં તુમહીંકો દે દૂં, તુમ ભી તો મોહતાજ હો, હઝરત અબ્દલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) ને કહા કે ખૂદ તુમ જાકર પૂછો.

યે મસ્જિદે નબવીકે દરવાઝે પર હાઝિર હુઈ, વહાં દેખા કે એક બીબી ઔર ખડી થીં ઔર વો ભી ઈસી ઝરૂરતસે આઈ થીં, હૈબતકે (ડરકે) મારે ઉન દોનોંકો જુરઅત ન પડતી થી કે અંદર જાકર ખૂદ આં હઝરત (સ.અ.વ.) સે પૂછતીં. હઝરત બિલાલ (રદિ.) નિકલે તો ઉન દોનોંને કહા કે હઝરતસે જાકર કહો, દો ઔરતેં ખડી પૂછતી હૈં કે હમ લોગ અપને ખાવિંદોં ઔર યતીમ બચ્ચોં પર, જો હમારી ગોદમેં હોં, સદકા કર સકતે હૈં યા નહીં? બિલાલ (રદિ.) સે ચલતે ચલતે યે ભી કેહ દિયા કે તુમ યે ન કેહના કે હમ કૌન હૈં.

હઝરત બિલાલ (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા : આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કૌન પૂછતા હૈ? હઝરત બિલાલ (રદિ.) ને કહા એક કબીલએ અન્સારકી બીબી હૈ, ઔર એક ઝૈનબ (રદિ.). આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કૌન ઝૈનબ? ઉનહોંને કહા કે અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) કી બીવી. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : કેહ દો કે ઉનકો દોહરા સવાબ મિલેગા, કરાબતકી પાસદારીકા અલાહિદા ઔર સદકા કરનેકા અલાહિદા. (બુખારી વ મુસ્લિમ)

ઝિક્ર ઔર દુઆકે ફવાઈદ

જો શખ્સ હર છીંકકે વક્ત **અલ્હમ્દુલિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન અલા કુલ્લિ હાલિમ્ મા કાન** કહે તો દાઢ ઔર કાનકા દર્દ કભી ભી મહેસૂસ ન કરેગા.
(હિસ્ને હસીન, ઈબ્ને અબી શૈબહ સ. ૩૩૫)

હઝરત ઉમ્મે સલમા (રદિ.) જો અબૂ રાફેઅકી ઔલાદકી વાલિદા હૈં ઉનહોંને હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મુઝે ચંદ કલિમાત બતા દીજિયે મગર ઝિયાદા ન હોં. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા.

દસ મરતબા **અલ્લાહુ અકબર** કહો, અલ્લાહ તઆલા ફરમાએગા યે મેરે લિયે હૈં. ઔર દસ મરતબા **સુબ્હાનલ્લાહિ** કહો, અલ્લાહ તઆલા ફરમાએગા યે મેરે લિયે હૈ. ઔર કહો **અલ્લાહુમ્મગ્ફિરલી** : અય અલ્લાહ! મુઝે બખ્શ દે અલ્લાહ તઆલા ફરમાએગા મૈંને તુઝે બખ્શ દિયા. પસ તુમ ઉસકો દસ મરતબા કહો તો અલ્લાહ તઆલા હર મરતબા ફરમાએગા : મૈંને તુઝે બખ્શ દિયા.

(હિસ્ને હસીન, તબરાની અન અબી ઉમામહ રદિ. સ. ૪૦૭)

ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ ઈન કલિમાતકો યાની **સુબ્હાનલ્લાહિ વ બિહમ્દિહી સુબ્હાનલ્લાહિલ્ અઝીમ** કે સાથ **અસ્તગ્ફિરુલ્લાહલ્ અઝીમ વ અતૂબુ ઈલૈહિ** કહે તો યે કલિમાત ઈસ તરહ જિસ તરહ ઉસને કહે, લિખ લિયે જાતે હૈં. ફિર અર્શકે સાથ લટકા દિયે જાતે હૈં, ઔર કોઈ ગુનાહ જો ઉસને કિયા હો ઈન કલિમાતકો નહીં મિટાએગા. યહાં તક કે જબ વો અલ્લાહ તઆલાસે કિયામતકે રોઝ મિલેગા તો વો કલિમે ઈસ તરહ સર બ મોહર (સીલ કિયે હુએ) હોંગે જિસ તરહ ઉસને કહે થે.

(હિસ્ને હસીન, બઝ્ઝાર અન ઈબ્ને અબ્બાસ રદિ. સ. ૪૦૧)

હઝરત હસન બસરી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે હઝરત સમુરહ બિન જુન્દુબ (રદિ.) ને ફરમાયા કે મૈં તુમ્હેં એક ઐસી હદીસ ન સુનાઉં જો મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે કઈ મરતબા સુની, ઔર હઝરત અબૂબક્ર ઔર હઝરત ઉમર (રદિ.) સે ભી કઈ મરતબા સુની હૈ. મૈંને અર્ઝ કિયા ઝરૂર સુનાએં, હઝરત સમુરહ (રદિ.) ને ફરમાયા. જો શખ્સ સુબહ ઔર શામ :

(૧) **અલ્લાહુમ્મ અન્ત ખલક્તની** : અય અલ્લાહ! આપ હીને મુઝે પૈદા કિયા.

(૨) **વ અન્ત તહદીની** : ઔર આપ હી મુઝે હિદાયત દેનેવાલે હૈં.

(૩) **વ અન્ત તુત્ઈમુની** : ઔર આપ હી મુઝે ખિલાતે હૈં.

(૪) **વ અન્ત તસ્કીની** : ઔર આપ હી મુઝે પિલાતે હૈં.

(૫) **વ અન્ત તુમીતુની** : ઔર આપ હી મુઝે મારેંગે.

(૬) **વ અન્ત તુહયીની** : ઔર આપ હી મુઝે ઝિંદા કરેંગે.

પઢે તો જો અલ્લાહ તઆલાસે માંગેગા અલ્લાહ તઆલા ઝરૂર ઉસકો અતા ફરમાએંગે[1]

---

૧. રવાહુ તબરાની ફીલ ઔસત બ ઈસ્નાદે હસન, મજમઉઝ્ઝવાદ, મુન્તખબ અહાદીસે ઈલ્મ વ ઝિક્ર, દુઆ, સ. ૪૪૨

ઈબ્ને આદમકી હકીકત

જિસને અપને આપકો પહેચાના ઉસને અપને રબકો પહેચાના

અબૂ નઈમને હુલ્યહમેં હઝરત મુહમ્મદ બિન કઅબ કુરઝી (રદિ.) સે રિવાયત કિયા હૈ વો ફરમાતે હૈં કે મૈંને તૌરાતમેં પઢ્હા, યા ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કે મુસ્હફ (સહીફોં) મેં પઢ્હા તો ઉસમેં યે પાયા.

અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હૈ : અય ઈબ્ને આદમ! (આદમકે બેટે!) તૂને અદલ વ ઈન્સાફસે કામ ન લિયા. મૈંને તુઝે ઉસ વક્ત પૈદા કિયા જબકે તૂ કુછ ભી ન થા. ઔર તુઝે એક મોઅતદિલ વ મુનાસિબ ઈન્સાન બનાયા. ઔર તુઝકો મિટ્ટીકા ખુલાસા (યાની ગિઝા) સે બનાયા, ફિર મૈંને તુઝકો નુત્ફા બનાયા જો કે (એક મુદ્દતે મુઅય્યના તક) એક મહેફૂઝ મકામ (યાની રહમ) મેં રહા. ફિર મૈંને ઉસ નુત્ફાકો ખૂનકા લોથડા બના દિયા, ફિર મૈંને ઉસ ખૂનકે લોથડેકો (ગોશ્તકી) બોટી બના દિયા, ફિર મૈંને ઉસ બોટી (કે બાઝ અજઝા) કો હડ્ડિયાં બના દિયા. ફિર મૈંને ઉન હડ્ડિયોં પર ગોશ્ત ચઢ્હા દિયા. ફિર મૈંને (ઉસમેં રૂહ ડાલકર) ઉસકો એક દૂસરી હી (તરહકી) મખ્લૂક બના દિયા. અય ઈબ્ને આદમ! ક્યા યે સબ મેરે અલાવા ભી કોઈ કર સકતા હૈ? ફિર મૈંને આંતોંકો હુકમ દિયા કે ફેલ જાઓ, ઔર આ'ઝાકો હુકમ દિયા કે અલગ અલગ હો જાઓ, તો આંતેં અપની તંગ જગહકે બાદ કુશાદા હો ગઈ. ઔર આ'ઝા અપને આપસમેં ખલત મલત હો જાનેકે બાદ અલગ અલગ હો ગયે. ફિર રહમ પર મુકર્રર ફરિશ્તેકો મૈંને હુકમ દિયા કે તુમકો તુમહારી માં કે પેટસે નિકાલે, મૈંને તુઝકો બાઝૂકે નરમ પરોં પર નિકાલા, ફિર મૈં તેરી તરફ મુતવજ્જેહ હુવા તો તૂ એક કમઝોર મખ્લૂક થા. ન તો તેરે દાંત થે જિસસે તૂ કાટ સકતા, ઔર ન દાઢ થી જિસસે તૂ ચબા સકતા, મૈંને તેરે લિયે તેરી માં કે સીનેમેં એક રગ પૈદા કી જો તેરે લિયે ગરમિયોંમેં ઠંડા દૂધ નિકાલતી ઔર સરદિયોંમેં ગરમ દૂધ. ઔર ઉસકો તેરી ચમડી, ગોશ્ત, ખૂન ઔર રગોં (કી અફઝાઈશ વ પૈદાવાર) કા ઝરીઆ બનાયા. ફિર મૈંને તેરી માં કે દિલમેં તેરે લિયે રહમત ડાલી ઔર વાલિદકે દિલમેં મુહબ્બત પૈદા કી કે વો દોનોં મહેનત વ મશક્કત કરતે હૈં ઔર તેરી પરવરિશ કરતે હૈં ઔર તુઝે ગિઝા ફરાહમ કરતે હૈં ઔર જબ તક તુઝે ન સુલા દેં ખુદ નહીં સોતે.

અય ઈબ્ને આદમ! યે સબ મૈંને ઈસ લિયે નહીં કિયા કે તૂ ઈન સબ

ચીઝોંકા હકદાર થા, ઔર ન હી અપની કિસી ઝરૂરતકો પૂરા કરનેકે લિયે કિયા. અય ઈબ્ને આદમ! ફિર જબ તેરે દાંત (ચીઝોંકો) કાટને લગે ઔર તેરી દાઢ (સખ્ત ચીઝ) તોડને લગી તો મૈંને તુઝકો ગરમિયોંમેં ઉસકે મોસમી ફલ ખિલાએ ઔર સરદિયોંકે ફલ ઉનકે મોસમમેં, ફિર જબ તૂને જાન લિયા કે મૈં તેરા પાલનહાર હૂં તો તૂ મેરી નાફરમાની કરે ફિર મુઝે પુકારે તો મૈં કરીબ હૂં (તેરી) દુઆકો કબૂલ કરનેવાલા હૂં. તૂ મુઝે પુકાર કે મૈં બહોત બખ્શનેવાલા બહોત રહમ કરનેવાલા હૂં.

અલ્લાહ તઆલાકી તકસીમ પર રાઝી રેહનેમેં ઈન્સાનકી આફિયત હૈ

અય ઈબ્ને આદમ! મૈંને તુઝકો અપની ઈબાદતકે લિયે પૈદા કિયા તો તૂ લહવો લઅબમેં ન લગ, ઔર મૈંને તેરે રિઝકકો મુકદ્દર કર દિયા હૈ તો તૂ (ઉસકે હુસૂલમેં) મત થક, અગર તૂ મેરી તકસીમ પર રાઝી હો ગયા તો મેરી ઈઝ્ઝત વ જલાલકી કસમ! મૈં તેરે દિલ ઔર જિસ્મકો રાહત દૂંગા ઔર તૂ મેરે નઝદીક પસંદીદા બન જાએગા, ઔર અગર તૂ મેરી તકસીમ કરદા રિઝક પર રાઝી ન હુવા તો મૈં તુઝ પર દુનિયા મુસલ્લત કર દૂંગા ફિર તૂ ઐસા મારા મારા ફિરેગા જૈસે વેહશી જાનવર ફિરતે હૈં ઔર મેરી તકસીમસે ઝિયાદા તુઝે મિલેગા નહીં ઔર તૂ મેરે નઝદીક નાપસંદીદા બન જાએગા. તૌરાતમેં ઐસા હી હૈ.

ઝિમ્મેદારકો જાઈઝ હૈ કે અપના ફૈસલા દિલમેં રખકર હકીકતકો માલૂમ કરનેકે લિયે ઉસકે ખિલાફ કુછ કહે

મુસ્નદે અહમદમેં હૈ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ફરમાતે હૈં કે દો ઔરતેં થીં જિનકે સાથ ઉનકે દો બચ્ચે થે. ભેડિયા આકર એક બચ્ચેકો ઉઠા લે ગયા, અબ હર એક દૂસરેસે કેહને લગી કે તેરા બચ્ચા ગયા ઔર જો હૈ વો મેરા બચ્ચા હૈ,

આખિર યે કિસ્સા હઝરત દાઉદ (અલૈ.) કે સામને પેશ હુવા. આપને બડી ઔરતકો ડિગ્રી દે દી (ફૈસલા દિયા) કે યે બચ્ચા તેરા હૈ.

યે યહાંસે નિકલીં, રાસ્તેમેં હઝરત સુલેમાન (અલૈ.) ઘે આપને દોનોંકો બુલાયા ઔર ફરમાયા છુરી લાઓ મૈં ઈસ લડકેકે દો ટુકડે કરકે આધા આધા ઈન દોનોંકો દે દેતા હૂં, ઉસ પર બડી ખામોશ હો ગઈ, મિસ્કીન છોટીને હાય વાવેલા શુરૂ કર દી કે અલ્લાહ આપ પર રહમ કરે આપ ઐસા ન કીજિયે યે લડકા ઉસ બડીકા હૈ ઉસીકો દે દીજિયે. હઝરત સુલેમાન (અલૈ.) ઈસ મઆમલાકો સમઝ ગયે ઔર લડકા છોટી ઔરતકો દિલા દિયા.

(બુખારી વ મુસ્લિમ, તફસીર ઈબ્ને કસીર ૩ : ૩૮૭)

અહલે જન્નતકો કંગન પહેનાનેકી હિકમત

ઈન્નલ્લાહ યુદખિલુલ્લઝી-ન આમનૂ વ અમિલૂસ્સાલિહાતિ જન્નાતિન તજ્રી મિન્ તહ્તિહલ્ અન્હારુ યુહલ્લૌ-ન ફીહા મિન્ અસાવિર મિન્ ઝહબિન વ લુઅ્લુઅંવ્ વ લિબાસુહુમ ફીહા હરીર. (સૂરએ હજ આયત ૩૩)

અલ્લાહ તઆલા ઉન લોગોંકો જો ઈમાન લાએ ઔર ઉનહોંને નેક કામ કિયે જન્નતકે ઐસે બાગોંમેં દાખિલ કરેગા જિનકે નીચે નહેરેં જારી હોંગી. ઉનકો વહાં સોનેકે કંગન ઔર મોતી પહેનાએ જાએંગે ઔર પોશાક ઉનકી વહાં રેશમકી હોગી.

યહાં યે શુબહ હોતા હૈ કે કંગન હાથોંમેં પહેનના ઔરતોંકા કામ ઔર ઉનકા ઝેવર હૈ વો મરદોંકે લિયે મઅયૂબ (ઐબ) સમઝા જાતા હૈ

જવાબ : યે હૈ કે દુનિયાકે બાદશાહોંકી યે ઈમ્તિયાઝી શાન રહી હૈ કે સર પર તાજ ઔર હાથોંમેં કંગન ઈસ્તેમાલ કરતે થે જૈસાકે હદીસમેં હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને સુરાકા બિન માલિકકો જબકે વો મુસલમાન નહીં થે ઔર સફરે હિજરતમેં આપકો ગિરિફ્તાર કરનેકે લિયે તઆકુબમેં (પીછા કરનેમેં) નિકલે થે. જબ ઉનકા ઘોડા ખુદાકે હુકમસે ઝમીનમેં ધંસ ગયા ઔર ઉસને તૌબા કી તો આપ (સ.અ.વ.) કી દુઆસે ઘોડા ઝમીનસે નિકલ ગયા ઉસ વક્ત સુરાકા બિન માલિકસે વા'દા ફરમાયા થા કે કિસરા શાહે ફારિસકે કંગન માલે ગનીમતમેં મુસલમાનોંકે પાસ આએંગે વો તુમહેં દિયે જાએંગે, ઔર જબ હઝરત ફારૂકે

આ'ઝમ (રદિ.) કે ઝમાનેમેં ફારિસકા મુલ્ક ફતહ હુવા ઔર ઈરાનકે યે કંગન દૂસરે ગનીમતકે માલકે સાથ આએ તો સુરાકા બિન માલિકને મુતાલબા કિયા ઔર ઉનકો દે દિયે ગયે.

ખુલાસા યે હૈ કે જૈસે સર પર તાજ પહેનના આમ મરદોંકા રિવાજ નહીં, બલ્કે શાહી એઅઝાઝ હૈ ઈસી તરહ હાથોંમેં કંગન ભી શાહી એઅઝાઝ સમઝે જાતે હૈં ઈસ લિયે અહલે જન્નતકો કંગન પહેનાએ જાએંગે, કંગનકે મુતઅલ્લિક ઈસ આયતમેં ઔર સૂરએ ફાતિરમેં યે હૈ કે વો સોનેકે હોંગે, ઔર સૂરએ નિસાઅમેં યે કંગન ચાંદીકે બતલાએ ગયે હૈં ઈસ લિયે હઝરાતે મુફસ્સિરીનને ફરમાયા કે અહલે જન્નતકે હાથોંમેં તીન તરહકે કંગન પહેનાએ જાએંગે (૧) સોનેકા (૨) ચાંદીકા (૩) મોતિયોંકા, જૈસાકે ઈસ આયતમેં સોને ઔર મોતિયોંકા ઝિક્ર મૌજૂદ હૈ.

(મઆરિફુલ કુરઆન સ. ૨૩૮ પારા ૧૭)

જિન્નાતકી શરારતસે બચનેકા નબવી નુસ્ખા

ઈબ્ને અબી હાતિમમેં હૈ કે એક બીમાર શખ્સ જિસે કોઈ જિન સતા રહા થા, હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) કે પાસ આયા તો આપ (રદિ.) ને નીચેકી આયત પઢકર ઉસકે કાનમેં દમ કિયા.

અફહસિબ્તુમ અન્નમા ખલક્નાકુમ અબષંવ્ વ અન્નકુમ ઈલૈના લા તુર્જઊન, ફતઆલલ્લાહુલ્ મલિકુલ્ હક્કુ લા ઈલાહ ઈલ્લા હુવ રબ્બુલ્અર્શિલ્ કરીમ, વમંય્યદ્ઉ મઅલ્લાહિ ઈલાહન આખર લા બુરહાન લહુ બિહી ફઈન્નમા હિસાબુહૂ ઈન્દ રબ્બિહી ઈન્નહૂ લા યુફ્લિહુલ્ કાફિરૂન, વકુર્રબ્બિગ્ફિર્ વર્હમ વ અન્ત ખૈરુર્રાહિમીન. (સૂરએ મુઅમિનૂન આયત ૧૧૮)

વો અચ્છા હો ગયા. જબ નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે ઉસકા ઝિક્ર કિયા તો આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા અબ્દુલ્લાહ! તુમને ઉસકે કાનમેં ક્યા પઢા થા? આપ (રદિ.) ને બતલા દિયા તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, તુમને યે આયતેં ઉસકે કાનમેં પઢકર ઉસે જલા દિયા. વલ્લાહ! ઈન આયતોંકો અગર કોઈ બાઈમાન શખ્સ બિલ યકીન કિસી પહાડ પર પઢે તો વો ભી અપની જગહસે ટલ જાએ. (તફસીર ઈબ્ને કસીર ૩ : ૪૭૪)

સફરમેં નિકલકર સુબહ વ શામ મઝકૂરા દુઆ પઢ઼ે

અબૂ નઈમને રિવાયત નકલ કી હૈ કે હમેં રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને એક લશ્કરમેં ભેજા ઔર ફરમાયા કે હમ સુબહ વ શામ મઝકૂરા આયત તિલાવત ફરમાતે રહેં : **અફહસિબ્તુમ અન્નમા ખલક્નાકુમ અબષંવ્ વ અન્નકુમ ઈલૈના લા તુર્જઊન...** હમને બરાબર ઉસકી તિલાવત દોનોં વક્ત જારી રખ્ખી. અલ્હમ્દુલિલ્લાહ! હમ સલામતી ઔર ગનીમતકે સાથ વાપસ લૌટે.

ડૂબનેસે બચનેકા નબવી નુસ્ખા

હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ફરમાતે હૈં મેરી ઉમ્મતકા ડૂબનેસે બચાવકે લિયે કશ્તિયોંમેં સવાર હોનેકે વક્ત યે કેહના હૈ.

બિસ્મિલ્લાહિલ્ મલિકિલ્ હક્કિ વમા કદરૂલ્લાહ હક્ક કદરિહી વલ્અર્ઝુ જમીઅન્ કબ્ઝતુહૂ યૌમલ્ કિયામતિ વસ્સમાવાતુ મત્વિય્યાતુમ્ બિયમીનિહી, સુબ્હાનહૂ વ તઆલા અમ્મા યુશ્રિકૂન, બિસ્મિલ્લાહિ મજ્રેહા વ મુર્સાહા ઈન્ન રબ્બી લગફૂરુર્રહીમ.

(તફસીર ઈબ્ને કસીર ૩ : ૪૭૪, પારહ ૧૮ સૂરએ મૂઅમિનૂન)

કાતિલાને ઉસમાન (રદિ.) કે સામને હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન સલામકા દર્દભરા ખુત્બા

બગવીને અપની સનદકે સાથ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન સલામકા યે ખુત્બા નકલ કિયા હૈ. જો ઉનહોંને હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કે ખિલાફ હંગામાકે વક્ત દિયા થા. ખુત્બાકે અલ્ફાઝ યે હૈં : અલ્લાહકે ફરિશ્તે તુમહારે શહેરકે ગિર્દ ઈહાતા કિયે હુએ હિફાઝતમેં ઉસ વક્તસે મશ્ગૂલ હૈં જબસે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) મદીના તશરીફ ફરમા હુએ ઔર આજ તક યે સિલસિલા જારી હૈ.

ખુદાકી કસમ! અગર તુમને હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કો કતલ કર દિયા

તો યે ફરિશ્તે વાપસ ચલે જાવેંગે ઔર ફિર કભી ન લૌટેંગે, ખુદાકી કસમ! તુમમેંસે જો શખ્સ ઉનકો કતલ કર દેગા વો અલ્લાહકે સામને દસ્ત બુરીદા હાઝિર હોગા, ઉસકે હાથ ન હોંગે. ઔર સમઝ લો કે અલ્લાહકી તલવાર અબ ભી મયાનમેં હૈ.

ખુદાકી કસમ! અગર વો તલવાર મયાનસે નિકલ આઈ તો ફિર કભી મયાનમેં ન જાએગી. ક્યૂંકે જબ કોઈ નબી કતલ કિયા જાતા હૈ તો ઉસકે બદલેમેં સત્તર હઝાર (૭૦,૦૦૦) આદમી મારે જાતે હૈં, ઔર જબ કિસી ખલીફાકો કતલ કિયા જાતા હૈ. તો પૈંતીસ (૩૫૦૦૦) હઝાર આદમી મારે જાતે હૈં.

(મઝહરી)

ચુનાંચે હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કે કતલસે જો બાહમી ખૂનરેઝીકા સિલસિલા શુરૂ હુવા થા ઉમ્મતમેં ચલતા હી રહા હૈ. ઔર જૈસે અલ્લાહ તઆલાકી નેઅમતકી મુખાલિફત ઔર ઈસ્તિહકામે દીનકી મુખાલિફત ઔર નાશુક્રી કાતાલિાને હઝરત ઉસમાન (રદિ.) ને કી થી ઉનકે બાદ રવાફિઝ ઔર ખવારિજકી જમાઅતોંને ખુલફાએ રાશિદીનકી મુખાલિફતમેં ગિરોહ બના લિયે. ઈસી સિલસિલામેં હઝરત હુસૈન બિન અલી (રદિ.) કી શહાદતકા અઝીમ હાદસા પેશ આયા. (મઆરિફુલ કુરઆન ૬ : ૨૭, પારહ ૧૮ સૂરએ નૂર)

મસ્જિદકે પંદરહ આદાબ

(૧) અવ્વલ યે કે મસ્જિદમેં પહોંચને પર અગર કુછ લોગોંકો બૈઠા દેખે તો ઉનકો સલામ કરે, ઔર કોઈ ન હો તો **અસ્સલામુ અલૈના વ અલા ઈબાદિલ્લા હિસ્સાલિહીન** કહે, લેકિન યે ઈસ સૂરતમેં હૈ જબકે મસ્જિદકે હાઝિરીન નફલી નમાઝ યા તિલાવત વ તસ્બીહ વગૈરહમેં મશ્ગૂલ ન હોં, વરના ઉનકો સલામ કરના દુરૂસ્ત નહીં.

(૨) દૂસરે યે કે મસ્જિદમેં દાખિલ હોકર બૈઠનેસે પેહલે દો રકાત તહિય્યતુલ મસ્જિદકો પઢે, યે ભી જબ હૈ કે ઉસ વક્ત નમાઝ પઢના મકરૂહ ન હો. મસલન ઐન આફતાબકે તુલૂઅ યા ગુરૂબ યા ઉસ્તુવાએ નિસ્ફુન્નહાર (ઝવાલ) કા વક્ત ન હો.

(૩) તીસરે યે કે મસ્જિદમેં ખરીદો ફરોખ્ત ન કરે.

(૪) ચોથે યે કે વહાં તીર ઔર તલવાર ન નિકાલે.

(૫) પાંચવેં યે કે મસ્જિદમેં અપની ગુમશુદા ચીઝ તલાશ કરનેકા એલાન ન કરે.

(૬) છઠે યે કે મસ્જિદમેં આવાઝ બુલંદ ન કરે.

(૭) સાતવેં યે કે વહાં દુનિયાકી બાતેં ન કરે.

(૮) આઠવેં યે કે મસ્જિદમેં બૈઠનેકી જગહમેં કિસીસે ઝગડા ન કરે.

(૯) નવવેં યે કે જહાં સફમેં પૂરી જગહ ન હો વહાં ઘુસકર લોગોં પર તંગી પૈદા ન કરે.

(૧૦) દસવેં યે કે કિસી નમાઝ પઢને વાલેકે આગેસે ન ગુઝરે.

(૧૧) ગ્યારહવેં યે કે અપને બદનકે કિસી હિસ્સેસે ખેલ ન કરે.

(૧૨) બારહવેં યે કે અપની ઉન્ગલિયાં ન ચટખાએ.

(૧૩) તેરહવેં યે કે મસ્જિદમેં થૂકને, નાક સાફ કરનેસે પરહેઝ કરે.

(૧૪) ચૌદહવેં યે કે નજાસતસે પાક વ સાફ રહે, ઔર કિસી છોટે બચ્ચે યા મજનૂનકો સાથ ન લે જાએ.

(૧૫) પંદરહવેં યે કે વહાં કસરતસે ઝિકુલ્લાહમેં મશ્ગૂલ રહે. કરતબીને યે પંદરહ આદાબ લિખનેકે બાદ ફરમાયા હૈ કે જિસને યે કામ કર લિયે ઉસને મસ્જિદકા હક અદા કિયા ઔર મસ્જિદ ઉસકે લિયે હિર્ઝ વ અમાનકી જગહ બન ગઈ. (મઆરિફુલ કુરઆન ૬ : ૪૧૬, પારહ ૧૮ સૂરએ નૂર)

જો મકાનાત ઝિકુલ્લાહ, તાલીમે કુરઆન ઔર તાલીમે દીનકે લિયે મખ્સૂસ હોં વો ભી મસ્જિદકે હુકમમેં હૈં

તફસીર બહરે મુહીતમેં અબૂ હય્યાનને ફરમાયા કે ફી બુયૂતિનકા લફઝ કુરઆનમેં આમ હૈ જિસ તરહ મસાજિદ ઉસમેં દાખિલ હૈં ઈસી તરહ વો મકાનાત જો ખાસ તાલીમે કુરઆન, તાલીમે દીન, યા વઅઝ વ નસીહત યા ઝિક્ર વ શુગલકે લિયે બનાએ ગયે હોં, જૈસે મદારિસ ઔર ખાનકાહેં વો ભી ઈસ હુકમમેં દાખિલ હૈં ઉનકા ભી અદબ વ એહતિરામ ઝરૂરી હૈ.

(મઆરિફુલ કુરઆન ૬ : ૪૧૭, પારહ ૧૮ સૂરએ નૂર)

-રફએ મસાજિદકે મા'ના

અઝિનલ્લાહુ અન્ તુરફઅ : અલ્લાહ તઆલાને ઈજાઝત દી હૈ મસ્જિદોંકો બુલંદ કરનેકી. ઈજાઝત દેનેસે મુરાદ ઉસકા હુકમ કરના હૈ ઔર બુલંદ કરનેસે મુરાદ ઉનકી તાઝીમ કરના. હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ને ફરમાયા કે : બુલંદ કરનેકે હુકમમેં અલ્લાહ તઆલાને મસ્જિદોંમેં લગ્વ કામ કરને ઔર લગ્વ કલામ (બેકાર બાત) કરનેસે મના ફરમાયા હૈ. (ઈબ્ને કસીર)

ઈકરમા વ મુજાહિદ (રહ), અઈમ્મએ તફસીરને ફરમાયા કે રફઅસે મુરાદ મસ્જિદકા બનાના હૈ. જૈસે બનાએ કા'બાકે મુતઅલ્લિક કુરઆનમેં આયા હૈ. **વ ઈઝ્ યરફઉ ઈબ્રાહીમુલ્ કવાઈ-દ મિનલ્ બૈતિ** કે ઉસમેં રફએ કવાઈદસે મુરાદ બનાએ કવાઈદ હૈ. ઔર હઝરત હસન બસરી (રહ.) ને ફરમાયા કે રફએ મસાજિદસે મુરાદ ઉનકી તાઝીમ વ એહતિરામ ઔર ઉનકો નજાસતોં ઔર ગંદી ચીઝોંસે પાક રખના હૈ, જૈસાકે હદીસમેં આયા હૈ કે મસ્જિદમેં જબ કોઈ નજાસત (નાપાકી) લાઈ જાએ તો મસ્જિદ ઉસસે ઈસ તરહ સિમટતી હૈ જૈસે ઈન્સાનકી ખાલ આગસે.

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જિસ શખ્સને મસ્જિદમેંસે નાપાકી ઔર ગંદગી ઔર ઈઝાકી (તકલીફદેહ) ચીઝકો નિકાલ દિયા અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે જન્નતમેં ઘર બનાવેંગે. (ઈબ્ને માજા)

ઔર હઝરત આઈશા સિદ્દીકા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને હમેં હુકમ દિયા હમ અપને ઘરોંમેં ભી મસ્જિદેં યાની નમાઝ પઢનેકી મખ્સૂસ જગહેં બનાએં ઔર ઉનકો પાક સાફ રખનેકા એહતિમામ કરેં. (કરતબી)

ઔર અસલ બાત યે હૈ કે લફઝ (**તુરફઅ**) મેં મસ્જિદોંકા બનાના ભી દાખિલ હૈ ઔર ઉનકી તાઝીમ વ તકરીમ ઔર પાક વ સાફ રખના ભી, પાક વ સાફ રખનેમેં યે ભી દાખિલ હૈ કે હર નજાસત ઔર ગંદગીસે પાક રખ્ખેં, ઔર યે ભી દાખિલ હૈ કે ઉનકો હર બદબૂકી ચીઝસે પાક રખ્ખેં. ઈસી લિયે રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને લેહસન યા પ્યાઝ ખાકર બગૈર મુંહ સાફ કિયે હુએ મસ્જિદમેં આનેસે મના ફરમાયા હૈ. જો આમ કુતુબે હદીસમેં મઅરૂફ હૈ, સીગરેટ, હુક્કા

તંબાકૂકા પાન ખાકર મસ્જિદમેં જાના ભી ઈસી હુકમમેં હૈ. મસ્જિદમેં મિટ્ટીકા તેલ (કેરોસીન) જલાના, જિસમેં બદબૂ હોતી હૈ વો ભી ઈસી હુકમમેં હૈ.

સહીહ મુસ્લિમમેં હઝરત ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ ફરમાયા કે મૈંને દેખા હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) જિસ શખ્સકે મુંહસે લેહસન યા પ્યાઝકી બદબૂ મહેસૂસ ફરમાતે થે ઉસકો મસ્જિદસે નિકાલકર બકીઅમેં ભેજ દેતે થે, ઔર ફરમાતે થે કે જિસકો લેહસન પ્યાઝ ખાને હી હોં તો ઉનકો ખૂબ અચ્છી તરહ પકાકર ખાએ કે ઉનકી બદબૂ મારી જાએ.

હઝરાતે ફુકહા (રહ.) ને ઈસ હદીસસે ઈસ્તિદલાલ કરકે ફરમાયા કે જિસ શખ્સકો કોઈ ઐસી બીમારી હો કે ઉસકે પાસ ખડે હોનેવાલોંકો ઉસસે તકલીફ પહોંચે ઉસકો ભી મસ્જિદસે હટાયા જા સકતા હૈ, ઉસકો ખૂદ ચાહિયે કે જબ ઐસી બીમારીમેં હૈ તો નમાઝ ઘરમેં પઢે.

(મઆરિફુલ કુરઆન ૬ : ૪૧૪, પારહ ૧૮ સૂરએ નૂર)

રફએ મસાજિદકા મફહૂમ

રફએ મસાજિદકા મફહૂમ જમહૂર સહાબા વ તાબિઈનકે નઝદીક યેહી હૈ કે મસ્જિદેં બનાઈ જાએં ઔર ઉનકો હર બુરી ચીઝસે પાક સાફ રખ્ખા જાએ, બાઝ હઝરાતને ઉસમેં મસ્જિદોંકી ઝાહિરી શાન વ શૌકત ઔર તામીરી બુલંદીકો ભી દાખિલ કરાર દિયા હૈ.

હઝરત ઉસમાન (રદિ.) ને મસ્જિદે નબવીકી તામીર સાલકી લકડીસે શાનદાર બનાઈ થી. ઔર હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) ને મસ્જિદે નબવીમેં નકશો નિગાર ઔર તામીરી ખૂબસૂરતીકા કાફી એહતિમામ કરવાયા થા, ઔર યે ઝમાના અજલ્લએ (બળે) સહાબાકા થા, કિસીને ઉનકે ફેઅલ પર ઈન્કાર નહીં કિયા. ઔર બાદકે બાદશાહોંને તો મસ્જિદોંકી તામીરાતમેં બડે માલ ખર્ચ કિયે હૈં, વલીદ બિન અબ્દુલ મલિકને અપને ઝમાનએ ખિલાફતમેં દમિશ્કકી જામેઅ મસ્જિદકી તામીર વ તઝયીન (ઝીનત) પર પૂરે મુલ્કે શામકી સાલાના આમ્દનીસે તીન ગુના ઝિયાદા માલ ખર્ચ કિયા, ઉનકી બનાઈ હુઈ મસ્જિદ આજ તક કાઈમ હૈ.

ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા (રહ.) કે નઝદીક અગર નામ વ નમૂદ

(દિખલાવા) ઔર શોહરતકે લિયે ન હો, અલ્લાહકે નામ ઔર અલ્લાહકે ઘરકી તાઝીમકી નિય્યતસે કોઈ શખ્સ મસ્જિદકી તામીર શાનદાર, બુલંદ વ મુસ્તહકમ (મઝબૂત) ઔર ખૂબસૂરત બનાએ તો કોઈ મમાનિઅત નહીં બલ્કે ઉમ્મીદ સવાબકી હૈ. (મઆરિફુલ કુરઆન ૬ : ૪૧૫, પારહ ૧૮ સૂરએ નૂર)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કા બુળ્હિયાકી નસીહતસે રોના

હઝરત ઉમર (રદિ.) એક મરતબા ચંદ સહાબાકી જમાઅતકે સાથ બડે ઝરૂરી કામસે તશરીફ લે જા રહે થે, રાસ્તેમેં એક બુળ્હિયાં મિલી જિનકી કમર મુબારક ભી ઝુક ગઈ થી ઔર લાઠીકે સહારેસે આહિસ્તા આહિસ્તા ચલ રહી થીં. હઝરત ઉમર (રદિ.) સે ફરમાયા : કિફ યા ઉમર! ઉમર ઠહેર જા! કહાં લપકા જા રહા હૈ? હઝરત ઉમર (રદિ.) ઠહેર ગયે ઔર બુળ્હિયા લાઠીકે સહારે સીધી ખડી હો ગઈ, ઔર ફરમાયા : અય ઉમર! મેરે સામને તેરે ઉપર તીન દૌર ગુઝર ચુકે હૈં.

એક દૌર તો વો થા કે તૂ સખ્ત ગરમીકે ઝમાનેમેં ઊંટ ચરાયા કરતા થા, ઔર ઊંટ ભી ચરાને નહીં આતે થે, સુબહસે શામ તક હઝરત ઉમર (રદિ.) ઊંટ ચરાકર આતે તો ખત્તાબકી માર પડતી થી કે ઊંટોંકો અચ્છી તરહ ચરાકર ક્યૂં નહીં લાયા? (ઉનકી બહેન ઉમરકો યે કેહતી થી કે ઉમર તુઝસે તો ફલી નહીં ફૂટતી) તો ઈસ બુળ્હિયાને કહા કે તૂ ઊંટ ચરાયા કરતા થા ઔર તેરે સર પર ટાટકા કમ્બલકા ટુકડા હોતા થા ઔર હાથમેં પત્તે ઝાડનેકા આંકડા હોતા થા.

દૂસરા દૌર વો આયા કે લોગોંને તુઝે ઉમૈર કેહના શુરૂ કિયા, ઈસ લિયે કે અબૂ જહલકા નામ ભી ઉમર થા. ઉસકી તરફસે પાબંદી થી કે મેરે નામ પર નામ ન રખ્ખા જાએ, ઘરવાલોંને હઝરત ઉમર (રદિ.) કે નામમેં તસ્ગીર કરકે ઉમૈર કેહના શુરૂ કર દિયા થા. સન હિ. ૨ મેં ગઝવએ બદર હુવા. ઔર ઉસમેં અબૂ જહલ મારા ગયા ઉસ વક્ત તક ઉનકો ઉમૈર હી કહા જાતા થા.

બુળ્હિયાને કહા કે અબ તીસરા દૌર યે હૈ કે તુઝે ન કોઈ ઉમૈર કેહતા હૈ ન ઉમર, બલ્કે અમીરૂલ મુઅમિનીન કેહકર પુકારતે હૈં. ઈસ તમ્હીદકે બાદ બુળ્હિયાને કહા. **ઈત્તકિલ્લાહ તઆલા ફીર્રઈય્યતિ :** રિઆયાકે બારેમેં અલ્લાહસે ડરતે રેહના.

અમીરૂલ મુઅમિનીન બનના આસાન હૈ મગર હક વાલેકા હક અદા કરના મુશ્કિલ હૈ, કલ હુકૂકકે બારેમેં બાઝપુર્સ હોગી લિહાઝા હર હક વાલેકા હક અદા કરો. ઉમર (રદિ.) ઝારો કતાર રો રહે હૈં યહાં તક કે દાઢી મુબારકસે ટપટપ આંસૂ ગિર રહે હૈં. સહાબા જો સાથ થે ઉનહોંને બુઢિયાકી તરફ ઈશારા કિયા કે બસ તશરીફ લે જાઓ. હઝરત ઉમર (રદિ.) કે રોનેકી વજહસે ઝબાન ભી ન ઉઠ સકી ઈશારાસે હી મના ફરમા દિયા કે ઉનકો ફરમાને દો જો ફરમા રહી હૈં, જબ વો ચલી ગઈ તબ સહાબામેંસે કિસીને પૂછા : કે યે બુઢિયા કૌન થી? જિસને આપકા ઈતના વક્ત ઝાએઅ કિયા :

હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા કે અગર યે સારી રાત ખડી રેહતીં તો ઉમર યહાંસે સરકનેવાલા નહીં થા બજુઝ ફજરકી નમાઝકે, યે બીબી સાહિબા ખૌલા બિન્તે સઅલબા હૈં જિનકી બાતકી શુનવાઈ સાતવેં આસમાનકે ઉપર હુઈ ઔર હક તઆલાને ઈરશાદ ફરમાયા :

કદ સમિઅલ્લાહુ કૌલલ્લતી તુજાદિલુક ફી ઝૌજિહા વ તશ્તકી ઈલલ્લાહ

બિલ યકીન અલ્લાહને ઉસ ઔરતકી બાત સુન લી જો આપસે અપને શૌહરકે બારેમેં ઝગડ રહી થી ઔર અલ્લાહકે આગે ઝીંક રહી થી (શિકાયત કર રહી થી).

ફરમાયા : ઉમરકી ક્યા મજાલ થી કે ઉનકી બાત ન સુને જિનકી બાત સાતવેં આસમાનકે ઉપર સુની ગઈ. (ઈસ્લામમેં અમાનતદારીકી હૈસિયત ઔર મકામ સ. ૧૮, વઅઝ : હઝરત મૌલાના મુફતી ઈફતિખારુલ હસન સાહબ)

હઝરત યહયા ઉન્દુલસીકી અમાનતદારી

યહયા ઉન્દુલસી (ઉન્દુલસ જો કિસી વક્તમેં ઈલ્મ વ ફનકા, ખુસૂસિયતસે ઈલ્મે હદીસકા મરકઝ થા. હાફિઝ ઈબ્ને અબ્દુલ બર ઔર અલ્લામા હુમૈદી ઔર શેખ અકબર જૈસી શખ્સિય્યતેં વહાંકી મિટ્ટીસે પૈદા હુઈ) હદીસે પાકકા દર્સ દેતે થે ઔર બેશુમાર લોગ ઉનસે ફાઈદા હાસિલ કરતે થે.

એક દિન હઝરત યહયાને પઢાનેકી લંબી છુટ્ટી કર દી, તલબાને માલૂમ કિયા કે હઝરત! ઈતની લંબી છુટ્ટી જિસકી મુદ્દત ભી મુતઅય્યન નહીં કિસ બિના પર કી ગઈ, ફરમાયા મુઝે આફ્રિકાકે આખરી કિનારે પર કૈરવાન જાના હૈ, અર્ઝ

કિયા કે હઝરત ક્યૂં? વહાં જાના બડા હી મુશ્કિલ હૈ બડે બડે બન (વન-જંગલ) હૈં, ઔર ઝહરીલે જાનવર, ફરમાયા કે એક બક્કાલ (બનિયા) યાની લાલકે મેરી તરફ સાડે તીન આને યાની એક દિરહમ હૈ. ઉનકે અદા કરનેકે લિયે જા રહા હૂં.

લોગોંને અર્ઝ કિયા કે હઝરત એક દિરહમ હી તો હૈ? ફરમાયા મુઝે એક હદીસ પહોંચી હૈ ઔર ફિર અપની સનદકે સાથ હદીસ પઢી કે એક લાખ, એક લાખ, એક લાખ, એક લાખ, એક લાખ, એક લાખ યાની છ લાખકા નફલી સદકા કરનેમેં ઈતના સવાબ નહીં જિતના એક દિરહમ હક વાલેકા અદા કરનેકા સવાબ હૈ. અલ્લાહ તઆલા હમેં ભી હુકૂક અદા કરનેવાલે બનાએ, ઔર જિન લોગોંને હુકૂક અદા કિયે હૈં ઉનકે સદકા ઔર તુફૈલમેં હમેં ભી ઈમાનકે તકાઝોંકો પૂરા કરનેવાલા બના દે. આમીન! **અલ્લાહુમ્મ આમીન.**

(ઈસ્લામમેં અમાનતદારીકી હૈસિયત ઔર મકામ સ. ૩૦, વઅઝ : હઝરત મૌલાના મુફતી ઈફતિખારુલ હસન સાહબ)

એક હઝાર જિલ્દોંવાલી તફસીર

એક તફસીર **"હદાઈકુ ઝાત બહ્‌જતિન"** એક હઝાર જિલ્દોંમેં થી અબ ઉસકા વુજૂદ બાકી નહીં. પચ્ચીસ જિલ્દોંમેં સૂરએ ફાતિહાકી તફસીર થી ઔર પાંચ જિલ્દોંમેં બિસ્મિલ્લાહકી તફસીર થી. (ઈલ્મ કૈસે હાસિલ કિયા જાતા હૈ? સ. ૫૨૦, વઅઝ : હઝરત મૌલાના મુફતી ઈફતિખારુલ હસન સાહબ)

અત્તહિય્યાત સીખનેકે લિયે એક મહીનાકા સફર

ઈસી હદાઈકકે મુકદ્દમામેં એક વાકિઆ રિવાયત કરકે નકલ કિયા હૈ કોઈ હવાલા યા કોઈ તખરીજ ઉસકી નહીં ફરમાઈ, એક શખ્સ હઝરત ઉમર (રદિ.) કે દૌરે ખિલાફતમેં મુલ્કે શામસે મદીના તય્યિબહ હાઝિર હુએ, સત્તર યા અસ્સી સાલ ઉનકી ઉમર થી. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને દેખા : ધૂપમેં સફર કરનેકી વજહસે બિલકુલ સિયાહ ફામ (કાલે) હો ગયે હૈં, ઝમીનકા રંગ ઉનકી રંગતસે ઝિયાદા સાફ હૈ, બાલ બઢે હુએ હૈં, હઝરત ઉમર (રદિ.) ને પૂછા કે કૈસે તશરીફ લાએ? ઈસ ઝઈફ ઔર બુઢાપેમેં આપને ઈતના લંબા સફર ક્યૂં કિયા? બુઢે મિયાંને કહા અત્તહિય્યાત સીખનેકે લિયે આયા હૂં. ઈતની બાત સુનકર હઝરત ઉમર

(રદિ.) ઐસે રોએ કે સાહિબે હદાઈકકે અલ્ફાઝ હૈં : **હત્તબ્તલ્લત્ લિહ્યતુહુ** ઈતના રોએ ક દાઢી મુબારક તર હો ગઈ ઔર ટપટપ આંસૂ ગિરને લગે, દેર તક રોતે રહે, ઔર ફિર કસમ ખાકર ફરમાયા : કસમ હૈ ઉસ ઝાતે આલીકી જિસકે કબ્ઝેમેં મેરી જાન હૈ તુમહેં અઝાબ નહીં દિયા જાએગા, ક્યૂં? દીનકી એક બાત સુનને ઔર સીખનેકે લિયે ઉનહોંને અપને ઘરકો છોડા ઔર ઊંટકી પીઠકે ઉપર ઉનહોંને વક્ત ગુઝારા.

તશહ્હુદ સીખનેકે લિયે સફરકી વજહ

સવાલ યે પૈદા હોતા હૈ કે મુલ્કે શામમેં હઝરત ઉમર (રદિ.) કે ઝમાનેમેં યે ઈન્તિઝામ નહીં થા કે કોઈ કિસીકો નમાઝ સિખા સકે? જવાબ યે હૈ કે ઈન્તિઝામ થા, બડે બડે સહાબા (રદિ.) વહાં મૌજૂદ થે તો ફિર ક્યા વજહ હૈ કે ઉનહોંને મુલ્કે શામસે મદીના તય્યિબાકા સફર કિયા?

તશહ્હુદ નકલ કરનેવાલે સહાબા

ઉસકી વજહ હૈ કે **અત્તહિય્યાત** કે નકલ કરનેવાલે ચોબીસ સહાબએ કિરામ (રદિ.) હૈં. અહાદીસમેં ગૌર કરનેસે માલૂમ હોતા હૈ કે સેગોંમેં ઔર અલ્ફાઝમેં જુઝવી ઈખ્તિલાફ હૈ. કહીં તો હૈ **બિસ્મિલ્લાહિ વ અલા બરકતિલ્લાહિ.** કહીં હૈ **શહિદ્તુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વ શહિદ્તુ અન્ન મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહિ** ગર્ઝ કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કી અત્તહિય્યાત ઔર હૈ. હઝરત આઈશા (રદિ.) કી અત્તહિય્યાત ઔર હૈ, ઔર હઝરત જાબિર (રદિ.) કી અત્તહિય્યાત ઔર હૈ, હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) કી અત્તહિય્યાત ઔર હૈ. ઈસી તરહ ચોબીસ સહાબા અત્તહિય્યાત નકલ કરનેવાલે હૈં. લેકિન હમારે ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) ને હઝરત ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) વાલી અત્તહિય્યાત ઈખ્તિયાર ફરમાઈ હૈ. ઔર ઈસ તરજીહકી બાઈસ વુજૂહાત શુર્રાહે હદીસને બયાન ફરમાઈ હૈં. ઈનાયા, ફતહુલ કદીર ઔર ફિકહકી મુખ્તલિફ કિતાબોંમેં ઈન વજૂહાતકી તફસીલ બયાન કી ગઈ હૈ, ઉનમેંસે એક વજહ યે હૈ કે વો બડે મિયાં ઈસ લિયે સફર કરકે આએ થે, તાકે યે માલૂમ કરેં કે અહલે મદીનાકા અમલ કૌનસી અત્તહિય્યાતકા હૈ? ક્યૂંકે મદીના પાકમેં અભી વો સહાબા

ભી મૌજૂદ થે જિનહોંને રસૂલે પાક (અલૈ.) કે પીછે નમાઝ અદા કી હૈ; તો માલૂમ હો જાએ કે ઉનહોંને કૌનસી અત્તહિય્યાત રસૂલે પાક (સ.અ.વ.) સે સુની હૈ, યે સફર ઈસ લિયે કિયા.

હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કે અખ્લાક

કુબા તશરીફ લે જાનેકે લિયે હિમાર (ગધે) કી નંગી કમર પર આપ (સ.અ.વ.) સવાર હુએ ઔર હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કે સાથ થે તો ઈરશાદ ફરમાયા કે અચ્છા આઓ તુમ ભી સવાર હો જાઓ, હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) મેં કાફી વઝન થા. ચઢનેકે લિયે ઉછલે મગર નહીં ચઢ સકે તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો લિપટ ગયે જિસસે દોનોં ગિરે. ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) સવાર હુએ ઔર ફરમાયા કે અબૂ હુરૈરહ તુમહેં ભી સવાર કર લૂં, અર્ઝ કિયા જૈસે રાય આલી હો. ફરમાયા કે અચ્છા ચઢો! વો નહીં ચઢ સકે બલ્કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો સાથ લેકર ગિરે, આપ (સ.અ.વ.) ને ફિર સવાર કરનેકે લિયે પૂછા તો હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે ઉસ ઝાતે પાકકી કસમ જિસને આપકો હકકે સાથ મબઊસ ફરમાયા હૈ કે તીસરી દફા મૈં આપકો નહીં ગિરાઉંગા લિહાઝા અબ સવાર નહીં હોતા.

હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) કિસી સફરમેં થે કે એક બકરી પકાનેકી તજવીઝ હુઈ. એક શખ્સને કહા કે ઉસકા ઝબહ કરના મેરે ઝિમ્મે હૈ, દૂસરા બોલા કે ઉસકી ખાલ ખીંચના મેરે ઝિમ્મે, તીસરેને કહા કે ઉસકા પકાના મેરે ઝિમ્મે હૈ, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે લકડિયાં ઈખટ્ઠા કરના મેરે ઝિમ્મે હૈ. આપ (સ.અ.વ.) કે રુફકાને (સાથિયોંને) અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! યે હમ હી આપ (સ.અ.વ.) કી તરફસે કર લેંગે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે હાં મુઝે માલૂમ હૈ કે તુમ મેરી તરફસે કર લોગે લેકિન મુઝે યે બાત નાગવાર હૈ કે મૈં અપને રફીકોંસે ઈમ્તિયાઝી શાનમેં રહૂં, ઔર અલ્લાહ પાક કો (ભી) નાપસંદ હૈ અપને બંદેકી યે બાત (કે અપને રફીકોંસે ઈમ્તિયાઝી શાનમેં રહે).

હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કિસી સફરમેં નમાઝકે લિયે ઉતરે ઔર મુસલ્લેકી તરફ બઢે ફિર લૌટે, અર્ઝ કિયા ગયા કે કહાંકા ઈરાદા ફરમા લિયા હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા કે અપની ઊંટનીકો બાંધતા હૂં, અર્ઝ કિયા કે ઈતનેસે કામકે લિયે હુઝૂરકો તકલીફ ફરમાનેકી ક્યા ઝરૂરત હૈ હમ ખુદ્દામ હી ઉસકો બાંધ દેંગે,

ઈરશાદ ફરમાયા કે તુમમેંસે કોઈ શખ્સ ભી દૂસરે લોગોંસે મદદ ન તલબ કરે અગરચે મિસ્વાક તોડનેમેં હો.

એક રોઝ આપ (સ.અ.વ.) સહાબએ કિરામ (રદિ.) કે સાથ બૈઠે હુએ ખજૂરેં નોશ ફરમા રહે થે કે હઝરત સુહૈબ (રદિ.) આંખકી બીમારીકી વજહસે એક આંખકો ઢાંકે હુએ આ ગયે, સલામ કરકે ખજૂરોંકી તરફ ઝુકે તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે આંખ તો દુખ રહી હૈ ઔર શીરીની ખાતે હો? અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! અપની અચ્છી આંખકી તરફસે ખાતા હૂં. ઉસ પર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો હંસી આ ગઈ.

એક રોઝ રુતબ (તર ખજૂર) નોશ ફરમા રહે થે કે હઝરત અલી (રદિ.) આ ગયે. ઉનકી આંખ દુખ રહી થી વો ભી ખાનેકે કરીબ હો ગયે. ઈરશાદ ફરમાયા કે આંખકી બીમારીકી હાલતમેં ભી શીરીની ખાઓગે? વો પીછે હટકર એક તરફ જા બૈઠે, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉનકી તરફ દેખા તો વો ભી હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી તરફ દેખ રહે થે. આપ (સ.અ.વ.) ને ઉનકી તરફ ખજૂર ફેંક દી ફિર એક ઔર, ફિર એક ઔર, ઈસી તરહ સાત ખજૂરેં ફેંકીં, ફરમાયા કે તુમકો કાફી હૈં જો ખજૂર તાક અદદકે મુવાફિક ખાઈ જાએ વો મુઝિર (નુકસાન દેહ) નહીં. (માહનામા અલ મહમૂદ સ. ૨૦ મે, જૂન સન ઈસવી ૨૦૦૧)

મહેંગા બેચનેકે લિયે ગલ્લા (અનાજ) જમા રખના મોહલિક બીમારીકા સબબ હૈ

મુસ્નદે અહમદકી એક રિવાયતમેં હૈ કે અમીરૂલ મુઅમિનીન હઝરત ઉમર (રદિ.) મસ્જિદસે નિકલે તો અનાજ ફૈલા હુવા દેખા, પૂછા યે ગલ્લા (અનાજ) કહાંસે આ ગયા, લોગોંને કહા બિકનેકે લિયે આયા હૈ, આપને દુઆ કી યા અલ્લાહ! ઉસમેં બરકત દે, લોગોંને કહા યે ગલ્લા ગિરાં (મહેંગા) ભાવ પર બેચનેકે લિયે પેહલેસે જમા કર લિયા ગયા થા? પૂછા કિસને જમા કિયા થા? લોગોંને કહા એક તો ફરોખને જો હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કે મૌલા હૈં, ઔર દૂસરે આપકે આઝાદ કરદા ગુલામને, આપને દોનોંકો બુલવાયા ઔર ફરમાયા કે તુમને ઐસા ક્યૂં કિયા? જવાબ દિયા કે હમ અપને માલોંસે ખરીદતે હૈં લિહાઝા જબ ચાહે બેચેં, હમેં ઈખ્તિયાર હૈ. આપને ફરમાયા :

સુનો મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે સુના હૈ કે જો શખ્સ મુસલમાનોંમેં મહેંગા બેચનેકે ખયાલસે ગલ્લા (અનાજ) રોકકર રખ્ખે ઉસે અલ્લાહ તઆલા મુફલિસ કર દેગા યા જુઝામી.

યે સુનકર હઝરત ફરોખ તો ફરમાને લગે કે મેરી તૌબા હૈ અલ્લાહ તઆલાસે, ફિર આપસે અહદ (વા'દા) કરતા હૂં કે ફિર યે કામ નહીં કરૂંગા, લેકિન હઝરત ઉમર (રદિ.) કે ગુલામને ફિર ભી કહા કે હમ અપને માલસે ખરીદતે હૈં ઔર નફા ઉઠાકર બેચતે હૈં ઉસમેં ક્યા હરજ હૈ? રાવીએ હદીસ હઝરત અબૂ યહયા (રહ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને ફિર દેખા કે ઉસે જુઝામ હો ગયા ઔર જુઝામી (કોઢી)બના ફિરતા થા.

ઈબ્ને માજામેં હૈ કે જો શખ્સ મુસલમાનોંકા ગલ્લા (અનાજ) ગિરાં ભાવ પર બેચનેકે લિયે રોક રખ્ખે અલ્લાહ તઆલા ઉસે મુફલિસ કર દેગા યા જુઝામી.

(તફસીર ઈબ્ને કસીર ૧ : ૩૭૨)

ઈઝ્ઝત દો બારહ નહીં મિલતી

ઈલ્મ, દૌલત ઔર ઈઝ્ઝત તીનોં દોસ્ત થે. એક મરતબા ઉનકે બિછડનેકા વક્ત આ ગયા. ઈલ્મને કહા મુઝે દર્સગાહોંમેં તલાશ કિયા જા સકતા હૈ, દૌલત કેહને લગી મુઝે અમીરોં ઔર બાદશાહોંકે મહલ્લાતમેં તલાશ કિયા જા સકતા હૈ. ઈઝ્ઝત ખામોશ રહી, ઈલ્મ ઔર દૌલતને ઈઝ્ઝતસે ઉસકી ખામોશીકી વજહ પૂછી તો ઈઝ્ઝત ઠંડી આહ ભરતે હુએ કેહને લગી કે જબ મૈં કિસીસે બિછડ જાતી હૂં તો દો બારહ નહીં મિલતી.

દાઈકી દસ સિફાત

(૧) **ફલિઝાલિક ફદઉ** : સો આપ ઉસી તરફ (ઉનકો બરાબર) બુલાતે રહિયે.

(૨) **વસ્તકિમ્ કમા ઉમિર્‌ત** : ઔર જિસ તરહ આપકો હુકમ હુવા હૈ (ઉસ પર) મુસ્તકીમ રહિયે.

(૩) **વલા તત્તબિઅ્ અહવાઅહુમ** : ઔર ઉનકી (ફાસિદ) ખ્વાહિશોં પર ન ચલિયે.

(૪) વકુલ્ આમન્તુ બિમા અન્ઝલલ્લાહુ મિન્ કિતાબિન : ઔર આપ કેહ દીજિયે કે અલ્લાહને જિતની કિતાબેં નાઝિલ ફરમાઈ હૈં સબ પર ઈમાન લાતા હૂં.

(૫) વ ઉમિર્તુ લિઅઅ્દિલ બૈનકુમ : ઔર મુઝકો યે (ભી) હુકમ હુવા હૈ કે (અપને ઔર) તુમહારે દરમિયાનમેં અદલ રખ્ખૂં.

(૬) અલ્લાહુ રબ્બુના વ રબ્બુકુમ : અલ્લાહ તઆલા હમારા ભી માલિક હૈ ઔર તુમહારા ભી માલિક હૈ.

(૭) લના અઅ્માલુના વ લકુમ્ અઅ્માલુકુમ : હમારે આમાલ હમારે લિયે ઔર તુમહારે આમાલ તુમહારે લિયે.

(૮) લા હુજ્જત બૈનના વ બૈનકુમ : હમારી તુમહારી કુછ બહસ નહીં.

(૯) અલ્લાહુ યજમઉ બૈનના : અલ્લાહ તઆલા હમ સબકો જમા કરેગા.

(૧૦) વ ઈલૈહિલ મસીર : ઔર (ઈસમેં શક હી નહીં કે) ઉસીકે પાસ જાના હૈ.

હાફિઝ ઈબ્ને કસીર (રહ.) ને ફરમાયા કે યે આયત દસ મુસ્તકિલ જુમ્લોં પર મુશ્તમિલ હૈ, ઔર હર જુમ્લા ખાસ અહકામ પર મુશ્તમિલ હૈ, ગોયા ઉસ એકમેં અહકામકી દસ ફસલેં મઝકૂર હૈં, ઉસકી નઝીર પૂરે કુરઆનમેં એક આયતુલ કુરસીકે સિવા કોઈ નહીં, આયતુલ કુરસીમેં ભી દસ અહકામકી દસ ફસલેં આઈ હૈં. (મઆરિફુલ કુરઆન ૭ : ૬૮૦)

તૌબાકી હકીકત

તૌબાકે લફઝી મા'ના લૌટને ઔર રૂજૂઅ કરનેકે હૈં. ઔર શરઈ ઈસ્તિલાહમેં કિસી ગુનાહસે બાઝ આનેકો તૌબા કેહતે હૈં ઔર ઉસકે સહીહ વ મોઅતબર હોનેકે લિયે તીન શરાઈત હૈં. એક યે કે જિસ ગુનાહમેં ફીલહાલ મુબ્તલા હૈ ઉસકો ફૌરન તર્ક કર દે. દૂસરે યે કે માઝીમેં (ગુઝિશ્તા) જો ગુનાહ હુવા હો ઉસ પર નાદિમ (શરમિંદા) હો, ઔર તીસરે યે કે આઈન્દા ઉસે તર્ક કરનેકા પુખ્તા અઝ્મ કર લે.

ઔર કોઈ શરઈ ફરીઝા છોડા હુવા હો તો ઉસે અદા યા કઝા કરનેમેં લગ જાએ. ઔર અગર હુકૂકુલ ઈબાદસે મુતઅલ્લિક હૈ તો ઉસમેં એક શર્ત યે

ભી હૈ કે અગર કિસીકા માલ અપને ઉપર વાજિબ હૈ ઔર વો શખ્સ ઝિંદા હૈ તો યા ઉસે વો માલ લૌટાએ યા ઉસસે મઆફ કરાએ. ઔર અગર વો ઝિંદા નહીં હૈ ઔર ઉસકે વારિસ મૌજૂદ હૈં તો ઉનકો લૌટાએ. અગર વારિસ ભી મૌજૂદ નહીં હૈં તો બૈતુલમાલમેં દાખિલ કરાએ, બૈતુલમાલ ભી નહીં હૈ યા ઉસકા ઈન્તિઝામ સહીહ નહીં હૈ તો ઉસકી તરફસે સદકા કર દે. ઔર અગર કોઈ ગૈર માલી હક કિસીકા અપને ઝિમ્મે વાજિબ હૈ. મસલન કિસીકો નાહક સતાયા હૈ, બુરા ભલા કહા હૈ, યા ઉસકી ગીબત કી હૈ તો ઉસે જિસ તરહ મુમકિન હો રાઝી કરકે ઉસસે મઆફી હાસિલ કરે.

(મઆરિફુલ કુરઆન ૭ : ૬૯૫)

નિય્યત પર મદાર હૈ

શેખ સઅદી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે એક બાદશાહ ઔર એક દુરવેશકા ઈન્તિકાલ હુવા. કિસીને ખ્વાબમેં દેખા કે બાદશાહ તો જન્નતમેં ટહેલ રહા હૈ ઔર દુરવેશ દોઝખમેં પડા હૈ. કિસી બુઝુર્ગસે તા'બીર માલૂમ કી, તો કહા કે વો બાદશાહ સાહિબે તખ્ત વ તાજ થા મગર દુરવેશીકી તમન્ના કરતા થા ઔર દુરવેશોંકી તરફ બડી હસરતકી નિગાહસે દેખતા થા, ઔર યે દુરવેશ થે તો ફકીરે બે-નવા! મગર બાદશાહકો રશ્કકી નિગાહસે દેખતે થે.

ઈસી તરહ અગર કોઈ મસ્જિદમેં હૈ ઔર ઉસકા દિલ લગા હુવા હૈ કે જલ્દી નમાઝ હો ઔર મૈં અપને કામકો જાઉં તો ગોયા વો મસ્જિદસે નિકલ ચુકા, ઔર કોઈ બાઝારમેં હૈ ઔર ઉસકા દિલ મસ્જિદ ઔર નમાઝમેં લગા હુવા હૈ તો ગોયા વો નમાઝ હીમેં હૈ. યેહી મા'ના હૈ ઈન્તિઝારુ સ્સલાતિ બઅ્દ સ્સલાતિ કે. ઝહદ ખાનકાહમેં સિર્ફ બૈઠનેકા નામ નહીં હૈ, માલૂમ નહીં હમ કહાં હૈં ઉસકા હાલ તો કિયામતમેં માલૂમ હોગા. ફમન્ ષકુલત્ મવાઝીનુહૂ ફઊલાઈ-ક હુમુલ્ મુફ્લિહૂન વહાં ઈધરકા પલ્લા ભારી હુવા તો ઉધર, અગર ઉધરકા પલ્લા ભારી હુવા તો ઈધર.

(હઝરત મૌલાના યા'કૂબ સાહબ મુજદ્દિદી રહ. માખૂઝ અઝ સોહબતે બા અહલે દિલ, તામીરે હયાત સ. ૨૧, ૧૦ સપ્ટેમ્બર સન ઈસવી ૨૦૦૧)

ટી. વી. કે સાથ દફન હોનેકા ઈબરતનાક વાકિઆ

જબસે ટી. વી. દેખનેકા રિવાજ બઢ્હા હૈ ટી. વી. દેખનેવાલોંકે મરનેકે બાદ કબરમેં અઝાબ હોનેકે બડે હી ઈબરતનાક વાકિઆત ભી સામને આ રહે હૈં, જિનસે હમેં સબક લેના ચાહિયે. ક્યૂંકે અલ્લાહ તઆલા યે વાકિઆત ઈસી લિયે દિખાતે હૈં તાકે હમ લોગ ઈબરત હાસિલ કરેં. ચુનાંચે એક રિસાલા "ટી. વી. કી તબાહકારિયાં" મેં એક ઔરતકા બડા ઈબરતનાક વાકિઆ લિખ્ખા હૈ કે રમઝાન શરીફકે મહીનેમેં ઈફતારકે વક્ત ઘરમેં એક માં ઔર એક બેટી થી. માં ને બેટીસે કહા કે આજ ઘર પર મહેમાન આનેવાલે હૈં ઈફતારી તૈયાર કરની હૈ ઈસ લિયે તુમ ભી મેરી મદદ કરો ઔર કામમેં લગો ઔર ઈફતારી તૈયાર કરાઓ.

બેટીને સાફ જવાબ દિયા કે અમ્માં ઈસ વક્ત ટી. વી. પર એક ખાસ પ્રોગ્રામ આ રહા હૈ મૈં ઉસકો દેખના ચાહતી હૂં, ઉસસે ફારિગ હોકર કુછ કરૂંગી, ચૂંકે વક્ત કમ થા ઈસ લિયે માં ને કહા કે તુમ ઉસકો છોડ દો પેહલે કામ કરાઓ, મગર બેટીને માં કી બાત સુની અનસુની કર દી, ઔર ફિર ઉસ ખયાલસે ઉપરકી મંઝિલમેં ટી. વી. લેકર ચલી ગઈ કે અગર મૈં યહાં નીચે બૈઠી રહી તો માં બારબાર મુઝે મના કરેગી ઔર કામકે લિયે બુલાએગી. ચુનાંચે ઉપર કમરેમેં અંદર જાકર અંદરસે કુંડી લગાઈ ઔર પ્રોગ્રામ દેખનેમેં મશ્ગૂલ હો ગઈ, નીચે માં બેચારી આવાઝ દેતી રેહ ગઈ લેકિન ઉસને કુછ પરવા ન કી, ફિર માં ને ઈફતારીકે લિયે જો તૈયારી હો સકી કર લી. ઈતનેમેં મહેમાન ભી આ ગયે. ઔર સબ લોગ ઈફતારીકે લિયે બૈઠ ગયે. માં ને ફિર બેટીકો આવાઝ દી તાકે વો ભી આખિર રોઝા ઈફતાર કર લે. લેકિન બેટીને કોઈ જવાબ નહીં દિયા તો માં કો તશ્વીશ (ફિકર) હુઈ, ચુનાંચે વો ઉપર ગઈ ઔર દરવાઝે પર જાકર દસ્તક દી (દરવાઝા ખિટખિટાયા) ઔર ઉસકો આવાઝ દી લેકિન અંદરસે કોઈ જવાબ નહીં આયા હૈ. ચુનાંચે માં ને ઉસકે ભાઈયોં ઔર ઉસકે બાપકો ઉપર બુલાયા, ઉનહોંને આવાઝ દી ઔર દસ્તક દી, મગર જબ અંદરસે કોઈ જવાબ ન આયા તો આખિરકાર દરવાઝા તોડા ગયા. જબ દરવાઝા તોડકર અંદર ગયે તો દેખા કે ટી. વી.કે સામને મરી હુઈ ઉંધે મુંહ ઝમીન પર પડી હૈ ઔર ઈન્તિકાલ હો ચુકા હૈ.

અબ સબ ઘરવાલે પરેશાન હો ગયે. ઉસકે બાદ જબ ઉસકી લાશ ઉઠાનેકી કોશિશ કી તો ઉસકી લાશ ન ઉઠી ઔર ઐસા મહેસૂસ હોને લગા કે વો કઈ ટન વઝની હો ગઈ હૈ, અબ સબ લોગ પરેશાન હો ગયે કે ઉસકી લાશ ક્યૂં નહીં ઉઠ રહી હૈ, ઉસી પરેશાનીકે આલમમેં એક સાહબને જો ટી. વી. ઉઠાયા તો ઉસકી લાશ ભી ઉઠ ગઈ, અબ સૂરતે હાલ યે હો ગઈ કે અગર ટી. વી. ઉઠાએં તો ઉસકી લાશ હલ્કી હો જાએ, અગર ટી. વી. રખ દેં તો ઉસકી લાશ ભારી હો જાએ, ઉસ ટી. વી. કો ઉઠાકર ઉસકી લાશ નીચે લાએ ઔર ઉસકો ગુસલ દિયા, કફન દિયા.

જબ ઉસકા જનાઝા ઉઠાને લગે તો ફિર ઉસકી ચારપાઈ ઐસી હો ગઈ જૈસે કિસીને ઉસકે ઉપર પહાડ રખ દિયા હો, લેકિન જબ ટી. વી. કો ઉઠાયા તો આસાનીસે ચારપાઈ ભી ઉઠ ગઈ. તમામ અહલે ખાના (ઘરવાલે) શરમિંદગી ઔર મુસીબતમેં પડ ગયે. આખિરકાર જબ ટી. વી. જનાઝાકે આગે આગે ચલા તબ ઉસકા જનાઝા ઘરસે બાહિર નિકલા, અબ ઉસી હાલતમેં ટી. વી. કે સાથ ઉસ પર નમાઝે જનાઝા પઢી ગઈ ઔર કબ્રસ્તાન લે જાને લગે, આગે ટી. વી., પીછે જનાઝા ચલા, ફિર કબ્રસ્તાનમેં લે જાનેકે બાદ જબ મય્યિતકો કબરમેં ઉતારા ઔર કબરકો બંદ કરકે ઉસકો ઠીક કરકે જબ લોગ વાપસ જાને લગે તો લોગોંને કહા કે અબ ટી. વી. વાપસ લે ચલો, લેકિન જબ ટી. વી. ઉઠાકર લે જાને લગે તો ઉસ લડકીકી લાશ કબરસે બાહિર આ ગઈ, કિતની ઈબરતકી બાત હૈ! **ફઅ્તબિરૂ યા ઊલિલ્ અબ્સારિ** (અય અકલમંદો! ઈબરત હાસિલ કરો) લોગોંને જલ્દીસે ટી. વી. કો વહીં રખ્ખા ઔર દોબારહ ઉસ લાશકો કબરકે અંદર કરકે બંદ કર દી ઔર દોબારહ ટી. વી. ઉઠાકર ચલે તો દો બારહ ઉસ લડકીકી લાશ કબરસે બાહિર આ ગઈ, અબ લોગોંને કહા કે યે તો ટી. વી. કે સાથ હી દફન હોગી. ઈસકે અલાવા કોઈ ઔર સૂરત નઝર નહીં આતી.

આખિરકાર ઉસકી લાશ કબરમેં તીસરી બાર રખ્ખી ઔર ટી. વી. કો ભી ઉસકે સરહાને રખ દિયા ઔર ઉસકે સાથ હી ઉસકો દફન કર દેના પડા. અલ અયાઝુબિલ્લાહ.

અબ ઝરા સોચિયે કે ઉસ લડકીકા ક્યા હશ્ર હુવા હોગા? ઔર ક્યા અંજામ હુવા હોગા? હમારી ઈબરતકે લિયે અલ્લાહ તઆલાને હમેં દિખા દિયા, અબ ભી અગર હમ ઈબરત ન પકડેં તો હમારી હી નાલાઈકી હૈ. **અલ્લાહુમ્મહ્ ફઝ્ના મિન્હુ.** (તામીરે હયાત ૧૦ સપ્ટેમ્બર સન ઈસવી ૨૦૦૧)

દિલ ચાર કિસમકે હૈં

મુસ્નદે અહમદમેં હૈ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે દિલ ચાર કિસમકે હૈં :

(૧) એક તો સાફ દિલ જો રોશન ચિરાગકી તરહ ચમક રહા હો.

(૨) દૂસરે વો દિલ જો ગિલાફ આલૂદ હૈં.

(૩) તીસરે વો દિલ જો ઉલ્ટે હૈં.

(૪) ચોથે વો દિલ જો મખ્લૂત હૈં.

પેહલા દિલ તો મોમિનકા હૈ જો પૂરી તરહ નૂરાની હૈ. દૂસરા કાફિરકા દિલ હૈ જિસ પર પરદે પડે હુએ હૈં. તીસરા મુનાફિકકા હૈ જો જાનતા હૈ ઔર ઈન્કાર કરતા હૈ. ચોથા દિલ ઉસ મુનાફિકકા હૈ જિસમેં ઈમાન ઔર નિફાક દોનોં જમા હૈં.

ઈમાનકી મિસાલ ઉસ સબ્ઝેકી તરહ હૈ જો પાકીઝા પાનીસે બઢ રહા હો. ઔર નિફાકકી મિસાલ ફોડેકી તરહ હૈ જિસમેં પીપ ઔર ખૂન બઢતા હી જાતા હૈ. અબ જો માદ્દા બઢ જાએ વો દૂસરે પર ગાલિબ આ જાતા હૈ. ઈસ હદીસકી અસ્નાદ બહોત હી ઉમદા હૈ. (તફસીર ઈબ્ને કસીર ૧ : ૮૯)

તકબ્બુરકી દો અલામતેં

હદીસમેં હૈ : **અલ કિબ્રુ બતરુલ્ હક્કિ વ ગમ્તુન્નાસિ** : (૧) હકકા ઈન્કાર (૨) ઔર લોગોંકો હકીર સમઝના કિબ્ર હૈ. (રવાહુ મુસ્લિમ, મિશ્કાત સ. ૪૩૩)

હર કામમેં એઅતિદાલ (દરમિયાનાપન) ચાહિયે

એક રાત નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કા ગુઝર હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કી તરફસે હુવા તો દેખા કે વો પસ્ત (ધીમી) આવાઝસે નમાઝ પઢ રહે થે, ફિર હઝરત ઉમર (રદિ.) કો ભી દેખનેકા ઈત્તિફાક હુવા તો વો ઊંચી આવાઝસે નમાઝ પઢ રહે થે. આપ (સ.અ.વ.) ને દોનોંસે પૂછા તો હઝરત અબૂબક્ર

સિદ્દીક (રદિ.) ને ફરમાયા : મૈં જિસસે મસરૂફે મુનાજાત થા વો મેરી આવાઝ સુન રહા થા. હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) ને જવાબ દિયા કે મેરા ઈરાદા સોતોંકો જગાના ઔર શયતાનકો ભગાના થા.

આપ (સ.અ.વ.) ને હઝરત સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) સે ફરમાયા કે અપની આવાઝકો કદરે (થોડા) બુલંદ કરો, ઔર હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) સે કહા અપની આવાઝકો કુછ પસ્ત (ધીમી) રખ્ખો. (તફસીર મસ્જિદે નબવી સ. ૭૯૮, તફસીર ઈબ્ને કસીર સૂરએ બની ઈસરાઈલ આયત ૧૧૦)

સબસે ઝિયાદા કાબિલે રશ્ક બંદા

અબૂ ઉમામહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મેરે દોસ્તોંમેં બહોત ઝિયાદા કાબિલે રશ્ક મેરે નઝદીક વો મોમિન હૈ જો સુબુક બાર (યાની દુનિયાકે સાઝો સામાન ઔર માલ વ અયાલકે લિહાઝસે બહોત હલ્કા ફુલકા) હો, નમાઝમેં ઉસકા બડા હિસ્સા હો, ઔર અપને રબકી ઈબાદત ખૂબીકે સાથ ઔર સિફતે એહસાનકે સાથ કરતા હો, ઔર ઉસકી ઈતાઅત વ ફરમાંબરદારી ઉસકા શિઆર હો. ઔર યે સબ કુછ ઈખ્ફાકે સાથ (છુપે તૌર પર) ઔર ખલ્વત (તન્હાઈ) મેં કરતા હો, ઔર વો છુપા હુવા ઔર ગુમનામીકી હાલતમેં હો, ઔર ઉસકી તરફ ઉન્ગલિયોંસે ઈશારે ન કિયે જાતે હોં, ઔર ઉસકી રોઝી ભી બકદરે કિફાફ હો ઔર વો ઉસ પર સાબિર વ કાનેઅ હો, ફિર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને અપને હાથસે ચુટકી બજાઈ (જૈસેકે કિસીકે હો જાને પર ઈઝહારે તઅજ્જુબ યા ઈઝહારે હૈરતકે લિયે ચુટકી બજાતે હૈં) ઔર ફરમાયા જલ્દી આ ગઈ ઉસકો મૌત, ઔર ઉસ પર રોનેવાલિયાં ભી કમ હૈં, ઉસકા તરકા (મીરાસ) ભી બહોત થોડાસા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ, જામેઅ તિરમિઝી, સુનને ઈબ્ને માજા)

ફાઈદા : રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે ઈરશાદકા મતલબ યે હૈ કે અગરચે મેરે દોસ્તોં ઔર અલ્લાહકે મકબૂલ બંદોંકે અલવાન વ અહવાલ મુખ્તલિફ હૈં, લેકિન ઉનમેં બહોત ઝિયાદા કાબિલે રશ્ક ઝિંદગી ઉન અહલે ઈમાનકી હૈ, જિનકા હાલ યે હૈ કે દુનિયાકે સાઝો સામાન ઔર માલ વ અયાલકે લિહાઝસે વો બહોત હલ્કે, મગર નમાઝ ઔર ઈબાદાતમેં ઉનકા ખાસ હિસ્સા હૈ. ઔર ઉસકે બાવજૂદ ઐસે ના મઅરૂફ ઔર ગુમનામ કે આતે જાતે કોઈ ઉનકી તરફ ઉન્ગલી ઉઠાકે નહીં કેહતા કે યે ફલાં બુઝુર્ગ ઔર ફલાં સાહબ હૈં, ઔર ઉનકી રોઝી બસ બકદ્રે

કિફાફ, લેકિન વો ઈસ પર દિલસે સાબિર વ કાનેઅ. જબ મૌતકા વક્ત આયા તો એક દમ રૂખ્સત, ન પીછે ઝિયાદા માલો દૌલત, ઔર જાઈદાદોં, મકાનાત ઔર બાગાતકી તકસીમકે ઝગડે, ઔર ન ઝિયાદા ઉન પર રોનેવાલિયાં. બિલા શુબા બડી કાબિલે રશ્ક હૈ અલ્લાહકે ઐસે બંદોંકી ઝિંદગી, અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ઈસ કિસમકી ઝિંદગી વાલોંસે હમારી યે દુનિયા અબ ભી ખાલી નહીં.

હઝરત સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) કે ઈસ્લામ લાનેકા અજીબ વાકિઆ

હઝરત અલ્લામા જલાલુદ્દીન સુયૂતી (રહ.) ને લિખ્ખા હૈ કે હઝરત સિદ્દીકને ઈસ્લામસે પેહલે ઔર ઝુહૂરે નબુવ્વતસે પેહલે શામકી તરફ તિજારતકે લિયે સફર ફરમાયા, શામસે કરીબ એક ખ્વાબ દેખા જિસકી તાબીર આપને બહીરા રાહિબસે માલૂમ કી. ઉસ રાહિબને કહા, અલ્લાહ તઆલા આપકા ખ્વાબ સચ્ચા કરેગા. આપકી કૌમસે એક નબી મબઊસ હોગા આપ ઉનકી હયાતમેં ઉનકે વઝીર હોંગે ઔર વફાતકે બાદ ઉનકે ખલીફા હોંગે. પસ ઉસ ખ્વાબકો સિદ્દીકને છુપાયા કિસીસે ઝાહિર નહીં કિયા યહા તકકે હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) કો નુબુવ્વત અતા હુઈ ઔર એલાને નુબુવ્વત સુનકર હઝરત સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) હાઝિર હુએ ઔર અર્ઝ કિયા અય મુહમ્મદ (સ.અ.વ.)! આપને જો દા'વા ફરમાયા હૈ ઉસકી દલીલ ક્યા હૈ? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઉસકી દલીલ વો ખ્વાબ હૈ જો તુમને શામમેં દેખા થા, બસ ગલ્બએ ખૂશીસે હઝરત સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) ને હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે મુઆનકા ફરમાયા ઔર આપ (સ.અ.વ.) કી પેશાનીકા બોસા લિયા. (ખસાઈસે કુબ્રા ૧ : ૨૯, કશ્કોલે મઅરિફત સ. ૯૭ હઝરત મૌલાના હકીમ મુહમ્મદ અખતર સાહબ)

એક મુજર્રબ અમલ બાલ બચ્ચોંકી આફિયતકે લિયે

એક સહાબી (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.) મુઝે અપની જાન ઔર અપની ઔલાદ ઔર અપને અહલો અયાલ (બાલ-બચ્ચે) ઔર માલકે

બારેમેં નુકસાનકા ડર રેહતા હૈ, આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા સુબહ વ શામ યે પઢ લિયા કરો. **બિસ્મિલ્લાહિ અલા દીની વ નફ્સી વ વલદી વ અહલી વ માલી.**

ચંદ દિનકે બાદ યે શખ્સ આએ તો આપ (સ.અ.વ.) ને દરયાફત ફરમાયા અબ ક્યા હાલ હૈ? અર્ઝ કિયા કસમ હૈ ઉસ ઝાતકી જિસને હકકે સાથ આપકો મબઊસ ફરમાયા મેરા સબ ખૌફ ગાઈબ હો ગયા. (કંઝુલ ઉમ્માલ ૨ : ૬૩૬, કશ્કોલે મઅરિફત સ. ૭૫, હઝરત મૌલાના હકીમ મુહમ્મદ અખતર સાહબ)

તાલિબે દુનિયા ગુનાહોંસે નહીં બચ સકતા

હઝરત અનસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને એક દિન ફરમાયા કે ક્યા કોઈ ઐસા હૈ કે પાની પર ચલે ઔર ઉસકે પાંવ ન ભીગેં? અર્ઝ કિયા ગયા હઝરત! ઐસા તો નહીં હો સકતા, આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, ઈસી તરહ દુનિયાદાર ગુનાહોંસે મહેફૂઝ નહીં રેહ સકતા.

(શઅબુલ ઈમાન બૈહકી)

ફાઈદા : સાહિબુદુન્યા (દુન્યાદાર) સે મુરાદ વોહી શખ્સ હૈ જો દુનિયાકો મકસૂદ વ મતલૂબ બનાકર ઉસમેં લગે, ઐસા આદમી ગુનાહોંસે કહાં મહેફૂઝ રેહ સકતા હૈ. લેકિન અગર બંદાકા હાલ યે હો કે મકસૂદ વ મતલૂબ અલ્લાહ તઆલાકી રઝા ઔર આખિરત હો, ઔર દુનિયાકી મશ્ગૂલીકો ભી વો અલ્લાહ તઆલાકી રઝા ઔર આખિરતકી ફલાહકા ઝરીઆ બનાએ તો વો શખ્સ દુનિયાદાર ન હોગા ઔર દુનિયામેં બઝાહિર પૂરી મશ્ગૂલીકે બાવજૂદ ગુનાહોંસે મહેફૂઝ ભી રેહ સકેગા. (મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૭૦)

અલ્લાહ તઆલા અપને પ્યારોંકો દુનિયાસે બચાતા હૈ

કતાદા બિન નોઅમાન (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : જબ અલ્લાહ તઆલા કિસી બંદાસે મુહબ્બત કરતા હૈ તો દુનિયાસે ઉસકો ઈસ તરહ પરહેઝ કરાતા હૈ જિસ તરહ કે તુમમેંસે કોઈ અપને મરીઝકો

પાનીસે પરહેઝ કરાતા હૈ જબકે ઉસકો પાનીસે નુકસાન પહોંચતા હો.

(જામેઅ તિરમિઝી, મુસ્નદે અહમદ)

ફાઈદા : દુનિયાદાર અસલ વોહી હૈ જો અલ્લાહ તઆલાસે ગાફિલ કરે ઔર જિસમેં મશ્ગૂલ હોનેસે આખિરતકા રાસ્તા ખોટા હો, પસ અલ્લાહ તઆલા જિન બંદોંસે મુહબ્બત કરતા હૈ ઔર અપને ખાલિસ ઈન્આમાતસે ઉનકો નવાઝના ચાહતા હૈ ઉનકો ઈસ મુરદાર દુનિયાસે ઈસ તરહ બચાતા હૈ જિસ તરહ કે હમ લોગ અપને મરીઝોંકો પાનીસે પરહેઝ કરાતે હૈં. (મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૭૦)

ખૂશહાલી ચાહનેવાલી બીવીકો અબૂ દરદા (રદિ.) કા જવાબ

હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) કી બીવી ઉમ્મે દરદા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે મૈંને અબૂ દરદા (રદિ.) સે કહા કે : ક્યા બાત હૈ તુમ માલ વ મન્સબ (ઓહદા) ક્યૂં નહીં તલબ કરતે જિસ તરહ કે ફલાં ફલાં તલબ કરતે હૈં, ઉનહોંને ફરમાયા કે : મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે સુના હૈ કે તુમહારે આગે એક બડી દુશ્વાર ગુઝાર ઘાટી હૈ ઉસકો ગિરાં બાર (માલદાર) ઔર ઝિયાદા બોઝવાલે આસાનીસે પાર ન કર સકેંગે ઈસ લિયે મૈં યેહી પસંદ કરતા હૂં કે ઉસ ઘાટીકો ઉબૂર (પાર) કરનેકે લિયે હલકા ફુલકા રહૂં. (ઈસ વજહસે મૈં અપને લિયે માલ વ મન્સબ તલબ નહીં કરતા)

(રવાહુ બૈહકી ફી શઅબિલ ઈમાન, મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૮૯)

કિસી ભાઈકી મુસીબત પર ખૂશીકા ઈઝહાર મત કરો

હઝરત વાસિલહ બિન અસ્કઅ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે તુમ કિસી ભાઈકી મુસીબત પર ખૂશીકા ઈઝહાર મત કરો. (અગર ઐસા કરોગે તો હો સકતા હૈ કે) અલ્લાહ ઉસકો ઉસ મુસીબતસે નજાત દે દે ઔર તુમકો મુબતલા કર દે. (જામેઅ તિરમિઝી)

ફાઈદા : જબ દો આદમિયોંમેં ઈખ્તિલાફ પૈદા હોતા હૈ ઔર વો તરક્કી કરકે દુશ્મની ઔર અદાવતકી હદ તક પહોંચ જાતા હૈ તો યે ભી હોતા હૈ કે એકકે મુબ્તલાએ મુસીબત હોનેસે દૂસરેકો ખૂશી હોતી હૈ ઉસકો "શમાતત" કેહતે હૈં, હસદ ઔર બુગ્ઝકી તરહ યે ખબીસ આદત ભી અલ્લાહ તઆલાકો સખ્ત નારાઝ કરનેવાલી હૈ, ઔર અલ્લાહ તઆલા બસા ઔકાત દુનિયા હીમેં ઉસકી સઝા ઈસ તરહ દે દેતે હૈં કે મુસીબતઝદાકો મુસીબતસે નજાત દેકર ઉસ પર ખૂશ હોનેવાલેકો મુસીબતમેં મુબ્તલા કર દેતે હૈં. (મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૨૨૦)

રિયાકારોંકો ફઝીહત ઔર રૂસ્વાઈકી સઝા

હઝરત જુન્દુબ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો શખ્સ કોઈ અમલ સુનાને ઔર શોહરતકે લિયે કરેગા અલ્લાહ તઆલા ઉસકો શોહરત દેગા. ઔર જો કોઈ દિખાવેકે લિયે નેક અમલ કરેગા અલ્લાહ તઆલા ઉસકો ખૂબ દિખાએગા. (બુખારી, મુસ્લિમ)

ફાઈદા : મતલબ યે હૈ કે દિખાવે ઔર શોહરતકી ગર્ઝસે નેક આમાલ કરને વાલોંકો એક સઝા ઉનકે ઉસ અમલકી મુનાસિબતસે યે ભી દી જાએગી કે ઉનકી ઉસ રિયાકારી ઔર મુનાફિકતકો ખૂબ મશહૂર કિયા જાએગા ઔર સબકો મુશાહિદા કરા દિયા જાએગા કે બદબખ્ત લોગ યે નેક આમાલ અલ્લાહકે લિયે નહીં કરતે થે, બલ્કે નામ વ નમૂદ ઔર દિખાવે ઔર શોહરતકે લિયે કિયા કરતે થે. અલગર્ઝ જહન્નમકે અઝાબસે પેહલે ઉનકો એક સઝા યે મિલેગી કે સરે મેહશર ઉનકી રિયાકારી ઔર મુનાફિકતકા પરદા ચાક કરકે સબકો ઉનકી બદબાતિની (દિલકી બુરાઈ) દિખા દી જાએગી. **અલ્લાહુમ્મહ્ ફઝ્ના!**

(મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૩૩૪)

દીનકે નામ પર દુનિયા કમાનેવાલે રિયાકારોંકો સખ્ત તમ્બીહ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : આખરી ઝમાનેમેં કુછ ઐસે મક્કાર લોગ પૈદા હોંગે જો દીનકી આડમેં

દુનિયાકા શિકાર કરેંગે, વો લોગોં પર અપની દુરવેશી ઔર મિસ્કીની ઝાહિર કરને ઔર ઉનકો મુતાસ્સિર કરનેકે લિયે ભેડોંકી ખાલકા લિબાસ પહેનેંગે, ઉનકી ઝબાનેં શકરસે ઝિયાદા મીઠી હોંગી મગર ઉનકે સીનોંમેં ભેડિયોં જૈસે દિલ હોંગે. અલ્લાહ તઆલાકા (ઉનકે બારેમેં) ફરમાન હૈ : ક્યા યે લોગ મેરે ઢીલ દેનેસે ધોકા ખા રહે હૈં! યા મુઝસે નિડર હોકર મેરે મુકાબલેમેં જુરઅત કર રહે હૈં? પસ મુઝે અપની કસમ હૈ કે મૈં ઉન મક્કારોં પર ઉનહીંમેંસે ઐસા ફિતના ખડા કરૂંગા જો ઉનમેંકે અકલમંદોં ઔર દાનાઓંકો ભી હૈરાન બનાકર છોડેગા.

(જામેઅ તિરમિઝી)

ફાઈદા : ઈસ હદીસસે માલૂમ હુવા કે રિયાકારીકી યે ખાસ કિસમ કે આબિદોં, ઝાહિદોંકી સૂરત બનાકર ઔર અપને અંદરૂની હાલકે બિલકુલ બર અક્સ ઉન ખાસ્સાને ખુદાકીસી નરમ વ શીરીં બાતેં કરકે અલ્લાહકે સાદા લોહ (ભોલે ભાલે) બંદોંકો અપની અકીદતકે જાલમેં ફાંસા જાએ ઔર ઉનસે દુનિયા કમાઈ જાએ બદતરીન કિસમકી રિયાકારી હૈ, ઔર ઐસે લોગોંકો અલ્લાહ તઆલાકી તમ્બીહ હૈ કે વો મરનેસે પેહલે ઈસ દુનિયામેં ભી સખ્ત ફિતનોંમેં મુબ્તલા કિયે જાએંગે. (મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૩૩૪)

આસાન હિસાબ

હઝરત આઈશા સિદ્દીકા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે મૈંને બાઝ નમાઝોંમેં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કો યે દુઆ કરતે સુના :

અલ્લાહુમ્મ હાસિબ્ની હિસાબંય્ યસીરા. અય અલ્લાહ મેરા હિસાબ અસાન ફરમા!

મૈંને અર્ઝ કિયા, હઝરત આસાન હિસાબકા ક્યા મતલબ હૈ? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : આસાન હિસાબ યે હૈ કે બંદાકે આમાલનામા પર નઝર ડાલી જાએ ઔર ઉસસે દરગુઝર કી જાએ (યાની કોઈ પૂછગછ ઔર જરહ ન કી જાએ) બાત યે હૈ કે જિસકે હિસાબમેં ઉસ દિન જરહ (પૂછગછ) કી જાએગી અય આઈશા (ઉસકી ખૈર નહીં) વો હલાક હો જાએગા.

(રવાહુ અહમદ, મઆરિફુલ હદીસ ૧ : ૨૩૦)

રાતોંકો અલ્લાહ તઆલાકે લિયે જાગનેવાલોંકા જન્નતમેં બગૈર હિસાબ દાખલા

અસ્મા બિન્તે યઝીદ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે કિયામતકે દિન સબ લોગ (ઝિંદા કિયે જાનેકે બાદ) એક વસીઅ ઔર હમવાર મૈદાનમેં જમા કિયે જાએંગે (યાની સબ મૈદાને હશ્રમેં જમા હો જાએંગે). ફિર અલ્લાહકા મુનાદી પુકારેગા કે કહાં હૈં વો બંદે જિનકે પેહલૂ રાતોંકો બિસ્તરોંસે અલગ રેહતે હૈં (યાની બિસ્તર છોડકર જો રાતોંકો તહજ્જુદ પઢ્હતે થે) વો ઉસ પુકાર પર ખડે હો જાએંગે ઔર ઉનકી તા'દાદ ઝિયાદા ન હોગી, ફિર વો અલ્લાહકે હુકમસે બગૈર હિસાબ વ કિતાબકે જન્નતમેં ચલે જાએંગે, ઉસકે બાદ તમામ લોગોંકે લિયે હુકમ હોગા કે વો હિસાબકે લિયે હાઝિર હોં.

(રવાહુલ બૈહકી ફી શઅબિલ ઈમાન)

ઉમ્મતે મુહમ્મદિયાકી બહોત બડી તા'દાદકા હિસાબકે બગૈર જન્નતમેં દાખલા

હઝરત અબૂ ઉમામા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે સુના. આપ (સ.અ.વ.) ફરમાતે થે કે મેરે પરવરદિગારને મુઝસે વા'દા ફરમાયા હૈ કે મેરી ઉમ્મતમેંસે સત્તર (૭૦) હઝારકો વો બગૈર હિસાબ ઔર બગૈર અઝાબકે જન્નતમેં ભેજેગા ઔર ઉનમેંસે હર હઝારકે સાથ સત્તર હઝાર ઔર હોંગે. ઔર તીન હસિયે મેરે પરવરદિગારકે હસિયાતમેંસે (મેરી ઉમ્મતમેંસે બગૈર હિસાબ ઔર બગૈર અઝાબકે જન્નતમેં ભેજે જાએંગે).

ફાઈદા : જબ દોનોં હાથ ભરકર કિસીકો કોઈ ચીઝ દી જાએ તો અરબીમેં ઉસકો હસિયા કેહતે હૈં, જિસકો ઉર્દૂ, હિંદીમેં લપ ભરકર દેના કેહતે હૈં, તો હદીસકા મતલબ યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલાકા વા'દા હૈ કે વો રસૂલ (સ.અ.વ.) કી ઉમ્મતમેંસે સત્તર હઝારકો બિલા હિસાબ ઔર બિલા અઝાબ જન્નતમેં દાખિલ કરેગા ઔર ફિર ઉનમેંસે હર હઝારકે સાથ સત્તર હઝાર ઔર ભી ઈસી તરહ બિલા હિસાબ વ અઝાબ જન્નતમેં જાએંગે. ઔર ઉસ સબકે અલાવા અલ્લાહ

તઆલા અપની ખાસ શાને રહમતસે ઈસ ઉમ્મતકી બહોત બડી તા'દાદકો તીન દફા કરકે જન્નતમેં ભેજેગા. ઔર યે સબ વો હોંગે જો બગૈર હિસાબ ઔર બગૈર અઝાબકે જન્નતમેં દાખિલ હોંગે **સુબ્હાનક વ બિહમ્દિક યા અર્હમરાહિમીન.**

ઈન્તિબાહ : ઈસ કિસમકી હદીસોંકી પૂરી હકીકત ઉસી વક્ત ખુલેગી જબ યે સબ બાતેં અમલી તૌર પર સામને આએંગી. ઈસ દુનિયામેં તો હમારા ઈલ્મ ઈતના નાકિસ (અધૂરા) હૈ કે બહોતસે ઉન વાકિઆતકો સહીહ તૌર પર સમઝનેસે ભી કાસિર રેહતે હૈં જિનકી ખબરેં હમ અખબારોંમેં પઢતે હૈં મગર ઈસ કિસમકે વાકિઆતકા કભી હમને તજુર્બા ઔર મુશાહિદા કિયા હુવા નહીં હોતા.

સદક રબ્બુના અઝ્ઝ વ જલ્લ. વમા ઊતીતુમ મિનલ્ ઈલ્મિ ઈલ્લા કલીલા.

(રવાહુ અહમદ વ તિરમિઝી વ ઈબ્ને માજા, મઆરિફુલ હદીસ ૧ : ૨૩૩-૨૩૪)

ખઝાનએ ગૈબસે દુઆ પર રોઝીકા મિલના

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ બયાન કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે ઝમાનેમેં અલ્લાહકા એક બંદા અપને અહલો અયાલ (બાલ બચ્ચોં) કે પાસ પહોંચા. જબ ઉસને ઉનકો ફક્રો ફાકાકી હાલતમેં દેખા તો (ગિડગિડાકર અલ્લાહસે દુઆ કરનેકે લિયે) જંગલકી તરફ ચલ દિયા. જબ ઉસકી નેક બીવીને દેખા (કે શૌહર અલ્લાહ તઆલાસે માંગનેકે લિયે ગયે હૈં તો અલ્લાહ તઆલાકે ફઝલો કરમ પર ભરોસા કરકે ઉસને તૈયારી શુરૂ કર દી) વો ઉઠકર ચક્કીકે પાસ આઈ ઔર ઉસકો તૈયાર કિયા (તાકે અલ્લાહ તઆલાકે હુકમસે કહીંસે ગલ્લા (અનાજ) આએ તો જલ્દીસે ઉસકો પીસા જા સકે) ફિર વો તન્નૂરકે પાસ ગઈ ઔર ઉસકો ગરમ કિયા (તાકે આટા પિસ જાનેકે બાદ ફિર રોટી પકાનેમેં દેર ન લગે).

ફિર ઉસને ખૂદ ભી દુઆ કી ઔર અલ્લાહ તઆલાસે અર્ઝ કિયા કે અય માલિક! હમેં રિઝ્ક દે, અબ ઉસકે બાદ ઉસને દેખા કે ચક્કીકે ગિર્દાગિર્દ આટેકે લિયે જો જગહ બની હોતી હૈ (જિસકો ચક્કીકા ગરાન્ડ ઔર કહીં ચક્કીકી ભર ભી કેહતે હૈં) વો આટેસે ભરી હુઈ હૈ, ફિર તન્નૂરકે પાસ ગઈ તો દેખા કે તન્નૂર ભી રોટિયોંસે ભરા હુવા હૈ (ઔર જિતની રોટિયાં ઉસમેં લગ સકતી હૈં લગી હુઈ હૈં).

ઉસકે બાદ ઉસ બીવીકે શૌહર વાપસ આએ ઔર બીવીસે પૂછા કે મેરે જાનેકે બાદ તુમને કુછ પાયા? બીવીને બતાયા કે હાં હમેં અપને પરવરદિગારકી તરફસે કુછ મિલા હૈ (યાની બરાહે રાસ્ત ખઝાનએ ગૈબસે ઈસ તરહ મિલા હૈ) યે સુનકર યે ભી ચક્કીકે પાસ ગયે (ઔર ઉસકો ઉઠાકર દેખા, યાની તઅજ્જુબ ઔર શૌકમેં ગાલિબન ઉસકા પાટ ઉઠાકર દેખા) ફિર જબ યે માજરા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે ઝિક્ર કિયા ગયા તો આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે માલૂમ હોના ચાહિયે કે અગર ઉસકો ઉઠાકર ન દેખતે તો ચક્કી કયામત તક યૂં હી ચલતી રેહતી ઔર ઉસસે હમેશા આટા નિકલતા રેહતા.

(મુસ્નદે અહમદ, મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૩૧૮)

દૌલતકી હિર્સકે બારેમેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી નસીહત

હકીમ બિન હિઝામ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે એક દફા મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે કુછ માલ તલબ કિયા, આપને મુઝે અતા ફરમા દિયા, મૈંને ફિર માંગા આપ (સ.અ.વ.) ને ફિર અતા ફરમા દિયા, ફિર આપ (સ.અ.વ.) ને મુઝે નસીહત ફરમાઈ ઔર ઈરશાદ ફરમાયા કે અય હકીમ! યે માલ સબકો ભલી લગનેવાલી ઔર લઝીઝ ઔર શીરીં ચીઝ હૈ, પસ જો શખ્સ ઉસકો બગૈર હિર્સ ઔર તમઅકે સૈરચશ્મી (કનાઅત) ઔર નફસકી ફય્યાઝીકે સાથ લે ઉસકે વાસ્તે ઉસમેં બરકત દી જાએગી, ઔર જો શખ્સ દિલકે લાલચકે સાથ લેગા ઉસકે વાસ્તે ઉસમેં બરકત નહીં હોગી ઔર ઉસકા હાલ જૂઉલ બકર (એક બીમારી) કે ઉસ મરીઝ જૈસા હોગા જો ખાએ ઔર પેટ ન ભરે. ઔર ઉપરવાલા હાથ નીચેવાલે હાથસે બેહતર હૈ (યાની દેનેવાલેકા મકામ ઊંચા હૈ ઔર હાથ ફૈલાકર લેના એક ઘટિયા બાત હૈ, લિહાઝા જહાં તક હો સકે ઉસસે બચના ચાહિયે).

હકીમ બિન હિઝામ કેહતે હૈં કે (હુઝૂર સ.અ.વ. કી યે નસીહત સુનકર) મૈંને અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! કસમ હૈ ઉસ પાક ઝાતકી જિસને આપ (સ.અ.વ.) કો નબી બરહક બનાકર ભેજા હૈ અબ આપકે બાદ મરતે દમ તક મૈં કિસીસે કુછ ન લૂંગા. (બુખારી વ મુસ્લિમ)

ફાઈદા : ઈસ હદીસ શરીફકે બારેમેં સહીહ બુખારી હીકી એક રિવાયતમેં

યે ભી હૈ કે હકીમ બિન હિઝામને આં હઝરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં જો અહદ કિયા થા ઉસકો ફિર ઐસા નિભાયા કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે બાદ હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક ઔર હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) ને અપને અપને દૌરે ખિલાફતમેં (જબકે સબ હીકો વઝીફે ઔર અતિય્યે દિયે જાતે થે) ઉનકો ભી બુલાકર બારબાર કુછ વઝીફા યા અતિય્યા દેના ચાહા લેકિન યે લેને પર આમાદા હી નહીં હુએ.

ઔર ફતહુલ બારીમેં હાફિઝ ઈબ્ને હજરને મુસ્નદે ઈસ્હાક રાહવયકે હવાલાસે નકલ કિયા હૈ કે શેખૈનકે બાદ હઝરત ઉસમાન ઔર હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) કે ઝમાનએ ખિલાફત વ અમારતમેં ભી ઉનહોંને કભી કોઈ વઝીફા યા અતિય્યા કબૂલ નહીં કિયા યહાં તક કે હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) કે દૌરે અમારતમેં એકસો બીસ સાલકી ઉમરમેં ૫૪ સન હિજરીમેં વફાત પાઈ. (મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૨૯૬)

જો અપની મુસીબત કિસી પર ઝાહિર ન કરે ઉસકે લિયે બખ્શિશકા વા'દા

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે રિવાયત કરતે હૈં કે આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે : જો બંદા કિસી જાની યા માલી મુસીબતમેં મુબ્તલા હો ઔર વો કિસીસે ઉસકા ઈઝહાર ન કરે ઔર ન લોગોંસે શિકવા શિકાયત કરે તો અલ્લાહ તઆલાકા ઝિમ્મા હૈ કે વો ઉસકો બખ્શ દેંગે. (મુઅજમુલ ઔસત લિત્તબરાની)

ફાઈદા : સબરકા આલા દરજા યે હૈ કે અપની મુસીબત ઔર તકલીફકા કિસીસે ઈઝહાર ભી ન હો, ઔર ઐસે સાબિરોંકે લિયે ઈસ હદીસમેં મગફિરતકા પુખ્તા વા'દા કિયા ગયા હૈ. ઔર અલ્લાહ તઆલાને ઉનકી બખ્શિશકા ઝિમ્મા લિયા હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઈન વા'દોં પર યકીન ઔર ઉનસે ફાઈદા ઉઠાનેકી તૌફીક અતા ફરમાએ. (મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૩૦૧)

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કા અપની સાહબઝાદીકો સબરકી તલ્કીન કરના

હઝરત ઉસામા બિન ઝૈદ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)

કી સાહબઝાદી (હઝરત ઝૈનબ રદિ.) ને આં હઝરત (સ.અ.વ.) કે પાસ કહેલા ભેજા કે મેરે બચ્ચેકા આખરી દમ હૈ ઔર ચલ ચલાવકા વક્ત હૈ લિહાઝા આપ ઈસ વક્ત તશરીફ લે આએં. આપને ઉસકે જવાબમેં સલામ કહેલા ભેજા ઔર પયામ દિયા કે બેટી! અલ્લાહ તઆલા કિસીસે જો કુછ લે વો ભી ઉસીકા હૈ ઔર કિસીકો જો કુછ દે વો ભી ઉસીકા હૈ.

અલગર્ઝ હર ચીઝ હર હાલમેં ઉસીકી હૈ (અગર કિસીકો દેતા હૈ તો અપની ચીઝ દેતા હૈ. ઔર કિસીસે લેતા હૈ તો અપની ચીઝ લેતા હૈ) ઔર હર ચીઝકે લિયે ઉસકી તરફસે એક મુદ્દત ઔર વક્ત મુકર્રર હૈ (ઔર ઉસ વક્તકે આ જાને પર વો ચીઝ ઈસ દુનિયાસે ઉઠા લી જાતી હૈ) પસ ચાહિયે કે તુમ સબર કરો ઔર અલ્લાહ તઆલાસે ઈસ સદમેકે અજરો સવાબકી તાલિબ બનો, સાહબઝાદી સાહિબાને ફિર આપકે પાસ પયામ ભેજા ઔર કસમ દી કે ઈસ વક્ત હુઝૂર (સ.અ.વ.) ઝરૂર તશરીફ લે આએં. પસ આપ ઉઠકર ચલ દિયે ઔર આપકે અસ્હાબમેંસે હઝરત સઅદ બિન ઉબાદા ઔર હઝરત મઆઝ બિન જબલ ઔર હઝરત ઉબય બિન કઅબ ઔર ઝૈદ બિન સાબિત (રદિ.) ઔર બાઝ ઔર લોગ ભી આપ (સ.અ.વ.) કે સાથ હો લિયે, પસ વો બચ્ચા ઉઠાકર આપ (સ.અ.વ.) કી ગોદમેં દિયા ગયા, ઔર ઉસકા સાંસ ઉખડ રહા થા, ઉસકે ઈસ હાલકો દેખકર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી આંખોંસે આંસૂ બેહને લગે. ઉસ પર હઝરત સઅદ બિન ઉબાદા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા હઝરત! યે ક્યા?

આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : કે યે રહમતકે ઉસ જઝબાકા અસર હૈ જો અલ્લાહ તઆલાને અપને બંદોંકે દિલોંમેં રખ દિયા હૈ. ઔર અલ્લાહકી રહમત ઉનહી બંદોં પર હોગી જિનકે દિલોંમેં રહમતકા જઝબા હો (ઔર જિનકે દિલ સખ્ત ઔર રહમતકે જઝબેસે બિલકુલ ખાલી હોં વો અલ્લાહકી રહમતકે મુસ્તહિક ન હોંગે). (બુખારી વ મુસ્લિમ)

ફાઈદા : હદીસકે આખરી હિસ્સેસે માલૂમ હુવા કે કિસી સદમાસે દિલકા મુતાસ્સિર હોના ઔર આંખોંસે આંસૂ બેહના સબરકે મુનાફી નહીં, સબરકા મુક્તઝા સિર્ફ ઈતના હૈ કે બંદા મુસીબત ઔર સદમાકો અલ્લાહ તઆલાકી મશિય્યત (મરઝી) યકીન કરતે હુએ ઉસકો બંદગીકી શાનકે સાથ અંગેઝ (બરદાશ્ત) કરે. ઔર અલ્લાહ તઆલાકી રહમતસે માયૂસ ઔર ઉસકા શાકી (શિકાયત કરનેવાલા) ન હો ઔર ઉસકી મુકર્રર કી હુઈ હુદૂદકા પાબંદ રહે.

બાકી તબઈ તૌર પર દિલકા મુતાસ્સિર હોના ઔર આંખોંસે આંસૂ બહેના દિલકી રિક્કત (નરમી) ઔર ઉસ જઝબએ રહમતકા લાઝમી નતીજા હૈ જો અલ્લાહ તઆલાને અપને બંદોંકી ફિતરતમેં વદીઅત રખ્ખા હૈ ઔર વો અલ્લાહ તઆલાકી ખાસ નેઅમત હૈ, ઔર જો દિલ ઉસસે ખાલી હો વો અલ્લાહ તઆલાકી નિગાહે રહમતસે મહેરૂમ હૈ. હઝરત સઅદ બિન ઉબાદા (રદિ.) ને હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કી આંખોંસે આંસૂ બેહતે દેખકર તઅજ્જુબકે સાથ સવાલ ઈસ લિયે કિયા કે ઉસ વક્ત તક ઉનકો યે બાત માલૂમ નહીં થી કે દિલકા યે તઅસ્સુર (અસર) ઔર આંખોંસે આંસૂ ગિરના સબરકે મુનાફી નહીં હૈ.

(મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૩૦૨)

અલ્લાહકે ખાસ બંદે ઐશકી ઝિંદગી નહીં ગુઝારતે

હઝરત મઆઝ બિન જબલ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જબ ઉનકો યમનકી તરફ રવાના કિયા તો નસીહત ફરમાઈ કે મઆઝ! આરામ તલબી ઔર ખૂશ ઐશીસે બચતે રેહના! અલ્લાહકે ખાસ બંદે આરામ તલબ ઔર ખૂશ ઐશ નહીં હુવા કરતે. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઈદા : દુનિયામેં આરામ ઔર રાહત ઔર ખૂશ ઐશીકી ઝિંદગી ગુઝારના અગરચે હરામ ઔર નાજાઈઝ નહીં હૈ લેકિન અલ્લાહકે ખાસ બંદોંકા મકામ યેહી હૈ કે વો દુનિયામેં ઐશકી ઝિંદગી ઈખ્તિયાર ન કરેં. **અલ્લાહુમ્મ લા ઐશ ઈલ્લા ઐશલ્ આખિરત.** (મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૯૭)

ખાદિમ ઔર નોકરકા કુસૂર મઆફ કરો અગરચે વો એક દિનમેં સત્તર દફા કુસૂર કરે

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા ઔર અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મૈં અપને ખાદિમ (ગુલામ યા નોકર) કા કુસૂર કિતની દફા મઆફ કરૂં? આપ (સ.અ.વ.) ને ઉસકા કોઈ જવાબ નહીં દિયા ઔર

ખામોશ રહે. ઉસને ફિર વોહી અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મૈં અપને ખાદિમકો કિતની દફા મઆફ કરૂં? આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા હર રોઝ સત્તર (૭૦) દફા. (જામેઅ તિરમિઝી)

ફાઈદા : સવાલ કરનેવાલેકા મકસદ યે થા કે હઝરત! અગર મેરા ખાદિમ, ગુલામ યા નોકર બારબાર કુસૂર કરે તો કહાં તક મૈં ઉસકો મઆફ કરૂં ઔર કિતની દફા મઆફ કરનેકે બાદ મૈં ઉસકો સઝા દૂં? આપ (સ.અ.વ.) ને જવાબ દિયા કે અગર બિલફર્ઝ રોઝાના સત્તર (૭૦) દફા ભી વો કુસૂર કરે તો તુમ ઉસકો મઆફ હી કરતે રહો.

હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા મતલબ યે થા કે કુસૂરકા મઆફ કરના કોઈ ઐસી ચીઝ નહીં હૈ જિસકી હદ મુકર્રર કી જાએ, બલ્કે હુસ્ને અખ્લાક ઔર રહમકા તકાઝા યે હૈ કે અગર બિલફર્ઝ વો રોઝાના સત્તર (૭૦) દફા ભી કુસૂર કરે તો ઉસકો મઆફ હી કર દિયા જાએ.

ફાઈદા : જૈસાકે બારબાર લિખ્ખા જા ચુકા હૈ સત્તર (૭૦) કા અદદ ઐસે મૌકોં પર તહદીદ (હદ બાંધને) કે લિયે નહીં હોતા બલ્કે સિર્ફ તકસીર (ઝિયાદતી) કે લિયે હોતા હૈ ઔર ખાસકર ઈસ હદીસમેં યે બાત બહોત હી વાઝેહ હૈ.

(મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૧૮૯)

દિલકી કસાવત ઔર સખ્તીકા ઈલાજ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે અપની કસાવતે કલ્બી (સખ્ત દિલી) કી શિકાયત કી. આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : કે યતીમકે સર પર હાથ ફેરા કરો ઔર મિસ્કીનકો ખાના ખિલાયા કરો. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઈદા : સખ્ત દિલી એક રૂહાની મર્ઝ ઔર ઈન્સાનકી બદબખ્તીકી નિશાની હૈ. સાઈલને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે અપને દિલ ઔર અપની રૂહકી ઈસ બીમારીકા હાલ અર્ઝ કરકે આપસે ઈલાજ દરયાફત કિયા થા, આપ (સ.અ.વ.) ને ઉનકો દો બાતોંકી હિદાયત ફરમાઈ. એક યે કે યતીમકે સર પર શફકતકા હાથ ફેરા કરો. ઔર દૂસરા યે કે ફકીર મિસ્કીનકો ખાના ખિલાયા કરો.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કા બતલાયા હુવા યે ઈલાજ ઈલ્મુન્નફસકે એક ખાસ ઉસૂલ પર મબની હૈ બલ્કે કેહના ચાહિયે કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે ઈન ઈરશાદાતસે ઈસ ઉસૂલકી તાઈદ ઔર તૌસીક હોતી હૈ, વો ઉસૂલ યે હૈ કે અગર કિસી શખ્સકે નફસ યા દિલમેં કોઈ ખાસ કૈફિયત ન હો ઔર વો ઉસકો પૈદા કરના ચાહે તો એક તદબીર ઉસકી યે ભી હૈ કે ઉસ કૈફિયતકે આસાર ઔર લવાઝિમકો વો ઈખ્તિયાર કર લે ઈન્શા અલ્લાહ કુછ અરસાકે બાદ વો કૈફિયત ભી નસીબ હો જાએગી. દિલમેં અલ્લાહ તઆલાકી મુહબ્બત પૈદા કરનેકે લિયે ઝિક્રકી કસરતકા તરીકા જો હઝરાતે સૂફિયાએ કિરામમેં રાઈજ હૈ ઉસકી બુન્યાદ ભી ઈસી ઉસૂલ પર હૈ.

બહરહાલ યતીમકે સર પર હાથ ફેરના ઔર મિસ્કીનકો ખાના ખિલાના દર અસલ જઝબએ રહમકે આસારમેંસે હૈ, લેકિન જબ કિસીકા દિલ ઈસ જઝબાસે ખાલી હો વો અગર યે અમલ બેતકલ્લુફ હી કરને લગે તો ઈન્શા અલ્લાહ ઉસકે દિલમેં ભી રહમકી કૈફિયત પૈદા હો જાએગી. (મઆરિફુલ હદીસ ૨ : ૧૭૯)

હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કી અઝમત

સહીહ બુખારીમેં એક આયતકે તહતમેં બરિવાયત અબૂ દરદા (રદિ.) નકલ કિયા હૈ કે અબૂબક્ર ઔર ઉમર (રદિ.) કે દરમિયાન કિસી બાતમેં ઈખ્તિલાફ હુવા. હઝરત ઉમર (રદિ.) નારાઝ હોકર ચલે ગયે. યે દેખકર હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ઉનકો મનાનેકે લિયે ચલે, મગર હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ન માના યહાં તકકે અપને ઘરમેં પહોંચકર દરવાઝા બંદ કર લિયા. મજબૂરન સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) વાપસ આએ ઔર આં હઝરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હો ગયે, ઉધર કુછ દેરકે બાદ હઝરત ઉમર (રદિ.) કો અપને ઈસ અમલ પર નદામત હુઈ ઔર યે ભી ઘરસે નિકલકર આં હઝરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં પહોંચ ગયે ઔર અપના વાકિઆ અર્ઝ કિયા, અબૂ દરદા (રદિ.) કા બયાન હૈ કે ઉસ પર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) નારાઝ હો ગયે, જબ સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) ને દેખા કે હઝરત ઉમર (રદિ.) પર ઈતાબ (નારાઝગી) હોને લગા તો અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! ઝિયાદા કુસૂર મેરા હી થા, રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ક્યા તુમસે ઈતના ભી નહીં હોતા કે મેરે એક સાથીકો અપની

ઈઝાઓં (તકલીફોં) સે છોડ દો, ક્યા તુમ નહીં જાનતે કે જબ મૈંને ખુદાકે હુકમસે યે કહા કે : **યા અય્યુહન્નાસુ ઈન્ની રસૂલુલ્લાહિ ઈલૈકુમ જમીઆ** અય લોગો! મૈં તુમ સબકી તરફ અલ્લાહકા ભેજા હુવા (યાની ઉસકા રસૂલ) હૂં, તો તુમ સબને મુઝે ઝુઠલાયા, સિર્ફ અબૂબક્ર (રદિ.) થે જિનહોંને પેહલી બાર મેરી તસ્દીક કી.

(કસસે મઆરિફુલ કુરઆન, માખૂઝ અઝ તામીરે હયાત ૧૦ ઓક્ટોમ્બર સન ઈસવી ૨૦૦૧)

અઝમતે મુસ્તફા (સ.અ.વ.)

હઝરત અલી મુરતઝા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) કે ઝિમ્મા એક યહૂદીકા કર્ઝ થા ઉસને આકર અપના કર્ઝ માંગા. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઈસ વક્ત મેરે પાસ કુછ નહીં હૈ કુછ મોહલત દો, યહૂદીને સખ્તીકે સાથ મુતાલબા કિયા ઔર કહા, મૈં આપકો ઉસ વક્ત તક ન છોડૂંગા જબ તક મેરા કર્ઝ અદા ન કર દો.

આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા તુમહેં ઈખ્તિયાર હૈ મૈં તુમહારે પાસ બૈઠ જાઉંગા. ચુનાંચે રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) ઉસ જગહ બૈઠ ગયે ઔર ઝોહર, અસર, મગરિબ ઔર ઈશાકી નમાઝ ઔર ફિર અગલે રોઝ સુબહકી નમાઝ યહીં અદા ફરમાઈ, સહાબએ કિરામ (રદિ.) યે માજરા દેખકર રંજીદા ઔર ગઝબનાક હો રહે થે ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા યહૂદીકો ડરા ધમકાકર યે ચાહતે થે કે વો રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કો છોડ દે, રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઉસકો તાડ લિયા ઔર સહાબા (રદિ.) સે પૂછા : ક્યા કરતે હો? તબ ઉનહોંને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! હમ ઉસકો કૈસે બરદાશ્ત કરેં કે એક યહૂદી આપ (સ.અ.વ.) કો કૈદ કરે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મુઝે મેરે રબને મના ફરમાયા હૈ કે મૈં મુઆહિદા વગૈરહ પર ઝુલ્મ કરૂં. યહૂદી યે સબ માજરા દેખ ઔર સુન રહા થા. સુબહ હોતે હી યહૂદીને કહા **અશહદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વ અશહદુ અન્નક રસૂલુલ્લાહિ** ઈસ તરહ મુસલમાન હોકર ઉસને કહા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મૈંને અપના આધા માલ અલ્લાહકે રાસ્તેમેં દે દિયા, ઔર કસમ હૈ અલ્લાહ તઆલાકી! મૈંને ઈસ વક્ત જો કુછ કિયા ઉસકા મકસદ સિર્ફ યે ઈમ્તિહાન કરના થા કે તૌરાતમેં આપકે

મુતઅલ્લિક યે અલ્ફાઝ પઢે હૈં.

"મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ્લાહ ઉનકી વિલાદત (પૈદાઈશ) મક્કામેં હોગી, ઔર હિજરત તય્યિબાકી તરફ, ઔર મુલ્ક ઉનકા શામ હોગા, ન વો સખ્ત મિઝાજ હોંગે, ન સખ્ત બાત કરનેવાલે, ન બાઝારોંમેં શોર કરનેવાલે, ફહશ ઔર બેહયાઈસે દૂર હોંગે. મૈંને અબ તમામ સિફાતકા ઈમ્તિહાન કરકે આપકો સહીહ પાયા. ઈસ લિયે શહાદત દેતા હૂં કે અલ્લાહ તઆલાકે સિવા કોઈ માબૂદ નહીં ઔર આપ અલ્લાહકે રસૂલ હૈં, ઔર યે મેરા આધા માલ હૈ આપકો ઈખ્તિયાર હૈ જિસ તરહ ચાહેં ખર્ચ ફરમાએં."

ઔર યે યહૂદી બહોત માલદાર થા. આધા માલ ભી એક બહોત બડી દૌલત થી. ઈસ રિવાયતકો મઝહરીમેં બહવાલા દલાઈલુન્નુબવહ, બૈહકી નકલ ફરમાયા હૈ. (કસસે મઆરિફુલ કુરઆન, માખૂઝ અઝ "તામીરે હયાત" સ. ૯૭, ૧૦ ઓક્ટોમ્બર સન ઈસવી ૨૦૦૧)

કર્ઝદારકી નમાઝે જનાઝા હુઝૂરે પાક (સ.અ.વ.) નહીં પઢતે થે

હદીસે પાકમેં આયા હૈ કે હુઝૂરે પાક (સ.અ.વ.) ઐસે લોગોંકી નમાઝે જનાઝા નહીં પઢતે થે જિનકે ઉપર દૂસરોંકા હક હોતા, ઈસ લિયે નમાઝસે પેહલે હુઝૂર (સ.અ.વ.) માલૂમ કર લિયા કરતે થે કે ઉસ પર કિસીકા હક તો નહીં, ઈસી વજહસે એક દફા એક સહાબી (રદિ.) કા જનાઝા પઢનેસે ઈન્કાર કર દિયા મગર હઝરત અબૂ કતાદા અન્સારી (રદિ.) ને ઉનકે કર્ઝકી અદાયગીકી ઝિમ્મેદારી લી ઉસકે બાદ આપ (સ.અ.વ.) ને નમાઝે જનાઝા અદા ફરમાઈ.

હઝરત અબૂ કતાદા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કે પાસ એક આદમીકા જનાઝા લાયા ગયા તાકે આપ (સ.અ.વ.) ઉસકી નમાઝે જનાઝા પઢ દેં, તો આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે તુમ અપને સાથીકી નમાઝે જનાઝા પઢ લો ક્યૂંકે ઉનકે ઝિમ્મે કર્ઝ હૈ, તો હઝરત અબૂ કતાદા (રદિ.) ને કહા કે ઉસકી અદાયગી મેરે ઝિમ્મે હૈ, તો આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : પૂરા કરોગે? તો ઉનહોંને કહા જી હાં મૈં અદા કર દૂંગા.

નોટ : જબ આપ (સ.અ.વ.) પર ફુતૂહાત હુઈ તો મકરૂઝકે કર્ઝકા ઝિમ્મા

ખૂદ લે લેતે થે ઔર જનાઝાકી નમાઝ પળ્હાતે થે. (આપકે મસાઈલ ઔર ઉનકા હલ ૩ : ૧૩૧, રહમતુલ લિલ આલમીન ૧ : ૨૬૬)

ફિર આપ (સ.અ.વ.) ને ઉન સહાબીકી નમાઝે જનાઝા પળ્હાઈ.

(નસાઈ શરીફ સ. ૩૧૫)

શરીઅતકે ખિલાફ ખ્વાહિશાતકી પૈરવી એક કિસમકી બુતપરસ્તી હૈ

અરઐત મનિત્તખઝ ઈલાહહૂ હવાહૂ. (સૂ. ફુરકાન આયત ૪૩)

અય પૈગમ્બર! આપને ઉસ શખ્સકી હાલત ભી દેખી જિસને અપના ખુદા અપની ખ્વાહિશે નફસાનીકો બના રખ્ખા હૈ!

ઈસ આયતમેં ઉસ શખ્સકો જો ઈસ્લામ વ શરીઅતકે ખિલાફ અપની ખ્વાહિશાતકા પૈરવી કરનેવાલા હો, યે કહા ગયા હૈ કે ઉસને અપની ખ્વાહિશાતકો મા'બૂદ બના લિયા હૈ. હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે શરીઅતકે ખિલાફ ખ્વાહિશાતે નફસાની ભી એક બુત હૈ જિસકી પરસ્તિશ કી જાતી હૈ ફિર દલીલમેં યે આયત તિલાવત ફરમાઈ.

(કરતબી, મઆરિફુલ કુરઆન ૬ : ૪૬૪)

ખુદાકે ખાસ બંદોંકે કરીબી રિશ્તેદાર આમ તૌરસે મહેરૂમ રેહતે હૈં

વ અન્ઝિર અશીરતકલ્ અક્રબીન. અપને કરીબી રિશ્તેદારોંકો ડરા દે.

ઈબ્ને અસાકિરમેં હૈ કે એક મરતબા હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) મસ્જિદમેં બૈઠે હુએ વઅઝ ફરમા રહે થે, ફતવે દે રહે થે, મજલિસ ખચાખચ ભરી હુઈ થી, હર એકકી નિગાહેં આપકે ચેહરે પર થીં ઔર શૌકસે સુન રહે થે, લેકિન આપકે લડકે ઔર ઘરકે આદમી આપસમેં નિહાયત બેપરવાહીસે અપની બાતોંમેં મશ્ગૂલ થે. કિસીને હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) કો તવજ્જોહ દિલાઈ કે ઔર સબ લોગ તો દિલસે આપકી ઈલ્મી બાતોંમેં દિલચસ્પી લે રહે હૈં આપકે અહલે બૈત (ઘરવાલે) ઉસસે બિલકુલ બેપરવાહ હૈં, વો અપની બાતોંમેં નિહાયત બેપરવાહીસે મશ્ગૂલ

હૈં, તો આપને જવાબમેં ફરમાયા : મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે સુના હૈ દુનિયાસે બિલકુલ કિનારાકશી કરનેવાલે અંબિયા (અલૈ.) હોતે હૈં ઔર ઉન પર સબસે ઝિયાદા સખ્ત ઔર ભારી ઉનકે રિશ્તેદાર હોતે હૈં ઔર ઈસી બારેમેં આયત વ અન્ઝિર સે તઅ્મલૂન તક હૈ. (તફસીર ઈબ્ને કસીર ૪ : ૫૫)

રોગને ઝૈતૂનકી બરકાત

શજરતિમ્ મુબારકતિન્ ઝૈતૂનતિન (સૂ. નૂર આયત ૩૫) ઈસસે ઝૈતૂન ઔર ઉસકે દરખ્તકા મુબારક ઔર નાફેઅ ઔર મુફીદ હોના સાબિત હોતા હૈ. ઉલમાને ફરમાયા હૈ કે અલ્લાહ તઆલાને ઉસમેં બેશુમાર ફાઈદે રખ્ખે હૈં, ઉસકો ચિરાગોંમેં રોશનીકે લિયે ભી ઈસ્તેમાલ કિયા જાતા હૈ ઔર ઉસકી રોશની હર તેલકી રોશનીસે ઝિયાદા સાફ હોતી હૈ, ઔર ઉસકો રોટીકે સાથ સાલનકી જગહ ભી ઈસ્તેમાલ કિયા જાતા હૈ, ઉસકે ફલકો બતૌર તફક્કોહકે ખાયા ભી જાતા હૈ. ઔર યે ઐસા તેલ હૈ જિસકે નિકાલનેકે લિયે કિસી મશીન યા ચરખી વગૈરહકી ઝરૂરત નહીં ખૂદ બખૂદ ઉસકે ફલસે નિકલ આતા હૈ. રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે રોગને ઝૈતૂનકો ખાઓ ભી ઔર બદન પર માલિશ ભી કરો. ક્યૂંકે યે શજરએ મુબારકા હૈ. (રવાહુ બગવી વ તિરમિઝી ઉમર રદિ. મરફૂઅન, મઝહરી, મઆરિફુલ કુરઆન ૬ : ૪૨૪)

અલ્લાહ તઆલાકે આઠ નામ જો સૂરજ પર લિખ્ખે હુએ હૈં

(૧) અલ હય્યુ (૨) અલ આલિમુ (૩) અલ કાદિરુ (૪) અલ મુરીદુ (૫) અસ્સમીઉ (૬) અલ બસીરુ (૭) અલ મુતકલ્લિમુ (૮) અલ બાકિયુ.

(અલ યવાકીત વલ જવાહિર બહસ ૧૬)

શરીઅતે ઈસ્લામમેં શઅર વ શાઈરીકા દરજા

વ શ્શુઅરાઉ યત્તબિઉહુમુલ્ ગાવૂન. (સૂરએ શુઅરાઅ આયત ૨૨૪)

ઔર શાઈરોંકી બાત પર ચલેં વોહી જો બે-રાહ હૈં.

આયતે મઝકૂરાકે શુરૂસે શઅર વ શાઈરીકી સખ્ત મઝમ્મત (બુરાઈ) ઔર ઉસકા ખુદાકે નઝદીક મબ્ગૂઝ (નાપસંદ) હોના માલૂમ હોતા હૈ મગર આખિર સૂરતમેં જો ઈસ્તિસના મઝકૂર હૈ ઉસસે સાબિત હુવા કે શઅર મુતલકન બુરા નહીં બલ્કે જિસ શઅરમેં અલ્લાહ તઆલાકી નાફરમાની યા અલ્લાહ તઆલાકે ઝિક્રસે રોકના, યા ઝૂઠ, યા નાહક કિસી ઈન્સાનકી મઝમ્મત (બુરાઈ) ઔર તૌહીન હો યા ફહશ કલામ ઔર ફવાહિશકે લિયે મુહર્રિક (ઉકસાનેવાલા) હો વો મઝમૂમ વ મકરૂહ હૈ. ઔર જો અશઆર ઈન ગુનાહોં ઔર મકરૂહાતસે પાક હોં ઉનકો અલ્લાહ તઆલાને : **ઈલ્લલ્લઝી-ન આમનૂ વ અમિલૂસ્સાલિહાતિ** કે ઝરીઆ જુદા ફરમા દિયા હૈ, ઔર બાઝ અશઆર તો હકીમાના મઝામીન ઔર વઅઝ વ નસીહત પર મુશ્તમિલ હોનેકી વજહસે તાઅત વ સવાબમેં દાખિલ હૈં જૈસાકે હઝરત ઉબય બિન કઅબ (રદિ.) કી રિવાયત હૈ કે : **ઈન્ન મિનશ્શઅ્રિ હિકમતન** યાની બાઝ શઅર હિકમત હોતે હૈં. (રવાહુ બુખારી)

હાફિઝ ઈબ્ને હજર (રહ.) ને ફરમાયા કે હિકમતસે મુરાદ સચ્ચી બાત હૈ જો હકકે મુતાબિક હો. ઈબ્ને બત્તાલને ફરમાયા, જિસ શઅરમેં અલ્લાહ તઆલાકી વહદાનિયત, ઉસકા ઝિક્ર, ઈસ્લામસે ઉલ્ફતકા બયાન હો વો શઅર મરગૂબ (પસંદીદહ) વ મહમૂદ હૈ, ઔર હદીસે મઝકૂરમેં ઐસા હી શઅર મુરાદ હૈ. ઔર જિસ શઅરમેં ઝૂઠ ઔર ફહશ બયાન હો વો મઝમૂમ (બુરા) હૈ ઉસકી મઝીદ તાઈદ નીચેકી રિવાયાતસે હોતી હૈ.

(૧) હઝરત અમ્ર બિન શરીદ અપને બાપસે રિવાયત કરતે હૈં કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને મુઝસે ઉમય્યા બિન અબી સલતકે સો (૧૦૦) અશઆર સુને.

(૨) મુતર્રિફ ફરમાતે હૈં કે મૈંને કૂફાસે બસરા તક હઝરત ઈમરાન બિન હુસૈનકે સાથ સફર કિયા ઔર હર મંઝિલ પર વો શઅર સુનાતે થે.

(૩) તબરીને બળે બળે સહાબા ઔર બળે બળે તાબિઈનકે મુતઅલ્લિક કહા કે વો શઅર કેહતે થે સુનતે થે ઔર સુનાતે થે.

(૪) ઈમામ બુખારી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે હઝરત આઈશા (રદિ.) શઅર કહા કરતી થીં.

(૫) અબૂ યઅલાને ઈબ્ને ઉમરસે મરફૂઅન રિવાયત કિયા હૈ કે શઅર એક કલામ હૈ અગર ઉસકા મઝમૂન અચ્છા ઔર મુફીદ હૈ તો યે શઅર અચ્છા હૈ

ઔર મઝમૂન બુરા યા ગુનાહકા હૈ તો શઅર બુરા હૈ. (ફતહુલ બારી)

તફસીરે કરતબીમેં હૈ કે મદીના મુનવ્વરહકે ફુકહાએ અશરહ (દસ ફુકહા) જો અપને ઈલ્મ વ ફઝલમેં મઅરૂફ હૈં ઉનમેંસે ઉબૈદુલ્લાહ બિન ઉત્બા બિન મસઊદ (રદિ.) કાદિરૂલ કલામ શાઈર થે, ઔર કાઝી ઝુબૈર બિન બકારકે અશઆર એક મુસ્તકિલ કિતાબમેં જમા થે. ફિર કરતબીને લિખ્ખા હૈ કે અબૂ અમ્રને ફરમાયા હૈ કે અચ્છે મઝામીન પર મુશ્તમિલ અશઆરકો અહલે ઈલ્મ ઔર અહલે અકલમેંસે કોઈ બુરા નહીં કેહ સકતા. ક્યૂંકે અકાબિર સહાબા જો ઉનકે મુકતદા હૈં ઉનમેં કોઈ ભી ઐસા નહીં જિસને ખૂદ શઅર ન કહે હોં યા દૂસરોંકે અશઆર ન પઢે હોં યા સુને હોં ઔર પસંદ ન કિયા હો.

જિન રિવાયતોંમેં શઅર વ શાઈરીકી મઝમ્મત (બુરાઈ) મઝકૂર હૈ ઉનસે મકસૂદ યે હૈ કે શઅરમેં ઈતના મસરૂફ ઔર મુન્હમિક (મશ્ગૂલ) હો જાએ કે ઝિક્રુલ્લાહ, ઈબાદત ઔર કુરઆનસે ગાફિલ હો જાએ. ઈમામ બુખારી (રહ.) ને ઉસકો એક મુસ્તકિલ બાબમેં બયાન ફરમાયા હૈ ઔર ઉસ બાબમેં હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કી યે રિવાયત નકલ કી હૈ.

યાની કોઈ આદમી પીપસે અપના પેટ ભરે યે ઉસસે બેહતર હૈ કે અશઆરસે પેટ ભરે.

ઈમામ બુખારી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે મેરે નઝદીક ઉસકે મા'ના યે હૈં કે શઅર જબ ઝિક્રુલ્લાહ ઔર કુરઆન ઔર ઈલ્મકે ઈશ્તિગાલ પર ગાલિબ આ જાએ, ઔર અગર શઅર મગ્લૂબ હૈ તો ફિર બુરા નહીં હૈ. ઈસી તરહ વો અશઆર જો ફહશ (બુરે) મઝામીન યા લોગોં પર તઅન વ તશનીઅ યા દૂસરે શરીઅતકે ખિલાફ મઝામીન પર મુશ્તમિલ હોં વો બ ઈજમાએ ઉમ્મત હરામ ઔર નાજાઈઝ હૈં, ઔર યે કુછ શઅરકે સાથ મખ્સૂસ નહીં, બલ્કે જો નસર કલામ (જો શઅર ન હો) ઐસા હો ઉસકા ભી યેહી હુકમ હૈ. (કરતબી)

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) ને અપને ગવર્નર અદી બિન નઝલહકો ઉનકે ઓહદાસે ઈસ લિયે બરખાસ્ત (બર તરફ) કર દિયા કે વો ફહશ અશઆર કેહતે થે. હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) ને હઝરત અમ્ર બિન રબીઆ ઔર અબૂલ આસકો ઈસી જુર્મમેં જિલાવતન (દેશ નિકાલ) કરનેકા હુકમ દિયા. અમ્ર બિન રબીઆને તૌબા કર લી વો કબૂલ કી ગઈ.

(કરતબી, મઆરિફુલ કુરઆન ૬ : ૫૫૪-૫૫૫)

હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) કી કબરકે મુતઅલ્લિક હૈરતઅંગેઝ કિસ્સા

ઈબ્ને અબી હાતિમકી એક હદીસમેં હૈ કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કિસી એ'રાબીકે યહાં મહેમાન હુએ. ઉસને આપકી બડી ખાતિર તવાઝોઅ કી. વાપસીમેં આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : કભી હમસે મદીનેમેં ભી મિલ લેના, કુછ દિનોં બાદ એ'રાબી આપ (સ.અ.વ.) કે પાસ આયા. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કુછ ચાહિયે? ઉસને કહા હાં એક તો ઊંટની દીજિયે હવદજ (ઊંટકે કજાવહ) કે સાથ. ઔર એક બકરી દીજિયે જો દૂધ દેતી હો. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : અફસોસ તૂને બની ઈસરાઈલકી બુઢિયા જૈસા સવાલ ન કિયા, સહાબાને પૂછા વો વાકિઆ ક્યા હૈ? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : જબ હઝરત કલીમુલ્લાહ (મૂસા અલૈ.) બની ઈસરાઈલકો લેકર ચલે તો રાસ્તા ભૂલ ગયે, હઝાર કોશિશ કી લેકિન રાહ ન મિલી, આપને લોગોંકો જમા કરકે પૂછા યે ક્યા અંધેર હૈ? તો ઉલમાએ બની ઈસરાઈલને કહા : બાત યે હૈ કે હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) ને અપને આખિર વક્ત હમસે અહદ લિયા થા કે જબ હમ મિસરસે ચલેં તો આપકે તાબૂતકો ભી યહાંસે અપને સાથ લેતે જાએં.

હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને દરયાફત ફરમાયા કે તુમમેંસે કૌન જાનતા હૈ કે હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) કી તુરબત (કબર) કહાં હૈ? સબને ઈન્કાર કર દિયા કે હમ નહીં જાનતે, હમમેં એક બુઢિયાકે સિવા ઔર કોઈ ભી આપકી કબરસે વાકિફ નહીં.

આપને ઉસ બુઢિયાકે પાસ આદમી ભેજકર ઉસે કહેલવાયા કે મુઝે હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) કી કબર દિખલા, બુઢિયાને કહા હાં દિખલાઉંગી, લેકિન પેહલે અપના હક લે લૂં, હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને કહા : તૂ ક્યા ચાહતી હૈ? ઉસને જવાબ દિયા કે જન્નતમેં આપકા સાથ મુઝે મયસ્સર હો.

આપ (અલૈ.) પર ઉસકા યે સવાલ બહોત ભારી પડા, ઉસ વક્ત વહી આઈ કે ઉસકી બાત માન લો, ઉસકી શર્ત મંઝૂર કર લો, અબ વો આપકો એક ઝીલકે પાસ લે ગઈ જિસકે પાનીકા રંગ ભી બદલ ચુકા થા. કહા કે ઉસકા પાની નિકાલ ડાલો, જબ પાની નિકાલ ડાલા ઔર ઝમીન નઝર આને લગી તો

કહા : અબ યહાં ખોદો, ખોદના શુરૂ હુવા તો કબર ઝાહિર હો ગઈ, તાબૂત સાથ રખ લિયા, અબ ચલને લગે તો રાસ્તા સાફ નઝર આને લગા ઔર સીધી રાહ લગ ગઈ. (તફસીર ઈબ્ને કસીર ૪ : ૩૩)

દરિયાએ નીલકે નામ હઝરત ઉમર (રદિ.) કા ખત

રિવાયત હૈ કે જબ મિસર ફતહ હુવા તો મિસરવાલે હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) કે પાસ આએ ઔર કેહને લગે કે હમારી પુરાની આદત હૈ કે ઈસ મહીનેમેં દરિયાએ નીલકે ભેંટ ચળ્હાતે હૈં. ઔર અગર ન ચળ્હાએં તો દરિયામેં પાની નહીં આતા. હમ ઐસા કરતે હૈં કે ઈસ મહીનેકી બારહવીં તારીખકો એક બાકિરા (કુંવારી) લડકીકો લેતે હૈં જો અપને માં બાપકી અકલોતી હો, ઉસકે વાલિદૈનકો દે દિલાકર રઝામંદ કર લેતે હૈં, ઔર ઉસે બહોત ઉમદા કપડે ઔર બહોત કીમતી ઝેવર પહેનાકર, બનાવ સંવારકર ઉસ નીલમેં ડાલ દેતે હૈં તો ઉસકા પાની ચળ્હતા હૈ વરના પાની ચળ્હતા નહીં.

સિપેહસાલારે ઈસ્લામ હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) ફાતેહે મિસરને જવાબ દિયા કે યે એક જાહિલાના ઔર અહમકાના રસમ (રિવાજ) હૈ, ઈસ્લામ ઈસકી ઈજાઝત નહીં દેતા, ઈસ્લામ તો ઐસી આદતોંકો મિટાનેકે લિયે આયા હૈ તુમ ઐસા નહીં કર સકતે, વો બાઝ રહે.

દરિયાએ નીલકા પાની ન ચળ્હા, મહીના પૂરા નિકલ ગયા લેકિન દરિયા ખુશ્ક પડા હુવા હૈ, લોગ તંગ આકર ઈરાદે કરને લગે કે મિસરકો છોડ દેં, યહાંકી બોદોબાશ તર્ક કર દેં (યાની યહાં રેહના છોડ દેં). અબ ફાતેહે મિસરકો ખયાલ ગુઝરતા હૈ ઔર દરબારે ખિલાફતકો ઈસસે ખબરદાર ફરમાતે હૈં ઉસી વક્ત ખલીફતુલ મુસ્લિમીન અમીરૂલ મુઅમિનીન હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) કી તરફસે જવાબ મિલતા હૈ કે આપને જો કિયા અચ્છા કિયા, અબ મૈં અપને ઈસ ખતમેં એક પરચા દરિયાએ નીલકે નામ ભેજ રહા હૂં તુમ ઉસે લેકર દરિયાએ નીલમેં ડાલ દો. હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) ને ઉસ પરચેકો નિકાલકર પળ્હા તો ઉસમેં લિખ્ખા થા કે :

ખત હૈ અલ્લાહ તઆલાકે બંદે અમીરૂલ મુઅમિનીન ઉમરકી તરફસે

અહલે મિસરકે દરિયાએ નીલકી તરફ, બાદ હમ્દો સલાતકે મતલબ યે હૈ કે અગર તૂ અપની તરફસે ઔર અપની મરઝીસે બેહ રહા હૈ તો ખૈર ન બેહ, ઔર અગર અલ્લાહ તઆલા વાહિદ વ કહ્હાર તુઝે જારી રખતા હૈ તો હમ અલ્લાહસે દુઆ માંગતે હૈં કે વો તુઝે રવાં (જારી) કર દે.

યે પરચા લેકર હઝરત લશ્કરકે અમીર (રદિ.) ને દરિયાએ નીલમેં ડાલ દિયા, અભી એક રાત ભી ગુઝરને ન પાઈ થી કે દરિયાએ નીલમેં સોલા (૧૬) હાથ ગેહરાઈકા પાની ચલને લગા ઔર ઉસી વક્ત મિસરકી ખુશ્ક સાલી તર સાલીસે, મહેંગાઈ સસ્તાઈસે બદલ ગઈ. ખતકે સાથ હી ખિત્તાકા ખિત્તા સરસબ્ઝ હો ગયા ઔર દરિયા પૂરી રવાનીસે બેહતા રહા, ઉસકે બાદસે હર સાલ જો જાન ચઢાઈ જાતી થી વો બચ ગઈ ઔર મિસરસે ઈસ નાપાક રસમકા હમેશાકે લિયે ખાતમા હો ગયા. (તફસીર ઈબ્ને કસીર ૪ : ૨૧૩)

હઝરત હસન (રદિ.) ઔર હઝરત હુસૈન (રદિ.) કી હિફાઝત સાંપકે ઝરીએ

હઝરત સલમાન (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હમ લોગ હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે ઈર્દગિર્દ બૈઠે હુએ થે કે ઈતનેમેં હઝરત ઉમ્મે અયમન (રદિ.) આઈ ઔર ઉનહોંને કહા યા રસૂલલ્લાહ! હસન ઔર હુસૈન (રદિ.) ગુમ હો ગયે હૈં, ઉસ વક્ત દિન ચઢ ચુકા થા. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને સહાબાસે ફરમાયા : ઉઠો ઔર મેરે દોનોં બેટોંકો તલાશ કરો. ચુનાંચે હર આદમીને અપના રાસ્તા લિયા ઔર ચલ પડા. ઔર મૈં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા રાસ્તા લેકર ચલ પડા, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ચલતે રહે યહાં તકકે એક પહાડકે દામનમેં પહોંચ ગયે તો દેખા કે હઝરત હસન ઔર હઝરત હુસૈન (રદિ.) એક દૂસરેસે ચિમટે હુએ ખડે હૈં, ઔર પાસ હી એક કાલા નાગ અપની દુમ પર ખડા હૈ જિસકે મુંહસે આગકી ચિંગારિયાં નિકલ રહી હૈં (ગાલિબન અલ્લાહને નાગ ભેજા થા કે બચ્ચોંકો આગે જાનેસે રોકે) હુઝૂર (સ.અ.વ.) જલ્દીસે નાગકી તરફ બઢે. ઉસ નાગને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો મુડકર દેખા ઔર ચલ પડા ઔર એક સૂરાખમેં દાખિલ હો ગયા, ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ઉન દોનોંકે પાસ ગયે. ઔર દોનોંકો એક દૂસરેસે જુદા કિયા ઔર દોનોંકે ચેહરે પર હાથ ફેરા ઔર ફરમાયા : મેરે માં બાપ તુમ દોનોં પર કુરબાન

હોં તુમ દોનોં અલ્લાહકે યહાં કિતને કાબિલે એહતિરામ હો, ફિર એકકો દાએં કંધે પર ઔર દૂસરેકો બાએં કંધે પર બિઠા લિયા. મૈંને કહા તુમ દોનોંકો ખૂશખબરી હો કે તુમહારી સવારી બહોત હી ઉમદા હૈ. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા યે દોનોં બહોત ઉમદા સવાર હૈં ઔર ઉનકે વાલિદ ઈન દોનોંસે બેહતર હૈં.

(હયાતુસ્સહાબા ૨ : ૮૬૯)

હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કે મુહંકે લુકમાકી બરકતસે બેહયા ઔરત બાહયા બન ગઈ

હઝરત અબૂ ઉમામા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક ઔરત મરદોંસે બેહયાઈકી બાતેં કિયા કરતી થી ઔર બહોત બેબાક (બે-અદબ) ઔર બદ કલામ થી. એક મરતબા વો હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે પાससે ગુઝરી, હુઝૂર (સ.અ.વ.) એક ઊંચી જગહ પર બૈઠે હુએ સરીદ ખા રહે થે, ઉસ પર ઉસ ઔરતને કહા ઉનહેં દેખો ઐસે બૈઠે હુએ હૈં જૈસે ગુલામ બૈઠતા હૈ, ઐસે ખા રહે હૈં જૈસે ગુલામ ખાતા હૈ, યે સુનકર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કૌનસા બંદા મુઝસે ઝિયાદા બંદગી ઈખ્તિયાર કરનેવાલા હોગા.

ફિર ઉસ ઔરતને કહા યે ખૂદ ખા રહે હૈં ઔર મુઝે નહીં ખિલા રહે હૈં, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા તૂ ભી ખા લે, ઉસને કહા મુઝે અપને હાથસે અતા ફરમાએં. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉસકો દિયા તો ઉસને કહા, જો આપકે મુંહમેં હૈ ઉસમેંસે દેં, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉસમેંસે દિયા જિસે ઉસને ખા લિયા (ઉસ ખાનેકી બરકતસે) ઉસ પર શરમ વ હયા ગાલિબ આ ગઈ ઔર ઉસકે બાદ અપને ઈન્તિકાલ તક કિસીસે બેહયાઈકી કોઈ બાત ન કી.

(હયાતુસ્સહાબા ૨ : ૭૦૪)

ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કી ઝહાનતકે વાકિઆત

પેહલા વાકિઆ : એક શખ્સ થા ઉસકી બીવી ઉસકો મુંહ નહીં લગાતી થી ઔર વો સો જાનસે ઉસકા આશિક થા. બીવીકી તબીઅત શૌહરસે નહીં મિલતી

થી ઈસ લિયે વો તલાક લેના ચાહતી થી મગર મર્દ તલાક નહીં દેતા થા, મર્દ ઉસકો યેહી નહીં કે સતાતા નહીં થા બલ્કે મુહબ્બત કરતા થા મગર વો રેહના હી નહીં ચાહતી થી.

એક દિન દોનોં મિયાં બીવી બૈઠે હુએ બાતચીત કર રહે થે. બીવી કુછ કેહ રહી થી, મર્દને ભી કોઈ જુમ્લા કહા, બસ વો ચુપ હોકર બૈઠ ગઈ. મર્દને કહા કે અગર સુબહ સાદિકસે પેહલે પેહલે તૂ ન બોલી તો તુઝ પર તલાક હૈ, વો ચુપ હો ગઈ ઔર ઈરાદા કર લિયા કે મૈં ખામોશ રહૂંગી તાકે ઉસસે કિસી તરહ પીછા છૂટ જાએ. વો બેચારા પરેશાન હુવા, વો હર ચંદ બુલવાના ચાહતા થા મગર વો બોલતી હી નહીં થી.

અબ વો સમઝ ગયા કે યે તલાક લેના ચાહતી હૈ ઔર ઈસ તરહ બીવી મુઝસે જુદા હો જાએગી. અબ ઉસને ફુકહાકે (મુફતિયોંકે) દરવાઝે ઝાંકને શુરૂ કિયે, ઉનસે જાકર અપના હાલ બયાન કિયા. ઉનહોંને યેહી કહા કે અગર વો ચુપ રહી તો તલાક પડ જાએગી, યે તો તેરી તરફસે શર્ત હૈ, ઉસકી સૂરત યેહી હૈ કે જાકર ઉસકી ખૂશામદ કરો ઔર સુબહ સાદિકસે પેહલે કિસી તરહ બુલવાઓ વરના સુબહ સાદિક હોતે હી વો તેરે હાથસે નિકલ જાએગી, સબને યેહી જવાબ દિયા. ફિર વો ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે પાસ પહોંચા, વો વહાંકા હાઝિર બાશ (રેહનેવાલા) થા. મુતફક્કિર ઔર પરેશાન બૈઠ ગયા, ઈમામ સાહબને ફરમાયા કે આજ ક્યા બાત હૈ? પરેશાન ક્યૂં હો? ઉસને કહા કે હઝરત! વાકિઆ યે હૈ કે બીવીસે મૈંને કેહ દિયા કે તૂ અગર સુબહ સાદિક તક ન બોલી તો તુઝ પર તલાક, અબ વો ખામોશ હોકર બૈઠ ગઈ હૈ.

ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) ને ફરમાયા કે તલાક નહીં પડેગી. મુત્મઈન હોકર આ ગયા, ફુકહાને ઈમામ સાહબ પર તઅન શુરૂ કિયા કે અબૂ હનીફા (રહ.) હરામકો હલાલ બતાના ચાહતે હૈં, એક સરીહ (સાફ) હુકમ હૈ ઉસકો કેહ દિયા કે તલાક નહીં પડેગી.

ઈમામ સાહબ (રહ.) ને યે કિયા કે સુબહ સાદિકમેં જબ આધ ઘંટા રેહ ગયા તો મસ્જિદમેં જાકર ઝોર ઝોરસે તહજ્જુદકી અઝાન દેના શુરૂ કર દી, ઉસ ઔરતને જબ અઝાનકી આવાઝ સુની તો સમઝી કે સુબહ સાદિક હો ગઈ, બસ બોલ પડી ઔર કેહને લગી સુબહ સાદિક હો ગઈ, મૈં મુતલ્લકા (તલાકવાલી)

હો ગઈ, મૈં અબ તેરે પાસ નહીં રહૂંગી, જબ તેહકીક કિયા તો માલૂમ હુવા કે સુબહ સાદિક નહીં હુઈ, વો તહજ્જુદકી અઝાન થી. લોગ કાઈલ હો ગયે કે વાકઈ ઈમામ સાહબ ફકીહ ભી હૈં ઔર મુદબ્બિર (અકલમંદ) ભી.

(મજાલિસે હકીમુલ ઈસ્લામ સ. ૨૧૪)

દૂસરા વાકિઆ : એક મરતબા એક ઘરમેં ચોરી હુઈ ઔર ચોર ઉસી મોહલ્લેકે થે. ચોરોંને ઘરવાલેકો પકડા ઔર ઝબરદસ્તી હલફ (કસમ) લિયા કે અગર તૂ કિસીકો હમારા પતા બતલાએગા તો તેરી બીવી પર તલાક. ઉસ બેચારેને મજબૂરન તલાકકા હલફ લિયા. વો ચોર ઉસકા સારા સામાન લેકર ચલે ગયે. અબ વો બહોત પરેશાન હુવા કે અગર મૈં ચોરોંકા પતા બતલાતા હૂં તો માલ તો મિલ જાએગા મગર બીવી હાથસે નિકલ જાએગી. ઔર અગર પતા નહીં બતલાતા હૂં તો બીવી તો રહેગી મગર સારા ઘર ખાલી હો જાતા હૈ, તો માલ ઔર બીવીમેં મુકાબલા પડ ગયા, યા તો માલ રખ્ખે યા બીવી રખ્ખે, ઔર કિસીસે કેહ ભી નહીં સકતા થા ક્યૂંકે વો અહદ કર ચુકા થા.

ફિર ઈમામ સાહબ (રહ.) કી મજલિસમેં હાઝિર હુવા, ઔર વો બહોત ગમગીન, ઉદાસ ઔર પરેશાન થા, ઈમામ સાહબ (રહ.) ને ફરમાયા કે આજ તુમ બહોત ઉદાસ હો ક્યા બાત હૈ? ઉસને કહા કે હઝરત! મૈં કેહ ભી નહીં સકતા, ફરમાયા કે કુછ તો કહો.

ઉસને કહા કે હઝરત અગર હમને કહા તો ન જાને ક્યા હો જાએગા! ફિર ફરમાયા કે ઈજમાલન (મુખ્તસર-ગોલ ગોલ બાત) કહો. તો ઉસને કહા કે હઝરત! ચોરી હો ગઈ હૈ, મૈંને અહદ કર લિયા હૈ કે અગર મૈંને ઉન ચોરોંકા પતા કિસીકો બતલાયા તો બીવી પર તલાક, મુઝે માલૂમ હૈ કે ચોર કૌન હૈં? વો તો મોહલ્લેકે હૈં લેકિન અગર પતા બતલાતા હૂં તો બીવી પર તલાક પડ જાએગી. ઈમામ સાહબને ફરમાયા કે મુત્મઈન રેહ બીવી ભી હાથસે નહીં જાએગી ઔર માલ ભી મિલ જાએગા ઔર તૂહી પતા બતલાએગા. કૂફામેં ફિર શોર હો ગયા કે અબૂ હનીફા (રહ.) યે ક્યા કર રહે હૈં? યે તો એક અહદ હૈ જબ વો પૂરા ન કરેગા તો બીવી પર તલાક પડ જાએગી, યે ઈમામ સાહબ (રહ.) ને કૈસે કેહ દિયા કે ન બીવી જાએગી ઔર ન માલ જાએગા, ઉલમા ઔર ફુકહા પરેશાન હો ગયે.

ઈમામ સાબહ (રહ.) ને ફરમાયા કે કલ ઝોહરકી નમાઝ મૈં તુમહારે

મોહલ્લેકી મસ્જિદમેં આકર પઢૂંગા. ચુનાંચે ઈમામ સાહબ તશરીફ લે ગયે, વહાં નમાઝ પઢી ઔર ઉસકે બાદ એલાન કર દિયા કે મસ્જિદકે દરવાઝે બંદ કર દિયે જાએં, કોઈ બાહિર ન જાએ, ઉસમેં ચોર ભી થે, ઉસ મસ્જિદકા એક દરવાઝા ખોલ દિયા. એક તરફ ખૂદ બૈઠ ગયે ઔર એક તરફ ઉસકો બિઠા દિયા ઔર ફરમાયા કે એક એક આદમી નિકલેગા જો ચોર ન હો ઉસકે મુતઅલ્લિક કેહતે જાના યે ચોર નહીં હૈ. ઔર જબ ચોર નિકલને લગે તો ચુપ હોકર બૈઠ જાના. ચુનાંચે જો ચોર નહીં હોતે થે ઉનકે મુતઅલ્લિક કેહતા જાતા થા કે યે ભી ચોર નહીં હૈ યે ભી ચોર નહીં, ઔર જબ ચોર નિકલને લગતા તો ખામોશ હોકર બૈઠ જાતા, ઈસ તરહ ઉસને ગો બતલાયા નહીં મગર બગૈર બતલાએ સારે ચોર મુતઅય્યન (તય) હો ગયે કે યે સબ ચોર હૈં. ચુનાંચે ચોર ભી પકડે ગયે માલ ભી મિલ ગયા ઔર બીવી ભી હાથસે નહીં ગઈ, યે તદબીરકી બાત થી.

(મજાલિસે હકીમુલ ઈસ્લામ સ. ૨૧૬)

બાગી, ડાકૂ ઔર માં બાપકે કાતિલકી નમાઝે જનાઝા નહીં

સવાલ : કાતિલકો સઝાકે તૌર પર કતલ કિયા જાએ યા ફાંસી દી જાએ ઉસકી નમાઝે જનાઝાકે બારેમેં ક્યા હુકમ હૈ? અગર વાલિદૈનકા કાતિલ હો ઉસ સૂરતમેં ક્યા હુકમ હૈ? ફાસિક, ફાજિર ઔર ઝાનીકી મૌત પર ઉસકી નમાઝે જનાઝાકે બારેમેં ક્યા હુકમ હૈ?

જવાબ : નમાઝે જનાઝા હર ગુનેહગાર મુસલમાનકી હૈ, અલબત્તા બાગી ઔર ડાકૂ અગર મુકાબલામેં મારે જાએં તો ઉનકી નમાઝે જનાઝા ન પઢી જાએ, ન ઉનકો ગુસલ દિયા જાએ, ઈસી તરહ જિસ શખ્સને અપને માં બાપમેંસે કિસીકો કત્તલ કર દિયા હો ઔર ઉસે કિસાસન (બદલેમેં) કતલ કિયા જાએ તો ઉસકી નમાઝે જનાઝા ભી નહીં પઢી જાએગી, ઔર અગર વો અપની મૌત મરે તો ઉસકી નમાઝે જનાઝા પઢી જાએગી. ફિર ભી સરદાર, મુકતદા (યાની દીનમેં બાહૈસિયત) લોગ ઉસમેં શિરકત ન કરેં.

(આપકે મસાઈલ ઔર ઉનકા હલ ૩ : ૧૩૨)

ચિલ્લાકી અસલિય્યત

સવાલ : તબ્લીગવાલે ચિલ્લામેં નિકલને પર બહોત ઝોર દેતે હૈં ક્યા ચિલ્લાકી કોઈ અસલિય્યત હૈ? કે જિસકી બિના પર યે લોગ ચિલ્લા લગાનેકે લિયે કેહતે હૈં?

જવાબ : ચિલ્લા યાની ચાલીસ દિન લગાતાર અમલકી બહોત બરકત ઔર તાસીર હૈ, ચાલીસ દિન તક અમલ કરનેસે રૂહ ઔર બાતિન પર અચ્છા અસર મુરત્તબ હોતા હૈ. હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને કોહે તૂર પર ચાલીસ દિનકા એઅતિકાફ ફરમાયા ઉસકે બાદ આપકો તૌરાત મિલી. સૂફિયાએ કિરામકે યહાં ભી ચિલ્લાકા એહતિમામ હૈ લિહાઝા યે બિલકુલ બે-અસલ નહીં હૈ. એક હદીસમેં હૈ હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા :

જિસ શખ્સને સિર્ફ અલ્લાહકી રઝામંદીકે લિયે ચાલીસ દિન તકબીરે ઊલાકે સાથ નમાઝ પઢી તો ઉસકે લિયે દો પરવાને લિખ્ખે જાતે હૈં. એક પરવાના જહન્નમસે નજાતકા, દૂસરા નિફાકસે બરી હોનેકા. (મિશ્કાત શરીફ સ. ૧૦૨)

ઈસસે માલૂમ હુવા કે ચિલ્લાકો હાલાતકે બદલનેમેં ખાસ અસર હૈ, દેખિયે જબ નુત્ફા રહમે માદરમેં કરાર પકડતા હૈ તો પેહલે ચિલ્લામેં વો નુત્ફા, અલકહ (યાની બંધા હુવા ખૂન) બનતા હૈ, ઔર દૂસરે ચિલ્લામેં વો અલકહ, મુઝગા (યાની ગોશ્તકી બોટી બનતા હૈ) ઔર તીસરે ચિલ્લામેં મુઝગાકે બાઝ અજઝાકો હડ્ડિયાં બના દિયા જાતા હૈ ઔર ઉન હડ્ડિયોં પર ગોશ્ત ચઢતા હૈ, ફિર ઉસકે બાદ (યાની તીન ચિલ્લોંકે બાદ જિસકે ચાર મહીને હોતે હૈં) ઉસમેં જાન પડતી હૈ. (બયાનુલ કુરઆન)

હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) કે ઝમાનેમેં એક શખ્સ એક ઔરત પર આશિક હો ગયા ઔર ઉસકી મુહબ્બતમેં દીવાના હો ગયા, વો ઔરત બડી પાકદામન અફીફા ઔર સમઝદાર થી, ઉસને ઉસ શખ્સકો કહેલવાયા કે ચાલીસ દિન તક હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) કે પીછે તકબીરે ઊલાકે સાથ નમાઝ પઢો ઉસકે બાદ ફૈસલા હોગા, ઉસને ચાલીસ દિન તક ઈસી તરહ નમાઝ પઢી તો ઉસકી કાયા પલટ ગઈ ઔર ઉસકા ઈશ્કે મજાઝી ઈશ્કે હકીકીમેં બદલ ગયા, અભી તક વો ઉસ ઔરતકા આશિક થા અબ અલ્લાહકા આશિક હો ગયા. ઔર ઈશ્ક ભી ઐસા કે અલ્લાહકી મુહબ્બત ઉસકે રગ વ પૈ મેં સરાયત કર ગઈ. હઝરત ઉમર

(રદિ.) કો ઈસ વાકિઆકી ઈત્તિલાઅ હુઈ તો ફરમાયા :

સદકલ્લાહુ વ રસૂલુહૂ ઈન્નસ્સલાત તન્હા અનિલ્ ફહશાઈ વલ્ મુન્કર.

(સૂરએ અન્કબૂત આયત ૪૫)

બેશક અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને સચ કહા, યકીનન નમાઝ બે હયાઈ ઔર બુરાઈકી બાતોંસે રોકતી હૈ.

(ફતાવા રહીમિયા ૬ : ૩૮૪)

નોટ : એક હદીસમેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ હૈ કે જો શખ્સ ચાલીસ (૪૦) રોઝ ઈખ્લાસકે સાથ અલ્લાહકી ઈબાદત કરે તો અલ્લાહ ઉસકે દિલસે હિકમતકે ચશ્મે જારી ફરમા દેતે હૈં. (રૂહુલ બયાન, મઆરિફુલ કુરઆન ૪ : ૫૮)

ખૂદકુશી (આપઘાત) કરનેવાલેકી નમાઝે જનાઝા પઢે યા નહીં

સવાલ : ખૂદકુશી કરનેવાલે મુસલમાનકી નમાઝે જનાઝા પઢની જાઈઝ હૈ યા નહીં?

જવાબ : બેશક ખૂદકુશી ગુનાહે કબીરા હૈ મગર શરીઅતે મુતહ્હરાને ઉસકી નમાઝે જનાઝા પઢનેકી ઈજાઝત દી હૈ, અગર બાઝ મઝહબી મુકતદા ઝજરન (તમ્બીહકે તૌર પર) લોગોંકી ઈબરતકે લિયે નમાઝે જનાઝામેં શિરકત ન કરેં તો ઉસકી ગુન્જાઈશ હૈ મગર અવામ (લોગોં) પર ઝરૂરી હૈ કે નમાઝે જનાઝા પઢેં, નમાઝે જનાઝા પઢે બગૈર દફન ન કરેં.

હદીસમેં હૈ કે મુસલમાનકી નમાઝે જનાઝા તુમ પર લાઝિમ હૈ વો નેક હો યા બદ. **ઔ કમા કાલ અલૈહિસ્સલાતુ વસ્સલામ, દુર્રે મુખ્તારમેં હૈ :**

જો આદમી ખૂદકો અમદન (જાન બૂઝકર) કતલ કરે તો ઉસકો ગુસલ દિયા જાએ ઔર ઉસકી નમાઝે જનાઝા ભી પઢી જાએ. ઈસી પર ફતવા હૈ. વલ્લાહુ તઆલા અઅ્લમ. (ફતાવા રહીમિયા ૧ : ૩૬૭૧)

જુમ્આકે દિન વફાત પાનેકી ફઝીલત

સવાલ : જુમ્આકે દિન મૌતકી ફઝીલત વારિદ હુઈ હૈ યે ફઝીલત કબસે હૈ, ઔર કહાં તક હૈ?

જવાબ : હદીસ શરીફસે સાબિત હૈ કે જુમ્આકે દિન યા જુમ્આકી રાતકો વફાત પાનેવાલા મુસલમાન મુન્કિર નકીરકે સવાલ વ જવાબસે મહેફૂઝ રેહતા હૈ. (દુર્રે મુખ્તાર મઅ શામી ૧ : ૭૯૮)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા :

જો મુસલમાન જુમ્આકે દિન યા રાતમેં મરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો કબરકે ફિત્ને (યાની સવાલ વ જવાબ યા અઝાબે કબર) સે બચા લેતે હૈં (મુહમ્મદ અમીન). (રવાહુ અહમદ વ તિરમિઝી, મિશ્કાત, સ. ૧૨૧)

અંબિયાકે નામોંકી નામ રખનેકી વજહ

(૧) આદમ : કે મા'ના ગંદુમ ગૂં હૈં, અબૂલ બશરકા યે નામ ઉનકે જિસ્માની રંગકો ઝાહિર કરતા હૈ.

(૨) નૂહ : કે મા'ના આરામ હૈં, બાપને ઉનકો આરામ વ રાહતકા મૂજિબ કરાર દિયા.

(૩) ઈસ્હાક : કે મા'ના ઝાહિક યાની હંસનેવાલા હૈં, ઈસ્હાક (અલૈ.) હશ્શાશ બશ્શાશ ચહેરાવાલે થે.

(૪) યાકૂબ : પીછે આનેવાલા, યે અપને ભાઈ ઈસૂકે સાથ તવઅમ (જુડવા) પૈદા હુએ થે.

(૫) મૂસા : પાનીસે નિકાલા હુવા, જબ ઉનકા સંદૂક પાનીસે નિકાલા ગયા તબ યે નામ રખ્ખા ગયા.

(૬) યહયા : ઉમરદરાઝ, બુળ્હે માં બાપકી બેહતરીન આરઝૂઓંકા તર્જુમાન હૈ.

(૭) ઈસા : સુર્ખ રંગ, ચેહરા ગુલગૂંકી વજહસે યે નામ તજવીઝ હુવા. (રહમતુલ લિલ આલમીન ૩ : ૧૪)

પાંચ આદમી અલ્લાહકી ઝિમ્મેદારીમેં હૈં

હઝરત મઆઝ બિન જબલ (રદિ.) ફરમાતે હૈં મૈંને હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કો ફરમાતે હુએ સુના હૈ કે :

(૧) જો આદમી અલ્લાહકે રાસ્તેમેં નિકલતા હૈ વો અલ્લાહ તઆલાકી ઝિમ્મેદારીમેં હોતા હૈ.

(૨) ઔર જો કિસી બીમારકી ઈયાદત કરને જાતા હૈ વો ભી અલ્લાહકી ઝિમ્મેદારીમેં હોતા હૈ.

(૩) ઔર જો સુબહ યા શામકો મસ્જિદમેં જાતા હૈ વો ભી અલ્લાહકી ઝિમ્મેદારીમેં હોતા હૈ.

(૪) ઔર જો મદદ કરનેકે લિયે ઈમામકે પાસ જાતા હૈ વો ભી અલ્લાહકી ઝિમ્મેદારીમેં હોતા હૈ.

(૫) ઔર જો ઘર બૈઠ જાતા હૈ ઔર કિસીકી બુરાઈ ઔર ગીબત નહીં કરતા વો ભી અલ્લાહકી ઝિમ્મેદારીમેં હોતા હૈ. (હયાતુસ્સહાબા ૨ : ૮૧૫)

ઈયાદત કરનેકા અજીબ વાકિઆ

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારક (રહ.) કા વાકિઆ લિખ્ખા હૈ કે જબ આપ મર્ઝે વફાતમેં થે લોગ આપકી ઈયાદત કરનેકે લિયે આને લગે, ઈયાદતકે બારેમેં હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) કી તાલીમ યે હૈ કે : **મન્ આદ મિન્કુમ ફલ્યુખફ્ફિફ.**

યાની જો શખ્સ તુમમેંસે કિસી બીમારકી ઈયાદત કરને જાએ તો ઉસકો ચાહિયે કે વો હલ્કી ફુલ્કી ઈયાદત કરે, બીમારકે પાસ ઝિયાદા દેર ન બૈઠે. ક્યૂંકે બાઝ ઔકાત મરીઝકો ખલ્વત (તન્હાઈ) કી ઝરૂરત હોતી હૈ ઔર લોગોંકી મૌજૂદગીમેં વો અપના કામ બેતકલ્લુફીસે અંજામ નહીં દે સકતા હૈ ઈસ લિયે મુખ્તસર ઈયાદત કરકે ચલે આઓ ઔર ઉસકો રાહત પહોંચાઓ. તકલીફ મત પહોંચાઓ.

બહરહાલ હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારક (રહ.) બિસ્તર પર લેટે હુએ થે, એક સાહબ ઈયાદતકે લિયે આકર બૈઠ ગયે, ઔર ઐસે જમકર બૈઠ ગયે કે ઉઠનેકા નામ હી નહીં લેતે ઔર બહોતસે લોગ ઈયાદતકે લિયે આતે રહે ઔર મુખ્તસર મુલાકાત કરકે જાતે રહે મગર વો સાહબ બૈઠે રહે, ન ઉઠે. અબ હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારક (રહ.) ઈસ ઈન્તિઝારમેં થે કે યે સાહબ ચલે જાએં તો મૈં ખલ્વત (તન્હાઈ) મેં બેતકલ્લુફીસે અપની ઝરૂરતકે કુછ કામ કર લૂં મગર

ખૂદસે ઉસકો ચલે જાનેકે લિયે ભી કેહના મુનાસિબ નહીં સમઝતે થે.

જબ કાફી દેર ગુઝર ગઈ ઔર વો અલ્લાહકા બંદા ઉઠનેકા નામ હી નહીં લે રહા થા તો હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારક (રહ.) ને ઉન સાહબસે ફરમાયા, યે બીમારીકી તકલીફ તો અપની જગહ પર હૈ હી, લેકિન ઈયાદત કરનેવાલોંને અલાહિદા પરેશાન કર રખ્ખા હૈ કે ઈયાદતકે લિયે આતે હૈં ઔર પરેશાન કરતે હૈં.

આપકા મકસદ યે થા કે શાયદ યે મેરી બાત સમઝકર ચલા જાએ, મગર વો અલ્લાહકા બંદા ફિર ભી નહીં સમઝા ઔર હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારકસે કહા કે હઝરત! અગર આપ ઈજાઝત દેં તો કમરેકા દરવાઝા બંદ કર દૂં? તાકે કોઈ દૂસરા શખ્સ ઈયાદતકે લિયે ન આએ, હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારકને જવાબ દિયા : હાં ભાઈ! બંદ કર દો મગર અંદરસે બંદ કરનેકે બજાએ બાહિરસે જાકર બંદ કર દો.

બહરહાલ બાઝ લોગ ઐસે હોતે હૈં જિનકે સાથ ઐસા મઆમલા ભી કરના પડતા હૈ ઉસકે બગૈર કામ નહીં ચલતા, લેકિન આમ હાલતમેં જહાં તક હો સકે યે કોશિશ કી જાએ કે દૂસરા આદમી યે મહેસૂસ ન કરે કે મુઝસે એઅરાઝ બરતા જા રહા હૈ. અલ્લાહ તઆલા અપની રહમતસે હમ સબકો ઈન સુન્નતોં પર અમલ કરનેકી તૌફીક અતા ફરમાએ. આમીન.

(ઈસ્લાહી ખુત્બાત ૬ : ૨૦૯)

હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ઝિયારતકા તરીકા

બુઝુર્ગોંને લિખ્ખા હૈ કે અગર કિસી શખ્સકો નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કી ઝિયારતકા શૌક હો વો જુમ્આકી રાતમેં દો રકાત નફલ નમાઝ ઈસ તરહ પઢે કે હર રકાતમેં સૂરએ ફાતિહાકે બાદ ગ્યારહ (૧૧) મરતબા આયતુલ કુરસી ઔર ગ્યારહ (૧૧) મરતબા સૂરએ ઈખ્લાસ પઢે ઔર સલામ ફેરનેકે બાદ સો (૧૦૦) મરતબા યે દુરૂદ શરીફ પઢે : **અલ્લાહુમ્મ સલ્લિ અલા મુહમ્મદિ નિન્નબિય્યિલ ઉમ્મિય્યિ વ અલા આલિહી વ અસ્હાબિહી વ બારિક વ વસલ્લિમ.**

અગર કોઈ શખ્સ ચંદ મરતબા યે અમલ કરે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) કી ઝિયારત નસીબ ફરમા દેતે હૈં બશર્તેકે શૌક ઔર તલબે કામિલ હો ઔર ગુનાહોંસે ભી બચતા હો. (ઈસ્લાહી ખુત્બાત ૯ : ૧૦૪)

આઠ કિસમકે લોગ જિનસે કબરમેં સવાલ નહીં કિયા જાએગા

શામીમેં લિખ્ખા હૈ કે જિન લોગોંસે સવાલ નહીં કિયા જાએગા વો આઠ કિસમકે લોગ હૈં: (૧) શહીદ (૨) ઈસ્લામી મુલ્કકી સરહદોંકી હિફાઝત કરનેવાલા (૩) મર્ઝે તાઊનસે ફૌત હોનેવાલા (૪) તાઊનકે ઝમાનેમેં તાઊનકે અલાવા કિસી મર્ઝસે ફૌત હોનેવાલા જબકે વો ઈસ પર સાબિર ઔર સવાબકી ઉમ્મીદ રખનેવાલા હો (૫) સિદ્દીક (૬) બચ્ચે (૭) જુમ્આકે દિન યા રાતમેં મરનેવાલા (૮) હર રાત સૂરએ તબારક (સૂરએ મુલ્ક) પઢનેવાલા. ઔર બાઝ હઝરાતને ઈસ સૂરતકે સાથ સૂરએ સિજદહકો ભી મિલાયા હૈ ઔર અપને મર્ઝે મૌતમેં કુલ હુવલ્લાહુ અહદ પઢનેવાલા, ઔર શારેહ (રહ.) ને ઈશારા ફરમાયા કે ઉનમેં અંબિયા (અલૈ.) કા ઈઝાફા કિયા જાએગા ઈસ લિયે કે વો સિદ્દીકીનસે દરજામેં બઢે હુએ હૈં. (શામી ૧ : ૫૭૨)

ઈબ્રાહીમ બિન અદહમકે વાલિદકા ખૌફે ખુદા

મઝકૂર હૈ કે એક દિન હઝરત અદહમ (રહ.) કા બુખારાકે બાગાતકી તરફસે ગુઝર હુવા, આપ એક નહેરકે કિનારે (જો બાગાતકે અંદરસે હોતી હુઈ નિકલતી થી) બૈઠકર વુઝૂ કરને લગે. આપને દેખા કે નહેર મઝકૂરમેં એક સેબ બેહતા હુવા આ રહા હૈ, ખયાલ કિયા કે ઉસકે ખા લેનેમેં કોઈ મુઝાઈકા (હરજ) નહીં. ચુનાંચે ઉઠાકર ખા લિયા. જબ ખા ચુકે તો યે વસ્વસા પૈદા હુવા કે મૈંને સેબકે માલિકસે ઈજાઝત નહીં લી ઔર નાજાઈઝ તરીકા પર ખા લિયા હૈ, ઈસ ખયાલસે બાગકે માલિકકે પાસ ગયે કે ઉસે ઈસ અમ્રકી ઈત્તિલાઅ દે દેં તાકે ઉસકી ઈજાઝતસે હલાલ ઔર જાઈઝ હો જાએ. ચુનાંચે બાગકે દરવાઝેકો જહાંસે યે સેબ બેહકર આયા થા ખિટખિટાયા, આવાઝ સુનકર એક લડકી બાહિર આઈ. આપને ઉससે કહા કે મૈં બાગકે માલિકસે મિલના ચાહતા હૂં, ઉસે ભેજ દો, ઉસને અર્ઝ કિયા કે વો ઔરત હૈ, આપને ફરમાયા કે અચ્છા ઉससે પૂછ લો. મૈં ખૂદ હાઝિર હો જાઉં.

ચુનાંચે ઈજાઝત મિલ ગઈ ઔર આપ ઉસ ખાતૂનકે પાસ તશરીફ લે ગયે

ઔર સારા વાકિઆ ઉસકો સુનાયા, ખાતૂને મઝકૂરને જવાબ દિયા કે આધા બાગ તો મેરા હૈ ઔર આધા સુલતાનકા હૈ, ઔર વો યહાં નહી હૈં બલ્ખ તશરીફ લે ગયે હૈં જો બુખારાસે દસ દિનકી મસાફત (દૂરી) પર હૈ, ઉસને અપના સેબકા આધા હિસ્સા તો આપકો મઆફ કર દિયા.

અબ બાકી રહા દૂસરા આધા, ઉસે મઆફ કરાને બલ્ખ તશરીફ લે ગયે, જબ વહાં પહોંચે તો બાદશાહકી સવારી જુલૂસકે સાથ જા રહી થી, ઈસ હાલતમેં આપને સારે વાકિઆકી બાદશાહકો ખબર દી ઔર આધે સેબકી મઆફીકે તાલિબ હુએ, બાદશાહને ફરમાયા, ઈસ વક્ત તો મૈં કુછ નહીં કેહતા કલ મેરે પાસ તશરીફ લે આઈયે, ઉસકી એક હસીના વ જમીલા લડકી થી ઔર બહોતસે શાહઝાદોંકી નિસ્બતકે પૈગામ ઉસકે લિયે આ ચુકે થે લેકિન ઉસ શેહઝાદીકા બાપ યાની બાદશાહ ઈન્કાર કર દિયા કરતા થા, ક્યૂંકે લડકી ઈબાદત ઔર નેકકારોંકો બહોત દોસ્ત રખતી થી ઈસ લિયે ઉસકી યે ખ્વાહિશ થી કે દુનિયાકે કિસી મુતવર્રેઅ (પરહેઝગાર) ઝાહિદસે ઉસકા નિકાહ હો.

જબ બાદશાહ મહેલમેં વાપસ આયા તો અપની લડકીસે અદહમકા સારા વાકિઆ બયાન કિયા ઔર કહા કે મૈંને ઐસા મુતવર્રેઅ (પરહેઝગાર) શખ્સ કહીં નહીં દેખા કે સિર્ફ આધા સેબ હલાલ કરનેકે લિયે બુખારાસે આયા હૈ, જબ ઉસ લડકીને યે કૈફિયત સુની તો નિકાહ મંઝૂર કર લિયા.

જબ દૂસરે દિન અદહમ બાદશાહકે પાસ આએ તો ઉસને ઉનસે કહા કે જબ તક આપ મેરી લડકીકે સાથ નિકાહ ન કરેંગે આપસે આધા સેબ મઆફ નહીં કરૂંગા, અદહમને કમાલે ઈન્કારકે બાદ ચારોનાચાર નિકાહ કરના મંઝૂર કર લિયા.

ચુનાંચે બાદશાહને લડકીકા અદહમકે સાથ નિકાહ કર દિયા. જબ અદહમ ખલ્વતમેં (તન્હાઈમેં) અપની બીવીકે પાસ ગયે તો દેખા કે લડકી નિહાયત આરાસ્તા વ પૈરાસ્તા હૈ ઔર વો મકાન ભી જહાં લડકી થી નિહાયત તકલ્લુફાતકે સાથ મુઝય્યન હૈ, અદહમ એક ગોશામેં જાકર નમાઝમેં મસરૂફ હો ગયે હત્તાકે ઈસ હાલતમેં સુબહ હો ગઈ, ઔર મુતવાતિર (લગાતાર) સાત રાતેં ઈસી તરહ ગુઝર ગઈ. ઔર અબ તક સુલતાનને સેબકા આધા ઉનહેં મઆફ ન કિયા થા ઈસ લિયે આપને બાદશાહકો યાદ દહાનીકે લિયે કેહલા ભેજા કે અબ વો મઆફ ફરમા દીજિયે. બાદશાહને જવાબ દિયા કે જબ તક આપકા મેરી લડકીકે સાથ

ઈજતિમાઅકા ઈત્તિફાક ન હોગા મૈં મઆફ ન કરૂંગા, આખિરકાર રાત હુઈ ઔર અદહમ અપની બીવીકે સાથ ઈજતિમાઅ પર મજબૂર હુએ, આપને ગુસલ કિયા નમાઝ પઢી ઔર ચીંખ મારકર મુસલ્લે પર સિજદહમેં ગિર પડે. લોગોંને દેખા તો અદહમ (રહ.) મુરદા થે.

ઈસકે બાદ લડકીસે ઈબ્રાહીમ (રહ.) પૈદા હુએ. ચૂંકે ઈબ્રાહીમકે નાનાકા કોઈ લડકા ન થા. ઈસ લિયે સલ્તનત ઈબ્રાહીમકો મિલી. આપકે સલ્તનત છોડનેકા વાકિઆ મશહૂર હૈ ઉસકી અસલ ભી યેહી હૈ. (સફરનામા બતૂતા ૧ : ૧૦૬)

એક નેકી પર જન્નતમેં દાખલા

કિયામતકે દિન એક ઐસે શખ્સકો હાઝિર કિયા જાએગા જિસકે મીઝાનકે દોનોં પલડે નેકી ઔર બદીકે બરાબર હોંગે. ઔર ઐસી કોઈ નેકી નહીં હોગી જિસસે નેકીકા પલડા ઝુક જાએ, ફિર અલ્લાહ તઆલા અપની રહમતસે ફરમાએંગે કે લોગોંમેં જાકર તલાશ કરો કે તુમહેં કોઈ નેકી મિલ જાએ જિસસે તુમકો જન્નતમેં પહોંચાઉં. વો શખ્સ બહોત હૈરાન વ પરેશાન લોગોંમેં તલાશ કરતા રહેગા લેકિન હર શખ્સ યેહી કહેગા : મુઝે અપને બારેમેં ડર હૈ કે મેરી નેકીકા પલડા હલ્કા ન હો જાએ, ઔર મૈં તુઝસે નેકીકા ઝિયાદા મોહતાજ હૂં, વો શખ્સ બહોત માયૂસ હોગા, ઈતનેમેં એક શખ્સ પૂછેગા તુઝે ક્યા ચાહિયે? વો કહેગા : મુઝે એક નેકી ચાહિયે! ઔર મૈં બહોત લોગોંસે મિલ ચુકા હૂં જિનકી હઝારોં નેકિયાં હૈં લેકિન હર એકને મુઝસે બખીલી કી. વો શખ્સ કહેગા મૈંને ભી અલ્લાહ તઆલાસે મુલાકાત કી થી ઔર મેરે સહીફેમેં સિર્ફ એક હી નેકી હૈ, ઔર મુઝે યે ગુમાન હૈ કે ઉસસે મેરા કોઈ ફાઈદા નહીં હોગા, લિહાઝા તૂહી ઉસકો મેરી તરફસે હદિયા લે જા. (ઔર અપની જાન બચા)

વો શખ્સ ઉસકી નેકીકો લેકર બહોત મસર્રત (ખૂશી) કે સાથ અલ્લાહ તઆલાસે મિલેગા, અલ્લાહ તઆલા અપને ઈલ્મકે બાવજૂદ ઉસસે પૂછેંગે કે તેરી ક્યા ખબર હૈ? વો કહેગા : અય મેરે રબ! ઉસને અપના કામ ઈસ તરીકેસે પૂરા કિયા (વો શખ્સ અપની પૂરી હાલત વહાં બયાન કરેગા). ફિર અલ્લાહ તઆલા ઉસ શખ્સકો હાઝિર કરેગા જિસને ઉસકો નેકી દી થી, ઔર ઉસસે અલ્લાહ તઆલા કહેગા આજકે દિન મેરી સખાવત તેરી સખાવતસે કહીં ઝિયાદા

હૈ, લિહાઝા અપને ભાઈકા હાથ પકડ ઔર તુમ દોનોં જન્નતમેં ચલે જાઓ.

(તઝકિરહ ૧ : ૩૧૦) ઝરકાની ૧૨ : ૩૬૦)

વાલિદકે સાથ ખૈરખ્વાહી પર જન્નતમેં દાખલા

ઐસા હી એક દૂસરા વાકિઆ હૈ કે એક શખ્સકે મીઝાનકે દોનોં પલડે બરાબર હોંગે. અલ્લાહ તઆલા ઉસસે ફરમએંગે તૂ ન જન્નતી હૈ ઔર ન જહન્નમી હૈ, ઈતનેમેં એક ફરિશ્તા એક સહીફા લાકર ઉસકે મીઝાનકે પલડેમેં રખ્ખેગા જિસમેં "ઉફ" (વાલિદૈનકી તકલીફ વ સદમાકી આવાઝ) લિખ્ખા હુવા હોગા, જો બદીકે પલડેકો વઝની કર દેગા, ઈસ લિયે કે વો (ઉફ) ઐસા કલિમહ હૈ જો દુનિયાકે પહાડોંકે મુકાબલામેં ભારી હૈ. ચુનાંચે ઉસકે લિયે જહન્નમકા ફૈસલા હોગા, વો શખ્સ અલ્લાહ તઆલાસે જહન્નમસે નજાતકી દરખ્વાસ્ત કરેગા તો અલ્લાહ તઆલા ફરિશ્તોંસે ફરમાએંગે ઉસકો વાપસ લાઓ, ફિર અલ્લાહ તઆલા ઉસે કહેંગે અય માં બાપકે નાફરમાન! તૂ કિસ બિના પર જહન્નમસે છુટકારેકી દરખ્વાસ્ત કરતા હૈ? વો શખ્સ કહેગા :

અય રબ! મૈં જહન્નમમેં જાનેવાલા હૂં, મુઝે વહાંસે છુટકારા નહીં. ક્યૂંકે મૈં વાલિદકા નાફરમાન થા, ઔર મૈં અભી દેખ રહા હૂં કે મેરા બાપ ભી મેરી તરહ જહન્નમમેં જાનેવાલા હૈ, લિહાઝા મેરે બાપકે બદલા મેરા અઝાબ દુગના કર દિયા જાએ ઔર ઉનકો જહન્નમસે છુટકારા દિયા જાએ.

યે બાત સુનકર અલ્લાહ તઆલા હંસ પડેંગે ઔર ફરમાએંગે. દુનિયામેં તો ઉસકા નાફરમાન થા ઔર આખિરતમેં તૂને ઉસકો બચા દિયા, પકડ અપને બાપકા હાથ ઔર દોનોં જન્નતમેં ચલે જાઓ.

(તઝકિરતુલ કરતબી ૧ : ૩૧૯ ઝરકાની ૧૨ : ૩૧૯)

અમાનતકો અલ્લાહ તઆલાકે સુપુર્દ કરનેકા અજીબ વાકિઆ

અલ્લામા દમેરી (રહ.) ફરમાતે હૈં : બહોતસી કિતાબોંમેં યે રિવાયત દેખી હૈ જિસકો ઝૈદ બિન અસલમને અપને વાલિદકે હવાલાસે નકલ કિયા હૈ,

કેહતે હૈં કે હઝરત ઉમર (રદિ.) બૈઠે હુએ લોગોંસે મુખાતિબ થે, તો એક શખ્સ અપના લડકા સાથ લિયે હુએ હાઝિર હુવા, ઉસકો દેખકર હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) નેફરમાયા કે મૈંને નહીં દેખા કિસી કવ્વેકો જો ઝિયાદા મુશાબેહ હો ઈસ કવ્વેસે, યાની એક કવ્વા દૂસરે કવ્વેસે જૈસી મુશાબિહત રખતા હૈ ઐસી મુશાબિહત બાપ ઔર બેટેમેં હૈ.

ઉસ શખ્સને જવાબ દિયા કે અય અમીરૂલ મુઅમિનીન! ઈસ લડકેકો ઉસકી વાલિદાને ઉસ વક્ત જનમ દિયા જબકે વો મર ચુકી થી, યે સુનકર હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) સીધે હોકર બૈઠ ગયે ઔર ફરમાયા કે ઈસ બચ્ચાકા કિસ્સા મુઝસે બયાન કરો, ચુનાંચે ઉસ શખ્સને કહા કે અય અમીરૂલ મુઅમિનીન! એક મરતબા મૈંને સફરકા ઈરાદા કિયા ઉસ વક્ત ઉસકી વાલિદાકો ઉસકા હમલ (ગર્ભ) થા, ઉસને મુઝસે કહા કે તુમ ઈસ હાલમેં મુઝકો છોડકર જા રહે હો કે મૈં હમલકી વજહસે બોઝલ હો રહી હૂં, મૈંને કહા : મૈં ઈસ બચ્ચાકો જો તેરે બતનમેં (પેટમેં) હૈ અલ્લાહ તઆલાકે સુપુર્દ કરતા હૂં.

યે કેહકર મૈં સફરમેં રવાના હો ગયા. કઈ સાલકે બાદ ઘર વાપસ આયા તો ઘરકા દરવાઝા મુકફ્ફલ (બંદ) પાયા, દૂસરે લોગોંસે માલૂમ કિયા કે મેરી બીવી કહાં હૈ? ઉનહોંને કહા કે ઉસકા ઈન્તિકાલ હો ગયા, મૈંને ઈન્ના લિલ્લાહ પઢ્હા, ઉસકે બાદ અપની બીવીકી કબર પર ગયા. મેરે ચચાઝાદ ભાઈ મેરે સાથ થે, મૈં કાફી દેર તક કબર પર રૂકા રહા, ઔર રોતા રહા, મેરે ભાઈને મુઝે તસલ્લી દી ઔર વાપસીકા ઈરાદા કિયા ઔર મુઝે લાને લગે, ચંદ ગઝ હી હમ ચલે હોંગે કે મુઝે કબ્રસ્તાનમેં એક આગ નઝર આઈ, મૈંને અપને ચચાઝાદ ભાઈસે પૂછા : યે આગ કૈસી હૈ?

ઉનહોંને કહા કે યે આગ રોઝાના રાતકે વક્ત ભાભી મરહૂમાકી કબરમેં નમૂદાર હોતી હૈ, મૈંને યે સુનકર ઈન્ના લિલ્લાહ પઢ્હા ઔર કહા : ઔરત બહોત નેક ઔર તહજ્જુદ ગુઝાર થી, તુમ મુઝે દો બારહ ઉસ કબર પર લે જાઓ. ચુનાંચે મુઝે કબર પર લે ગયે. જબ મૈં કબ્રસ્તાનમેં દાખિલ હુવા તો મેરે ચચાઝાદ ભાઈ વહીં ઠિઠક ગયે, ઔર મૈં તન્હા અપની મરહૂમા બીવીકી કબર પર પહોંચા તો ક્યા દેખતા હૂં કે કબર ખુલી હુઈ હૈ ઔર બીવી બૈઠી હૈ, ઔર યે લડકા ઉસકે ચારોં તરફ ઘૂમ રહા હૈ, અભી મૈં ઈસ તરફ મુતવજ્જેહ થા કે એક ગૈબી આવાઝ આઈ કે અલ્લાહ તઆલાકો અપની અમાનત સુપુર્દ કરનેવાલે!

અપની અમાનત વાપસ લે લે. ઔર અગર તૂ ઉસકી વાલિદાકો ભી અલ્લાહ તઆલાકે સુપુર્દ કરતા તો વો ભી તુઝકો મિલ જાતી, યે સુનકર મૈંને લડકેકોં ઉઠા લિયા. મેરે લડકેકો ઉઠાતે હી કબર બરાબર હો ગઈ. અમીરૂલ મુઅમિનીન! યે કિસ્સા જો મૈંને બયાન કિયા અલ્લાહકી કસમ! સહીહ હૈ.

(હયાતુલ હયવાન ૨ : ૧૮૦)

સત્તાઈસ (૨૭) સાલકે બાદ અલ્લાહકે રાસ્તાસે વાપસ આના

હઝરત ઈમામ રબીઅતુ રઁય (રહ.) કે વાલિદ અબૂ અબ્દુર્રહમાન ફરોખકો બનૂ ઉમૈયાકે ઝમાનેમેં ખુરાસાનકી તરફ એક મુહિમ (જંગ) પર જાના પડા, ઉસ વક્ત રબીઆ શિકમે માદરમેં (માં કે પેટમેં) થે, ફરોખને ચલતે વક્ત અપની બીવીકે પાસ તેઈસ (૨૩) હઝાર દીનાર ઘરકે ઈખરાજાત (ખર્ચ) કે લિયે છોડ દિયે થે. ખુરાસાન પહોંચકર કુછ ઐસે ઈત્તિફાકાત પેશ આએ કે ફરોખ પૂરે સત્તાઈસ બરસ તક વતન (મદીના) વાપસ ન આ સકે.

રબીઆકી વાલિદા નિહાયત રોશન ખયાલ ઔર અકલમંદ થીં, રબીઆ સિન્ને શુઉરકો (બાલિગ હોનેકી ઉમ્રકો) પહોંચે તો ઉનહોંને ઉનકે લિયે તાલીમકા આલાસે આલા ઈન્તિઝામ કિયા, ઔર ઈસ સિલસિલેમેં જિતના રૂપિયા ઉનકે પાસ થા સબ ખર્ચ કર ડાલા. સત્તાઈસ બરસકે બાદ જબ ફરોખ મદીના વાપસ આએ તો ઈસ શાનસે કે ઘોડે પર સવાર થે ઔર હાથમેં એક નેઝા થા. મકાન પર પહોંચકર નેઝેકી નોકસે દરવાઝા ખિટખિટાયા. દસ્તક સુનકર રબીઆ દરવાઝે પર આએ, બાપ બેટે આમને સામને, લેકિન એક દૂસરેસે બિલકુલ નાઆશના (અજનબી) થે, રબીઆને ફરોખકો અજનબી સમઝકર કહા :

અય અલ્લાહકે દુશ્મન! તૂ મેરે મકાન પર હમ્લા કરતા હૈ? ફરોખ બોલે નહીં, બલ્કે અય અલ્લાહકે દુશ્મન! તૂ મેરે હરમમેં (ઘરમેં) ઘુસા હુવા હૈ.

ઈસીમેં બાત બઢ ગઈ ઔર નૌબત યહાં તક પહોંચી કે દોનોં એક દૂસરેસે દસ્ત વ ગિરેબાન (હાથા પાઈ) હો ગયે, ઉસ શોરો ગુલ ઔર હંગામાકી આવાઝસે આસપાસકે લોગ જમા હો ગયે. શુદા શુદા (રફતા રફતા) ખબર ઈમામ માલિક બિન અનસ (રહ.) કો ભી પહોંચ ગઈ.

રબીઆ ઉસ વક્ત ઉમરકે લિહાઝસે નૌજવાન થે લેકિન ઉનકે ઈલ્મ વ ફઝલકા ચર્ચા દૂર દૂર તક ફૈલ ગયા થા. ઔર ઈમામ માલિક (રહ.) જૈસે અઈમ્મએ હદીસ ઉનકે દર્સમેં શરીક હોતે થે. ઈમામ માલિક (રહ.) ઔર ઉનકે બાઝ દૂસરે મશાઈખે વક્ત ઈસ લિયે યહાં આએ થે કે અપને ઉસ્તાઝ હઝરત રબીઆકી ઈમદાદ કરેં, ઈમામ માલિક જિસ વક્ત યહાં પહોંચે તો રબીઆ ઉસ વક્ત ફરોખસે કેહ રહે થે.

ખુદાકી કસમ! મૈં તુમકો બાદશાહકે પાસ લે જાએ બગૈર નહીં માનૂંગા, ઉસ વક્ત ફરોખ કેહતે હૈં : ઔર મૈં તુમકો કિસ તરહ બાદશાહકે સામને પેશ કરનેસે બાઝ રેહ સકતા હૂં જબકે તુમ યહાં મેરી બીવીકે પાસ હો, લોગ દરમિયાનમેં બીચ બચાવ કરા રહે થે, શોરો શગબ બરાબર બળહતા હી રહા, યહાં તકકે લોગોંને ઈમામે આલી હઝરત માલિક બિન અનસકો આતે હુએ દેખા તો સબ ચુપ હો ગયે. ઈમામ માલિક (રહ.) ને આતે હી ફરોખસે મુખાતિબ હોકર ફરમાયા બડે મિયાં! આપ કિસી દૂસરે ઘરમેં કિયામ કર લીજિયે, ફરોખ બોલે, યે તો મેરા હી ઘર હૈ, મેરા નામ ફરોખ હૈ ઔર મૈં ફલાંકા ગુલામ હૂં.

હઝરત રબીઆકી માંને અંદરસે જો યે સુના બાહિર નિકલ આઈ. ઔર ઉનહોંને કહા : હાં યે ફરોખ મેરે શૌહર હૈં, ઔર યે રબીઆ મેરે લડકે હૈં, ફરોખ જબ ખુરાસાનકી મુહિમ (જંગ) પર જા રહે થે રબીઆ મેરે શિકમમેં (પેટમેં) થે. ઈસ હકીકતકે ખુલ જાને પર બાપ બેટે દોનોંને મુઆનકા કિયા ઔર ખૂબ મિલકર રોએ ઔર ફરોખ ઘરમેં દાખિલ હુએ, ઔર બીવીસે રબીઆકી તરફ ઈશારા કરકે પૂછા યે મેરા લડકા હૈ? વો બોલી હાં!

થોડી દેરકે બાદ ફરોખને બીવીસે ઉસ રૂપિયાકે મુતઅલ્લિક દરયાફત કિયા જો વો ખુરાસાન જાતે હુએ ઉનકો દે ગયે થે, ઔર કહા કે લો મેરે સાથ યે ચાર હઝાર દીનાર હૈં, યહાં યે સબ રૂપિયે હઝરત રબીઆ (રહ.) કી તાલીમ પર ખર્ચ હો ચુકા થા. બીવી બોલી મૈંને વો માલ દફન કર દિયા હૈ ચંદ રોઝમેં નિકાલ દૂંગી અભી ઐસી જલ્દી ક્યા હૈ? મામૂલકે મુતાબિક હઝરત રબીઆ (રહ.) વક્ત પર મસ્જિદમેં તશરીફ લે ગયે ઔર દર્સ શુરૂ કર દિયા. હઝરત ઈમામ માલિક (રહ.), હસન બિન ઝૈદ (રહ.), ઈબ્ને ઉબય અલી ઔર દૂસરે અઅયાને મદીના શરીક થે.

રબીઆકી વાલિદાને દર્સકા વક્ત પેહચાનકર ફરોખસે કહા કે જાઓ નમાઝ મસ્જિદે નબવીમેં પઢના. અબ ફરોખ યહાં આએ, નમાઝ પઢી ફિર ઉનહોંને દેખા કે હદીસકે દર્સ (સબક) સે એક ઝબરદસ્ત હલ્કા કાઈમ હૈ, ઉનકો સુનનેકા શૌક હુવા, હલ્કાકે કરીબ ચલે આએ, લોગોંને ઉનકો દેખકર રાસ્તા દેના શુરૂ કિયા. હઝરત રબીઆ (રહ.) ને દર્સમેં ખલલ પડનેકે ખયાલસે સર ઝુકા લિયા, ઔર ઐસે હો ગયે કે ગોયા ઉનહોંને દેખા હી નહીં, ફરોખ ઈસ હાલતમેં ઉનકો શનાખ્ત ન કર સકે (પેહચાન ન સકે), લોગોંસે પૂછા :

યે કૌન હૈં? લોગોંને ઉનકો જવાબ દિયા : રબીઆ બિન અબી અબ્દુર્રહમાન.

અબૂ અબ્દુર્રહમાન ફરોખ ખૂશીસે બેતાબ હો ગયે ઔર કેહને લગે અલ્લાહ તઆલાને મેરે બેટેકા મરતબા બુલંદ કિયા હૈ. ઘર વાપસ આએ તો બીવીસે બોલે, મૈંને આજ તુમહારે બેટેકો ઐસી શાનમેં દેખા હૈ કે કિસી સાહિબે ઈલ્મ વ ફકીહકો નહીં દેખા.

અબ હઝરત રબીઆ (રહ.) કી વાલિદાને કહા, આપકો ક્યા ચીઝ ઝિયાદા પસંદ હૈ? વો (૨૩) હઝાર દીનાર યા યે જાહ વ મંઝિલતે ઈલ્મી? ફરોખ બોલે અલ્લાહ તઆલાકી કસમ! યે વજાહત ઝિયાદા મહેબૂબ હૈ, કેહને લગીં, મૈંને વો સબ રૂપિયે ઉસ પર સર્ફ (ખર્ચ) કર દિયા હૈ, ફરોખને કહા તુમને વો રૂપિયે સહીહ જગહમેં ખર્ચ કિયા હૈ. (તારીખે બગદાદ ૮ : ૪૨૦)

ખતમ શુદ

